

Evaluering af den familieretlige reform fra 2019

Karen Margrethe Dahl, Mai Heide Ottosen, Sigrid Trier Grønfeldt, Misja Eiberg,
Aksel Klint Bastegaard, Camilla Storgaard og Sylvester Grünberger Tønnesen

VIVE

Evaluering af den familieretlige reform fra 2019

© VIVE og forfatterne, 2025

e-ISBN: 978-87-7582-432-8

Modelfoto: Cathrine Ertmann/VIVE

Projekt: 302425

Finansiering: Social- og Boligministeriet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

I 2019 blev sagsbehandlingen af forældreansvarssager i det familieretlige system reformeret. Formålet var at sikre bedre beskyttelse og inddragelse af børn, mere sammenhængende og målrettet sagsbehandling, samt at flere ikke-samboende forældre bliver i stand til at håndtere samarbejdet om deres børn. For at opnå dette oprettede man Familieretshuset, der skal sikre, at de familieretlige sager bliver oplyst gennem direkte og indirekte inddragelse af børns perspektiv og hjælpe forældrene til at håndtere deres konflikter og indgå aftaler. Samtidig etablerede man familieretterne som særskilte afdelinger under domstolene for at samle alle juridiske afgørelser i sager, hvor forældrene ikke kan blive enige.

Denne evaluering viser, hvordan sagsbehandlingen i det familieretlige system har udviklet sig, og i hvilken grad man har opnået de ønskede forbedringer. Undersøgelsen er gennemført af chefanalytiker Karen Margrethe Dahl, seniorforsker Mai Heide Ottosen, senioranalytiker Sigrid Trier Grønfeldt, forsker Misja Eiberg, analytiker Aksel Klint Bastegaard, praktikant Camilla Storgaard og studentermedhjælper Sylvester Grünberger Tønnesen.

Evalueringen er blevet fulgt af en følgegruppe, som vi takker for konstruktive input. Vi takker også de to reviewere, der har læst og kommenteret manuskriptet. Undersøgelsen er finansieret af Social- og Boligministeriet.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	7
-----------------	---

Afrapportering	19
----------------	----

1	Indledning	20
1.1	Formål med evalueringen	20
1.2	Baggrund for reformen	21
1.3	Det nuværende familieretlige system	25
1.4	Rapportens kapitler	30

2	Implementeringen af reformen	32
2.1	Indledning	32
2.2	Ændringer i medarbejderstaben i Familieretshuset	34
2.3	Sagerne screenes og visiteres til forskellige spor	35
2.4	Skriftlig oplysning af sagerne	38
2.5	Familieretshusets mødeforløb	41
2.6	Børneinddragelse i Familieretshusets børneenhed	50
2.7	Aftaler og afgørelser i Familieretshuset	54
2.8	Ændringer i domstolenes behandling af forældreansvarssager	58
2.9	Samarbejdsflader mellem Familieretshuset og familieretterne	64
2.10	Samarbejde mellem det familieretlige system og kommunerne efter den familieretlige sagsproces	67
2.11	Delkonklusion	70

3	Familier, der møder det familieretlige system	73
3.1	Indledning	73
3.2	Familier i det familieretlige system	74
3.3	Kendetegn ved familier, hvis sag indbringes for familieretterne	81
3.4	Delkonklusion	83

4	Børns oplevelse af inddragelse i Familieretshuset	85
4.1	Indledning	85

4.2	Børns situation forud for børneinddragelsen	88
4.3	Oplevelsen af børnesamtalen	94
4.4	Samtykke og videregivelse af oplysninger	101
4.5	Oplevelse af kontaktpersonsordningen	105
4.6	Børnesamtalens betydning for forældres aftaler	108
4.7	Sammenhæng mellem børneinddragelse og børns bekymring	110
4.8	Delkonklusion	113
<hr/>		
5	Forældres oplevelse af det familieretlige system	117
5.1	Indledning	117
5.2	Årsager til at henvende sig til Familieretshuset	120
5.3	Oplysning af sagerne	123
5.4	Oplevelse af overblik over forløbet i Familieretshuset	126
5.5	Forældrenes oplevelse af mødeforløbene i Familieretshuset	129
5.6	Oplevelse af familieretterne	140
5.7	Oplevelse af sammenhæng mellem myndigheder	143
5.8	Sagernes afslutning og vurderingen af det samlede forløb	148
5.9	Oplevelse af forskelsbehandling	154
5.10	Delkonklusion	156
<hr/>		
6	Hverdagslivet efter sagsbehandlingen	160
6.1	Indledning	160
6.2	Forældremyndighed, bopæl og samvær	162
6.3	Håndteringen af samarbejde efter sagsforløbet	165
6.4	Trivsel og hverdagsliv efter sagsforløbet	168
6.5	Nye henvendelser til det familieretlige system	176
6.6	Delkonklusion	179
<hr/>		
	Dokumentation	181
<hr/>		
7	Rapportens data og analysemetoder	182
7.1	Indledning	182
7.2	Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata	182

7.3	Spørgeskemadata indsamlet blandt forældre med sager i Familieretshuset og Statsforvaltningen i 2018-2023	188
7.4	Spørgeskemadata indsamlet blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset i 2022-2023	196
7.5	Registerdata fra Danmarks Statistik	199
7.6	Statistisk analyse af spørgeskema- og registerdata	200
7.7	Kvalitative data og metoder	201
<hr/>		
	Litteratur	211

Hovedresultater

Baggrund og formål

Hvis forældre, der ikke bor sammen, har svært ved at samarbejde om deres børn, kan de henvende sig til de familieretlige myndigheder. Her kan de fx modtage rådgivning om børns reaktioner og behov, få hjælp til selv at indgå aftaler eller få en juridisk afgørelse om børnenes bopæl, samvær eller om, hvem der skal have forældremyndighed over børnene.

En familieretlig sag starter i Familieretshuset, hvor familiens situation afdækkes, og hvor familien kan modtage rådgivning og mægling med henblik på selv at indgå aftaler. Hvis forældrene ikke kan nå til enighed om en aftale, indbringes sagen i de fleste tilfælde for familieretten, hvor den kan afsluttes med en juridisk afgørelse eller et forlig. Årligt får omkring 12.000 ikke-samboende forældrepar behandlet en sag i Familieretshuset. Omkring 40 % indbringes efterfølgende for familieretten.

Reformen af det familieretlige system

Det familieretlige system blev reformeret i 2019 med henblik på at sikre bedre beskyttelse og inddragelse af børn, mere sammenhængende og målrettet sagsbehandling, samt at flere ikke-samboende forældre blev i stand til at håndtere samarbejdet om deres børn.

De væsentligste redskaber til at opnå dette var:

- Oprettelsen af Familieretshuset, der skulle have stærkere børnefaglige kompetencer, så tilbud, aftaler og afgørelser baseres på en stærk viden om faktorer, der har betydning for børns trivsel generelt og om de specifikke børn i sagerne
- Indførelse af screenings- og oplysningsprocedurer i Familieretshuset, der skulle muliggøre målrettet behandling til familierne gennem hele sagsforløbet
- Et tættere samarbejde mellem Familieretshuset og nye afdelinger under domstolene, familieretterne, der skulle have kompetence til at træffe alle afgørelser i komplekse og indgribende sager
- Et tættere samarbejde mellem Familieretshuset og kommunale børne- og familieafdelinger for at sikre smidig videregivelse af oplysninger og koordination af tilbud til familierne i de familieretlige sager.

Formålet med evalueringen er at vise, om disse mål er nået.

Datagrundlag for evalueringen

Rapportens datagrundlag består af:

- Sagsregisterdata fra Familieretshuset og den nedlagte Statsforvaltning om alle forældreansvarssager behandlet i 2017-2023 (årligt ca. 12.000)
- Spørgeskemadata indsamlet blandt 6.325 forældre med sager i 2018-2023
- Spørgeskemadata indsamlet blandt 1.158 6-17-årige børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset i 2022-2023
- Kvalitative gruppeinterviews med 42 professionelle, der er ansat i Familieretshuset samt ved udvalgte retter og kommuner, indsamlet i 2023
- Kvalitative interviews med 29 forældre med afsluttede sager indsamlet i 2024, samt kvalitative interviews med 25 børn med igangværende eller afsluttede sager indsamlet i 2023-2024
- Registerdata fra Danmarks Statistik om alle ikke-samboende familier med 0-17-årige børn.

I spørgeskemaundersøgelsen, som er indsamlet blandt forældre, ses over tid en faldende svarprocent fra 38 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet før reformen, til 22 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i 2023. Faldet i svarprocent har været størst blandt forældre med færrest socioøkonomiske ressourcer, og derudover betyder varierende sagsbehandlingstider, at de forældre, der har deltaget i undersøgelsen, i forskelligt omfang har nået at få færdigbehandlet deres sag. Vi anlægger derfor et forsigtighedsprincip i tolkningen af resultater, der bygger på spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre, og fremhæver kun udviklinger over tid, hvis tendensen er markant og viser sig over flere år. Derudover anvendes der i alle statistiske analyser multivariate regressionsanalyser, der kontrollerer for forskellig sammensætning af de deltagende forældre over tid.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt børn er indsamlet, umiddelbart efter at børnene har været til en børnesamtale i Familieretshuset, og har en svarprocent på 62 %. Her er usikkerheden derfor mindre end i undersøgelsen blandt forældre, men der er til gengæld ikke mulighed for at sammenligne børnenes oplevelse af børneinddragelse før og efter reformen, da der ikke findes tilsvarende data fra før reformen.

De professionelle, der har deltaget i kvalitative interviews, er sammensat, så de repræsenterer forskellige fagligheder, funktioner og myndigheder. De forældre, der har deltaget i de kvalitative interviews, er udvalgt på baggrund af deres spørgeskemabesvarelser og repræsenterer forskellige typer af forældre i forhold til køn, for-

ældreposition, børns alder, geografi og sagsforløb. De børn, der har deltaget i de kvalitative interviews, er i alderen 8-17 år. De repræsenterer dels børn, der står midt i et sagsforløb, dels børn med afsluttede sager. Derudover varierer børnene i forhold til køn, alder, sagsforløb og geografi. Både forældre og børn har givet samtykke til interviewene med børnene.

Undersøgelsens resultater

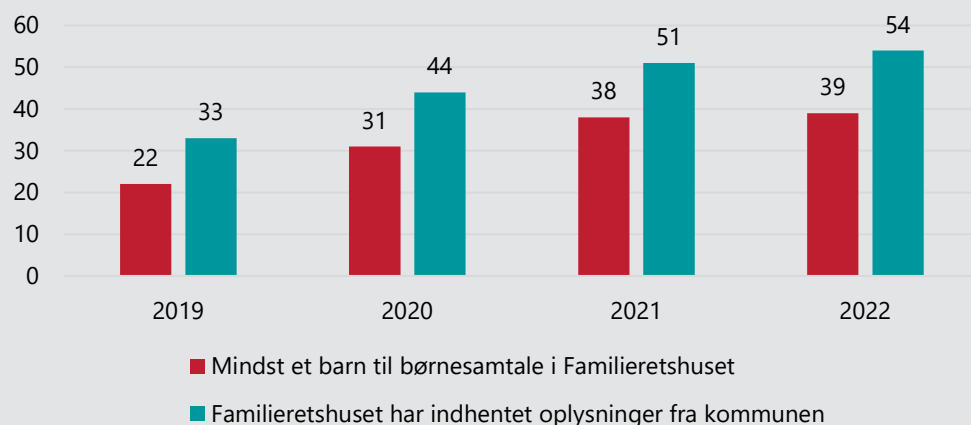
Strukturel implementering af reformen inden for det familieretlige system

Evalueringen viser, at der er sket en strukturel implementering af reformen af det familieretlige system. Dette viser sig fx ved, at Familieretshusets medarbejdersammensætning er ændret fra overvejende at bygge på juridiske kompetencer til overvejende at bygge på børnesagkyndige kompetencer. Man har opbygget procedurer for screening og indhentning af information fra tredjepart for at understøtte en differentieret sagsbehandling og sikre, at sagsbehandling og afgørelser i højere grad hviler på konkret viden om den enkelte familie. Man har etableret to sagsbehandlingsspor til behandling af uenighedssager, § 6-sporet, der især lægger vægt på mægling, og § 7-sporet, der især lægger vægt på udredning af risikofaktorer. Man har udviklet og standardiseret de metoder, der bruges til at inddrage børn eller arbejde med forældrenes samarbejdsrelation. Og man har samlet størstedelen af ikke-midlertidige afgørelser hos familieretterne.

Børns perspektiv inddrages mere, og størstedelen af børnene er glade for inddragelsen

Hen over evalueringsperioden ses en stigning i andelen af sager, hvor børn inddrages direkte gennem børnesamtaler i Familieretshuset, fra 22 % i reformåret 2019 til 39 % i 2022, samt en stigning i andelen af sager, hvor der indhentes oplysninger fra barnets kommune, daginstitution eller skole forud for sagsbehandlingen, fra 33 % i 2019 til 54 % i 2022. Familieretshuset har arbejdet med at professionalisere den direkte børneinddragelse med henblik på at sikre, at børnene oplever en forståelig og tryk inddragelse. Ifølge de data, der er indsamlet blandt børnene, ser det ud til at have båret frugt, idet størstedelen af børnene oplever, at samtalerne er vedkommende, og at de selv bliver lyttet til. Til gengæld bruges Familieretshusets tilbud om støttende kontaktpersonssamtaler sjældent, og kun få børn oplever, at det er den samme person, der følger dem, hvis deres forældres sag både behandles i Familieretshuset og i familieretten.

Udvikling i direkte og indirekte inddragelse af børns perspektiv efter reform af det familieretlige system i 2019. Familier med 0-17-årige børn. Procent.

Anm.: Antal: 14.284 (Indhentning af oplysninger fra kommunen), 31.382 (Direkte børneinddragelse i Familieretshuset).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

Børns engagement og alder har betydning for oplevelse af børneinddragelse

Når vi undersøger oplevelsen af børneinddragelsen blandt børn med forskellig alder, familiebaggrund og interesse i børneinddragelsen, finder vi markante forskelle på børn i forskellige aldersgrupper. De ældste børn forstår således i langt højere grad end de yngste, hvad formålet med børneinddragelsen er, og hvad deres udsagn skal bruges til efter samtalen. De ældste oplever også i højere grad, at samtalen er relevant, og er bedre i stand til selv at bruge samtalen til at opnå deres egne mål. Ud over alder spiller børnenes eget engagement i sagen en væsentlig rolle for oplevelsen af børnesamtalen, idet børn, der på forhånd har noget på hjerte, i højere grad finder børneinddragelsen relevant og forstår, hvad der sker med deres udsagn.

En høj grad af engagement i forældrenes sag og dermed oplevet relevans i børneinddragelsen hænger dog også sammen med en højere grad af bekymring hos børnene – uafhængigt af om deres forældre i øvrigt har et højt konfliktniveau, eller om der er risikofaktorer i sagen. Dette går formodentlig begge veje, således at børn, der bekymrer sig, er mere interesserede i at blive inddraget, og således, at børn, der engagerer sig i deres forældres sag, også bekymrer sig mere end børn, der er mindre vidende om, hvad der foregår.

Derudover er det væsentligt også at have øje for den tredjedel af børnene, der ikke har lyst til at komme til børnesamtale, eller som ikke ved, om de har lyst. Disse børn

findes både blandt børn, der synes samtalerne er kedelige og hellere vil bruge tiden på deres egne interesser, og blandt børn, der er blevet inddraget gentagne gange af forskellige myndigheder, uden at de selv har oplevet, at inddragelsen har ført til forbedringer.

Oplysningen af sagerne indebærer også risici

Forældrene er generelt mindre tilfredse med børneinddragelsen end børnene, men er over tid blevet mere tilfredse, i takt med at den direkte børneinddragelse er steget. Andelen af forældre, der er enige i, at deres børn er inddraget passende i Familieretshuset, er således steget fra 18 til 28 %.

Forældrenes fortsatte bekymring går ofte på, om en enkelt børnesamtale på 45 minutter er nok til at give et retvisende billede af børnenes situation. Flere forældre oplever, at væsentlige forhold, der har betydning for børnenes hverdagsliv, ikke er blevet adresseret i børnesamtalerne, selvom disse væsentlige forhold har haft stor betydning for senere aftaler og afgørelser.

I forhold til den indirekte inddragelse af børnenes perspektiv, der sker i forbindelse med den indledende screening af sagen og indhentning af oplysninger fra tredje-part, oplever de professionelle og forældrene, at det er med til at løfte vidensniveauet i sagerne. Både forældre og professionelle i kommuner og Familieretshuset oplever dog samtidig, at det er svært at sikre, at det er de rigtige og mest relevante informationer, der inddrages i sagen i Familieretshuset. Forældre og advokater oplever, at dette udgør en risiko for forældrenes retssikkerhed, da det kan være svært både at påvise og forsvare sig mod påstande om fx psykisk vold. De ansatte i Familieretshuset og kommunerne vurderer, at der over tid er opbygget flere procedurer for oplysningen af sagerne, som har lettet samarbejdet mellem de to myndigheder. For de interviewede forældre er oplysningen af sagen i de mest konfliktfulde sager dog fortsat en stor stressfaktor, da det potentielt kan have stor betydning for deres børn og for deres egen mulighed for at have kontakt med børnene. Flere forældre har derfor selv taget aktivt del i oplysningsarbejdet eller har for egen regning engageret advokater. Oplevelsen af at være nødt til at påvise eller modbevise påstande om dårlig forældreevne i § 7-sagerne og inddragelsen af advokater kan ifølge forældrene være med til at eskalere konfliktniveauet i sagerne.

Børnesagkyndige undersøgelser gennemføres sjældent i Familieretshuset

Ud over mere direkte børneinddragelse og mere inddragelse af eksisterende viden om børnenes trivsel fra tredje-parter lagde reformen op til, at der i højere grad skulle gennemføres børnesagkyndige undersøgelser og undersøgelser af forældres forældreevne. Dette er dog sket i meget få tilfælde, hvilket især skyldes mangel på autoriserede psykologer, der kan gennemføre undersøgelserne. Derudover kan der være

et mismatch mellem behov for hurtig afklaring i det familieretlige system, og de krav, der stilles til grundighed i en børnesagkyndig undersøgelse. Begge kriterier er svære at opfylde på samme tid, og man kan derfor overveje, om de børnesagkyndige undersøgelser skal gennemføres inden for det familieretlige system eller overlades til børne-familieforvaltningerne i det kommunale system.

Børneinddragelse og forældres indgåelse af aftaler hænger sammen

Når vi statistisk undersøger sammenhængene mellem børns og forældres oplevelse af børneinddragelse, og om forældrene når frem til en aftale i Familieretshuset, finder vi en større sandsynlighed for, at forældrene når frem til en aftale, når børnene finder inddragelsen relevant, og når forældrene oplever, at børnenes perspektiv er i centrum for de møder, de selv deltager i i Familieretshuset. Når forældrene indgår en aftale, reduceres sandsynligheden for at genoptage sagen, og børneinddragelsen ser således ud til at være et vigtigt element i, at forældrene får løst deres samarbejdsproblemer og dermed skaber mere ro om deres børn. Selvom børneinddragelse kan være forbundet med bekymring og ulyst hos børnene, viser evalueringen således også tegn på, at det kan være med til at hjælpe børnene til en bedre hverdag på sigt gennem mere stabile aftaler.

Familieretten opleves effektiv, men mindre vidende om børnefaglige forhold

Når vi statistisk sammenligner forældres tilfredshed med Familieretshuset og familieretten, er forskellen begrænset, og oplevelsen af at blive forstået af familierettens medarbejdere er generelt mindre efter reformen end før. De interviewede forældre, der har været i kontakt med retten, udtrykker dog ofte tilfredshed med, at de oplevede en højere grad af effektivitet end i Familieretshuset, idet retten ofte træffer afgørelser samme dag, som forældre og børn har været til møde. For en del af de interviewede forældre er det en stor lettelse, at der endelig falder en afgørelse efter et som regel langt og følelsesmæssigt kompliceret sagsforløb. Forældrene fremhæver dog samtidig, at dommerne i familieretten er mindre vidende om børne- og familie-mæssige forhold end de medarbejdere, de har mødt i Familieretshuset. Til trods for oplevelsen af effektivitet og afklaring i retten viser analyser baseret på registerdata, at sager, der afsluttes i retten, mindst lige så ofte vender tilbage til Familieretshuset året efter det aktuelle sagsforløb, som sager, der afsluttes i Familieretshuset. Ændringen af afgørelseskompetencen i samværsager fra Familieretshuset til familieretten har ikke ændret på, at omkring 30 % af de sager, der behandles i Familieretshuset i et enkelt kalenderår, også behandles i Familieretshuset året efter.

Mindre samvær og ingen synlig udvikling i børns trivsel

Spørgeskemaundersøgelsen blandt forældrene viser i de afsluttede sager et fald i andelen af børn, der efter sagsforløbet har samværsordninger, der strækker sig ud over

weekendsamvær hver anden uge. Blandt dem, der fik deres sag behandlet i 2018, dvs. før reformen, angav 44 % af forældrene, at deres barn havde samvær ud over weekendsamvær, mod 33 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i 2023. Undersøgelsen har ikke en entydig forklaring på ændringen i samvær. Det kan dog handle om, at reformens fordring om at styrke børneinddragelsen betyder, at der i højere grad lyttes til de børn, der fortæller, at de ikke ønsker samvær eller ønsker mindre samvær. Dette gælder for henholdsvis 30 og 19 % i spørgeskemaundersøgelsen blandt børn. Det er også muligt, at øget synliggørelse af risikofaktorer i sagerne via screening og mere omfattende skriftlig oplysning betyder, at der i højere grad end tidligere stilles spørgsmålstegn ved, om samværet i den konkrete familie er til gavn for barnet.

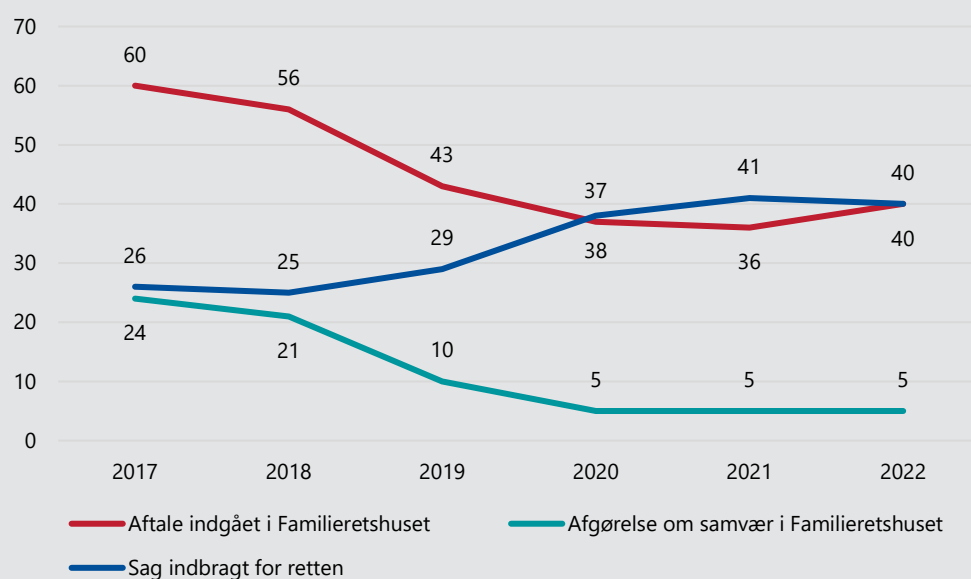
Når vi spørger forældrene om børnenes trivsel i spørgeskemaundersøgelsen eller inddrager registerdata om underretninger på børnene efter det familieretlige forløb, ser vi ingen udvikling i børnenes trivsel hen over evalueringsperioden. Hen over et sagsforløb ser vi dog en stigning i underretninger i det år, sagen behandles i det familieretlige system, hvorefter antallet af underretninger falder igen. I de kvalitative interviews med børn og forældre hænger en bedring i børnenes trivsel også ofte sammen med, om den familieretlige sagsproces afsluttes. Dette kan både ske i sager, hvor forældrene når frem til bedre aftaler, og i sager, hvor forældrene ophører med at have kontakt. Fraværet af kontakten til den ene forælder er dog samtidig ofte en kilde til sorg og savn hos både børn, deres bopælsforælder og især samværsforælderen, der ikke ser børnene mere.

Færre forældre oplever at få løst deres problem

Spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre med afsluttede sager viser ingen tydelig tegn på, at reformen har medført ændringer i forældrenes samarbejde og konfliktniveau. Vi ser dog et signifikant fald i andelen af forældre med afsluttede sager, der oplever, at de problemer, de har henvendt sig med til de familieretlige myndigheder, er blevet løst. Denne andel er faldet fra 44 % før reformen til 30 % i 2023. Derudover viser spørgeskemaundersøgelsen også et fald i andelen af forældre, der vil anbefale andre i samme situation, som de selv har været i, at henvende sig til Familieretshuset, fra 53 % før reformen til 39 % i 2023.

Faldet i oplevelsen af at få en løsning i det familieretlige system kan hænge sammen med et generelt fald i andelen af sager, der ender med en aftale i Familieretshuset, fra 60 % før reformen i sager, der startede i 2017, til 40 % i sager, der er startet i 2022. Det kan også hænge sammen med, at sagsbehandlingstiden efter reformen er længere i samværsager, hvor der er brug for en afgørelse, da størstedelen af disse sager afgøres i familieretterne frem for Familieretshuset efter reformen.

Sagernes afslutning i Statsforvaltningen hhv. Familieretshuset. Procent.

Anm.: Antal: 75.796 sager om samvær, bopæl eller forældremyndighed behandlet i hhv. Statsforvaltningen og Familieretshuset.

Kilde: Statsforvaltningens og Familieretshusets sagsregisterdata.

De ansatte i både Familieretshuset og familieretterne er enige om, at det er uhen-sigtsmæssigt, at rene samværsager i § 7-sporet, der fx omhandler en ændring fra en 7/7-ordning til en 10/4-ordning eller fastlæggelse af feriesamvær, først skal vente på udredning i Familieretshuset og derefter skal vente på afgørelse i familie-retten, fordi forældrene ikke kan blive enige. Dette ses også i interviewene med flere forældre i § 7-sager, der oplever, at udredningen i Familieretshuset giver mindre mening, når der ikke er mulighed for at nå til enighed om en aftale, og når det ikke er samme myndighed, der derefter kan afgøre sagen.

Derudover fortæller forældrene med samtidige sager i det kommunale system, at de aftaler og afgørelser, der indgås i Familieretshuset eller træffes i familieretterne, ikke bliver tænkt sammen med deres kommunale sag. Der er dermed begrænset hjælp at hente i forhold til at få løst de knaster, der skaber samarbejdsproblemerne. For-ældrene oplever derfor at stå med aftaler og afgørelser, der er svære at gennemføre i hverdagen efter sagsforløbet. De statistiske analyser bekræfter, at det især er for-ældre i § 7-sporet og forældre med samtidige kommunale sager, der ikke oplever, at deres problemer bliver løst.

I § 6-forløbene er problemerne mindre komplekse, og flere forældre oplever at kunne nå til enighed om en aftale. Også her oplever forældre med et højt konfliktniveau og svær kommunikation dog, at Familieretshusets tilbud om konflikthåndtering har begrænset betydning for deres muligheder for at håndtere konflikterne efterfølgende. Det kan skyldes, at mange forældre først opsøger Familieretshuset relativt lang tid efter deres samlivsbrud. En del har prøvet andre tilbud i kommunalt eller privat regi, inden de henvender sig til Familieretshuset, fordi de har opgivet at nå frem til et bedre samarbejde på andre måder. Selvom der i løbet af undersøgelsesperioden er skruet op for antallet af møder i forløbene i § 6-sporet, deltager langt størstedelen fortsat højst i to møder i løbet af deres sagsforløb, og relativt få oplever, at dette bidrager til et bedre forældresamarbejde.

Samværsforældre er mindre tilfredse end bopælsforældre

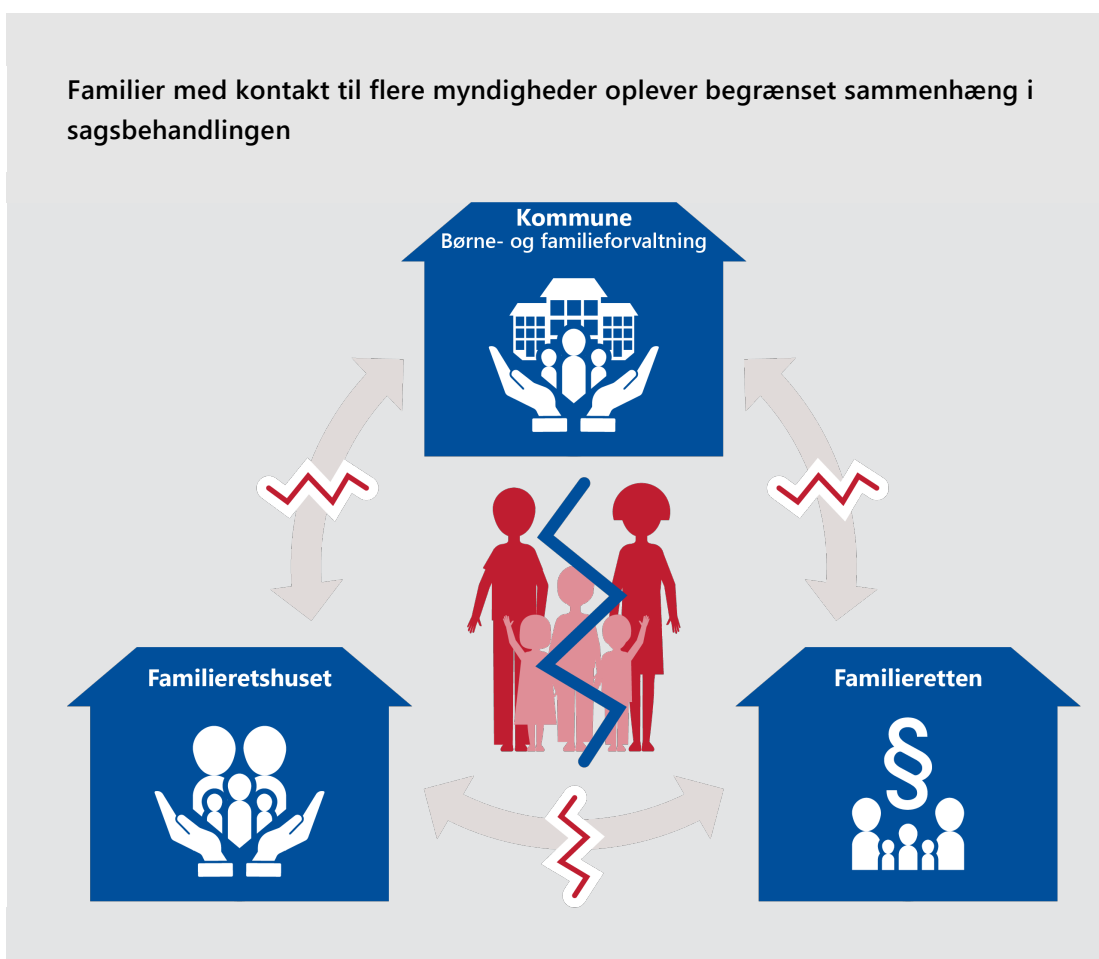
Spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre viser i alle år markante forskelle på bopælsforældres og samværsforældres oplevelse af det familieretlige system, idet bopælsforældrene er betydeligt mere tilfredse med sagsbehandlingen end samværsforældrene. Bopælsforældre er oftest kvinder, mens samværsforældre oftest er mænd, og der er derfor også tydelige kønsforskelle. Statistiske analyser viser dog, at kønsforskellene forsvinder i de fleste analyser, når man tager højde for forældrenes position, og det er derfor ikke kønnet i sig selv, der har betydning, men de forskellige tilgange og muligheder, bopælsforældre og samværsforældre oplever at have i det familieretlige system. Det drejer sig fx om, at samværsforældrene har sværere ved at tage konkret udgangspunkt i deres børns trivsel og hverdagsliv, fordi de er mindre sammen med deres børn. De oplever, at det er deres omsorgskapacitet, der er under luppen frem for bopælsforældrens, og de oplever, at et højt konfliktniveau i sig selv kan betyde mindsket samvær til dem, selvom de ikke selv oplever at være hovedansvarlige for konfliktniveauet. De oplever sig derfor i langt mindre grad forstået af medarbejderne og er langt mindre tilfredse med aftaler og afgørelser.

Begrænset sammenhæng i sagsbehandlingen

Hen over evalueringsperioden er der opbygget procedurer for skriftlig udveksling af oplysninger mellem Familieretshuset og familieretterne, og der er etableret samarbejdsfora, hvor samarbejdet mellem de to myndigheder drøftes på generelt niveau. På det konkrete sagsniveau er samarbejdet dog begrænset, og på grund af lange ventetider og forskellig lovgivning sker det ikke sjældent, at sagerne oplyses flere gange eller dobbeltbehandles. Derudover oplever en del forældre, at forståelsen af, hvad der udgør bekymrende forhold for børnene, eller hvad der fører til en ligeværdig sagsproces, er forskellig hos de to myndigheder. Det kan fx indebære, at forældrene i Familieretshuset deltager i separate møder for at beskytte den ene mod vold, mens de i familieretten deltager i fælles møder. Hverken professionelle eller

forældre oplever derfor, at sagsbehandlingen i det familieretlige system er enstrenget og sammenhængende i tilstrækkelig grad.

Kommunerne er ikke en del af det familieretlige system, men da mange familier har samtidige sager i både det familieretlige og kommunale system, oplever en del forældre, at manglende sammenhæng på tværs af de to systemer er en barriere for at løse deres problemer. En øget sammenhæng mellem det familieretlige og kommunale system var derfor et vigtigt element i den politiske aftale bag reformen. I praksis har det dog været vanskeligt at opnå så udstrakt et samarbejde, som den politiske aftale lagde op til. Det sker relativt sjældent, at de kommunale sagsbehandlere deltager i den familieretlige sagsproces, eller at kommunerne efter sagsprocessen får en tilbagemelding om sagsforløbet. Den efterfølgende sagsbehandling i kommunerne er derfor ofte ikke tænkt sammen med de aftaler og afgørelser, som forældrene har indgået/modtaget i det familieretlige system.

Kilde: VIVE.

Familiernes vanskelige situation og karakteren af de familieretlige konflikter gør det vanskeligt at løse problemerne

Familier, der møder de familieretlige myndigheder, står generelt i en svær situation med ringere socioøkonomiske ressourcer og flere bekymrende forhold omkring børnene end ikke-samboende forældre uden familieretlige sager. En del har haft vedvarende konflikter og sager i det familieretlige system i flere år, og mange har samtidig med deres familieretlige sag også sager i de kommunale børne- og familieforvaltninger. Disse forhold bidrager til, at forældrene har svært ved at forbedre deres samarbejde og kan vanskeliggøre deres kontakt med det familieretlige system. Ydermere gør sagernes karakter som partstvister, at den ene forælder i sagen ofte føler sig som taber, og det er derfor svært at opnå en meget høj grad af tilfredshed med systemet blandt forældrene.

Perspektivering

Evalueringen lægger op til, at der fremadrettet fokuseres på samspillet mellem de aktører, der er i berøring med ikke-samboende familier med samarbejdsvanskeligheder. Inden for det familieretlige system er der således brug for en bedre kobling mellem den oplysning og konflikthåndterende indsats, der finder sted i Familieretshuset, og den juridiske afgørelsesproces, der sker i familieretten. Derudover fremhæver evalueringen behovet for et tættere samarbejde mellem det kommunale og det familieretlige system. Dette skal sikre, at indsatsen for at hjælpe forældre og børn til bedre aftaler og afgørelser om samvær, forældremyndighed og bopæl tænkes mere sammen med de længerevarende støtte- og behandlingstilbud, som de fleste kommuner i forvejen tilbyder familier, hvor der er bekymring for børns trivsel og udvikling.

Reformen har medført et øget fokus på risikofaktorer, øget direkte inddragelse af børn og en mere bevidst tilgang til børneinddragelse i Familieretshuset, hvilket samlet set ser ud til at øge vidensgrundlaget i sagsbehandlingen og sikre, at børn har mulighed for at komme til orde i de familieretlige sager. Der er dog behov for øget opmærksomhed på især de yngste børns forståelse af formål, indhold og den efterfølgende brug af udsagn fra børnesamtalerne. Derudover er der behov for, at den direkte børneinddragelse spiller sammen med de øvrige oplysninger, der ligger på sagen, så samtalerne med børnene i så høj grad som muligt berører de væsentligste aspekter af børnenes hverdagsliv hos de to forældre.

Screeningen af sagerne, indhentningen af oplysninger og en sagsproces, hvor forældrene oplever at kæmpe i et nulsumsspil, kan være med til at optrappe forældrenes indbyrdes konflikt og forværre deres samarbejde. Selvom det i mange sager fungerer godt, at medarbejderne er orienteret om fx voldsproblematikker, når de

møder forældrene første gang, kan der være behov for en blødere og eventuelt mindre skriftlig indgang til det familieretlige system, der ikke risikerer at øge modsætningsforholdet mellem forældrene.

Mødet med det familieretlige system er forbundet med stress, angst og usikkerhed for mange forældre, hvilket kan mindske forældrenes evner til at løse konflikter og se deres børns perspektiv. Der kan derfor være grund til at hjælpe forældrene med at få mere overblik over sagsforløbet og hjælpe dem til en større forståelse af, hvilke konsekvenser de oplysninger, der fremkommer i sagsforløbet, kan få for senere aftaler og afgørelser i sagerne. I sager, hvor der er påstande om utilstrækkeligheder i forældrenes omsorg, kan der derudover være behov for mere støtte til at verificere de påstande, der fremkommer under oplysningen af sagerne. Og endelig kan man overveje at øge kommunikationen omkring de juridiske afgørelser, så forældrene hjælpes til en bedre forståelse for grundlaget for afgørelsen.

> **Afrapportering**

1 Indledning

1.1 Formål med evalueringen

Det familieretlige system består af Familieretshuset, der er en statslig forvaltningsmyndighed under Social- og Boligministeriet, og familieretterne, der hører til under domstolene. Alle sager om forældreansvar (forældremyndighed, bopæl og samvær) starter i Familieretshuset, hvor de screenes, visiteres og sagsbehandles i forskellige spor. Derefter kan de indbringes for familieretterne, hvis forældrene ikke kan nå frem til en aftale og ønsker en juridisk afgørelse på deres uenighed. I retterne kan forældrene modtage en juridisk afgørelse, men har også en mulighed for at indgå et forlig.

Det nuværende familieretlige system er et resultat af en reform, der blev gennemført i 2019. I den forbindelse blev den daværende Statsforvaltning nedlagt, og Familieretshuset oprettet. Samtidig blev alle familieretlige sager, der behandles ved domstolene, samlet i de nyoprettede familieretter under byretterne.

Reformen havde tre overordnede formål: For det første skulle det familieretlige system i højere grad tage udgangspunkt i børnenes behov for trivsel og beskyttelse og sikre, at børnenes perspektiv i højere grad blev inddraget i alle sagsprocesser, aftaler og afgørelser. For det andet skulle systemet være mere sammenhængende på tværs af myndigheder og mere målrettet til den enkelte families behov. Og for det tredje skulle forældrene klædes bedre på til selv at håndtere deres indbyrdes samarbejde og til at hjælpe deres børn til et godt hverdagsliv efter samlivsbruddet (Social- og Boligministeriet, 2019).

Denne rapport er en evaluering af, om disse formål er opfyldt. Evalueringen viser, hvordan reformen er blevet implementeret, og i hvilken grad ændringerne har medført de ønskede mål for børn og forældre. Konkret tager evalueringen udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvilke ændringer er der sket i det familieretlige system efter reformen i 2019?
- Har man opnået mere målrettede og sammenhængende forløb for forskellige typer af familier?
- Har man opnået en mere tryk og støttende inddragelse af barnet og et større hensyn til barnets behov for beskyttelse?
- Har man opnået bedre forældresamarbejde og et bedre hverdagsliv i familierne?

Evalueringen besvarer disse spørgsmål ved hjælp af de indsamlede data og diskuterer årsagen til, at målene for reformen er opnået eller ikke opnået. Datagrundlaget består af sagsregisterdata fra Familieretshuset og Statsforvaltningen, spørgeskemadata indsamlet blandt forældre og børn samt kvalitative interviews indsamlet blandt forældre, børn og medarbejdere i Familieretshuset, familieretterne og kommunerne. Derudover indgår skriftlige dokumenter, der fx beskriver Familieretshusets arbejdsgange.

Evalueringens primære fokus er på sager, hvor forældre opsøger Familieretshuset, fordi de ikke selv kan nå til enighed om en aftale, da reformen især har betydet ændringer for denne gruppe. Familier, der udelukkende modtager skriftlig eller telefonisk rådgivning, familier, der udelukkende har behov for at få registreret en aftale, samt familier, der deltager i åbne tilbud, indgår således kun undtagelsesvis i rapportens analyser.

1.2 Baggrund for reformen

Behovet for at justere på det familieretlige system havde været til debat i flere år forud for reformen. Set i bakspejlet gik drøftelserne om forbedringer nok i forskellige retninger, men især tre områder skal fremhæves her.

Det ene område drejede sig om indretningen af det familieretlige system. Danmark har haft et tostrengt skilsmisssystem siden begyndelsen af 1800-tallet, et administrativt system og domstolssystemet. I forhold til sager om forældreansvar (forældremyndighed, bopæl og samvær) har den administrative myndighed, Statsforvaltningen (tidl. statsamtterne), tidligere haft kompetencen til at træffe afgørelser i uenighedssager om samvær, mens domstolene har truffet afgørelser i tvister om forældremyndighed og bopæl. Det betød, at uenige forældrepar skulle i kontakt med to myndigheder, hvis der var brug for afgørelser om flere forskellige aspekter – ja, faktisk op til fire myndigheder, hvis forældrene tillige rejste en tvangsfuldbyrdsessag (fogedretten) eller en klagesag over Statsforvaltningens afgørelse (Ankestyrelsen). Der var der behov for forenkling, så borgerne fremover skulle henvende sig færre steder.

Et andet område drejede sig om dynamikkerne i forældreansvarssagerne. Op gennem 2010'erne kom der øget opmærksomhed på, at et udsnit af forældreansvarssagerne i Statsforvaltningen og ved retterne var meget komplekse, og at børnene var særligt udsatte. Disse sager var kendetegnet ved forældrenes meget høje og vedvarende konfliktniveau, ved tilstedeværelse af flere samtidige problematikker, herunder socialretlige problemstillinger (fx dårlig økonomi eller vanskelige boligforhold) eller ved en eller flere risikofaktorer (fx vold eller misbrug). Erfaringen var, at nogle af disse sager kunne stå på i årevis uden at finde en afslutning. I årene forud for reformen blev disse sager behandlet i Statsforvaltningens såkaldt særlige spor

(Ankestyrelsen, 2014), og op til reformarbejdet var Social- og Indenrigsministeriet begyndt at undersøge mulighederne for at anlægge en mere differentieret tilgang til sagerne (Social- og Indenrigsministeriet, 2016; Ottosen et al., 2017), eller for at det familieretlige system forstærkede samarbejdet med de sociale myndigheder (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Det tredje område drejede sig om konfliktpunktet for sagerne, nemlig børnene. Selvom der i årene forud for reformen var kommet øget fokus på barnets perspektiv og barnets bedste i behandlingen de familieretlige sager (fx Familienministeriet, 2006), mente aktører på området, og især børneorganisationerne, at der fortsat var behov for at konkretisere, hvordan hensynet til børns interesser bedst blev varetaget under sagsbehandlingen af de familieretlige sager.

1.2.1 Den politiske aftale

Med reformen ønskede Folketingets politikere at skabe et samlet familieretligt system, der sikrede hurtige og enkle forløb for familier, der var i stand til selv at finde løsninger, og som samtidig var i stand til at tilbyde helhedsorienterede og grundigt oplyste forløb for familier med mere komplekse problemstillinger. Derudover skulle et nyt system sikre et stærkt fokus på børns behov for inddragelse og beskyttelse og modvirke gentagne og ubegrundede sagsforløb (Aftaletekst, 2018; Social- og Boligministeriet, 2019).

De politiske ønsker skulle virkeliggøres ved at oprette et nyt Familieretshus, der skulle være fælles indgang for både børn og forældre i ikke-samboende familier med samarbejdsvanskeligheder.

En af Familieretshusets opgaver skulle være at sørge for målrettede forløb ved at screene de indkomne sager i tre kategorier, der efterfølgende skulle behandles i forskellige sagsbehandlingsspor i Familieretshuset: Enkle sager, hvor forældrene var enige, skulle behandles i et grønt sagsbehandlingsspor, der primært tog sig af registrering af aftaler (§ 5-sager). Sager, hvor forældrene var uenige, uden at der var andre bekymrende forhold omkring børnene, skulle behandles i et gult sagsbehandlingsspor med fokus på konflikthåndtering (§ 6-sager). Endelig skulle de komplekse sager, hvor forældrene var uenige, og hvor der derudover var bekymrende forhold omkring børnene, behandles i et rødt sagsbehandlingsspor med særlig fokus på udredning af de bekymrende forhold, samtidig med at familierne skulle tilbydes redskaber til at håndtere deres konflikter (§ 7-sager) (Social- & Boligministeriet, 2019).

En anden opgave for Familieretshuset var at styrke inddragelsen og beskyttelsen af børnene i sagerne ved at oprette en børneenhed, der skulle stå for den direkte inddragelse af børnene og sikre, at børn mødte en eller meget få gennemgående

personer gennem hele sagsforløbet. Børnene i de familieretlige sager skulle således tilbydes en kontaktperson, der både skulle fungere som barnets støtte og sikre, at barnets perspektiv blev inddraget i sagerne gennem en børnesamtale. Hensigten var, at barnets kontaktperson skulle følge barnet både i Familieretshuset og familieretten, hvis sagen blev indbragt for retten.

Domstolene skulle stadig spille en vigtig rolle i de familieretlige sager for at sikre retssikkerhed i indgribende afgørelser. For at sikre en mere sammenhængende og strenget sagsbehandling og en høj grad af forståelse for familier med familieretlige problemstillinger – også i retterne – ønskede politikerne bag reformen at oprette en særlig afdeling under byretterne, familieretten. Denne afdeling skulle behandle alle familieretlige sager, herunder også fuldbyrdelsessager, der før hørte under fogedretten, og klagesager, der før blev behandlet af Ankestyrelsen. For så vidt muligt at samle alle indgribende afgørelser et sted skulle familieretterne have kompetence til at træffe afgørelser i samværsager – en kompetence, som før reformen lå hos Statsforvaltningen. Familieretshuset skulle stadig have kompetence til at afgøre mindre komplekse samværsager og træffe midlertidige afgørelser i både samværs-, bopæls- og forældremyndighedssager. En øget sammenhæng inden for det familieretlige system skulle desuden opnås gennem en smidig overgang mellem Familieretshuset og familieretten med minimal ventetid og en høj grad af koordination og videregivelse af information mellem Familieretshuset og familieretterne.

Den politiske aftale fremhævede, at der både i Familieretshuset og i familieretterne skulle være medarbejdere med relevante kompetencer til at forstå familierne og deres situation samt viden om konflikters betydning for særligt barnets trivsel. De børne- og familiefaglige kompetencer bliver specifikt nævnt som primære kompetencer i det gule og røde spors¹ håndtering af forældreansvarssager i Familieretshuset samt i Familieretshusets børneenhed.

Ud over at den politiske aftale udstak retningslinjer for det familieretlige system, var der også et politisk ønske om at forbedre samarbejdet mellem det familieretlige og sociale system. Dette skulle ske både i forbindelse med udredningen og behandlingen af sagerne. I udredningsfasen skulle udvekslingen af oplysninger smidiggøres for at skåne familierne mod at skulle give de samme oplysninger gentagne gange og sikre, at alle relevante oplysninger samles hurtigt og uden hindringer for tidligt i forløbet at kunne møde familiens behov. I selve sagsbehandlingen skulle et tættere myndighedssamarbejde sikre en fælles forståelse af, hvilke afgørelser og tiltag der kan iværksættes i henholdsvis det familieretlige system og kommunen for at forbedre indsatsen i forhold til familien og sikre barnets trivsel. I særlige situationer

¹ Dvs. § 6-sporet og § 7-sporet.

skulle kommunerne selv have mulighed for at igangsætte en sag i Familieretshuset (Aftaletekst, 2018).

Man ønskede altså at skåne familierne mod at skulle give de samme oplysninger flere gange, men da der samtidig var et ønske om at sikre et stærkere vidensfundament i de komplekse røde sager, ønskede man også at gennemføre flere sagkyndige undersøgelser af forældrenes evne til at drage omsorg for deres børn og samarbejde med den anden forælder. Den politiske aftale nævner dog ikke, om disse forældreevne-undersøgelser skulle udarbejdes inden for det familieretlige system eller i det sociale system.

Den politiske aftale om reformen af det familieretlige system er blevet udmøntet i lov om Familieretshuset med tilhørende retlige dokumenter. Denne lov stiller relativt detaljerede krav til Familieretshusets implementering af aftalen, men er mindre specifik i forhold til kravene til familieretterne (Social- og Boligministeriet, 2019; Social- og Boligministeriet, 2020a).

Ovenstående gennemgang viser de oprindelige politiske hensigter med de dele af den familieretlige reform, der direkte vedrører behandlingen af forældreansvarssager i Familieretshuset og i familieretterne og derfor er i fokus for denne evaluering. Derudover nævner den politiske aftale også nye tiltag som indførelsen af en 3-måneders refleksionsperiode i forbindelse med ansøgningen om skilsmisse samt indførelsen af begrebet 'delt bopæl', der giver mulighed for at udskyde beslutningen om, hvor barnet skal bo, i en 3-måneders periode efter ophævelsen af et samliv. Disse to elementer er ikke længere en del af lovgivningen og derfor ikke relevante for evalueringen.

Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

1.2.2 De første år efter reformen

Årene efter reformen stødte implementeringen af reformen på vanskeligheder, der forsinkede opbygningen af det nye system. Det skyldtes især, at de komplekse røde sager, som kræver flere ressourcer, udgjorde en væsentlig større del af sagsbyrden, end man oprindeligt havde budgetteret med (Børne- og Socialministeriet, 2018). Derudover viste en budgetanalyse, at det på andre områder var vanskeligt at indfri de forventninger og lovfæstede krav, som den familieretlige reform lagde op til. Desuden blev implementeringen påvirket af nedlukninger som følge af covid-19-udbruddet i 2020.

Imens hobede sagerne sig op i Familieretshuset med relativt lange ventetider til følge for borgerne. Ved udgangen af 2020 indgik et bredt flertal i Folketinget en aftale om at sikre Familieretshuset en stor økonomisk indsprøjtning hen over en 4-

årlig periode. Samtidig blev implementeringen af reformen sat på pause, da den var 60 % udrullet (Aftaletekst, 2020).

Den initiale umiddelbare underfinansiering af den familieretlige reform og senere den politiske aftale fra november 2020 om at bremse reformimplementeringen som følge heraf indebærer, at borgerne frem til efteråret 2022 fik tilbudt færre møder og andre tilbud end oprindeligt tiltænkt. Den familieretlige reform var derfor først fuldt implementeret i Familieretshuset i efteråret 2022. Siden er forlængede sagsbehandlingstider dog blevet et problem ved domstolene, og mange familier oplever således fortsat et langstrakt sagsforløb (Retsplejerådet, 2023; Rigsrevisionen, 2024).

Det følgende afsnit beskriver i korte træk, hvordan det familieretlige system formelt set er indrettet, og på hvilken måde det nuværende system overordnet set adskiller sig fra systemet før 2019. Beskrivelsen er baseret på Familieretshusets interne arbejdsgangs- og metodebeskrivelser. Den formelle beskrivelse og de politiske intentioner for det familieretlige system holdes i kapitel 2 op imod den reelle praksis, som den fremstår af Familieretshusets sagsregisterdata og VIVEs kvalitative interviews med medarbejdere i det familieretlige system og udvalgte kommuner.

1.3 Det nuværende familieretlige system

1.3.1 Familieretshuset

Mens man i Statsforvaltningen som udgangspunkt behandlede alle indkomne sager ens, er udgangspunktet i Familieretshuset, at sagsbehandlingen fra starten skal tage udgangspunkt i børnenes perspektiv og målrettes til den enkelte families behov. Dette skal ske ved at screene og oplyse sagerne og ved at behandle sagerne i forskellige sagsbehandlingsspor, der er målrettet forskellige typer af familiers behov.

Når forældre eller børn² henvender sig til Familieretshuset med en sag om forældreansvar, sorteres sagerne derfor i første omgang efter, om forældrene er enige og blot har brug for en registrering af en allerede indgået aftale (§ 5-sager, svarende til de grønne sager i den politiske aftale) eller er uenige og har brug for et mødeforløb for at håndtere deres uenighed (§ 6-sager, svarende til de gule sager, og § 7-sager, svarende til de røde sager i den politiske aftale).

I uenigheds-sagerne skal den forælder, der ønsker at få behandlet en sag, udfylde et ansøgningsskema ved sagsoprettelsen. Forælderen kan med egne ord beskrive,

² Børn over 10 år kan bede Familieretshuset om at indkalde forældrene til et møde om samvær, bopæl eller forældremyndighed.

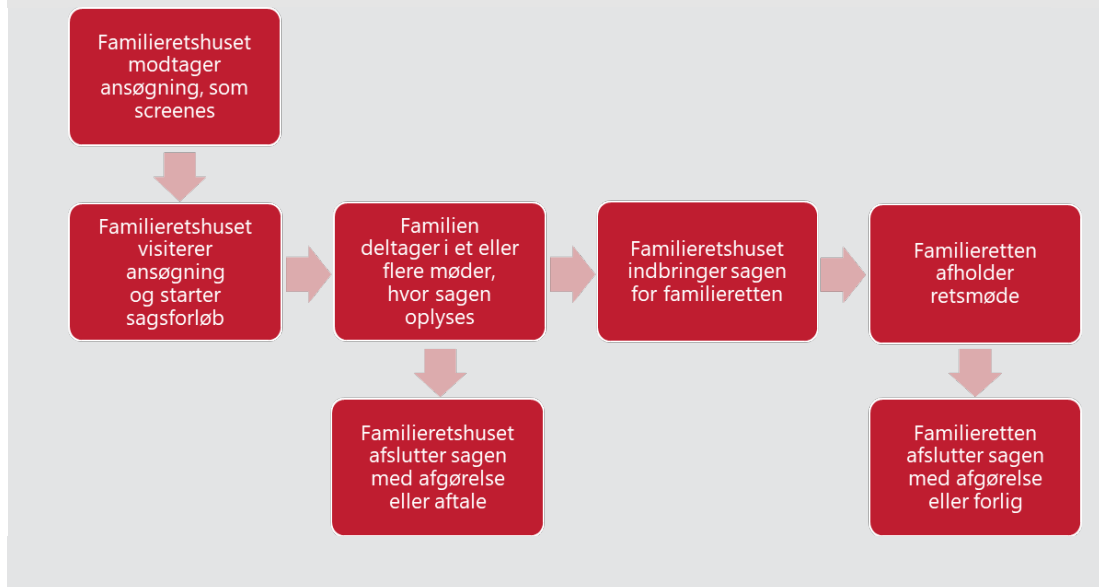
hvad konflikten drejer sig om, men skal også besvare nogle spørgsmål om forældrenes samarbejde og konfliktniveau og om forhold, der kan have betydning for barnets trivsel – såkaldte risikofaktorer. Hvis forældrene angiver, at der er risikofaktorer i familien såsom vold mellem forældrene, vold eller seksuelle overgreb på barnet, misbrug af alkohol eller stoffer eller svær psykisk sygdom, screenes sagen som udgangspunkt til et familieudredningsforløb (§ 7). De øvrige sager, hvor der kan være et højt konfliktniveau, men hvor der ikke optræder risikofaktorer, screenes som udgangspunkt til et familiemæglingsforløb (§ 6).

Medarbejdere i Familieretshusets visitationsafdeling kvalitetssikrer herefter, om den enkelte ansøgning er landet i den rette kategori. På det tidlige stadie af sagsforløbet får den anden forælder mulighed for at komme med supplerende oplysninger til sagen. Når visiteringen er på plads, inviteres forældrene til et møde i det spor, de er visiteret til, og derefter kan børn over 5 år³ blive indkaldt til en samtale uden forældrene, hvis forældrene ikke trækker sagen eller indgår en aftale på deres første møde. Efter børnesamtalen vil forældrene typisk deltage i endnu et møde, hvor børnenes udsagn præsenteres for forældrene. Herefter har forældrene mulighed for at indgå en aftale eller alternativt modtage en juridisk afgørelse i Familieretshuset. Derudover kan sagen lukkes i Familieretshuset, ved at sagen indbringes til familieretterne, eller den kan henlægges uden en aftale eller afgørelse, fx fordi forældrene selv dropper sagen.

Ovenstående forløb, der er illustreret i Figur 1.1, er det samme i både § 6-mæglingsforløb og i § 7-udredningsforløb. Der er dog som udgangspunkt forskellige formål med de to forløb, og der anvendes forskellige tilgange til at hjælpe familierne med deres problemer.

³ Der er de senere år arbejdet med inddragelsesmetoder, der også gør det muligt at inddrage børn under 5 år.

Figur 1.1 Skematisk oversigt over det familieretlige system efter reformen med særligt henblik på forældreansvarssager efter § 6 og § 7

Kilde: VIVE.

I § 6-forløbet er udgangspunktet, at forældrene er i stand til at samarbejde på en konstruktiv måde og med et mål om, at de kan blive bedre til at finde løsninger sammen. Sagsbehandlingen hviler på forældrenes egne oplysninger samt deres barns, hvis barnet deltager i en børnesamtale. Formålet med sagsbehandlingsforløbet er at facilitere en dialog mellem forældrene, der skal dæmpe deres indbyrdes konfliktniveau og uenigheder og ruste dem til selv at indgå aftaler, som understøtter barnets trivsel og perspektiv. De kan blive tilbudt at deltage i samarbejdskurser eller åbne tilbud som konfliktmægling eller børnesagkyndig rådgivning, og der kan aftales prøveperioder, hvor forældrene selv får mulighed for at arbejde med deres samarbejde, inden de vender tilbage til Familieretshuset og indgår en endelig aftale. Lykkes dette ikke, kan Familieretshuset træffe en afgørelse om samvær, hvis denne ikke er indgribende for barnet. Derudover kan Familieretshuset træffe midlertidige afgørelser om forældremyndighed eller bopæl. Hvis forældrene ønsker en varig afgørelse om forældremyndighed eller bopæl, eller der er brug for at træffe en indgribende afgørelse om samvær, indbringes sagen for familieretten.

I § 7-forløbet er udgangspunktet, at der er oplysninger om risikofaktorer i sagen, som har betydning for børnenes trivsel. Disse udredes på møderne gennem samtaler med forældre og børn og skriftligt ved, at Familieretshuset indhenter oplysninger fra fx kommunen, skoler, sundhedssystemet eller politiet, der kan dokumentere eller udbyde, hvordan risikofaktorerne påvirker børnene. Også her får forældrene mulighed for at indgå frivillige aftaler og skal ligesom i § 6-sporet mødes af en konflikt-

håndterende tilgang, der kan bidrage til at dæmpe deres konfliktniveau og sikre, at konflikten ikke eskalerer yderligere til skade for barnet. I de sager, hvor et af børnene har en aktiv sag i kommunen, kan Familieretshuset invitere sagsbehandleren i kommunen med til et møde, hvor Familieretshuset, kommunen og familien sammen kan diskutere, hvilken løsning der vil være bedst for børnene.

Det øgede fokus på udredning af risikofaktorer og hensigten om et mere udstrakt samarbejde mellem det familieretlige og det kommunale system i § 7-sagerne er som beskrevet centrale elementer i reformen af det familieretlige system.

Hvis forældrene i en § 7-sag ikke kan nå frem til en aftale, vil sagen blive indbragt for familieretten, der træffer alle varige afgørelser i § 7-sager. Familieretshuset kan dog træffe midlertidige afgørelser, hvis der er brug for en hurtig afklaring, inden sagen kan nå at blive behandlet ved familieretten. Målet er, at alle aftaler og afgørelser tager højde for de risikofaktorer, der optræder i sagen, så børnene i familien beskyttes bedst muligt.

Før reformen af det familieretlige system havde Statsforvaltningen kompetence til at træffe varige afgørelser i alle samværsager, mens domstolene som udgangspunkt havde afgørelseskompetence i forældremyndighedssager og bopælssager. Reformen har derfor medført, at det juridiske sagsbehandlingsarbejde fylder mindre i Familieretshuset, mens det børnesagkyndige og socialfaglige omvendt fylder mere.

1.3.1.1 Familieretshusets børneenhed

Familieretshusets børneenhed skal sikre, at børnenes trivsel og behov for beskyttelse varetages gennem hele processen, og skal derudover sikre, at barnets perspektiv på sagen bliver oplyst, samt at barnet inddrages i sagsforløbet på en passende måde.

Børn, hvis forældre har en forældreansvarssag, tilbydes en kontaktperson fra børneenheden, når en sag oprettes i Familieretshuset, medmindre det ikke er relevant for barnet at have en kontaktperson.⁴ Denne kontaktperson skal følge barnet gennem sagsforløbet og stå til rådighed, hvis barnet har spørgsmål eller behov for at tale om sin familiesituation. Hvis barnet deltager i en børnesamtale, er det barnets kontaktperson, der gennemfører samtalen med barnet. Hensigten har desuden været, at barnets kontaktperson følger barnet videre i systemet og fx deltager i børnesamtaler i familieretten. Ud over tilbud om at deltage i børnesamtaler og få tilknyttet en

⁴ En kontaktperson vil fx ikke være relevant, hvis der er tale om et meget lille barn, eller et barn, der på grund af et psykisk handicap har et udviklingsniveau, der gør, at en kontaktperson ikke vil være af værdi for barnet (Social- og Boligministeriet, 2020a, pkt. 7.1.1).

kontaktperson har børn også mulighed for at deltage i børnegrupper og modtage rådgivning via Familieretshusets telefonlinje samt via hjemmesiden [Mig i midten](#).

Fra reformen i april 2019 til efteråret 2023 fungerede børneenheden som en særskilt afdeling med særskilte medarbejdere, der kun varetog kontakten til børnene og således ikke deltog i samtaler med forældrene. Fra 2023 er det ændret, så der nu er et mere udstrakt samarbejde mellem de medarbejdere, der gennemfører samtaler med forældrene, og de medarbejdere, der taler med børnene. Data til evalueringen er indsamlet inden denne ændring og afspejler således et mere opdelt system.

Der blev også gennemført børnesamtaler før 2019 for at inddrage børns perspektiv i sagsbehandlingen, ligesom børn havde mulighed for at deltage i samtalegrupper med andre børn (børnegrupper). Med reformen udvidede man dog målgruppen for børnesamtaler betragteligt og påbegyndte et udviklingsarbejde, der skulle sikre, at børnesamtalen i højere grad blev gennemført på børnenes præmisser. Kontaktpersonsordningen og de øvrige rådgivningstilbud hos Familieretshuset er ligeledes nye tilbud, der ikke eksisterede i Statsforvaltningens dage.

1.3.2 Familieretterne

Når en sag er afsluttet i Familieretshuset, uden at forældrene er nået til enighed, kan den indbringes for familieretten. Her kan en dommer træffe en juridisk afgørelse eller hjælpe forældrene til at indgå et forlig.

Familieretten var ved reformens start en nyoprettet afdeling, som blev etableret ved alle landets byretter. Ud over at behandle forældreansvarsager og andre familieretlige sager (fx sager om skilsmisse, hustru- og børnebidrag) overtog familieretterne som noget nyt også prøvelsessager (klager over Familieretshusets afgørelser), som tidligere havde været placeret i Ankestyrelsen, samt fuldbyrdelsessager (eksekvering af gyldige aftaler om forældremyndighed, bopæl og samvær), som før reformen blev behandlet af fogedretten.

Hensigten er, at familieretten kan træffe afgørelser i sagerne på baggrund af den oplysning, der har fundet sted i Familieretshuset. I praksis kan der dog også ske oplysning af sagerne i familieretterne, hvis der i sagsforløbet eller i ventetiden mellem sagsforløbene er sket nye ting i sagen. Det kan fx ske, ved at familieretterne tager kontakt til familiens kommune, ved at forældrene redegør for sagen set ud fra deres perspektiv på sagen, og ved at børnene i familien indkaldes til børnesamtale.

Når sagen er oplyst, indkaldes forældrene til hovedforhandling i retten, hvor en dommer enten hjælper dem til at indgå et forlig eller træffer en afgørelse. En tredje

udfaldsmulighed er, at familieretten sender sagen tilbage til Familieretshuset – fx for at oplyse sagen yderligere via overvåget samvær.

I familieretten kan forældrene få fri proces, hvis de opfylder de økonomiske betingelser, og de har således mulighed for at lade en advokat føre ordet på deres vegne.

1.4 Rapportens kapitler

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af hensigterne med reformen og det nuværende familieretlige system, er der på strukturelt niveau sket en implementering af reformen. Spørgsmålet, som evalueringen skal besvare, er dog, hvilke ændringer der reelt er sket i den konkrete sagsbehandling, og om disse ændringer ifølge ansatte, børn og forældre har ført til de forbedringer, som politikerne håbede på. Dette udforskes og vurderes i rapportens fem analysekapitler, kapitel 2-6, der til sidst samles i en tværgående diskussion og konklusion i kapitel 7.

Analysen starter i **kapitel 2** med en beskrivelse og vurdering af implementeringen af reformen. Denne analyse bygger på Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata samt på kvalitative interviews med ansatte i det familieretlige system og udvalgte kommuner. Kapitlet viser udviklingen i den konkrete sagsbehandling, som den fremgår af de kvantitative data, og giver de ansattes vurdering af, hvorfor/hvorfor ikke der er sket den ønskede implementering, samt hvorvidt de ændringer, der er sket, har ført til de ønskede forbedringer i sagsbehandlingen. Størstedelen af kapitlet bygger på data, der er indsamlet efter reformen, men der er også enkelte analyser, der viser udviklingen i sagsbehandlingen fra 2017 (før reformen) til 2023 (efter reformen).

Herefter vender vi i **kapitel 3** blikket mod de familier, der møder det familieretlige system. Dette kapitel beskriver ved hjælp af Danmarks Statistiks registerdata og data, som Familieretshuset indsamler i forbindelse med screeningen af forældrene, hvad der kendetegner familier, der screenes til Familieretshusets to sagsspor, § 6- og § 7-sporet, og hvordan disse familier adskiller sig fra ikke-samboende familier, der ikke møder det familieretlige system året før den aktuelle familieretlige sag. Derudover beskriver dette kapitel, hvordan familier, hvis sag indbringes for retterne, adskiller sig fra familier, hvis sag afsluttes i Familieretshuset.

Kapitel 4 handler om børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset. Dette kapitel viser ved hjælp af spørgeskemadata indsamlet i 2022-2023 og kvalitative interviews med børn indsamlet i 2023-2024, hvordan børn forstår og involverer sig i den familieretlige sag, hvordan de oplever at deltage i en børnesamtale i Familieretshuset, og hvordan de derudover har gjort brug af Familieretshusets tilbud om støttende

kontaktpersonssamtaler. Derudover viser kapitlet, hvordan børnenes engagement og oplevelse af børnesamtalen hænger sammen med forældrenes sandsynlighed for at indgå aftaler samt børnenes bekymring for deres fremtidige familieliv.

Det efterfølgende **kapitel 5** viser, hvordan forældrene oplever det familieretlige system. Dette kapitel bygger på spørgeskemadata indsamlet blandt forældre, der har fået en sag behandlet i Statsforvaltningen/Familieretshuset i årene 2018-2023, samt kvalitative interviews med forældre, der har fået en sag behandlet i Familieretshuset i 2023. Kapitlet ser på hele sagsforløbet, fra sagen oprettes og screenes, til den afsluttes enten i Familieretshuset eller familieretterne. Undervejs beskriver vi, hvad der kendetegner familier, der formår at indgå en aftale, i forhold til familier, der får en juridisk afgørelse i Familieretshuset eller får deres sag indbragt for familieretten. Til sidst viser kapitlet forældrenes samlede vurdering af sammenhængen i deres sagsforløb, og hvorvidt sagsbehandlingen har ført til, at de har fået løst de problemer, de har henvendt sig med.

Det sidste analysekapitel, **kapitel 6**, beskriver hverdagslivet efter det familieretlige sagsforløb. Dette kapitel bygger ligesom kapitel 5 på spørgeskemadata indsamlet blandt forældre samt kvalitative interviews med forældre og børn. Kapitlet fokuserer på de ordninger, familierne praktiserer efter sagsforløbet omkring forældremyndighed, bopæl og samvær, og på forældrenes oplevelse af deres indbyrdes samarbejde og konfliktniveau og børnenes trivsel efter sagsforløbet. Derudover inddrager vi registerdata fra Danmarks Statistik, der viser omfanget af kommunale underretninger på børnene efter sagsforløbet, samt hvorvidt familien efter det aktuelle familieretlige sagsforløb starter nye sager i Familieretshuset.

Alle analysekapitlerne indledes med en kortfattet beskrivelse af kapitlets datagrundlag og de analysemetoder, der er anvendt til at gennemføre analyserne. I del 2 samles og udvides disse data- og metodebeskrivelser i et samlet **kapitel 7**.

2 Implementeringen af reformen

2.1 Indledning

Som beskrevet i Indledningen er der på strukturelt niveau sket en implementering af reformen af det familieretlige system. Det giver sig fx udtryk i etableringen af Familieretshuset, hvor alle sager screenes og behandles i forskellige sagsbehandlingsspor, samt i oprettelsen af familieretterne under byretterne, der har overtaget størstedelen af kompetencen til at træffe afgørelser i samværssager.

Spørgsmålet, som behandles i dette kapitel, er derfor ikke den strukturelle implementering, men i stedet de konkrete implikationer af den strukturelle implementering og dermed den reelle implementering: Hvad har ændringerne betydet for sammensætningen af medarbejdere og medarbejdernes faglige kompetencer? Hvordan screenes og oplyses sagerne i Familieretshusets to behandlingsspor? Hvilke møder og tilbud deltager forældre og børn i i Familieretshuset? Hvordan samarbejdes der med kommunerne i § 7-sagerne? Hvordan afsluttes sagerne i Familieretshuset? Hvad har reformen betydet for retternes organisering og behandling af de familieretlige sager? Hvordan fungerer samarbejdet mellem Familieretshuset og retterne? Og hvordan er samarbejdet med kommunerne efter afslutningen af den familieretlige sag? Alle disse spørgsmål besvares i dette kapitel ved hjælp af sagsregisterdata, der viser de gennemførte aktiviteter i årene 2019-2023, samt interviews med ansatte i Familieretshuset og udvalgte familieretter og kommuner.

Formålet er at belyse, om reformen blev gennemført i overensstemmelse med hensigten, og/eller om der har vist sig at være systemiske barrierer, som har gjort det vanskeligt at indfri nogle af målene.

Resten af indledningen beskriver kapitlets datagrundlag. Derefter følger de egentlige analyser af implementeringen.

2.1.1 Data og metoder

2.1.1.1 Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata

Kapitlets kvantitative analyser bygger på data om sagsforløb for 42.434 unikke forældrepar, hvis sag ifølge Familieretshusets sagsregisterdata screenes til et § 6- eller et § 7-behandlingsforløb i Familieretshuset i årene 2019-2022. 31 % af de 42.434

forældrepar har fået en sag behandlet i flere af de inkluderede år og optræder derfor flere gange i data. Datagrundlaget i de enkelte år varierer mellem 10.112 (2019) og 13.007 (2020).

Forældreparrene, der screenes til Familieretshusets § 6- og § 7-forløb, identificeres ved hjælp af spørgeskemadata, som Familieretshuset indsamler blandt de ansøgende forældre i forbindelse med screeningen af forældrenes sag. Efterfølgende kobles disse data med Familieretshusets øvrige sagsregisterdata om de møder, forældre og børn har deltaget i, de aftaler, afgørelser eller andre afslutninger, sagen er endt med, samt øvrige oplysninger om sagsbehandlingen (fx omvisitering og oplysning af sagen). Se afsnit 7.2.2 for mere information om de enkelte sagsregisterdatasæt.

Kapitlet tager udgangspunkt i forældrepar frem for sagsakter eller sagsforløb og definerer sagens start som den første screening, forældrene har udfyldt i et givet kalenderår. Da det enkelte forældrepar kan have flere sager under behandling samtidig, kan denne afgrænsning medføre, at nogle af rapportens resultater afviger fra andre analyser af de familieretlige sagsforløb.

Når vi ser på de tilbud, forældre og børn har deltaget i efter screeningen, og de aftaler, afgørelser og andre afslutninger, der er sket i sagerne, følger vi familierne hen over 2 år: det år, hvor de er screenet, og året efter. Det betyder, at størstedelen af analyserne ser på sager, der er oprettet frem til 2022.

I udvalgte analyser inddrages også data om forældrepar, hvis sag er behandlet før reformen. Her anvendes Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata, der viser, om forældreparret har fået behandlet en sag om samvær, bopæl eller forældremyndighed. Statsforvaltningens data indeholder ikke oplysninger om møder og heller ikke om den screeningskategori, forældreparret kunne have tilhørt. Tidsmæssigt anvendes dog stadig et 2-årigt perspektiv, når vi ser på sagens aftaler, afgørelser og andre afslutninger. I alt optræder 48.001 forældrepar, hvis sag er behandlet før og efter reformen, i disse data.

2.1.1.2 Kvalitative interviews med ansatte

De kvalitative analyser bygger på gruppeinterviews med ansatte i Familieretshuset og udvalgte familieretter og kommuner, der er gennemført medio 2023.

I Familieretshuset er der gennemført syv gruppeinterviews med i alt 23 ansatte. Tre af disse ansatte repræsenterer den øverste ledelse, seks er ansat i tværgående funktioner, fx Familieretshusets børneenhed eller visitationsafdelingen, mens de øvrige 14 interviewede er medarbejdere og funktionsledere i tre af Familieretshusets mødekontorer. Der er interviewet medarbejdere med juridisk uddannelsesbaggrund

såvel som medarbejdere med en børnesagkyndig uddannelse (fx socialrådgivere og familievejledere) samt ansatte med både kortere og længere ansættelsesforhold i Familieretshuset. Derudover har vi i hvert af Familieretshusets mødekontorer både talt med medarbejdere, der gennemfører møder med forældre (forælderådgivere), og medarbejdere, der står for den direkte børneinddragelse i Familieretshusets børneenhed (børnerådgivere). De interviewede personer i Familieretshuset er sammensat, så de repræsenterer de væsentligste fagligheder (jurister og børnesagkyndige) og funktioner (juridiske medarbejdere, børnerådgivere og forælderådgivere). Fem af interviewene er gennemført fysisk, mens to er gennemført som videointerview.

I familieretterne er der gennemført tre gruppeinterviews med fem dommere og to funktionschefer fra tre byretter, der samarbejder med de mødekontorer, der er interviewet i Familieretshuset. To af disse interviews er gennemført fysisk, mens et er gennemført som videointerview.

I kommunerne er der gennemført fem interviews med 11 medarbejdere og ledere fra fem forskellige kommuner, der ligeledes samarbejder med de mødekontorer, der er interviewet i Familieretshuset. De interviewede er alle ansat i børne- og familieafdelinger enten som sagsbehandlere med direkte kontakt til børn og familier eller som ledere.

Interviewene er gennemført efter strukturerede interviewguides, der blev tilpasset de enkelte medarbejders arbejdsområder, men også tilgodeså, at alle interviewede, uanset organisatorisk tilhørsforhold, fik mulighed for at forholde sig til emner, som omhandlede reformens centrale nydannelser og kerneelementer, fx oplysningen af sagerne i Familieretshuset, oplevelsen af Familieretshusets sagsbehandlingsspor og oplevelsen af samarbejdet mellem aktørerne i det familieretlige system og på tværs af det kommunale og familieretlige område. Se afsnit 7.7.1 for yderligere information om interviewtemaer, og hvordan interviewene er behandlet analytisk.

2.2 Ændringer i medarbejderstaben i Familieretshuset

Som nævnt i Indledningskapitlet lægger reformen op til at styrke de børne- og familiefaglige kompetencer i Familieretshuset. Dette krav har resulteret i markante ændringer i sammensætningen af medarbejderkompetencer i Familieretshuset, der sammenlignet med Statsforvaltningen er mere mæglings- og rådgivningsorienteret og mindre juridisk.

Statsforvaltningen – og forløberne for den – har historisk set været en juridisk myndighed, der rådgav og traf afgørelser i de forældreansvarstvister, som uenige

forældre henvendte sig med. Hen over årene har der i stigende grad været lagt vægt på at anvende børnesagkyndig rådgivning og andre mere mæglingorienterede tilgange i arbejdet med de brudte familier, og myndigheden har derfor ansat medarbejdere, der kan honorere disse kompetencekrav. Denne proces startede allerede før den familieretlige reform⁵, men den store opnormering af børnesagkyndige er sket, efter at reformen blev iværksat. Erfarne medarbejdere vurderer således, at andelen af jurister og børnesagkyndige stod i forholdet 70:30 umiddelbart før reformen, mens det på dataindsamlings tidspunktet (2023) er næsten omvendt: Omkring en tredjedel af sagsbehandlerne er jurister, mens to tredjedele arbejder ud fra en børne- eller familiesagkyndig tilgang. Disse medarbejdere har typisk en baggrund som socialrådgiver, familiebehandler, psykolog eller en anden specialisering inden for området børn og familier.

Familieretshusets ledelse har oplyst, at myndighedens nye arbejdsområder (fx børneenheden) og det betydelige indtag af nye medarbejdere med delvist andre kompetenceprofiler afstedkom, at man løbet af reformens første år satte ind på at udvikle organisationens kompetenceniveau, så den stod på et mere samlet og fagligt vidensgrundlag. Det har materialiseret sig i onboardingforløb for nye medarbejdere, i samarbejder med vidensinstitutioner og i udvikling af et omfattende internt materiale af faglige guidelines, metode- og arbejdsgangsbeskrivelser, som klæder såvel de børnesagkyndige som de juridiske medarbejdere på i det borgerrettede arbejde med børnene og deres familier. Det faglige miljø, der nu er opbygget og fortsat er under udvikling, bidrager til et stærkere fundament af myndighedsviden og sikrer, at borgerne i højere grad modtager en ensartet behandling på tværs af Familieretshusets forskellige afdelinger i landet.

2.3 Sagerne screenes og visiteres til forskellige spor

Reformen lagde som beskrevet op til en mere differentieret sagsbehandling, der skulle gennemføres ved hjælp af systematisk screening af sagerne og efterfølgende behandling i forskellige sagsspor, der var tilpasset forskellige typer af familier. Dette er som beskrevet i kapitel 1 implementeret på et strukturelt niveau.

Sammenlignet med Statsforvaltningens ansøgningsskemaer er Familieretshusets ansøgningsskemaer mere udførlige. Før reformen kunne en ansøger i en kontaktformular frit formulere, hvad han/hun ønskede Statsforvaltningens hjælp til. Den nye procedure indebærer, at Familieretshuset har fået tilvejebragt et mere systematisk oplysningsgrundlag, som ikke kun forbedrer muligheden for at visitere sagen

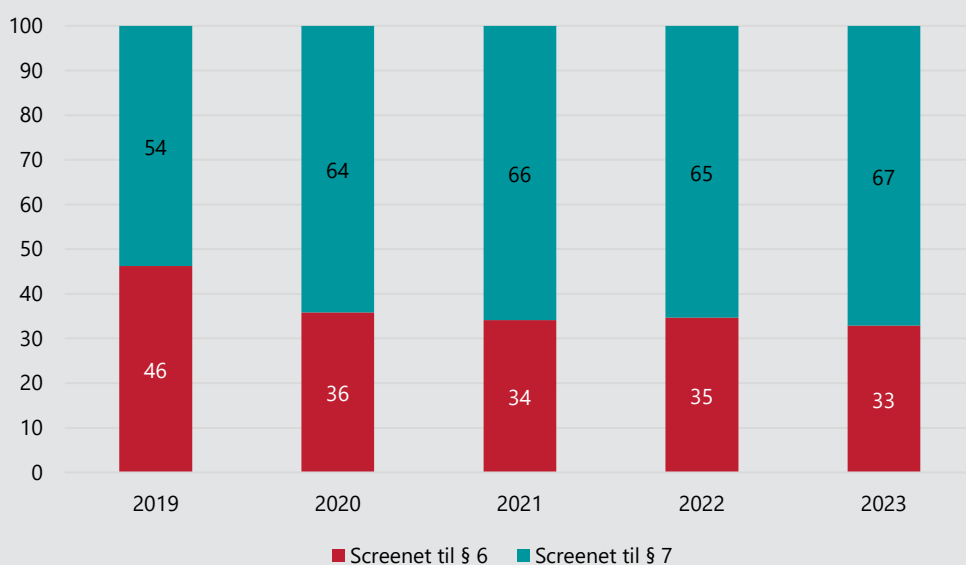
⁵ Med strukturreformen (2007) blev der indført obligatoriske vejledningsmøder i Statsforvaltningen i sager om forældremyndighed og samvær, og reformens fokus på forligsmæssige løsninger medførte også, at der blev indført mulighed for at afholde tværfaglige vejledningsmøder, hvor både en juridisk sagsbehandler og en børnesagkyndig deltog (Familiestyrelsen, 2011).

korrekt fra starten, men også medfører, at nogle af de nødvendige oplysninger kan indhentes allerede i den indledende del af sagsbehandlingsprocessen.

Den konkrete screening og sortering af sagerne i uenighedssagerne i § 6- og § 7-sporet starter med, at den ansøgende forælder udfylder et digitalt ansøgningskema. Her oplyser forælderen, hvad den konkrete konflikt drejer sig om, og han/hun skal derudover besvare en række spørgsmål, som afdækker forældrenes aktuelle samarbejdsrelation og konfliktniveau, og om der er risikofaktorer til stede i sagen.

Hvis ansøgeren oplyser, at et barn har været udsat for fysiske, psykiske eller seksuelle overgreb, hvis der er en aktuel sag på barnet i kommunen, hvis der er fysisk eller psykisk vold mellem forældrene, hvis en af forældrene har svær psykisk sygdom eller misbrugsproblemer, eller hvis forældrene har været i kontakt med politiet på grund af vold eller seksuelle overgreb, screenes sagen indledningsvis til § 7-sporet. Hvis ingen af disse risikofaktorer anføres, screenes sagen indledningsvis til § 6-sporet. Hvis en forælder har angivet, at børn eller forældre har været udsat for fysisk eller psykisk vold, kan forælderen vælge, om forældrene skal indkaldes til et fælles møde eller separate møder i § 7-sporet.

Figur 2.1 **Udvikling i familier, der screenes til § 6- hhv. § 7-sporet i Familieretshuset. 2019-2023. Procent.**

Anm.: Antal: 61.235 – årligt 10.112 (2019) -13.007 (2020).

Figuren er baseret på oplysninger om den første ansøgning, der er blevet udfyldt i det pågældende år af en af forældrene i sagen. Nogle familier har flere forskellige sager i løbet af et år, og der kan således være afgivelser i forhold til det samlede antal ansøgninger.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

Figur 2.1 viser udviklingen i fordelingen af sager mellem § 6- og § 7-sporet i den indledende screening, fra reformen blev indført i 2019 til 2023. Figuren viser, at § 7-sagerne udgjorde en lidt mindre andel af de screenede sager i reformens første år (54 %) end de efterfølgende år, hvor omkring to tredjedele af sagerne i første omgang screenes som § 7-sager.

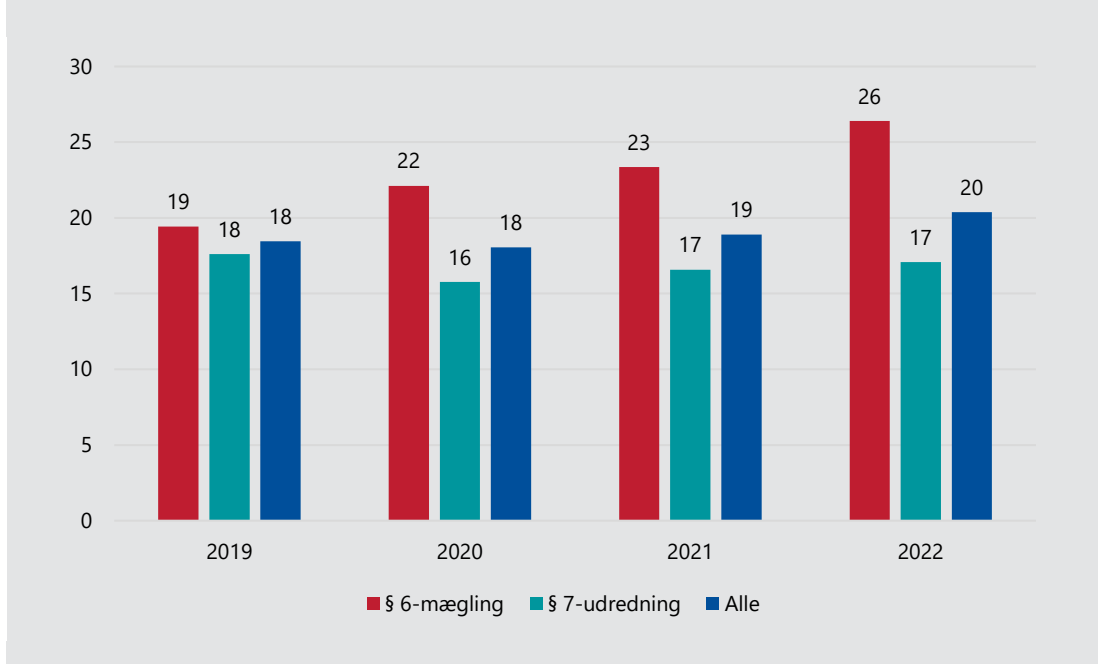
Efter den digitale screening gennemlæses ansøgningerne af medarbejdere i Familieretshuset visitationsafdeling, der fortrinsvis består af jurister. Disse medarbejdere indhenter supplerende oplysninger om sagen og forelægger ansøgningen for den anden forælder, der har mulighed for at supplere med nye oplysninger, der kan indgå i den endelige visitering af sagen. Medarbejderne i Familieretshusets visitationsafdeling vurderer også, hvordan sagerne videre skal håndteres, herunder om der er behov for akut handling i sagen. I de sager, som skal realitetsbehandles⁶ booker visitationsafdelingens medarbejdere sagen til behandling i et af de to mødespor: § 6-familiemæglingssporet eller § 7-familieudredningssporet.

Sagerne har mulighed for at blive omvisiteret flere gange i forløbet. Omvisiteringer kan fx ske på baggrund af de oplysninger, der fremkommer i den skriftlige oplysning eller på baggrund af oplysninger, der kommer frem på møder med forældrene.

Familieretshusets sagsregisterdata viser (jf. Figur 2.2), at 18-20 % af sagerne omvisiteres i løbet af det år, de er screenet, eller året efter. Sager, der screenes som § 6-sager, omvisiteres hyppigere end sager, der screenes til § 7-sager. I årene efter reformen er andelen af § 6-sager, der omvisiteres, steget fra 19 til 26 %, mens der ikke tilsvarende er sket en stigning i familier med omvisiterede § 7-sager.

⁶ En del af ansøgningerne realitetsbehandles ikke. En sag kan fx afvises, hvis den for nylig har været behandlet i det familieretlige system, og der ikke foreligger væsentlige forandrede forhold, og ansøgeren samtidig ikke kan godtgøre, at en ændring vil være bedst for barnet (§ 39).

Figur 2.2 **Udvikling i sager, der omvisiteres blandt familier, der screenes til § 6- eller § 7-forløb i 2019-2022. Procent.**

Anm.: Antal: 43.930 – årligt 9.172 (2019) - 11.764 (2020).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

2.4 Skriftlig oplysning af sagerne

Reformen lagde op til en grundig oplysning af de familieretlige sager på et tidligt tidspunkt i sagsforløbet. Dette skulle sikre, at de enkelte sagsbehandlingsforløb tager udgangspunkt i den enkelte families behov, og at aftaler og afgørelser i højere grad inddrager forhold af væsentlig betydning for børns trivsel. Oplysningen af sagerne sker som før reformen gennem møder med forældre og børn. Derudover lagde reformen op til mere omfattende skriftlig oplysning i sagerne, hvilket både skulle ske gennem screeningen af sagerne, gennem indhentning af information om børnenes trivsel hos skole, daginstitutioner, sundhedssystemet eller barnets kommune og ved at gennemføre egentlige undersøgelser af børnenes trivsel og/eller forældrenes forældrekompetencer (Aftaletekst, 2018; Social- og Boligministeriet, 2019).

Familieretshusets sagsregisterdata viser, jf. Tabel 2.1, som ventet en stor forskel på andelen af sager, der oplyses skriftligt i de to spor, og samtidig en relativt stor stigning i andelen af sager, hvor der er indhentet oplysninger fra kommune, skole eller

sundhedssystemet. I mødesager, der er screenet til et § 6-forløb i 2019, blev der fx indhentet udtalelser fra skole eller daginstitution i 25 % af sagerne mod 40 % i de sager, der blev screenet i 2022. I mødesager, der er screenet til § 7-forløb, er andelen af sager, hvor der indhentes oplysninger fra kommunen, steget fra 50 til 68 %, mens andelen af sager, hvor der er indhentet oplysninger fra skole eller daginstitution, er steget fra 39 til 60 %.

Til gengæld sker det relativt sjældent, at der gennemføres egentlige børnesagkyndige undersøgelser. Det gælder både lige efter reformen og i de mødesager, der blev screenet i 2022. Det skyldes efter alt at dømme forhold, som ligger uden for Familieretshuset, idet det har været svært at rekruttere psykologer, som kunne gennemføre de børnesagkyndige undersøgelser (Ottosen & Dahl, 2024).

Tabel 2.1 **Udvikling i indhentning af oplysninger fra tredjeparter i Familieretshuset. Forældrepar, der har været til møde i § 6- eller 7 og som er screenet i 2019-2022. Procent.**

	2019	2020	2021	2022
Kommune				
Screenet til § 6	19	28	31	32
Screenet til § 7	50	59	64	68
Alle	38	47	53	56
Skole eller daginstitution				
Screenet til § 6	25	34	40	40
Screenet til § 7	39	51	57	60
Alle	33	44	51	54
Sundhedssystemet				
Screenet til § 6	6	9	10	10
Screenet til § 7	16	23	23	24
Alle	12	18	19	19
Børnesagkyndig undersøgelse/erklæring				
Screenet til § 6	1	1	0	0
Screenet til § 7	2	2	1	1
Alle	2	2	1	1
Antal	1.974	3.353	4.477	4.480

Anm.: Information om oplysning af sagerne stammer fra særskilt datasæt, som medarbejderne i Familieretshuset registrerer i efter sagens afslutning. Dette sker kun i et udsnit af Familieretshusets sager.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

I evalueringen har vi spurgt både ansatte i Familieretshuset og kommunerne om deres oplevelse af samarbejdet om oplysningen af de familieretlige sager. Overordnet vurderer de ansatte begge steder, at udvekslingen af oplysninger er meningsfuld, fordi de indhentede oplysninger bidrager til at kvalificere samtalerne med forældrene. De interviewede medarbejdere i Familieretshuset mener således, at de kommunale oplysninger bidrager til at effektivisere udredningsforløbet og mindsker risikoen for dobbeltbelysning. En medarbejder i Familieretshusets visitationsafdeling forklarer:

Vi hjælper hinanden undervejs. Jeg kan få oplysninger med i deres børnesamtaler. Der er en klar dialog og et klart samarbejde. Vi gør kommunerne opmærksomme på, at vi sender ting ud til borgere i de problematiske sager. Vi drøfter vores afgørelser med dem. (Medarbejder, Familieretshuset)

Og tilsvarende udtaler en leder i en kommunal børne- og familieafdeling sig her positivt om samarbejdet om udveksling af oplysninger:

Det er vigtigt for børnene, at de rigtige myndigheder har de rigtige oplysninger. Vi er optagede af som kommune, at Familieretshuset træffer afgørelse om det, de har kompetence til, og her er det en kæmpe fordel, at lovgivningen nu giver mulighed for at udlevere oplysninger uden samtykke fra familien (...). Det må alt andet lige være en fordel for kvaliteten af de afgørelser, der skal træffes. (Leder, Familieretshuset)

Samtidig beretter begge grupper dog, at det har været vanskeligt at finde en form, der ikke kræver for mange ressourcer i hverken det kommunale eller det familieretlige system.

De ansatte, der gennemfører møder med forældrene i Familieretshuset, har typisk en halv times forberedelsestid forud for mødet, hvor de forventes at sætte sig ind i væsentlige aspekter af sagen. Det kræver, at de oplysninger, der ligger på sagen, er relevante og overskuelige. Familieretshusets medarbejdere oplever dog, at der er stor variation i, hvad de modtager fra kommunerne. Nogle kommuner sender fx en kort opsummering eller et notat om familiens forløb (fx underretninger), mens andre kommuner fremsender mange sagsakter, også akter, der ikke altid er lige relevante for Familieretshusets behandling af sagen.

De interviewede ansatte fra kommunerne vurderer omvendt, at den rolle, de har fået efter reformen som leverandør af oplysninger til Familieretshuset, har tilført dem mere arbejde. Det gjaldt især i de første år efter reformen, hvor de interviewede kommunalt ansatte fandt, at opfordringerne fra Familieretshuset om at indsende relevante oplysninger ofte var diffuse. Det resulterede i, at der ofte blev sendt for meget materiale, som Familieretshuset selv skulle sortere i. De fleste af de interviewede kommunale aktører vurderer dog på interviewtidspunktet (2023), at Familieretshuset har styrket sin

kommunikation omkring oplysningsbehov, form og omfang i løbet af implementeringsperioden. Derved er det blevet tydeligere, hvad der forventes af kommunerne i det skriftlige materiale, og der er i højere grad blevet opbygget en fælles opmærksomhed på nødvendigt indhold versus indhold, der kan udelades.

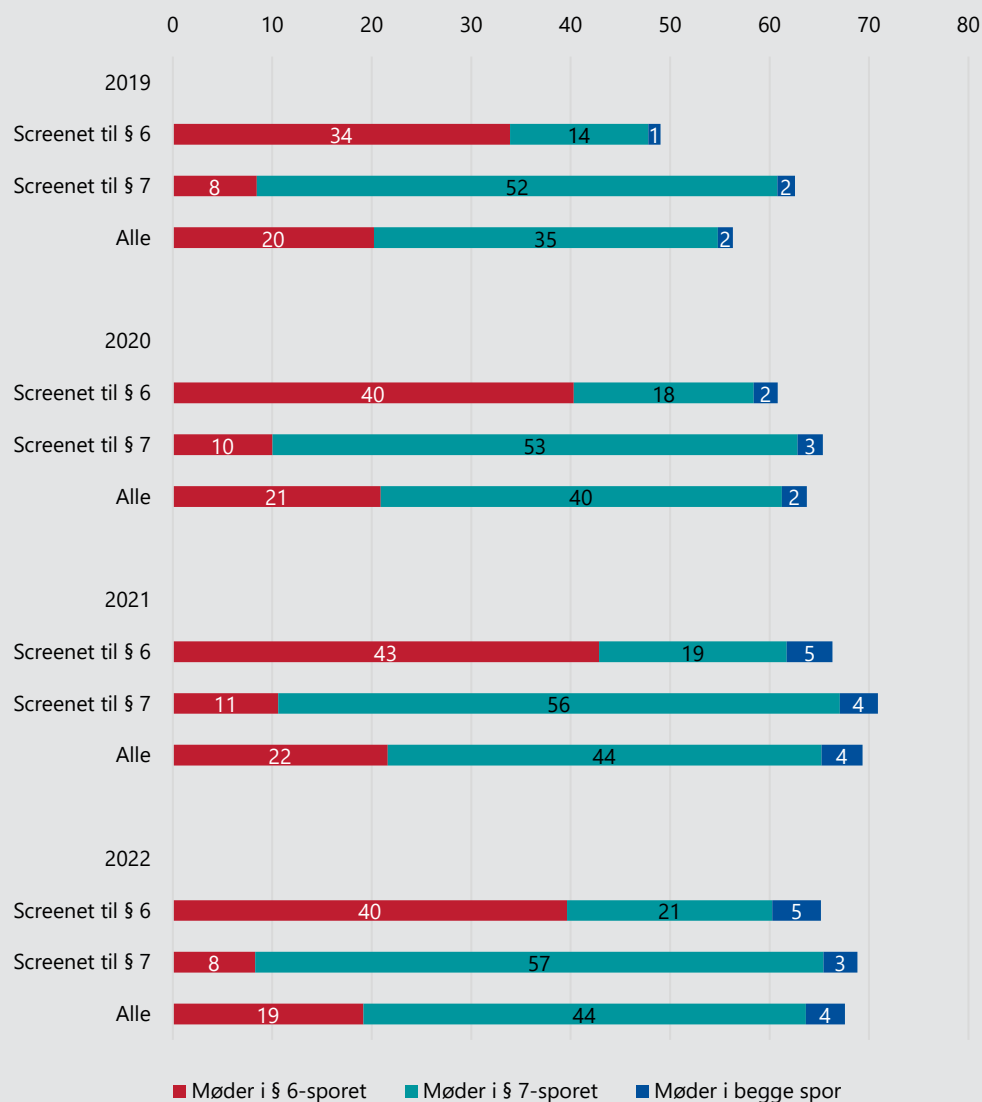
Ud over selve arbejdsmængden, der i langvarige sager fortsat kan være betragtelig for de kommunale medarbejdere, oplever nogle af de interviewede fra kommunerne dilemmaer omkring egen rolle, og hvordan de skal formidle sagen uden at blive partiske i relationen til forældrene. Flere har erfaret, at forældre forsøger at påvirke udtalelser til Familieretshuset. En leder beskriver, hvordan det afføder "skjult" tids- og ressourceforbrug i opgaveløsningen med at oplyse sagerne:

Den skjulte arbejdsopgave for kommunerne er, at kommunen bliver fodringskanal for forældrene. Forældrene prøver at få os på hver deres side, og her skal rådgiverne træde et skridt tilbage for at sikre, at de er på børnenes side. (...) Forældrene ved jo godt, at vi kan lave udtalelser, så det bliver meget sådan: 'Du er på min side, ikke?' Det kræver rigtig meget af os. (Leder, kommune)

2.5 Familieretshusets mødeforløb

Som beskrevet vurderer Familieretshusets medarbejdere de indkomne sager med henblik på at vurdere, om forældrene skal indkaldes til et møde, eller om sagen skal behandles skriftligt. Derudover vil nogle forældre trække deres sag tilbage eller undlade at møde op til de indkaldte møder. Det er derfor, som Figur 2.3 viser, kun en del af de screenede sager, der efterfølgende behandles på møder. Figuren viser, at andelen af screenede sager, der efterfølgende behandles i § 6-sporet, har varieret lidt mellem 19 og 22 %, mens andelen, der behandles på et § 7-udredningsmøde, er steget fra 35 % blandt de sager, der blev screenet i 2019, til 44 % blandt de sager, der blev screenet i 2022. Andelen af sager, der behandles i et andet spor end det, de er screenet til, er større blandt sager, der screenes til § 6-sporet, end blandt sager, der screenes til § 7-sporet. Det hænger naturligt sammen med, at § 6-sagerne oftere end § 7-sagerne omvisiteres.

Figur 2.3 **Udvikling i deltagelse i mødeforløb i § 6- og § 7-sporet blandt forældrepar, der screenes til § 6- eller § 7-forløb i 2019-2022. Procent.**

Anm.: Antal: 48.524 – årligt (10.112 (2019) - 13.007 (2020)).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

Før reformen blev alle forældre i førstegangssager typisk indkaldt til et samarbejds-møde med en børnesagkyndig medarbejder, hvor man forsøgte at hjælpe forældrene frem til en løsning på deres uenighed. Hvis dette ikke lykkedes, kunne der derefter blive tale om et længere forløb med børneinddragelse og eventuelt tværfaglige møder med deltagelse af både en jurist og en børnesagkyndig medarbejder.

Efter reformen er sagsbehandlingen som udgangspunkt tænkt som forløb med indlagt børneinddragelse, og der er fra starten tænkt tværfaglighed ind i § 7-forløbene. En anden væsentlig ændring i begge spor er, at Familieretshusets praksis i langt højere grad er baseret på nedskrevne metode- og arbejdsgangsbeskrivelser, der understøtter den enkelte forælderådgivers rolle og arbejdsproces og dermed sikrer en mere ensartet praksis på tværs af Familieretshusets lokationer.

De følgende afsnit beskriver indholdet i Familieretshusets mødeforløb ud fra Familieretshusets metodebeskrivelser og viser udviklingen i mødedeltagelse blandt forældre, der *kommer* til et møde i § 6- eller §-7-sporet i Familieretshuset på baggrund af Familieretshusets sagsregisterdata. Derudover diskuterer afsnittene, hvorvidt forløbene fungerer efter hensigten set ud fra medarbejdernes synspunkt.

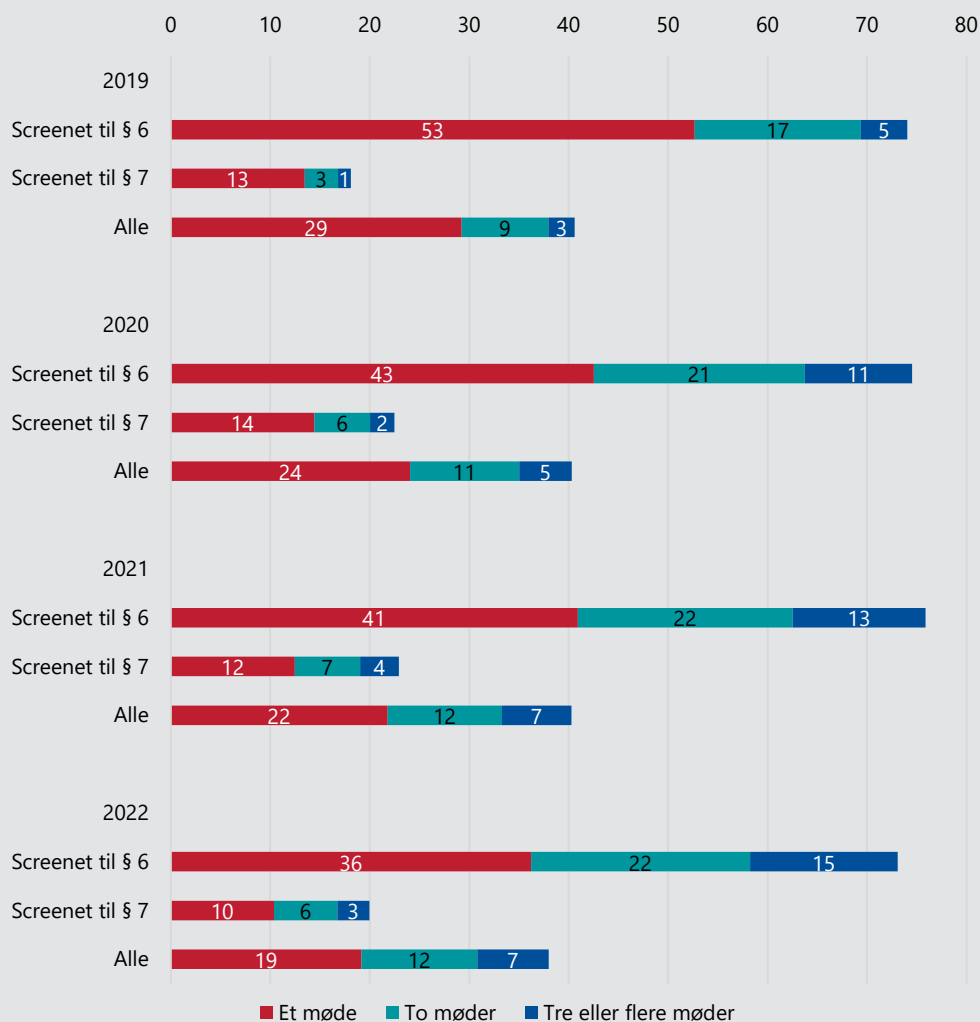
2.5.1 Møder i § 6-mæglingssporet

Et familiemæglingsforløb i § 6-sporet varetages af en børnesagkyndig forælderådgiver og strækker sig typisk over 1-3 møder af ca. 2 timers varighed. Udgangspunktet er, at begge forældre deltager i møderne. Familiemæglingen er inddelt i tre faser: en indledende del, der rammesætter mødet; en undersøgende, rådgivende og forhandlende del og en afsluttende del, som opsummerer og drager konklusioner. Målet er at styrke forældrenes mentaliseringskapacitet i forhold til at forstå deres barns perspektiv og åbne for, at forældrene kan arbejde med deres konkrete uenigheder og/eller underliggende konflikter – også fremadrettet.

Figur 2.4 viser udviklingen i antallet af møder i § 6-sporet, som forældrene har deltaget i, blandt forældrepar, der har deltaget i møder i § 6- eller § 7-sporet. Som ventet er det mest forældre, der er screenet til § 6, som efterfølgende ender med at deltage i møder i dette spor, men på grund af omvisiteringer er der dog også forældrepar, der er screenet til § 7, der kommer til møde i § 6-sporet, og omvendt forældre, der er screenet til § 6, som udelukkende deltager i møder i § 7-sporet. Hen over årene er der sket en forøgelse af antallet af møder i de enkelte § 6-forløb, idet andelen af forældrepar, som deltager i mere end et møde i § 6-sporet, er steget fra 22 % af dem, der blev screenet i 2019, til 35 % blandt dem, der blev screenet i 2022.

Det højere antal møder i § 6-sporet hænger formodentlig sammen med en øget brug af prøveperioder i § 6-sporet, hvor forældrene fx får mulighed for at afprøve en ny samværsordning i en periode, inden de vender tilbage for at få fastsat samværet endeligt. Derudover hænger det øgede antal møder formodentlig sammen med øget brug af direkte børneinddragelse i § 6-sagerne, herunder også at der holdes opfølgende møde med forældrene efter en børnesamtale (jf. Tabel 2.2).

Figur 2.4 Udvikling i antallet af møder i § 6-sporet. Forældrepar, der har været til mindst et møde i § 6- eller § 7-sporet. Procent.

Anm.: Antal: 31.112 – årligt 5.695 (2019) – 8.582 (2021).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

Ud over den konflikthåndteringsindsats, der finder sted på sagsmøderne, kan forældrene deltage i Familieretshusets åbne tilbud, fx konfliktmægling, samarbejdskurser eller børnesagkyndig rådgivning. Disse tilbud er tilgængelige for både forældre, der er screenet til § 6 og § 7-sporet, men bruges kun i begrænset omfang af begge grupper. Siden reformens indførelse er der sket en mindre stigning i andelen af forældre, der kommer til møde i et af de to sagsbehandlingsspor og samtidig benytter de åbne tilbud. Blandt forældrepar, der blev screenet i 2019, og som efterfølgende deltog i sagsmøder, modtog hhv. 4 % i § 6-sporet og 2 % i § 7-sporet børnesag-

kyndig rådgivning og konfliktmægling som åbent tilbud, mens det samme gjaldt for hhv. 10 % i § 6-sporet og 5 % i § 7-sporet blandt forældrepar, der blev screenet i 2022 og efterfølgende deltog i møder.

2.5.2 Møder i § 7-udredningssporet

Det familieretlige udredningsforløb bliver varetaget af et tværfagligt team, som består af en børnesagkyndig forældrerrådgiver og en jurist. Forløbet strækker sig typisk over 1-3 møder med forældrene. Mødet kan afvikles som et fællesmøde med begge forældre (2 timers varighed) eller som separate møder med hver af forældrene (af 1 times varighed til hver forælder), hvis de har oplyst, at der er voldsproblematikker til stede⁷.

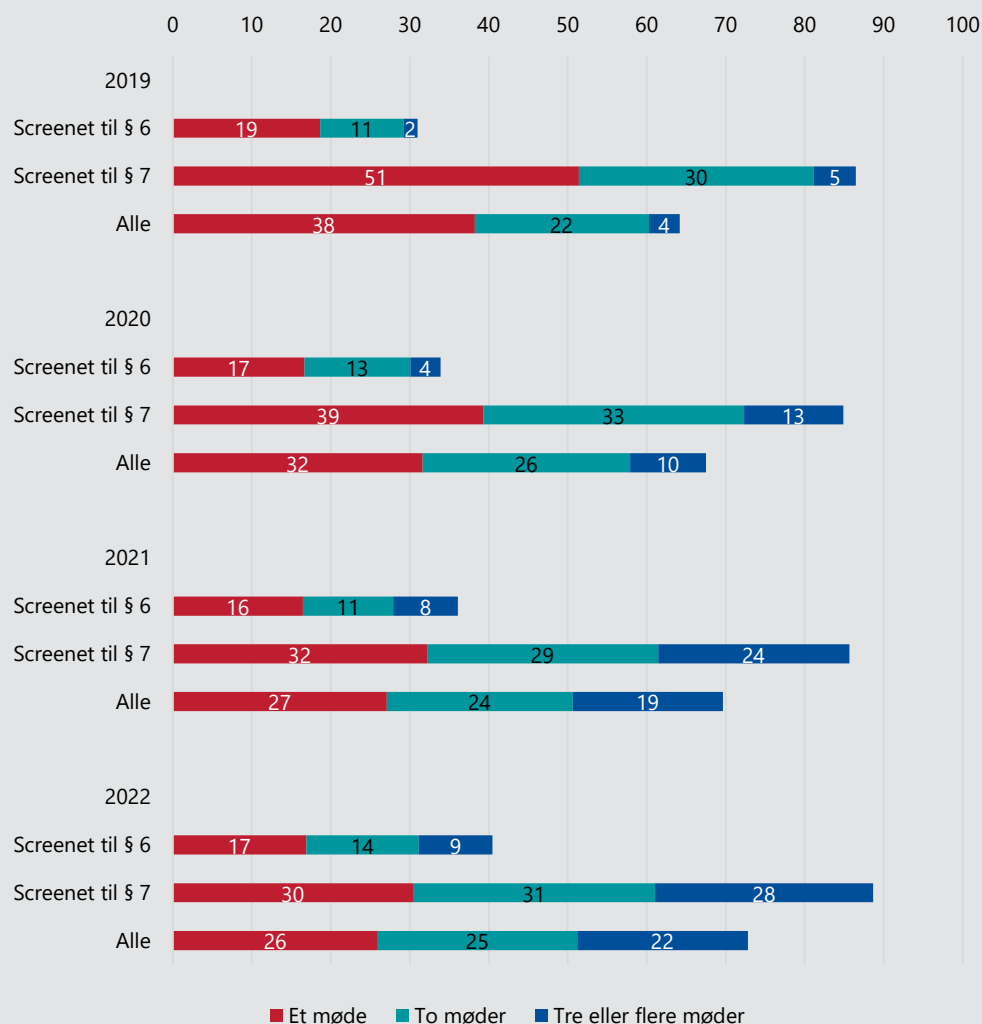
Som i § 6-sagerne skal forældrene også i § 7-forløbene opleve at blive mødt med en konflikthåndterende og mentaliserende tilgang af Familieretshusets medarbejdere, men disse mødesager stiler ikke først og fremmest mod at gøre forældre selv-hjulpne til et fremtidigt konstruktivt samarbejde om barnet. Formålet er i stedet at udrede sagen, så de aftaler og afgørelser, der indgås/træffes i sagerne, hviler på et oplyst grundlag. Desuden er beskyttelsen af barnet under sagsbehandlingen i familieretshuset og familieretten fremhævet som et selvstændigt formål i § 7-sagerne. Den konflikthåndterende og -nedtrappende tilgang til forældrene kan således bidrage til at dæmpe forældrenes konfliktniveau og derved sikre, at konflikten ikke eskaleres yderligere under sagens behandling til skade for barnet.

Møderne i § 7-forløbet indledes ligeledes med en rammesætning, hvorefter parret præsenteres for de risikofaktorer, der er fremkommet i forbindelse med screening og visitering af sagen. Mødet afdækker endvidere de konkrete anmodninger, som er fremsat i ansøgningen til Familieretshuset (fx ændring af samvær), ligesom forældrenes aktuelle funktionsniveau, nuværende situation og samarbejdsrelation om barnet bliver belyst. Undervejs i processen kan forældrerrådgiveren give børnesagkyndig rådgivning og vejledning, ligesom juristen kan vejlede ud fra sin faglige vinkel, fx om, hvad der er muligt – eller ikke muligt – inden for forældreansvarslovens rammer, eller om hvordan et videre forløb i familieretten vil udforme sig.

Som Figur 2.5 viser, er antallet af møder i de enkelte forløb også i § 7-sporet forøget i årene 2019 til 2022. Blandt forældre, der blev screenet til et § 7-forløb i 2019 og som efterfølgende deltog i mindst et sagsmøde, var 51 % således højst til et møde mod 30 % i 2022. Omvendt er andelen af forældrepar, der deltager i mindst tre møder i § 7-sporet, øget fra 5 % blandt dem, der blev screenet til § 7 i 2019, til 28 % blandt samme gruppe i 2022.

⁷ Muligheden for at afvikle separate møder er lovfæstet som opfølgning på Istanbulkonventionen (Europarådet, 2011).

Figur 2.5 **Udvikling i antallet af møder i § 7-sporet. Forældrepar, der har været til mindst et møde i § 6- eller § 7-sporet, og som er screenet i 2019-2022. Procent.**

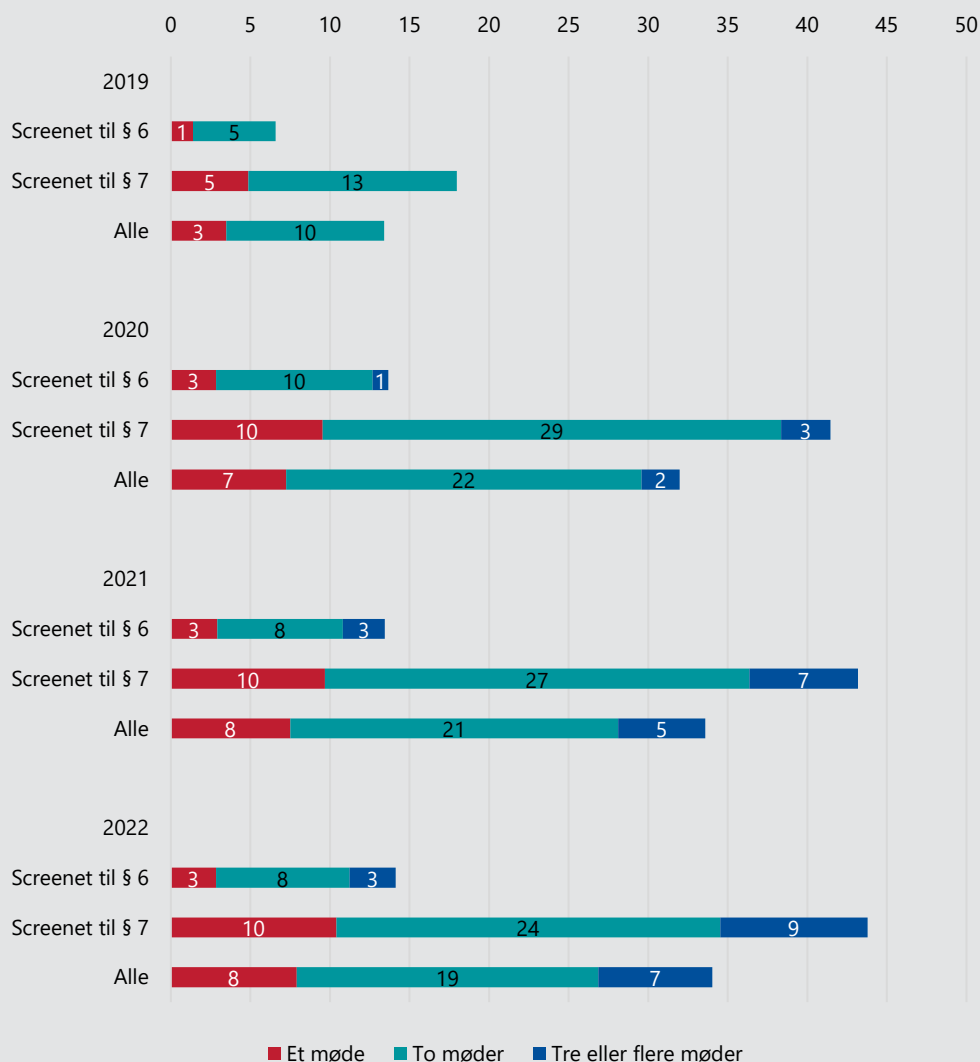

Anm.: Antal: 31.112 – årligt 5.695 (2019) - 8.582 (2021).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

Det øgede antal møder i § 7-sporet hænger, som Figur 2.6 viser, sammen med en fordobling i andelen, der kommer til separate møder i § 7-sporet på grund af påstande om vold eller overgreb rettet mod forældre eller børn. Andelen, der deltager i denne mødetype, er steget fra 18 % af de forældrepar, der blev screenet til § 7 i 2019, til 33 % af de familier, der blev screenet til § 7 i 2022. Her er det mest almindelige, at forældrene deltager i to møder – dvs. et hver, hvorefter sagen afsluttes.

Figur 2.6 **Udvikling i antallet af separate møder i § 7-sporet. Forældrepar, der har været til mindst et møde i § 6- eller § 7-sporet, og som er screenet i 2019-2022. Procent.**

Anm.: Antal: 31.112 – årligt 5.695 (2019) - 8.582 (2021).

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

De separate møder rummer ifølge medarbejderne både fordele og ulemper. Blandt fordele nævnes, at det separate møde i højere grad lægger op til, at den enkelte forælder kun forholder sig til sin egen oplevelse af situationen uden samtidig at forholde sig til den anden forældres indstillinger. Det kan give forælderen ro til at holde fokus på barnet og barnets perspektiv og sikre, at den enkelte forælder føler sig tryk til møderne.

Blandt ulemperne nævnes blandt andet, at forældrens udsagn ikke bliver nuanceret af den anden forælders perspektiv, at forældrerrådgiveren ikke kan observere forældrenes indbyrdes samspil, og at de separate møder hindrer muligheden for, at forældrene kan nå frem til fælles løsninger om barnet i Familieretshuset. Disse sager lukkes derfor ofte, uden at forældrene når frem til en aftale i Familieretshuset, og indbringes for familieretterne, hvor retsmøderne foregår efter andre kriterier, jf. afsnit 2.8.

Efter loven har en part ikke pligt til at deltage i mødet sammen med den anden part, hvis den anden part har udsat parten eller partens barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke herom. De separate møder kan dermed være med til at skabe tryk for en voldsramt forælder. Flere af de interviewede aktører nævner dog, at især psykisk vold kan være svært at vurdere omfanget og dybden af, og udtrykker bekymring for, at for mange tilbydes separate møder og dermed går glip af en hurtigere afklaring af sagen.

Spørgsmålet om, hvordan risikofaktorer og særligt påstande om vold håndteres i Familieretshuset og familieretterne, tages op igen i kapitel 5, der blandt andet fokuserer på forældrenes oplevelse af matchet mellem de risikofaktorer, de oplever, og den sagsbehandling, de oplever i det familieretlige system.

2.5.3 Samarbejde med kommunen om løsninger i § 7-sagerne

Med reformen af det familieretlige system blev der lagt op til at styrke samarbejdet mellem det kommunale system og det familieretlige system i § 7-sager, hvor familien var i kontakt med kommunen angående deres børn ved opstarten af den familieretlige sag. Tanken var, at aktører fra det familieretlige og det kommunale system skulle opnå en: *fælles forståelse af, hvilke afgørelser og tiltag der kunne iværksættes i både det kommunale og familieretlige system for at forbedre indsatsen i forhold til familien og sikre barnets trivsel* (Aftaletekst, 2018).

Dette skulle både ske gennem skriftlig udveksling af informationer, hvilket beskrives i det følgende afsnit, og ved at kommunen kunne deltage i møder i Familieretshuset, hvor familiens samlede forhold kunne drøftes. Derudover muliggjorde reformen, at kommuner kunne initiere en sag i Familieretshuset, hvis man derved kunne forhindre en tvangsanbringelsessag (Social- og Boligministeriet, 2019; Social- og Boligministeriet, 2020b).

Analyser af Familieretshusets sagsregisterdata og VIVEs interviews med ansatte i Familieretshuset og kommuner vidner om, at der er sket en tilnærmelse mellem det kommunale og familieretlige system efter reformen, og flere af de interviewede medarbejdere i både Familieretshuset og kommunerne oplever, at de to systemer har nærmet sig hinanden, når det gælder forståelsen af familiernes problemer og

tilgangen til at løse dem. Interviewene med Familieretshusets medarbejdere viser desuden, at der foregår en skriftlig eller telefonisk dialog mellem Familieretshuset og kommunerne i form af udveksling af oplysninger (fra kommunerne) eller underretninger (til kommunerne).

Det omfattende samarbejde mellem det kommunale og det familieretlige system omkring fælles løsninger i de komplekse § 7-sager, som reformen lagde op til, har dog været vanskeligt at implementere i praksis. Familieretshusets registreringer i afsluttede sager viser således, at kommunerne har benyttet sig af deres initiativret i 133 sager hen over alle år – dvs. 0,28 % af sagerne. Samme data vidner om, at det relativt sjældent sker, at der deltager kommunale sagsbehandlere på møder i Familieretshuset (5 % i afsluttede sager, der er screenet til § 7-forløb i 2022).

I forhold til den manglende anvendelse af den kommunale initiativret i forhold til at starte sager op i det familieretlige system skal man først og fremmest have i mente, at det alt andet lige er få børn, der anbringes uden forældrenes samtykke. Dernæst handler det formodentlig om, at en familieretlig sag om fx overførsel af bopæl mellem forældrene eller begrænsning af samvær kræver, at den ene forælder *ønsker* eller er i stand til at modtage bopælen eller opnå mere samvær med barnet. Er dette ikke tilfældet, kan hverken kommunen eller det familieretlige system reelt opnå noget ved at påbegynde en familieretlig sag (se forældreansvarsloven om bestemmelser for samvær (Social- og Boligministeriet, 2020c)).

I forhold til kommunal deltagelse i § 7-møderne fortæller kommunale medarbejdere, at deltagelse på disse møder principielt ville kunne bidrage til at hjælpe familien med dens problemer. Medarbejderne i både Familieretshuset og kommunerne fremhæver kalenderlogistiske udfordringer og knaphed på kommunale ressourcer som væsentlige barrierer. En leder i en kommunal børne- og familieforvaltning udtaler:

Vi ville nok prioritere det ret hårdt, hvorvidt vi skulle bruge vores tid på at møde op hos Familieretshuset. Der er meget komplekse snitflader, og jeg kan tænke, at vi har rigeligt andet at lave i forhold til at sidde i Familieretshuset til møder, for at de kan løse deres kompetence.

Nogle medarbejdere i Familieretshuset har desuden erfaret, at den kommunale sagsbehandler kan finde det udfordrende at blive inddraget i den familieretlige konflikt, hvor vedkommende kan blive beskyldt for at være partisk, fordi det er denne sagsbehandler, der efterfølgende skal arbejde med forældrene i fx et familiebehandlingsforløb. Men når de tværsektorielle møder afholdes, har Familieretshusets ansatte erfaret, at den kommunale sagsbehandler kan have vigtige oplysninger eller forslag med, som kan bidrage til fremme af løsninger. Det kan fx dreje sig om, at de to myndigheder aftaler, at kommunen tilbyder en social indsats, der understøtter barnets samvær og forældrenes indbyrdes samarbejde.

Interviewene med de ansatte i både Familieretshuset og fra kommunerne vidner dog om, at begge parter oplever, at det kan være vanskeligt at komme i kontakt med relevante medarbejdere hos den anden myndighed, og at det kan være vanskeligt at opnå tilstrækkelig indsigt i hinandens tilbud til ikke-samboende forældre med samarbejdsvanskeligheder, hvilket reducerer mulighederne for et tæt samarbejde. Både de kommunalt ansatte og Familieretshusets ansatte oplever, at det derfor også er svært at give forældre præcise råd om, hvilke kommunale tilbud der kan være egnede til den konkrete familie.

2.6 Børneinddragelse i Familieretshusets børneenhed

Oprettelsen af Familieretshusets børneenhed var en central nydannelse ved den familieretlige reform. Børneenheden er tænkt som barnets egen indgang til og "helle" i det familieretlige system, og den varetager opgaven med at understøtte det grundlæggende princip om, at barnets perspektiv og stemme altid bør være inddraget i en sag. Børneenheden varetager således opgaven med den direkte børneinddragelse og var fra reformen og frem til efteråret 2023 en særskilt organisatorisk afdeling med afdelinger på størstedelen af Familieretshusets lokationer.

I efteråret 2023 valgte man at gå bort fra den skarpe opsplnitning mellem børneenheden og forældreenheden, og der er efterfølgende etableret et tættere samarbejde mellem de medarbejdere, der taler med børnene og de medarbejdere, der møder forældrene. Da datamaterialet til evalueringen blev samlet ind, var der dog fortsat adskillelse mellem de to enheder, og derfor kan dele af resultaterne være mindre relevante for det nuværende system. Det er dog stadig relevant at beskrive erfaringerne med det mere afskærmede børneperspektiv, da der fremadrettet formentlig stadig vil være diskussioner om, hvordan man bedst rammer en balance mellem at beskytte og inddrage børnene på deres egne præmisser og samtidig sikre, at børneinddragelsen kan bruges til at løse familiernes problemer.

Før reformen i 2019 var det den samme børnesagkyndige, der talte med både forældre og børn. Efter reformen valgte man frem til omlægningen i 2023, at børnerådgiverne, dvs. medarbejderne i børneenheden, skulle "hegnes ind" i deres egen afdeling i den forstand, at de udelukkende skulle have kontakt med og rådgive børn. Børnene skulle på den måde isoleres fra forældrenes sag, og børnerådgiverne deltog ikke i den forældrerettede del af sagsbehandlingen. Arbejdsdelingen hvilede på både praktisk erfaring med og teoretisk viden om, at den professionelle fagpersons forudgående viden om forældrenes konflikt kan have en tendens til at blive dagsordenssættende for mødet med børnene. Herved kan der ifølge ansatte i Familieretshusets børneenhed være risiko for, at børnenes egne betragtninger udgrænses og ikke kommer frem.

Familieretshusets relativt skarpe afgræsning mellem forælderrådgivere og børnerådgivere var derfor et metodisk greb, som "tvang" børnerådgiveren til forudsætningsløst at lytte til, hvad børn selv fortæller om deres familieliv – uden at forældrenes konkrete konflikt farver temaerne i kontakten mellem børnerådgiveren og barnet. De medarbejdere, vi talte med før omlægningen af børneenheden, anså det som et stort frem-skridt i forhold til tidligere praksis omkring børneinddragelse:

Vi tager meget mere hensyn til barnets stemme. Vi lægger meget mere vægt på barnets behov. Måden, vi taler med barnet, har ændret sig meget. Før var der fokus på, at [notatet fra børnesamtalen, red.] var et juridisk dokument (...). Hvis barnet ikke udtalte sig direkte om fx forældremyndighed, kunne det ikke bruges. Nu er man meget mere nuanceret i at tale med barnet. Barnet kan tilkendegive sit behov. Barnet (...) kan blive forberedt på børnesamtale og rammerne omkring den. Der er mulighed for at skabe ro om processen. (...) Vi afprøver forskellige nye kontaktformer og mødeformer, fx hvor barnet var med til at lave referat af mødet. Vi har fokus på, hvad det betyder for børn at være midt i mor og fars konflikt i Familieretshuset.

Medarbejdere, der har erfaring med tiden før og efter reformen, oplever således, at myndighedens tilgang til børnene har ændret sig til at være mere helhedsorienteret, og at de i dag kan give børnene flere redskaber til at håndtere deres situation. Både medarbejdere og ledere i Familieretshuset er derudover enige om, at opbygningen af en særskilt børneenhed har været med til at opbygge en stærkere faglighed i forhold til børneinddragelse.

2.6.1 Barnets kontaktperson og børnesamtaler

Målgruppen for børneenheden er fortrinsvis børn fra 6-årsalderen, hvis forældre har en § 6- eller § 7-sag. Når forældrene bliver indkaldt til møde i Familieretshuset, får de samtidig tilbud om, at barnet kan anvende kontaktpersonsordningen, der er tænkt som et tilbud, hvor en børnerådgiver støtter og rådgiver barnet under hele sagsforløbet i Familieretshuset og evt. i familieretten. Rådgivningen, der kan foregå telefonisk eller fysisk, er tænkt som et frirum for barnet til at få talt om emner i forbindelse med forældrenes brud eller uenigheder, som ellers kan være svære at få talt om. Desuden kan kontaktpersonen orientere barnet om Familieretshusets øvrige børnerettede tilbud, fx børnenes skilsmissetelefon, og orientere børnene om børns rettigheder under processen, herunder om retten til at medbringe en bisidder ved børnesamtaler eller muligheden for at anvende den såkaldte initiativret, hvis barnet er fyldt 10 år. Tankegangen var, at barnet skulle møde så få personer som muligt gennem den familieretlige proces, og derfor er det også den udpegede kontaktperson, der gennemfører en børnesamtale, hvis en sådan skal afholdes.

Børnesamtalen sættes i stand, fordi forældrene har rejst en sag i Familieretshuset, og har således et instrumentelt formål. En række af de medarbejdere (børnerådgivere), vi har talt med før omlægningen af børneenheden, lægger dog stor vægt på, at barnet ikke skulle deltage i en samtale for at optræde som sandhedsvidne. I stedet skulle samtalen tilvejebringe et overblik over barnets hverdags- og familieliv og sikre barnets perspektiv på de ordninger, det aktuelt er omfattet af, samt eventuelle ønsker og forslag til alternative fremtidige ordninger.

Den forælderådgiver, der varetog forældrenes sag, kunne forlods udarbejde en skriftlig note til børnerådgiveren om, hvilke temaer det vil være relevant at få belyst under børnesamtalen, men børnene blev ikke "afhørt" direkte om det, forældrene oplevede som et problem. Da forælderådgiverne og børnerådgiverne ofte ikke sad i samme bygning, kunne udvekslingen af information dog være vanskelig, og ifølge interviewene med forældrene kan der være en risiko for, at afskærmningen af børnesamtalen i nogle tilfælde førte til, at væsentlige aspekter af sagen ikke er blevet drøftet med barnet.

En begrænset viden hos børnerådgiveren om, hvad der er på spil i sagen, kan derfor betyde, at barnet ikke får mulighed for at bidrage med sit synspunkt i forhold til væsentlige aspekter af sagen, hvilket kan betyde, at kvaliteten af børneinddragelsen mindskes. Erfarne medarbejdere, der også var ansat i Statsforvaltningen, påpeger således, at en tættere kobling mellem børneinddragelsen og arbejdet med forældrene kan fremme et helhedsorienteret blik på den konkrete sag og øge sandsynligheden for, at man kan nå frem til gunstige løsninger i forældrenes sag.

Samtidig viser VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene dog, at tilfredshed med børneinddragelsen blandt forældrene generelt er større efter reformen end før, og i VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn angiver langt de fleste børn, at børnesamtalen har været en rar oplevelse. Disse spørgsmål tages op igen i kapitel 4 og 5.

Børnesamtalen dokumenteres ved, at børnerådgiveren undervejs noterer børnenes udsagn, og til slut drøfter børnerådgiveren videregivelsen af børnenes udsagn med barnet. Hvis det i samtaleforløbet kommer frem, at barnet har brug for støtte og råd – fx om, hvordan det håndterer forældrenes dårlige samarbejde – kan børnerådgiveren lægge notatblokken væk og rådgive barnet. Dette giver børnerådgiveren en dobbeltrolle mellem både at være én, der giver støtte i et fortroligt rum, og samtidig at være én, der frembringer oplysninger til sagens brug. Spørgsmålet om, hvad der videregives fra børnesamtalen, og i hvilket omfang barnet har indflydelse på videregivelsen, tages også op i kapitel 4, der blandt andet viser, at særligt de mindre børn har svært ved at forstå spørgsmålet om fortrolighed og videregivelse.

Efter samtalen vil det typisk være forælderrådgiveren (§ 6-sager)/det tværfaglige team (§ 7-sager) – og ikke børnerådgiveren selv, der formidler budskaberne fra børnesamtalen på et opfølgende møde med forældrene.

Tabel 2.2 viser udviklingen i børneinddragelse i perioden 2019 til 2022. I modsætning til de foregående figurer opdeles datamaterialet her i forhold til forældrenes konkrete mødedeltagelse frem for deres screeningskategori. Tabellen viser, at børn generelt inddrages mere i sager, der behandles på møder i § 6- og § 7-sporet, samt at det særligt sker gennem deltagelse i en børnesamtale. Til gengæld er det kun få børn, der tager imod tilbuddet om støttende kontaktpersonssamtaler undervejs i sagsforløbet, og børnesamtalen er derfor for de fleste børn, der inddrages direkte, den eneste gang, de er i kontakt med deres kontaktperson.

Den kraftigste stigning i børneinddragelse ses blandt børn, hvis forældres sag behandles på møder i § 7-sporet. Ser vi her særskilt på sager med børn over 6 år, er andelen, der deltager i en børnesamtale, steget fra 32 % i 2019 til 44 % i 2022 i § 6-sporet, mens den tilsvarende andel i § 7-sporet er steget fra 33 til 60 %. Andelen af sager med 6-17-årige børn, hvor et barn benytter sig af de støttende kontaktpersonssamtaler, er steget fra 2 til 10 %. Her er der ingen signifikante forskelle på sager i § 6- og § 7-sporet.

Tabel 2.2 Udvikling i direkte børneinddragelse. Alle screenede familier, hvor forældrene har været til møde hhv. mødesager med 6-17-årige børn. Procent.

	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
	Alle familier				Familier med +6-årige børn			
Børneinddragelse samlet								
Møder i § 6	23	29	30	32	33	41	43	46
Møder i § 7	22	33	44	44	33	49	62	62
Alle	22	32	39	41	33	46	56	58
Børnesamtale								
Møder i § 6	22	28	29	31	32	40	41	44
Møder i § 7	22	32	42	42	33	47	60	60
Alle	22	31	38	39	33	45	54	55
Kontaktpersonssamtale								
Møder i § 6	2	4	4	7	2	5	6	9
Møder i § 7	1	3	6	7	1	5	9	11

	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Alle	1	3	5	7	2	5	8	10
N								
Møder i § 6	2.045	2.717	2.698	2.474	1.315	1.764	1.765	1.641
Møder i § 7	3.654	5.572	5.976	6.246	2.231	3.403	3.785	3.965
Alle	5.699	8.289	8.674	8.720	3.546	5.167	5.550	5.606

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

2.6.2 Overvåget samvær

Overvåget samvær er også en opgave, der varetages af børneenheden. I et overvåget samværsforløb, der som udgangspunkt foregår i Familieretshusets lokaler, observerer en overvåger samspelet mellem barnet og den samværsberettigede forælder. Et overvåget samværsforløb kan tjene flere formål, herunder at belyse barnets perspektiv, at støtte (gen)etableringen af kontakten mellem barnet og forælderen eller at sikre, at samværet kan foregå på en forsvarlig måde, hvis der er usikkerhed om samværsforælders generelle forældrekompetencer eller er bekymring om særskilte risikofaktorer, fx misbrug, vold eller bortførelsesrisiko. Et overvåget samværsforløb kan både igangsættes af Familieretshuset og rekvireres af familieretten.

Familieretshusets sagsregisterdata viser en mindre stigning i anvendelsen af overvåget samvær i sager, der behandles på møder i § 7-sporet. Det er dog i hele evalueringperioden et tilbud, der bliver anvendt relativt sjældent (fra 4-7 % i § 7-sager mod 1 % af § 6-sagerne i hele perioden).

2.7 Aftaler og afgørelser i Familieretshuset

Når forælderrådgiveren i § 6-sagerne vurderer, at mulighederne for at hjælpe forældrene med at forbedre deres samarbejde er tilstrækkeligt afsøgt, eller det tværfaglige team i § 7-sagerne vurderer, at sagen er tilstrækkelig oplyst, afsluttes sagen.

I § 6-sporet kan medarbejderne hjælpe forældrene til at indgå en frivillig aftale og har derudover mulighed for at indstille ikke-indgribende samværsager til afgørelse hos en jurist i Familieretshuset, hvis forældrene ikke kan nå til enighed. Hvis forældrene ikke kan nå til enighed om en forældremyndighedssag eller en bopælsag, vil disse altid blive indbragt for retten, hvilket også skete før reformen. Familieretshuset har dog kompetence til at træffe midlertidige afgørelser i alle forældreansvarssager.

I § 7-sporet kan medarbejderne også hjælpe forældrene med at indgå en frivillig aftale, men her har medarbejderne mulighed for at afvise at godkende aftaler, hvis disse ikke skønnes at være til barnets bedste. I dette spor vil alle endelige afgørelser skulle træffes af familieretten.

Tabel 2.3 viser udviklingen i familier, hvis sager afsluttes på forskellig måde, blandt familier, der har været screenet til et § 6- eller et § 7-forløb efter oprettelsen af Familieretshuset. Da sagerne kan afgøres eller indbringes for retten uden forudgående møder, ser vi her på alle familier, der er screenet i løbet af året, og hvor sagen efterfølgende er oprettet og realitetsbehandlet i Familieretshuset. Da det er muligt både at indgå en aftale og modtage en afgørelse/få sagen indbragt for retten, summer tabellen ikke til 100 %.

Tabellen viser, at omtrent en femtedel får deres sag henlagt, uden at der indgås en aftale – lidt større andel i § 6-sporet end i § 7-sporet. Dette niveau har ligget nogenlunde konstant siden indførelsen af reformen. Andelen af forældrepar, der indgår en aftale, er højere blandt forældre, der screenes til § 6-sporet (50 %), end blandt forældre, der screenes til § 7-sporet (39 %). I begge tilfælde har niveauet af aftaler været stabilt efter reformen.

Familieretshuset træffer efter reformen relativt få juridiske afgørelser, men dog lidt flere endelige samværsafgørelser i § 6-sporet (8 % i 2022-sagerne) end i § 7-sporet (4 % i 2022-sagerne) og omvendt lidt flere midlertidige afgørelser om samvær, forældremyndighed eller bopæl i § 7-sporet (hhv. 13 og 11 %) end i § 6-sporet (hhv. 8 og 4 %).

Ikke overraskende ser vi stor forskel på andelen af familier, der får en sag indbragt for familieretten, blandt forældrepar, der screenes til de to spor. Dette sker for 26 % af de familier, der oprindeligt blev screenet til § 6-forløb, mod 45 % af de familier, der i løbet af et år screenes til et § 7-forløb. Heller ikke her ser vi nogen nævneværdig udvikling i årene efter, Familieretshuset blev oprettet og kompetencen til at afgøre samværsagerne blev overdraget til familieretten.

Tabel 2.3 Udvikling i aftaler og afgørelser i Familieretshuset. Familier, der screenes til § 6- eller § 7-forløb i 2019-2022 og efterfølgende har fået deres sag behandlet. Procent.

	2019	2020	2021	2022
Henlagt uden aftaler eller afgørelser				
Screenet til § 6	25	24	22	23
Screenet til § 7	21	23	19	20
Alle	23	23	20	21
Indgået aftale				
Screenet til § 6	49	46	47	50
Screenet til § 7	37	33	38	39
Alle	42	37	41	43
Midlertidig samværsaftgørelse				
Screenet til § 6	7	10	10	8
Screenet til § 7	9	11	11	13
Alle	8	10	11	12
Endelig samværsaftgørelse				
Screenet til § 6	8	8	8	8
Screenet til § 7	6	3	4	4
Alle	6	5	5	5
Midlertidig afgørelse om forældremyndighed eller bopæl				
Screenet til § 6	3	4	4	4
Screenet til § 7	7	10	10	11
Alle	5	8	8	9
Indbringes for retten				
Screenet til § 6	23	28	28	26
Screenet til § 7	43	45	45	45
Alle	35	39	40	39
Antal				
Screenet til § 6	3.180	3.638	3.299	3.442
Screenet til § 7	4.465	6.982	6.885	6.918
Alle	7.645	10.620	10.184	10.360

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

I forhold til aftaler og afgørelser i de familieretlige sager har vi i Tabel 2.4 mulighed for at inddrage Statsforvaltningens sagsregisterdata fra 2017-2018 og dermed mulighed for at vise, hvilke ændringer indførelsen af reformen i 2019 medførte for Familieretshusets aftaler og afgørelser. Da vi ikke har oplysninger om forældrenes mødedeltagelse før reformen, må vi dog bruge en bredere afgrænsning og ser derfor her dels på alle forældreansvarssager, uanset om der var været afholdt møder i sagen, dels særskilt på samværsager med og uden møder.

Tabel 2.4 illustrerer tydeligt den ændrede juridiske kompetencefordeling mellem det administrative system (Statsforvaltningen/Familieretshuset) og domstolene. Det ses ved, at andelen af sager, der indbringes for retterne, er øget fra 26 % i 2017 til 40 % i 2022, mens andelen af sager, hvor det administrative system har truffet en afgørelse om fastsættelse af samvær, er faldet fra 24 % i 2017 til 5 % i 2022. Samtidig bemærker vi dog også et stort fald i andelen af sager, hvor der indgås en aftale i Statsforvaltningen/Familieretshuset, fra 60 % i 2017 til 40 % i 2022.

I de ca. 45 % af sagerne, der udelukkende omhandler samvær, blev der før reformen indgået aftale i 60-66 % af sagerne og truffet en endelig afgørelse om samvær i 28-30 % af sagerne. Kun 5-7 % blev indbragt for retterne. I 2022 ser vi væsentlig færre aftaler og endelige samværsafgørelser i Familieretshuset i samværsagerne (hhv. 52 og 9 %), mens 27 % nu indbringes for retterne.

Da det, som vi beskriver i det efterfølgende, har været vanskeligt at etablere den høje grad af sammenhæng mellem Familieretshuset og domstolene, som reformen lagde op til, betyder disse ændringer i, hvordan sagerne afsluttes, at sager, der udelukkende omhandler samvær, ofte får en længere og mere kompliceret sagsproces efter reformen end før.

Tabel 2.4 Udvikling i aftaler og afgørelser i Statsforvaltningen eller Familieretshuset. Familier, der har fået en sag behandlet i 2017-2022. Procent.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alle sager med afgørelsesakt						
Henlagte sager	12	14	18	20	18	17
Aftale indgået	60	56	43	37	36	40
Endelig samværsafgørelse	24	21	10	5	5	5
Midlertidig samværsafgørelse	6	6	7	9	10	11
Midlertidig afgørelse – forældremyndighed/ bopæl	3	3	4	7	6	8
Indbragt for retten	26	25	29	38	41	40

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal – alle sager med afgørelsesakt	12.330	12.516	11.444	12.654	14.007	12.845
Sager, der kun omhandler samvær						
Henlagte sager	13	15	18	23	20	19
Aftale indgået	66	60	51	47	49	52
Endelig samværsafgørelse	30	28	15	9	9	9
Midlertidig samværsafgørelse	6	6	8	10	10	11
Indbragt for retten	5	7	21	27	27	27
Antal – samværsager	6.458	6.717	6.261	6.006	5.900	5.706

Kilde: Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata.

2.8 Ændringer i domstolenes behandling af forældreansvarssager

2.8.1 Organisering af familieretterne

Familieretten var ved reformens start en nyoprettet afdeling, som blev etableret ved alle landets byretter. Ud over at behandle forældreansvarssager og andre familieretlige sager (fx sager om skilsmisse, hustru- og børnebidrag) overtog familieretterne som noget nyt også prøvelsessager (klager over Familieretshusets afgørelser), som tidligere havde været placeret i Ankestyrelsen, samt fuldbyrdelsessager (eksekvering af gyldige aftaler om forældremyndighed, bopæl og samvær), som før reformen blev behandlet af fogedretten. Denne omlægning bidrog til, at borgerne nu kun skulle henvende sig ét sted, frem for at det var tre forskellige instanser, der varetog opgaver med familieretligt indhold.

Vores samtaler med de interviewede dommere reflekterer dels, at byretterne har haft frihed til at implementere den nye familieretsafdeling, som det bedst passede ind i byretternes hidtidige organisering, dels at den lokale organisering af familieretsafdelingerne er blevet tilpasset efter retternes øvrige behov i løbet af reformens første år.⁸ Man skal ikke nødvendigvis tænke de nyoprettede afdelinger om en fysisk afgrænset lokalitet, hvor medarbejdere er samlet bag en dør med skiltet 'Familieretten'. Der er snarere tale om enheder, der er koncentreret omkring et team af rets-

⁸ Vi gjorde samme iagttagelse, da vi i en anden undersøgelse belyste, hvordan fuldbyrdelsessager blev behandlet før hhv. efter den familieretlige reform, jf. Ottosen & Dahl (2022).

sekretærer og domstolsjurister, som berammer og forbereder sagerne. Ved flere retter havde man i tiden lige efter reformen en grad af specialisering, hvor særligt dedikerede dommere tog sig af alle forældreansvarssagerne, men med tiden synes denne specialisering i nogen grad af være blevet opløst, sådan at det i dag er en bredere kreds af dommere og jurister, der behandler disse sager. Det er blandt andet sket, fordi byretterne igennem de senere år har oplevet kapacitetsudfordringer i form af flere indkomne sager. Ved at fordele forældreansvarssagerne til en bredere kreds af dommere har man været i stand til at holde ventetiderne nede. Det er dog ikke alle dommere ved retterne, der behandler sager om forældreansvar. I forhold til den borgerrettede kontakt, dvs. afvikling af børnesamtaler og retssager med forældrene, har nogle retter ændret de fysiske rammer, herunder især adgangsforholdene til og samtalelokalerne for de børn, der skal til børnesamtale.

Selvom forældreansvarssagerne på dataindsamlingstidspunktet (2023) så ud til at være fordelt til en bredere kreds af medarbejdere, har interviewene med dommere bibragt det indtryk, at der ved de udvalgte retter fortsat er en kreds af dommere og andre jurister, der fungerer som faglige forankringspunkter for det familieretlige sagsområde. Det er således disse, der fx har deltaget i efteruddannelsesdage om den familieretlige reform; som medvirker i et landsdækkende familieretlig netværk bestående af dommere; som sparrer med eller sidemandsoplærer deres kollegaer i dagligdagen eller som varetager behandlingen af bestemte sagstyper, herunder prøvelsessagerne.

2.8.2 Hvordan har reformens kernelementer påvirket retterne?

I samtalerne med dommerne har vi tematiseret, om og i så fald hvordan centrale elementer ved den familieretlige reform direkte eller indirekte har påvirket retternes tilgang til og behandling af sagerne. Man skal i denne sammenhæng have in mente, at reformens væsentligste omdrejningspunkt er lov om Familieretshuset, mens der er færre direkte lovbestemte krav om, hvad retterne skulle gøre for at imødekomme de politiske målsætninger. Reglerne for familieretterne er samlet i retsplejeloven. I forhold til forældreansvarsområdet, som denne evaluering fokuserer på, har vi her fundet det væsentligt at opholde os ved, om – og i så fald hvordan – Familieretshusets sagskategorisering, sagsoplysning og ideer om børneinddragelse influerer på familieretternes sagsbehandling. Desuden sætter vi fokus på den nye opgave, som familieretterne fik med overtagelse af en del af samværsagerne.

2.8.2.1 Differentiering af forældreansvarssager

Den grundlæggende visitering af forældreansvarssager i § 6- og § 7-sager er styrende for, hvordan Familieretshuset tilrettelægger sagsbehandlingen, men betyder

ifølge de interviewede dommere ikke så meget for retternes praksis. Dommerne bemærker, at de kan skele til kategoriseringen for at danne sig et indtryk af, hvor højt forældrenes konfliktniveau er, eller for at vurdere, om det er nødvendigt at tage sikkerhedsmæssige hensyn, når parterne skal mødes i retten. Men opdelingen opfattes som Familieretshusets suveræne sagskategorisering – og i retten bliver sagerne behandlet på samme måde, uanset om de er klassificeret som en § 6- eller § 7-sag.

2.8.2.2 Oplysning af sagerne

Det er nyt for retterne, at det nu er en anden myndighed, Familieretshuset, der står for oplysningen af forældreansvarssagerne. Interviewene efterlader gennemgående indtryk af, at det er en hjælp for dommerne, fordi de – hvis sagen ellers er tilstrækkeligt oplyst af Familieretshuset – nu kun skal lægge den sidste brik – forældrenes egne forklaringer – på sagen for at træffe en afgørelse. Nogle dommere peger på, at § 6-sagerne, hvor forældrene har været igennem et mæglingsforløb i Familieretshuset, kan være bedre oplyst end § 7-sagerne, idet indtrykket er, at disse sager slippes tidligere.

Dommerne oplever imidlertid ikke altid, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt til at kunne behandle sagen. I nogle tilfælde kan de indhentede oplysninger fra Familieretshuset være blevet for gamle, inden de når frem til familieretten, eller der kan være indtruffet nye forhold hos barnet eller forældrene. I sådanne tilfælde er det relevant, at retten selv indhenter nye oplysninger.

Dommerne peger desuden på, at oplysningsgrundlaget kan være vanskeligt at gennemskue i de komplekse § 7-sager, hvor familien har en samtidig sag i det sociale system. Her er det ikke altid lige velbeskrevet, hvordan kommunen har været inde i sagen. Det kan være meget forskelligt, om kommunen har været en aktiv aktør i den del af sagen, som Familieretshuset har udredt, og samtidig opleves kommunerne at have en indbyrdes stærkt varierende praksis, i forhold til hvilke oplysninger de fremsender. Hvis barnets perspektiv ikke er belyst tilstrækkeligt klart i Familieretshusets udredning, må familieretten selv bruge ressourcer på at indhente supplerende oplysninger. Det kan fx dreje sig om, hvordan en kommunes familiebehandlingsindsats har virket i forhold til familiens trivsel og samarbejde. Kommunernes varierede oplysningspraksis ser således ud til at forplante sig fra Familieretshuset til domstolene.

En dommer bemærker endvidere, at forældreansvarssager kan ændre karakter på vejen fra Familieretshuset til Familieretten. I Familieretshuset kan sagen fx dreje sig om en forælder, der ønsker at få forældremyndigheden alene for at få handlekraft til at træffe væsentlige beslutninger om barnets forhold (fx behandling eller skolegang) i en situation, hvor den anden forælder ikke er aktiv part i barnets liv, og uden at denne anden forælder berører muligheden for samvær. En sådan sag vil blive indbragt som en forældremyndighedssag til retten, og på dette tidspunkt får forældrene også

advokatbistand. Her kan det ske, at den passive forælder nu beder retten om at afgøre en konflikt om samvær, som kan foranledige, at retten må indhente nye oplysninger til sagen. I det konkrete eksempel kunne dommeren have ønsket, at samværs spørgsmålet var blevet italesat allerede under Familieretshusets behandling af sagen. Hertil bør man imidlertid tilføje, at det kan være vanskeligt at forudse, hvilken retning sager kan udvikle sig i på vejen fra Familieretshuset til domstolene.⁹

Familieretshusets mulighed for at afholde separate møder med forældrepar, der er involveret i voldsproblematikker under udredningen af en § 7-sag, er dog et tema, som flere dommere berører. Deres erfaring er, at en del af disse forældrepar typisk først møder hinanden, når de kommer i retten. De mener, at det er u hensigtsmæssigt, at partnerne splittes ad hos den ene myndighed for så at skulle møde sammen hos den anden, fordi den separate mødefvikling svækker muligheden for at finde forligsmæssige løsninger – såvel i Familieretshuset som under rettens behandling af sagen. Ifølge disse dommere burde Familieretshuset i højere grad forsøge at bringe partnerne sammen under betryggende sikkerhedsforanstaltninger. Vi må her gå ud fra, at de interviewede dommere fortrinsvis tænker på sager, hvor der er tale om fysisk – og ikke psykisk – vold.

2.8.2.3 Børnesamtaler

Børnesamtaler indgår som et element i sagens oplysningsgrundlag, og efter reformen er det i højere grad end tidligere blevet almindelig praksis, at Familieretshusets børnerådgivere (barnets kontaktperson) afholder samtaler med de børn, der er involveret i en forældreansvarssag, mens sagen bliver behandlet Familieretshuset. Det har de interviewede dommere også erfaret. For nogle betyder det, at de selv afholder færre børnesamtaler i dag, og kun afholder samtaler, hvis Familieretshusets børnesamtale er blevet for gammel. Som en dommer bemærker: *“Det er ikke dobbelt så godt, at de høres to gange, tværtimod. Der skal være en grund til, at de har noget nyt at fortælle”*.

Når de medvirkende dommere gennemfører børnesamtaler foregår det sammen med en børnesagkyndig psykolog fra rettens eget korps af privatpraktiserende psykologer, og denne deltager også i den efterfølgende hovedforhandling med forældrene. Interviewene reflekterer, at familieretten ikke i videre udstrækning anvender Familieretshusets børnerådgivere (barnets kontaktperson) ved børnesamtaler i forældreansvarssager. Det viser kvantitative analyser i VIVEs undersøgelse af de komplekse forældreansvarssager efter § 7 (Ottosen & Dahl, 2024). Det skyldes ifølge

⁹ Problemstillingen om forældreansvarssager om samvær, der ændrer karakter gennem den familieretlige proces, blev også drøftet af en faglig ekspertgruppe i forbindelse med evalueringen af forældreansvarsloven (Justitsministeriet, 2011). Her blev fremlagt eksempler på andre typer af ændringer, som kan finde sted under rettens behandling af sagen.

nogle dommere, at Familieretshusets børnerådgivere ikke vil sidde med i retten og videregive indholdet fra samtalen med barnet til forældrene.

I interviews som de her gennemførte kan det være vanskeligt afdække, hvilke tilgange dommere anlægger, når de samtaler med børn. Vi aner dog at kunne iagttage flere positioner. Nogle dommere virker optagede af at indhente synspunkter fra børn, der relaterer sig til forældrenes konkrete uenighed (fx "Mange børn har jo svært ved at forholde sig til det med forældremyndighed, hvor det er langt lettere for dem med bopæl og samvær" eller "En 7-årig kan ikke rigtig udtale sig om forældremyndighed"), mens andre bestræber sig på at tilvejebringe betragtninger om barnets familieliv, som det ser ud fra barnets eget perspektiv. En dommer fortæller herom:

Bruger vi [dommere, red.] børnesamtalen som oplysning og faktatjek, eller hører vi efter, hvad barnet er optaget af? Vi er nogle, der er mere begejstrede for den tilgang end andre. Det skal vi rumme. Vi eksperimenterer med at holde børnesamtale, inden vi ser forældrene, for at undgå, at samtalen bliver et faktatjek af forældres udsagn. Det er spørgsmålet, om det er et perspektiv på barnet eller barnets perspektiv. Vi er opmærksomme på, at der er forskellige tilgange, som giver forskellige oplysninger. Men det er svært at sige, om det gør en forskel for forligsmulighed og afgørelser.

Vi kan ud fra undersøgelsen ikke udtale os om, hvor udbredte de forskellige tilgange til børnesamtalen er blandt dommere. Men dommerens udsagn afspejler, at problemstillingen om, hvordan man som myndighed bedst inddrager børn direkte i egne anliggender også drøftes og praktiseres ved familieretterne.

2.8.2.4 Kompetencefordelingen i samværsager

Af retssikkerhedsmæssige grunde var det politisk ønsket, at kompetencen til at træffe samværsafgørelser blev flyttet fra forvaltningen til domstolene i de komplekse § 7-sager og i § 6-sager, hvor samværsafgørelsen ville være indgribende for barnet. Det kunne skabe sammenhængende forløb for borgere, der også samtidig var uenige om forældremyndighed eller bopæl, og desuden var forventningen, at den autoritet, som omgærder en domstolsafgørelse, kunne fremme sagens afslutning og derved nedbringe antallet af gengangersager. Flere af de interviewede dommere betvivlede, at domstolens autoritative rammer bidrager til dæmme op for gengangersagerne. En senere udført analyse har da også vist, at en dom ved familieretten ikke reducerer sandsynligheden for, at forældre senere forsøger at genrejse en sag ved de familieretlige myndigheder (Ottosen & Dahl, 2024).

De interviewede dommere var heller ikke udelt begejstrede for den ændrede kompetencefordeling. En dommer begrundede sine betænkeligheder således:

Jeg synes, det skal tilbage [til Familieretshuset, red.]. Sagerne ligger ikke godt hos domstolene. Vi kan ikke få sagerne afsluttet. Vi skal indhente yderligere oplysninger. Jeg tror ikke, jeg kan forstå, hvorfor staten skal betale 35.000 kr. for, at forældrene kan blive enige om varigheden af en sommerferie. Det er mærkeligt, at vi bruger ressourcer på den måde. Vi gør det ikke bedre end Familieretshuset, og der er jo også børnesagkyndige der. Så lad os hellere tage de andre sager om bopæl og forældremyndighed. Og så kan man sige: 'Så er det ikke samlet'. Nej, det er rigtigt! Men jeg ved ikke, om det forsinker sagerne. De starter jo alligevel i Familieretshuset, så kunne de jo bare afgøre samvæerspørgsmål, og så sende resten videre til os. Så er der jo ikke noget, der er blevet forsinket.

Som interviewpersonen her peger flere andre dommere også på, at problemstillinger om samvær ofte har en omfangsrig og meget detaljeret karakter, som ikke matcher domstolenes "setup" om at træffe langsigtede og endelige afgørelser i velafgrænsede konflikter. Nogle peger på, at spørgsmål om samværsdetaljer (fx ferier, placering af hverdagsamvær i lige eller ulige uger) ikke alene har tendens til at fylde uproportionalt meget i retsmøderne, men også fordrer en specialfaglighed, som dommere ikke nødvendigvis er rutinerede i. Konsekvensen kan dermed være, at retten træffer en ufuldstændig afgørelse. Andre fremhæver, at retterne med kompetenceændringen har fået verserende, uafsluttede sagsforløb (fx udsættelse af sager på grund af iværksættelse af overvåget samvær) eller er nødt til at genåbne sagerne, fordi der opstår behov for at justere på en samværsordning, i takt med at barnets eller forældrenes behov ændrer sig. Flere interviewede dommere mener som interviewpersonen ovenfor, at domstolssystemet egner sig bedst til at træffe afgørelser om de overordnede linjer – bopæl, forældremyndighed, og evt. om der skal være samvær eller ikke – mens Familieretshuset er fagligt bedre rustet til at træffe afgørelser om, hvordan samværsordninger mere præcist skal fastsættes.

I de interviewrunder, vi har haft med ansatte i Familieretshuset, spurgte vi tilsvarende ind til, om afgørelseskompetencen var landet det rette sted efter reformen. Nogle af de interviewede medarbejdere i Familieretshuset – især jurister – satte ligesom dommerne spørgsmålstejn ved, om kompetenceændringen havde haft den ønskede effekt. De oplevede stadig, at der var gengangersager i deres del af systemet, og betvivlede også, at ændringen var hensigtsmæssig. For det første fremhævede de tidsfaktoren, dvs. at barnet efter Familieretshusets udredningsforløb skal vente flere måneder på, at retten træffer en samværsafgørelse; en afgørelse, som Familieretshuset lige så godt kunne have truffet. For det andet pegede de på, at en del forældre hellere vil have sagen afsluttet i Familieretshuset, frem for at det hele skal starte forfra i retten. Endelig anførte de, at dommerne ikke altid får alle aspekter med i samværsafgørelserne. Dommerne tager stilling til de overordnede forhold, det løbende samvær og de store ferier, men glemmer at tage stilling til spørgsmål om andre detaljer, som kunne gøre afgørelsen mere komplet.

2.9 Samarbejdsflader mellem Familieretshuset og familieretterne

I den daglige sagsbehandlingsgang er forbindelsen mellem Familieretshuset og familieretterne knyttet sammen ved, at Familieretshusets jurister klargør og oversender de sager, der skal behandles ved familieretten. Familieretterne sender sagens afgørelse tilbage til Familieretshuset, når der er afsagt dom eller indgået forlig i en sag. Disse overleveringer foregår på skriftligt grundlag. Ingen af de medarbejdere, vi har talt med i Familieretshuset, har erfaringer med, at der foregår et dialogisk myndighedssamarbejde på et konkret sagsniveau. Skotterne mellem de to myndigheder er vandtætte. En ledende medarbejder fortæller fx, at hun af og til har forsøgt at kontakte dommere for at få en forklaring på indholdet af en konkret domstolsafgørelse, men at det sjældent er lykkedes at komme i dialog med den, der har truffet afgørelsen.

De interviewede dommere bekræfter Familieretshusets udsagn om, at de to familieretlige myndigheder har et yderst begrænset samarbejde på det konkrete sagsniveau, bortset fra det udredningsmateriale, som Familieretshuset fremsender til brug for rettens behandling af en sag.

Lokalt foregår der dog et myndighedssamarbejdet ved, at medarbejdere fra Familieretshuset har kvartalsvise møder med udvalgte dommere fra de omkringliggende retter, hvor man drøfter emner af overordnet betydning. Dette samarbejde er lovfæstet i Familieretshusloven (§ 44) og kan bidrage til at løse praktiske knaster som fx håndtering af de overvågede samværsforløb, som retten bestiller i Familieretshuset (Social- og Boligministeriet, 2019).

Flere medarbejdere fra Familieretshuset ser dette samarbejdsforum som et frem-skridt i forhold til tiden før reformen, hvor der ikke var meget kontakt med retterne. De bemærker, at samarbejdet skulle finde sine ben i tiden omkring reformens start, men at de i dag (2023) oplever, at det har fundet konstruktiv eller ligeværdig form, hvor man har nærmet sig hinanden og i højere grad arbejder hen mod fælles mål, og hvor der er respekt om den faglighed og specialisering, som Familieretshuset repræsenterer. Samtidig peger en del medarbejdere på, at samarbejdsrelationen til retterne er personafbåret i kraft af, at dommere har egen kompetence og ikke som Familieretshuset handler som en samlet én samlet myndighed. Som en medarbejder bemærker om det lokale samarbejdsforum: *"Man møder tre dommere, men ikke de øvrige 21. De agerer på egen hånd. Når du har kontakt med én eller måske tre, taler de ikke på vegne af andre"*.

De interviewede dommere peger også på, at de tilbagevendende lokale samarbejds-møder med Familieretshuset er udbytterige. Møderne har bidraget til løsning af konkrete knaster og til, at de to myndigheder til en vis grad tilvejebringer et

fælles blik på de familieretlige problemstillinger. Møderne bidrager også til familieretternes indbyrdes samarbejde, fordi dommere fra de forskellige omkringliggende familieretter samles i dette forum. Samtidig fremhæver flere interviewpersoner, at reformens intention om at tilvejebringe et mere enstrenget system er "*en kæmpe proces*", og at "*Rom ikke blev bygget på én dag*".

Selvom både familieretternes og Familieretshusets medarbejdere altså har erfaret, at de to familieretlige myndigheder har nærmet sig hinanden efter reformen, er der knaster, som hindrer virkeliggørelsen af, at det familieretlige system fremtræder som et samlet og sammenhængende system. Væsentlige knaster, som blev fremhævet i næsten alle medarbejderinterviews, samler sig om følgende temaer: dobbeltbelysning, dobbelte forligsbestræbelser samt spørgsmålet om, hvorvidt ved det familieretlige system er enstrenget.

2.9.1 Dobbeltbelysning

I forhold til de komplekse § 7-sager hviler reformen på ideen om en arbejdsdeling, hvor Familieretshuset skal udrede, oplyse og klargøre sagerne til familieretterne, som så skal træffe en afgørelse. I praksis har denne proces vist sig at være mindre strømlinet, idet der i et vist omfang foregår en dobbeltbelysning af sagerne. De lokale retter – eller de enkelte dommere – tilrettelægger forældreansvarssagerne forskelligt, og ved nogle retter har Familieretshusets medarbejdere indtryk af, at udredningsprocessen starter forfra ved retten, selvom de selv mener, at sagen er blevet fuldt oplyst hos dem. Dobbeltbelysning kan også ske, fordi de oplysninger, som Familieretshuset har indhentet, når at blive "kolde", inden retten behandler sagen. Det skyldes især, at der i reformens første år var lange sagsbehandlingstider i Familieretshuset, samt at der i de senere år har været længere vente- eller sagsbehandlingstider hos domstolene (Danmarks Domstole, 2023). Et halvt år eller mere er lang tid i et barns liv, og det kan betyde, at retten skal indhente nye oplysninger om barnet eller gennemføre en ny samtale med det. I atter andre tilfælde registrerer Familieretshusets medarbejdere, at barnet bliver indkaldt til en børnesamtale i retten, selvom det for nylig har været til samtale i Familieretshuset. Det skyldes, at dommeren gerne selv vil se og tale med det barn, han eller hun skal træffe en afgørelse om.

2.9.2 Forligsbestræbelser hos begge instanser

Det forhold, at Familieretshuset er bundet af Familieretshusloven, mens familieretterne er bundet af retsplejeloven, fører efter medarbejdernes opfattelse til, at der foregår en vis form for dobbeltbehandling i de to dele af det familieretlige system. Igen refererer de især til behandlingen af de komplekse § 7-sager. I disse sager udreder Familieretshuset sagerne og undersøger, om forældrene kan nå frem til en

aftale. Hvis dette ikke sker, indbringes sagen for retten, med henblik på at retten træffer en juridisk afgørelse. Her er retterne dog bundet af retsplejeloven, der pålægger dem at afsøge muligheden for forlig, hvilket ifølge en medarbejder i Familieretshuset bidrager til dobbeltbehandling af sagerne:

Der står i Familieretshusloven, at, vi har et udredningsfokus i § 7-sporet, og vi udreder også forligsbestræbelser. Når sagen er fuldt udredt, og der ikke er udsigt til, at forligsbestræbelserne kan føre nogen vegne, så sender vi den i retten. (...) Og det er der, det bliver virkelig komisk, at retten starter med at sige 'lad os se, hvad vi kan forlige her'. Så på den måde bliver det jo lidt forfra.

2.9.3 Et mere enstrengt og sammenhængende system?

Da den politiske aftale om reformen blev lanceret, blev den som tidligere nævnt præsenteret som 'ét samlet system' med en højere grad af enstrenghed, blandt andet fordi familierne kun skulle henvende sig ét sted uanset sagens indhold. At Familieretshuset skulle fungere som en fælles indgangsportal til de familieretlige sager var imidlertid en videreførelse af praksis fra Statsforvaltningens dage.

Som beskrevet ovenfor har Familieretshuset og familieretterne taget skridt til i højere grad at samarbejde om løsninger på fælles udfordringer og knaster, der er af født af reformen. Men kan man efter Familieretshuset opfattelse tale om et mere sammenhængende familieretligt system i dag? Det spørgsmål har vi stillet til at alle interviewede medarbejdere. En af dem formulerede det således:

Det er ikke et enstrengt system. Det oplever vi ikke, det oplever borgerne ikke. Borgere oplever, at Familieretshuset er en ting, retten en anden. Der er stadig gengangersager. Alt det er der ikke ændret noget som helst ved.

Interviewpersonerne i Familieretshuset peger på forskellige forhold, der hindrer virkeliggørelsen af ét samlet system. Flere fremhæver, at administrationen og domstolene er omfattet af forskellige regelsæt, som er drevet af hver deres logikker, samt at domstolene ikke i videre udstrækning blev pålagt at samarbejde med Familieretshuset, da reformen i sin tid blev planlagt. Det har ifølge Familieretshusets medarbejdere blandt andet medført, at borgerne oplever et brud ved overgangen til retten, hvor de mødes med en anden tilgang, der i kraft af procesplanlægningen er mere fokuseret på løsning af forældrenes konflikt frem for at anlægge et helhedsorienteret perspektiv på familiens problemer. Nogle interviewede medarbejdere har fx opfattelsen af, at dommerne ikke altid ser kompleksiteten i § 7-sagerne, mens andre har et indtryk af, at nogle dommere inddrager børn som sandhedsvidner i sagen frem for at løfte barnets eget perspektiv og stemme frem i sagen.

På samme vis er også de interviewede dommere ved familieretterne tøvende over for at betegne det nye familieretlige system som mere enstrenget og sammenhængende. Der er fortsat tale om to myndigheder, som agerer ud fra hvert deres regelgrundlag.

Nogle interviewede dommere har et indtryk af, at systemet heller ikke opleves som mere sammenhængende for borgerne. De peger blandt andet på, at partnerne ikke kan forstå, hvorfor de skal i Familieretshuset, når det er retten, der træffer afgørelse i deres § 7-sag. De senere års ventetider, først ved Familieretshuset og siden ved familieretterne, bliver tilsvarende fremhævet som en barriere for oplevet sammenhæng, blandt andet fordi nogle oplysninger må indsamles på ny. Endelig peger flere dommere på, at et manglende samarbejde mellem familieretterne og de sociale myndigheder kan være en barriere for løsning af de familieretlige problemer.

2.10 Samarbejde mellem det familieretlige system og kommunerne efter den familieretlige sagsproces

Når sagen er afsluttet i Familieretshuset og familieretten, er der i § 7-forløbene ofte fortsat en sag i de kommunale børne- og familieforvaltninger. Denne sag kan være lukket ned, mens sagen er blevet behandlet i det familieretlige system, eller den kan have kørt sideløbende. De interviewede aktører fra både det familieretlige system og det kommunale system er enige om, at dette samarbejde kan være svært, hvilket både handler om, at samarbejdet ikke er tilstrækkeligt formaliseret, og om forskellige kulturer og regelsæt hos de to familieretlige myndigheder og de kommunale børne- og familieafdelinger.

2.10.1 Samspil mellem familieretlige aftaler og afgørelser og kommunale tilbud

De interviewede ansatte fra både det familieretlige system og kommunerne er enige om, at det potentielt kan gavne familierne, at kommunernes efterfølgende tilbud til familierne hænger sammen med de aftaler og afgørelser, som indgås/træffes i det familieretlige system. Det familieretlige system har dog ikke mulighed for at pålægge kommunerne at tilbyde indsatser til familierne i forlængelse af deres aftaler og afgørelser. Og da der ikke eksisterer et formaliseret samarbejde ved afslutningen af det familieretlige sagsforløb, sker der heller ikke den udveksling af information, der kunne resultere i, at kommunerne selv tog initiativ til at iværksætte indsatser, som understøtter de familieretlige aftaler og afgørelser.

Nogle af de interviewede ansatte i Familieretshuset fortæller, at muligheden for et tværsektorielt samarbejde mellem Familieretshuset og kommunerne nogle gange

går tabt, fordi det nu ikke længere er Familieretshuset, men domstolene, der træffer afgørelse i sagerne. Domstolene er ikke forpligtet på at samarbejde med det sociale system, og kan heller ikke pålægge en kommune, at den skal iværksætte en bestemt social indsats. Der forekommer således at være et "missing link" mellem disse to systemer, som hæmmer intentionen om sammenhængende forløb mellem det familieretlige og sociale system.

Flere af de interviewede dommere er enige i, at kommunen kan være en vigtig aktør i § 7-sagerne og fortæller, at den rette kommunale indsats kan være den brik, der bidrager til at få det familieretlige problem til at falde på plads. Samtidig efterlader interviewene med dommerne ikke gennemgående indtryk af, at der foregår mere uformelt samarbejde mellem de to myndigheder efter sagsforløbet.

2.10.2 Kommunikation om proces og afgørelser

De interviewede repræsentanter for kommunerne savner generelt tilbagemeldinger fra det familieretlige system til dem om familiens situation og den proces, de har gennemgået. Der er en udbredt oplevelse af "envejskommunikation", hvor medarbejderne i kommunen leverer oplysninger til Familieretshus og familieretten, men omvendt ikke modtager oplysninger om, hvad der sker i processen hos de andre myndigheder. Det kan skabe forvirring for både den kommunale medarbejder i forhold til at være grundigt klædt på til at støtte og håndtere familiens udfordringer i eget system, men det kan også give anledning til forvirring hos forældrene, der ofte ikke kan skelne mellem de forskellige myndigheders funktion, roller og ansvar:

Vi kunne godt tænke os lidt mere konsekvent at få en tilbagemelding fra Familieretshuset og familieretterne. For eksempel om sagen er afsluttet, og hvordan den er afsluttet. Det kan være svært at få den information fra forældrene, for de kan have forskellige syn på og opfattelse af sagen, fordi de tit er forvirrede over adskillelsen af myndigheder i systemerne. (Leder, kommune)

En medarbejder giver nedenfor et eksempel på, hvordan hun savner information om sagen i Familieretshuset, så hun kan møde familien på et oplyst grundlag i det kommunale system:

Jeg mener, at kontakten er meget envejs, og det er meget mig, der kommunikerer til dem, og der kommer ikke noget den anden vej. Jeg havde en sag, hvor Familieretshuset anmoder om udtalelse i forhold til en bopæls- og forældremyndighedssag. En-to uger efter får jeg bare en besked om, at sagen er henlagt. Det er en sag, jeg er i gang med, hvor jeg endnu ikke

kender familien, og her ville jeg gerne vide, hvad der er sket, før jeg møder dem. (Medarbejder, kommune)

2.10.3 Kendskab til roller og funktion

Generelt fortæller de interviewede repræsentanter for kommunerne, at det er vanskeligt for forældrene at navigere i de forskellige myndigheders roller og funktion. Her er det særligt vigtigt for kommunerne at have viden om og kendskab til, hvad der bliver arbejdet på i det familieretlige system, så familien ikke oplever indsatsen som "dobbelt", og så medarbejderne bedre kan informere forældrene om, hvad de kan henvende sig om og til hvem. En medarbejder giver et eksempel på, hvordan forældrene har vanskeligt ved at navigere i systemerne og kan opleve, at indsatsen ikke er koordineret mellem myndigheder:

Vi ser tit, at forældrene har svært ved at finde ud af, hvem de skal henvende sig til med hvad. Her kunne skæringslinjerne [mellem myndigheder, red.] være tydeligere. Vi havde en sag, hvor forældrene slet ikke kunne tale sammen eller kommunikere, og vi havde haft tre forskellige foranstaltninger på to år. Forældrene havde en oplevelse af, at de i Familieretshuset skulle lære at tale sammen, og det havde vi jo prøvet på i to år. Vi har også eksempler på, at de tror de kan ringe til os, hvis barnet ikke vil på samvær, men det har vi jo ikke noget at gøre med. (Medarbejder, kommune)

I forlængelse heraf oplever flere kommuner omvendt, at de med tiden er blevet mere opmærksomme på, at det er muligt at indhente relevant information om familien fra Familieretshuset til brug i den kommunale sagsbehandling. En medarbejder beskriver, at de i højere grad kan indhente oplysninger, fx børnefaglige undersøgelser, som de kan bruge i deres sagsbehandling. En medarbejder giver et eksempel:

Vi har også lige gjort det [indhentet oplysninger fra Familieretshuset, red.] i en konkret sag, hvor vi faktisk ikke havde så mange andre informationer, fordi barnet ikke kom i skole og sådan noget, hvor vi var sådan, 'der er en kilde her til information'. (Medarbejder, kommune)

Den interviewede kommunalt ansatte beskriver i forlængelse af citatet, at de også nogle gange kan være interesserede i, om historierne er de samme – om familierne fortæller forskellige historier i kommunen og i Familieretshuset, og derfor er kontakten og gensidig informationsudveksling mellem de to myndigheder vigtig. Også børnenes historier kan være forskellige i de forskellige systemer fortæller en leder. Hun tilføjer, at det havde gavnet dem, hvis de tidligere havde vidst, at de kunne indhente informationer fra Familieretshuset:

Det ville gavne os, og mit billede af familierne ville være større. Det er, som om der kan være forskellige lejre [i de to myndigheder, red.], hvor forældre og børn opfører sig forskelligt. (Leder, kommune)

De interviewede ansatte i Familieretshuset fortæller, at man forsøger at fremme det tværsektorielle samarbejde ved halvårligt at invitere de omkringliggende kommuner til et fællesmøde, hvor der på et mere overordnet niveau er mulighed for at drøfte udvalgte sagsforløb, eller hvordan man undgår, at sager bliver dobbeltbehandlet. Os bekendt foregik disse møder også i Statsforvaltningens dage.

2.11 Delkonklusion

Det familieretlige system blev reformeret i 2019 med henblik på at sikre: 1) en bedre beskyttelse og inddragelse af børn, 2) en mere sammenhængende og målrettet sagsbehandling, samt 3) at flere ikke-samboende forældre blev i stand til at håndtere deres samarbejde om deres børn.

De væsentligste redskaber til at opnå dette var:

- Oprettelse af et Familieretshus med stærkere børnefaglige kompetencer, der kunne sikre, at tilbud, aftaler og afgørelser baseres på en stærk viden om faktorer, der har betydning for børns trivsel generelt, og som kunne sikre, at væsentlige oplysninger om de specifikke børn blev inddraget i sagsbehandlingen.
- Oprettelse af et screeningssystem til at sortere de familieretlige sager, så det blev muligt at tilbyde målrettet behandling gennem hele sagsforløbet.
- Oprettelse af en børneenhed, der skulle sikre bedre beskyttelse og bedre inddragelse af børn.
- Et tæt samarbejde mellem Familieretshuset og nye afdelinger under domstolene, familieretterne, der skulle have kompetence til at træffe alle afgørelser i komplekse og indgribende sager.
- Et tæt samarbejde mellem Familieretshuset og kommunale børne- og familieafdelinger for at sikre smidig videregivelse af oplysninger og koordination af tilbud til familierne i de familieretlige sager.

Strukturel implementering af reformen

Analyserne af implementeringen af det familieretlige system viser, at det er lykkedes at opbygge et Familieretshus, der i forhold til Statsforvaltningen i højere grad er bygget op omkring børnefaglige kompetencer frem for som før at være

overvejende baseret på juridiske kompetencer. Her har man fået opbygget et screeningssystem, der sorterer forældreansvarssagerne i to spor: § 6-spor, hvor den primære vægt ligger på mægling og konflikthåndtering, og § 7-spor, hvor den primære vægt ligger på udredning af risikofaktorer. Man har fået opbygget systematiske procedurer for indhentning af skriftlige oplysninger fra kommuner, skole, daginstitutioner og sundhedssystemet. Man har med tiden skruet op for antallet af møder i begge spor, så tilbuddene nu i højere grad har karakter af forløb. Og man har opbygget en børneenhed, der har bidraget til øget børneinddragelse, og som i højere grad end før reformen hviler på et fælles fagligt fundament. Derudover har man fået samlet størstedelen af ansvaret for at træffe juridiske afgørelser hos de nyoprettede familieretter, hvilket betyder, at spørgsmål om samvær, bopæl og forældremyndighed kan afgøres samme sted.

I forhold til hensigterne i reformen viser implementeringsanalysen dog også forhold, der ikke er blevet som tiltænkt:

Relativt mange § 7-sager, der behandles af flere myndigheder

Generelt har der været langt flere familier, der behandles i § 7-udredningsspor, end man forestillede sig ved reformens indførelse, hvilket formodentlig skyldes en mere omfattende og systematisk oplysningsproces og en større opmærksomhed på forekomsten af risikofaktorer. § 7-familiernes sager oplyses i Familieretshuset, der også afsøger mulighederne for, at forældrene kan indgå en aftale. Relativt mange af disse familier (ca. 45 %) indbringes dog for familieretterne, der ofte oplyser sagen på ny og starter forfra med at afsøge mulighederne for, at forældrene kan indgå forlig. Retten skelner ikke på samme måde som Familieretshuset mellem § 6- og § 7-sager og har andre kriterier for at vurdere, om forældrene kan deltage i fælles møder. Der er derfor i mindre grad end tiltænkt en konsistens og ensartethed i sagsbehandlingen af de familieretlige sager på tværs af de to myndigheder.

I § 7-spor er der ikke i den grad, som det oprindeligt var hensigten, etableret et tæt samarbejde mellem Familieretshuset og de kommunale børne- og familieforvaltninger i de tilfælde, hvor forældrene har sideløbende sager hos dem. Der sker en omfattende udveksling af oplysninger, og der er med tiden kommet mere struktur på udvekslingen af information. Stadig kan det dog være vanskeligt for begge parter at håndtere og sortere i de ofte omfattende informationsmængder. Derudover deltager kommunale medarbejdere kun sjældent i møder i § 7-spor, og der sker sjældent en fælles drøftelse af tiltag og løsninger i sagerne. Når den familieretlige sagsproces er overstået, oplever kommunerne i relativt lille grad at få en tilbagemelding på aftaler og afgørelser, som de kan anvende i deres videre arbejde med familierne. Dette bidrager også til, at der i mindre grad end tiltænkt er sammenhæng mellem det familieretlige og det kommunale system.

Øget børneinddragelse, men begrænset brug af kontaktpersonsordning

Opbygningen af en afgrænset børneenhed har bidraget til opbygning af kompetencer i forhold til børneinddragelse. Afgrænsningen mellem børneenheden og forældreenheden har dog også betydet, at relevante informationer i sagerne ikke altid indgår i samtalerne med børnene, hvilket kan betyde, at børnene ikke inddrages tilstrækkeligt i forhold, der er relevante for dem. På baggrund af denne erfaring valgte man i 2023 at integrere børneenheden med forældreenheden, så børneinddragelsen nu hænger mere sammen med det, der foregår på møderne med forældrene. Hen over undersøgelsesperioden er andelen af børn, der inddrages direkte i deres sag gennem en børnesamtale, steget markant. Til gengæld viser evalueringen, at tilbudet om at modtage støttende samtaler hos en gennemgående kontaktperson ikke er et tilbud, som særligt mange børn benytter sig af.

Længere sagsbehandlingstid i samværssager

Sager, der kun drejer sig om samvær, har meget længere samlet sagsbehandlingstid efter reformen i de tilfælde, hvor der er brug for en afgørelse i sagerne. Det skyldes ændringen af den juridiske kompetencefordeling i samværssagerne mellem Familieretshuset og familieretterne, samt at det ikke er lykkedes at skabe en tilstrækkelig smidig overgang mellem de to myndigheder. Vi ser således gennem hele implementeringsperioden problemer med lange ventetider og dobbeltbelysning. Derudover er det ikke lykkedes at sikre, at børn møder de samme personer gennem hele sagsforløbet, når sagen indbringes for familieretten, da disse oftest benytter sig af deres egne børnesagkyndige psykologer frem for at benytte børnenes kontaktpersoner fra Familieretshuset.

Kapitel 2 om implementering af den familieretlige reform har sat fokus på, om det lykkedes at opbygge det familieretlige system, som det var tiltænkt. I de følgende kapitler viser vi, hvilke familier der møder det familieretlige system, og vi viser derefter, hvordan børn og forældre oplever mødet med det familieretlige system.

3 Familier, der møder det familieretlige system

3.1 Indledning

Dette kapitel karakteriserer familier, der i 2023 ansøgte om at få behandlet en uenighedssag i Familieretshuset og derfor blev screenet til et af Familieretshusets to møde-behandlingsspor, familiemægling i § 6-sporet og familieudredning i § 7-sporet (hhv. 33 og 67 %, jf. Figur 2.1). Denne karakteristik skal dels give læseren en bred fornemmelse af den situation, familierne står i, når de henvender sig til Familieretshuset, dels bidrage til vurderingen af, om Familieretshusets screeningssystem fungerer, som det var tiltænkt. Ud over karakteristikken af familierne i Familieretshusets sagsbehandlingsspor giver kapitlet også en karakteristik af familier, hvis sag indbringes for familieretten.

Kapitlets analyser bygger videre på VIVEs tidligere karakteristikker af familier i det familieretlige system (Dahl, 2023; Ottosen & Dahl, 2024). Disse analyser viser, at familier, der møder det familieretlige system, især adskiller sig fra andre ikke-samboende familier i forhold til deres socioøkonomiske forhold og forekomsten af risikofaktorer i familien. Derfor, og fordi afdækning og inkorporering af risikofaktorer er et vigtigt element i den familieretlige reform, fokuserer kapitlet på disse forhold. Ønsker man som læser at vide mere om fx familiernes demografiske forhold og familiesammensætning, kan man med fordel læse ovenstående rapporter.

Efter en kort gennemgang af datagrundlaget viser kapitlet andelen af ikke-samboende forældrepar, der er i kontakt med det familieretlige system, samt hvor lang tid der går, fra forældrene flytter fra hinanden, til de opsøger Familieretshuset. Derefter vises, hvordan familierne i § 6- og § 7-sporet adskiller sig fra hinanden, og hvordan de adskiller sig fra ikke-samboende forældrepar uden kontakt til de familieretlige myndigheder. Herefter zoomer kapitlet ind på forældrepar, hvis sag indbringes for familieretten, og viser, i hvilken grad disse familier adskiller sig fra familier, hvis sag afsluttes i Familieretshuset.

3.1.1 Data og metode

Kapitlet bygger på registerdata fra Danmarks Statistik og Familieretshuset/Statsforvaltningen samt på spørgeskemadata, der er udfyldt af den forælder, der har ansøgt om at få behandlet en sag i Familieretshuset.

Kapitlet tager udgangspunkt i 159.214 forældrepar, der ifølge Danmarks Statistiks oplysninger havde mindst et fælles 0-17-årigt barn i 2023 og i dette år ikke boede på samme adresse. 59.452 af disse forældrepar har ifølge Familieretshusets og Statsforvaltningens registerdata været i kontakt med de to myndigheder i perioden 2017-2023. Blandt disse fokuserer vi især på de 11.719 forældrepar, der i 2023 blev screenet til Familieretshusets to sagsbehandlingsspor.

I kapitlet inddrager vi oplysninger fra Danmarks Statistik om forældrenes socioøkonomiske situation i 2022, der beskrives ved at vise forældrenes højeste uddannelsesniveau, beskæftigelsessituation og ækvivalerede husstandsindkomst. Derudover anvender vi Danmarks Statistiks registerdata til at vise udvalgte risikofaktorer, som er knyttet til forældre og børn: hvorvidt forældrene er dømt for kriminalitet op til 5 år før den familieretlige sag, og om der i året før den familieretlige sag har været kommunale underretninger på børnene.

I de statistiske beskrivelser af familier, der screenes til hhv. § 6-sporet og § 7-sporet, inddrager vi derudover Familieretshusets screeningsdata, dvs. de oplysninger, den ansøgende forælder afgiver i forbindelse med sagens oprettelse og som bruges til at sortere familiernes sager til de to behandlingsspor. Her henter vi oplysninger om forældrenes konfliktniveau og samarbejde samt om diverse risikofaktorer knyttet til børn og forældre: forekomsten af fysisk og psykisk vold mellem forældrene, forældres misbrug af alkohol, medicin eller stoffer, overgreb og vold rettet mod børn samt børns eventuelle helbredsproblemer ifølge den ansøgende forælder.

De statistiske analyser i kapitlet er beskrivende og bygger på krydstabelanalyser. Da der er tale om populationsdata, anvendes ikke test af signifikans.

3.2 Familier i det familieretlige system

Mange ikke-samboende forældrepar oplever, at de får brug for rådgivning, mægling eller juridiske afgørelser i det familieretlige system. Blandt de 159.214 familier med 0-17-årige fælles børn, der i 2023 levede hver for sig, havde i alt 37 % været i kontakt med de familieretlige myndigheder enten før reformen (8 %), efter reformen (23 %) eller både før og efter reformen (7 %).

Halvdelen af dem, der har været i kontakt med de familieretlige myndigheder, svarende til 17 % af alle ikke-samboende forældrepar, har, jf. Tabel 3.1, efter 2019-reformen haft så store uenigheder, at de har fået en sag behandlet på møder i Familieretshusets § 6- eller § 7-spor, mens 5 % af alle ikke-samboende forældrepar var til møde i Familieretshuset i 2023. Jo ældre brud vi kigger på, jo flere har på et tidspunkt været forbi Familieretshusets mødekontorer.

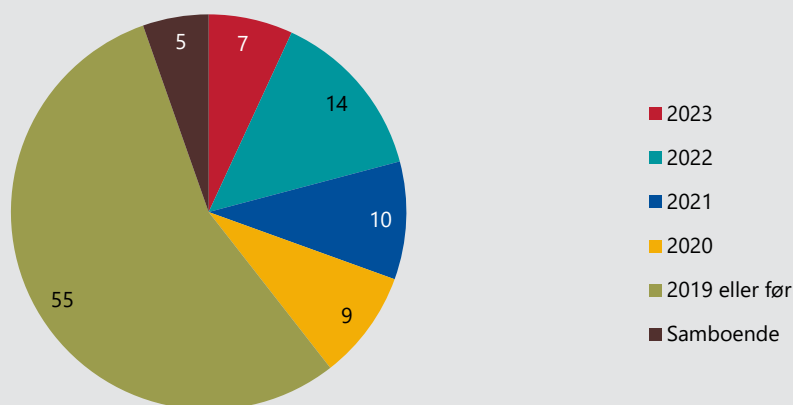
Tabel 3.1 Andelen af forældre, der er gået fra hinanden i forskellige år, som deltager i møder i Familieretshuset i 2023 samt i alle år, hvor Familieretshuset har eksisteret. Procent.

	Møde i Familieretshuset i 2019-2023	Møde i Familieretshuset i 2023	Antal
Alle ikke-samboende forældre uanset tidspunkt for brud	17	5	159.214
Tidspunkt for brud			
2023	10	9	6.831
2022	16	11	12.166
2021	20	9	10.363
2020	22	7	11.032
2019 eller tidligere	17	4	118.822

Kilde: Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata samt registerdata fra Danmarks Statistik.

Faktisk udgør familier med samlivsbrud, der er ældre end 4 år, jf. Figur 3.1, mere end halvdelen af de familier, der i 2023 fik behandlet en sag på møder i Familieretshuset. Kun 12 % deltog i et mødeforløb i Familieretshuset i forbindelse med et helt nyt brud.

Figur 3.1 Tidspunkt for samlivsbrud blandt forældrepar, der var til møde i Familieretshuset § 6- eller § 7-spor i 2023. Procent.

Anm.: Antal: 9.151.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Det er således ganske almindeligt, at man som ikke-samboende forældre får brug for hjælp fra de familieretlige myndigheder. For størstedelen er det dog ikke håndteringen af selve bruddet, der er udslagsgivende for den aktuelle beslutning om at opsøge hjælp, men i stedet løbende opståede problemer med at få samarbejdet mellem forældrene til at fungere samt et behov for at få justeret allerede indgåede aftaler og afgørelser i forbindelse med ændringer i barnets eller forældrenes situation.

Selvom det altså er almindeligt at opsøge de familieretlige myndigheder, adskiller familier, der ansøger om at få behandlet en sag i Familieretshusets § 6- eller § 7-spor, sig gennemsnitligt fra familier, der ikke er eller har været i kontakt med Familieretshuset eller Statsforvaltningen. Analyserne i de følgende afsnit af familierne i det familieretlige system viser således, at familier med familieretlige sager i Familieretshuset i 2023, overordnet set er vanskeligere stillet end andre familier, hvor forældrene ikke bor sammen. Dette gælder både socioøkonomiske forhold, forekomsten af kriminalitet blandt forældrene og forekomsten af underretninger om børnene.

3.2.1 Forældrenes socioøkonomiske ressourcer

Forskellene i socioøkonomiske ressourcer viser sig både, når vi ser på forældrenes uddannelsesniveau, deres beskæftigelse og deres økonomi. Forældre, der screenes til et § 7-forløb, har færre ressourcer end forældre, der screenes til et § 6-forløb. Sammenlignet med ikke-samboende forældrepar uden kontakt med det familieretlige system har begge grupper dog færre socioøkonomiske ressourcer.

Uddannelsesforskellene ses i Tabel 3.2, der viser, at 41 % af mødrene i de familier, der screenes til et § 7-forløb, ikke har gennemført en uddannelse ud over gymnasieniveau, mod 33 % af mødrene, der screenes til et § 6-forløb og 25 % blandt mødre i andre ikke-samboende familier.

Blandt fædrene er mønsteret nogenlunde det samme: 42 % af fædrene, der screenes til et § 7-forløb, har ikke uddannelse ud over gymnasieniveau mod 37 % af fædrene i § 6-forløb og 31 % blandt fædrene i § 7-forløb.

Tabel 3.2 Forældres højest gennemførte uddannelse i 2022. Forældre screenet til Familieretshusets § 6- og § 7-spor i 2023 samt ikke-samboende forældre uden familieretlige sager. Procent.

	Maks. gymnasial uddannelse	Erhvervsfaglig uddannelse	Videregående uddannelse	Antal
Mor				
Ikke-samboende uden sag i FRH	25	33	42	66.956
Screenet § 6	33	33	34	3.103
Screenet § 7	41	31	28	6.172
Far				
Ikke-samboende uden sag i FRH	31	42	28	66.415
Screenet § 6	37	41	21	2.867
Screenet § 7	42	40	18	5.793

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og registerdata fra Danmarks Statistik

Videre viser Tabel 3.3 tydelige forskelle på beskæftigelsen blandt forældre, der screenes til et § 6- og § 7-forløb, og forældre uden kontakt til det familieretlige system, idet 38 % af mødrene i § 7-forløbene ikke er i beskæftigelse mod 29 % af mødrene, der screenes til § 6-forløb, og 24 % af mødrene i ikke-samboende familier uden kontakt til det familieretlige system.

Forskellen blandt fædre er lidt mindre udtalt. Her er 25 % af fædre i § 7-forløbene uden beskæftigelse mod 19 % af fædre i § 6-forløbene og 17 % af fædre uden kontakt til det familieretlige system.

Tabel 3.3 Forældres arbejdsmarkedstilknytning i 2022 særsomt for forældre screenet til Familieretshusets § 6- og § 7-spor i 2023 samt ikke-samboende forældre uden familieretlige sager. Procent.

	Beskæftiget	Studerende	Ikke beskæftiget	Antal
Mor				
Ikke-samboende uden sag i FRH	72	4	24	67.522
Screenet § 6	64	7	29	3.131
Screenet § 7	55	7	38	6.245
Far				

	Beskæftiget	Studerende	Ikke beskæftiget	Antal
Ikke-samboende uden sag i FRH	82	1	17	67.468
Screenet § 6	79	2	19	2.915
Screenet § 7	73	2	25	5.916

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

3.2.2 Forekomst af risikofaktorer

Det væsentligste kriterie for at sortere familierne til § 6- og § 7-sporet i Familieretshuset er forekomsten af risikofaktorer, der kan have negativ betydning for børnenes trivsel. Hvis den ansøgende forælder oplyser, at et barn udsættes for fysiske, seksuelle eller psykiske overgreb eller omsorgssvigt, eller angiver, at der er problemer med misbrug af alkohol eller stoffer, alvorlig psykisk sygdom eller fysisk eller psykisk vold mellem forældrene, vil sagen automatisk blive screenet til et § 7-forløb med mulighed for senere omvisitering. Andre risikofaktorer såsom tidligere domme for kriminalitet eller helbredsproblemer hos børnene medfører ikke automatisk screening til § 7-forløb.

Vi har holdt forældrenes oplysninger fra screeningskemaet op imod de data, vi har om familierne fra Danmarks Statistiks registerdata. Dermed er der mulighed for at få en fornemmelse af, i hvilken grad screeningsløsningen reelt fanger de risikofaktorer der er i familien, og i hvilken grad det lykkes at opnå en differentiering af sagerne.

Analyserne af Danmarks Statistiks registerdata viser en højere forekomst af risikofaktorer i begge Familieretshusets behandlingsspor – sammenlignet med familier uden familieretlige sager samt en højere forekomst af risikofaktorer i § 7-sporet sammenlignet med § 6-sporet. Den differentiering af sagerne, der sker i forbindelse med screeningen, afspejler altså en forskel, der kan genfindes uden for det familieretlige system. Samtidig ser vi dog også en forstærket forskel på familierne i de data, der fremkommer i forbindelse med screeningen sammenlignet med Danmarks Statistiks data, hvilket kan afspejle, at forældrene har forskelligt perspektiv på deres familieforhold eller forskellige interesser i at fremhæve/underspille de vanskeligheder, der optræder i familien.

3.2.2.1 Risikofaktorer hos forældrene

Analysen af Danmarks Statistiks registerdata viser, at en af forældrene har modtaget en dom for kriminalitet inden for 5 år før sagen i 10 % af de forældrepar, der ikke har haft kontakt med det familieretlige system, mod 16 % af forældrene, der

screenes til § 6-sporet og 25 % af forældrene, der screenes til § 7-sporet. I screenings spørgeskemaet angiver 5 % af forældrene i § 6-sporet, at der er problemer med kriminalitet, mod 19 % af forældrene i § 7-sporet, og her er der således en nogenlunde overensstemmelse mellem de to datakilder.

Tabel 3.4 Forældre, der har modtaget dom for kriminalitet op til 5 år før familieretlig sag. Særskilt for familier screenet til Familieretshusets § 6- og § 7-spor i 2023 samt ikke-samboende forældre uden familieretlige sager. Procent.

	Procent	Antal
Forældre med dom for kriminalitet op til 5 år før sag		
Ikke-samboende uden kontakt til Familieretshuset	10	88.991
Screenet § 6	16	3.103
Screenet § 7	25	6.172
Angivelse af kriminalitet ifm. screening i Familieretshuset		
Screenet § 6	5	3.103
Screenet § 7	19	6.172

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Familieretshusets screeningsløsning indeholder en række spørgsmål om risikofaktorer i familien, fx om der forekommer svær psykisk sygdom, misbrug af alkohol og stoffer samt forekomst af psykisk og fysisk vold mellem forældrene. Alle disse forhold medfører automatisk screening til § 7-sporet og forekommer derfor ikke i § 6-sporet. Blandt forældre, der er screenet til § 7-sporet har 28 % oplyst, at der har været fysisk vold i forældrenes relation, mens 47 % rapporterer om psykisk vold. 20 % af § 7-forældrene oplyser, at der er misbrugsproblemer med alkohol eller medicin, mens 16 % har nævnt, at der er misbrug af stoffer.

3.2.2.2 Større forekomst af underretninger og forebyggende foranstaltninger for børn, hvis familier screenes til § 7-sporet

Hvis vi ser på risikofaktorer, som knytter sig til barnet, viser analysen af Danmarks Statistiks data en tydelig forskel på andelen af familier, hvor der er underretninger på børnene året før den familieretlige sag i de to behandlingsspor, samt en tydelig forskel på andelen af familier, hvor et af børnene modtager forebyggende foranstaltninger i kommunen, fordi man der er bekymret for barnets trivsel. Da screenings vigtigste formål er at identificere de familier, hvor der er bekymring for børnenes trivsel, ser det således ud til, at screeningsløsningen et stykke af vejen bidrager til at differentiere sagerne. Samtidig ser vi dog også et højere niveau af

underretninger på børnene i § 6-sporet sammenlignet med familier uden familieretlige sager, og det er derfor også vigtigt at være opmærksom på trivselsproblemer hos børnene i § 6-sporet.

I 2022 var der mindst én underretning på barnet i 21 % af familierne, der blev screenet til § 6-sporet, mens andelen af familier med mindst én underretning i § 7-sporet var 39 %. En lignende forskel er at finde, når man udvider perioden for underretningen fra 2015 til 2022, hvor der var mindst én underretning for hhv. 46 og 67 % af familierne.

I screeningsdataene oplyser 28 % af forældrene i § 7-sporet, at et af børnene har et helbredsproblem mod 12 % af forældrene i § 6-sporet. 53 % af forældrene i § 7-sporet angiver, at en fagperson har udtrykt bekymring for deres børn, mod 21 % af forældrene i § 6-sporet. De to datatyper er ikke fuldt sammenlignelige, men når vi holder dem op imod hinanden, kunne det se ud til, at screeningsløsningen formår at indfange de samme forskelle, som optræder hos Danmarks Statistik.

Tabel 3.5 Kommunale underretninger på børn året før den familieretlige sag. Familier screenet til Familieretshusets § 6- og § 7-spor i 2023 samt ikke-samboende forældre uden familieretlige sager. Procent.

	Procent	Antal
Underretning på mindst et barn i 2022		
Ikke-samboende uden kontakt til Familieretshuset	12	88.989
Screenet § 6	21	4.005
Screenet § 7	39	8.166
Underretninger på mindst et barn 2015-22		
Ikke-samboende uden kontakt til Familieretshuset	32	88.989
Screenet § 6	46	4.005
Screenet § 7	67	8.166

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

I de sager, der screenes til § 7-forløbet, oplyser 11 % af forældrene, at deres barn har været udsat for vanrøgt, og 13 %, at barnet har været udsat for overgreb. 12 % angiver, at barnet har været udsat for fysisk vold, mens 25 % rapporterer om psykisk vold over for barnet. Samlet set angiver 31 % en bekymring for, at deres barn lider overlast. Disse spørgsmål medfører automatisk screening til § 7-forløbet, og disse risikofaktorer findes derfor ikke i § 6-forløbene ifølge screeningsløsningen.

3.2.3 6 ud af 10 forældre, der screenes til § 7-sporet, vurderer, at konfliktniveauet er højt

Ud over spørgsmålene om risikofaktorer belyser screeningsløsningen også forældrenes indbyrdes konfliktniveau og samarbejde. Et højt konfliktniveau eller et dårligt samarbejde er ikke i sig selv et kriterium for at sortere sagen til hhv. § 6- og § 7-sporet, men som Tabel 3.6 viser, er der tydelig forskel på de to spor: 3 ud af 10 forældre, der screenes til § 6-sporet, vurderer, at konfliktniveauet er højt, mens det samme gælder 6 ud af 10 forældre i § 7-sporet. Der er altså et markant større konfliktniveau blandt forældrene, der screenes til § 7-sporet. Tilsvarende er 35 % af forældrene i § 6-sporet enige i, at forældresamarbejdet er godt, mens det samme kun gælder for 14 % af forældrene i § 7-sporet. 57 % af forældrene, der screenes til § 7, er direkte uenige mod 33 % af forældrene i § 6-sporet.

Tabel 3.6 Konfliktniveau og forældresamarbejde. Særskilt for familier screenet til Familieretshusets § 6- og § 7-spor i 2023. Procent.

Vurdering af konfliktniveau og forældresamarbejde					
Konfliktniveau	Lavt	Moderat	Højt	Ingen kontakt	Antal
Screenet § 6	31	25	33	12	4.006
Screenet § 7	13	17	59	10	8.167
Formår at samarbejde	Enig	Hverken eller	Uenig	Ingen kontakt	Antal
Screenet § 6	35	21	33	12	4.006
Screenet § 7	14	18	57	10	8.167

Anm: Samarbejde målt med spørgsmålet: 'Den anden forælder og jeg formår at samarbejde omkring det vigtigste i vores barns/børns liv. Konflikt målt med spørgsmålet: 'Gennem de sidste 6 mdr. har barnets/børnenes anden forælder og jeg klaret eventuelle konflikter mellem os på en måde, som var ok.'

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata.

3.3 Kendetegn ved familier, hvis sag indbringes for familieretterne

Familier, hvis sag afsluttes i Familieretshuset, og familier, hvis sag indbringes for familieretten, ligner hinanden, når vi ser på både socioøkonomiske forhold og forekomsten af risikofaktorer (kriminalitet hhv. psykisk sygdom) hos forældrene. De adskiller sig dog fra hinanden ved, at der er underretninger på markant flere børn i familier, hvis sag indbringes for retterne, og ved at konfliktniveauet og forældre-

samarbejdet er værre i disse familier i forhold til familier, der får deres sag afsluttet i Familieretshuset, jf. tabellerne 3.7 og 3.8.

Tabel 3.7 viser således, at der i over halvdelen af sagerne, der overføres til familieretterne, har været mindst én underretning i 2022, mens det gælder for 3 ud af 4 af familierne, hvis man ser på perioden 2015-2022. For familier, der afslutter forløbet i Familieretshuset, gælder det samme for hhv. 34 % og 61 %. Samtidig viser Tabel 3.7 også, at en større andel af forældre med en sag i Familieretten, har modtaget en forebyggende foranstaltning.

Tabel 3.7 Underretninger og forebyggende foranstaltninger på børn. Særskilt for familier, hvis sag er afsluttet i Familieretshuset i 2023, og familier, hvis sag er indbragt for familieretten. Procent.

	Procent	Antal
Underretning i 2022		
Færdigbehandlet i Familieretshuset	34	13.102
Indbragt for familieretten	51	3.725
Underretning i 2015-2022		
Færdigbehandlet i familieretshuset	60	13.102
Indbragt for Familieretten	74	3.725
Forebyggende foranstaltninger i løbet af barnets liv		
Færdigbehandlet i Familieretshuset	32	13.102
Indbragt for familieretten	42	3.725

Kilde: Familieretshusets sagsbehandlingsdata og registerdata fra Danmarks Statistik.

Der er ikke overraskende et højere konfliktniveau og lavere vurdering af forældresamarbejdet i familier, hvis sag overgår til familieretten. Konfliktniveauet vurderes højt i 57 % af familierne, som overgår til retten, mens det samme gælder 49 % af familierne, der afslutter deres sag i Familieretshuset. 56 % af dem, der overgår til retten, er uenige i, at der er et godt forældresamarbejde, mod 47 % af forældre, hvis sag afsluttes i Familieretshuset.

Tabel 3.8 Konfliktniveau og forældresamarbejde. Særskilt for familier, hvis sag er afsluttet i Familieretshuset i 2023, og familier, hvis sag er indbragt for familieretten. Procent.

Konfliktniveau	Lavt	Moderat	Højt	Ingen kontakt	Antal
Færdigbehandlet i Familieretshuset	20	20	49	10	9.915
Indbragt for familieretten	14	16	57	14	2.258
Formår at samarbejde	Enig	Hverken eller	Uenig	Ingen kontakt	Antal
Færdigbehandlet i Familieretshuset	23	20	47	10	9.915
Indbragt for familieretten	14	16	56	14	2.258

Kilde: Familieretshusets sagsbehandlingsdata.

3.4 Delkonklusion

En femtedel af alle ikke-samboende forældre har sager i Familieretshuset

Omkring en femtedel af forældrepar, der ikke bor sammen, er i årene efter samlivsbruddet til et møde i Familieretshuset. Kontakten til Familieretshuset kan ske umiddelbart efter samlivsbruddet, men for godt halvdelen af de forældrepar, der i 2023 havde sager i Familieretshuset, lå samlivsbruddet mere end 4 år tilbage.

Færre socioøkonomiske ressourcer og flere risikofaktorer

Forældre, der møder Familieretshuset, er generelt dårligere stillet socioøkonomisk end ikke-samboende forældre uden kontakt til det familieretlige system. Det gælder både uddannelsesmæssigt, beskæftigelsesmæssigt og økonomisk. Forældre, der screenes til et § 6-forløb, har dog flere socioøkonomiske ressourcer end forældre, der screenes til § 7-sporet.

Forældre, der møder det familieretlige system, har ifølge Danmarks Statistiks registerdata oftere domme for kriminalitet. I § 7-sporet ser vi derudover høje forekomster, 47 %, af psykisk vold mellem forældrene, og 28 % angiver, at der også er problemer med fysisk vold.

Analyserne af Danmarks Statistiks data viser, at der i en femtedel af familierne med § 6-sager var en underretning på mindst et barn året før den familieretlige sag, mens det gjaldt næsten 4 ud af 10 § 7-familier. Der er således tydelig forskel på niveauet af bekymring for børnene i de to sagstyper, og det ser ud til, at screeningsløsningen indfanger den samme forskel på bekymrende forhold omkring børnene, som Danmarks Statistiks registerdata afspejler. Det er dog vigtigt at være

opmærksom på, at der også blandt familier i § 6-forløbene er et højere niveau af underretninger end i familier uden kontakt til de familieretlige myndigheder.

I § 7-sagerne angiver en fjerdedel af forældrene, at deres børn har været udsat for psykisk vold, mens omkring hver 8. angiver, at et barn udsættes for seksuelle krænkelse, fysisk vold eller vanrøgt.

Højt konfliktniveau og svært samarbejde i § 7-forløbene

De mange risikofaktorer i § 7-forløbene hænger ikke overraskende sammen med et højt konfliktniveau og et svært forældresamarbejde. 60 % af forældrene, der screenes til § 7-forløb, angiver således, at deres konfliktniveau er højt, mens 57 % er uenige i, at de kan håndtere deres indbyrdes forældresamarbejde. I § 6-forløbene angiver 33 %, at deres konfliktniveau er højt, og samme andel er uenige i, at forældrene er i stand til at håndtere samarbejdet. I begge spor angiver omkring hver tiende, at der ikke er kontakt mellem forældrene ved sagens begyndelse.

Flere underretninger og højt konfliktniveau i sager, der indbringes for familieretterne

Forældre, hvis sag indbringes for familieretterne, ligner socioøkonomisk og i forhold til kriminalitet og psykisk sygdom de forældre, hvis sag afsluttes i Familieretshuset. Til gengæld ser vi flere underretninger i disse sager samt et højere konfliktniveau. Forskellen mellem forældre, der møder familieretterne hhv. afsluttes i Familieretshuset, afspejler fortrinsvis, at det i højere grad er § 7-familierne, hvis sager indbringes for retten.

4 Børns oplevelse af inddragelse i Familieretshuset

4.1 Indledning

Dette kapitel handler om, hvordan børn oplever at blive inddraget i Familieretshuset, og bidrager til vurderingen af, om reformens mål om en mere tryk og støttende inddragelse af barnet og et større hensyn til barnets behov for beskyttelse er opnået – set fra børnenes synspunkt.

Kapitlet fokuserer især på børnenes oplevelser af Familieretshusets børnesamtaler, der er den mest udbredte form for direkte børneinddragelse i Familieretshuset. Børnesamtaler bruges, jf. kapitel 2, til at afdække børnenes perspektiv med henblik på at formidle børnenes perspektiv til forældrene og indarbejde børnenes perspektiv i sagens aftaler og afgørelser. Kapitlet har dog også fokus på børnenes situation før børnesamtalen og på de tanker, børnene gør sig om at komme til orde i deres forældres sag forud for børnesamtalen. Derudover beskriver kapitlet børnenes oplevelse og brug af Familieretshusets tilbud om en gennemgående kontaktperson, som børnene kan bruge til fortrolige samtaler og rådgivning.

- **Kontaktpersonsordningen:** Når der oprettes en sag om forældremyndighed, bopæl eller samvær i Familieretshuset, tilbydes alle børn via deres forældre en kontaktperson, der kan støtte og rådgive barnet efter behov, medmindre det ikke er relevant for barnet, fx fordi barnet er meget lille. Det kan både være støtte til processen i det familieretlige system (fx som forberedelse forud for en børnesamtale) og almen rådgivning om at være barn i en familie med konflikter. Samtalerne mellem barnet og kontaktpersonen er fortrolige, og der skrives ikke notat. Ordningen er frivillig.
- **Børnesamtale:** For at inddrage barnets perspektiv i behandlingen af sagen kan Familieretshuset beslutte, at der afholdes en børnesamtale med barnet. Det er som udgangspunkt barnets kontaktperson, der afholder børnesamtalen. Børnesamtalen finder typisk sted efter første møde med forældrene og kræver forældrenes samtykke. Der skrives notat af børnesamtalen, som indgår i sagen. Barnet har medindflydelse på, hvad der skal videregives fra samtalen.

4.1.1 Data og metode

Kapitlet bygger på spørgeskemadata og kvalitative interviews indsamlet blandt børn, der har været involveret i en sag i Familieretshuset, samt på Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

4.1.1.1 Spørgeskemadata indsamlet blandt 6-17-årige børn

Spørgeskemadataene er indsamlet blandt 6-17-årige børn, der har været til en børnesamtale i Familieretshuset i 2022 eller 2023, og der er således ikke indsamlet data før reformen i 2019. Der er derfor ikke her mulighed for at tegne et før-og-efter-billede af børns oplevelse af børneinddragelse i det familieretlige system. Data fra de to år behandles som et samlet datasæt, da vi kun i mindre grad ser forskelle mellem de to år (vist i Dahl & Eiberg, 2024).

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i Familieretshuset, umiddelbart efter at børnene havde været til en børnesamtale i Familieretshuset i april-september 2022 og februar-juni 2023. Børnenes forældre blev oplyst om undersøgelsen via digital post, og både børn og forældre havde mulighed for at afvise at deltage. Børnene udfyldte spørgeskemaerne på tablets med assistance fra studentermedhjælperen uden andre

funktioner i Familieretshuset. 1.875 identificerbare børn¹⁰ blev tilbudt at deltage, hvoraf 1.158, 62 %, indvilligede i at deltage. Hovedårsagerne til, at børn afslog at deltage, var, at forældrene ikke ønskede, at barnet deltog (45 % af dem, der ikke deltog), eller at barnet ikke ønskede at deltage (17 % af dem, der ikke deltog). De deltagende børn afviger kun i begrænset omfang fra de børn, der havde mulighed for at deltage, og fra den samlede gruppe af børn, der deltager i en børnesamtale i Familieretshuset.

Spørgeskemaet omhandlede børnenes situation forud for deltagelse i Familieretshusets børnesamtale, børnenes forberedelse og tanker om børnesamtalen før deltagelsen, deres oplevelse af selve samtalen samt deres brug af Familieretshusets kontaktpersonsordning. Spørgeskemaet indeholder både spørgsmål med lukkede svar-kategorier og spørgsmål med åbne svarmuligheder, hvor børnene selv kunne uddybe deres svar.

Spørgeskemaundersøgelsens fund er forud for denne rapport beskrevet detaljeret i to rapporter om børns oplevelser af børneinddragelse i Familieretshuset udgivet af VIVE i 2023 og 2024 (Dahl & Eiberg, 2023; Dahl & Eiberg, 2024).

I enkelte analyser er børnenes spørgeskemabesvarelser koblet med Familieretshusets sagsregistreringsdata indsamlet i forbindelse med den ansøgende forælders udfyldelse af screeningsspørgeskemaet ved oprettelsen af sagen samt med registerdata fra Danmarks Statistik.

I kapitlet er spørgeskemadataene (evt. koblet med registerdata) analyseret ved hjælp af krydstabeller og multivariate lineære sandsynlighedsmodeller. I krydstabel-analyserne er de fundne forskelle på forskellige grupper testet ved hjælp af χ^2 -test med et krævet signifikansniveau på minimum 95 %, dvs. at der højst er 5 % sandsynlighed for, at den fundne sammenhæng ikke vil kunne genfindes i populationen. De multivariate lineære sandsynlighedsmodeller er baseret på OLS-modeller omregnet til betingede sandsynligheder. Tallene i de viste tabeller aflæses som følge heraf som ikke-betingede sandsynligheder, dvs. som procenttal (for mere information om brugen af statistisk metode, se afsnit 7.6).

4.1.1.2 Kvalitative interviews med 8-17-årige børn

Kapitlet bygger derudover på analyser af kvalitative interviews med 25 børn i alderen 8-17 år. 13 børn er interviewet få uger efter, at de har deltaget i en børnesamtale, og inden sagen i Familieretshuset er afsluttet, mens 12 børn er interviewet, efter forældrenes sag er afsluttet i Familieretshuset. De 13 børn, der er interviewet

¹⁰ I enkelte tilfælde er børnenes cpr-numre ikke blevet tastet korrekt ind i spørgeskemaet, og det har derfor ikke været muligt at identificere dem i Familieretshusets sagsregisterdata eller Danmarks Statistisk registerdata.

kort tid efter børnesamtalen, er rekrutteret blandt børn, der deltog i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse i 2023. De 12 øvrige børn er rekrutteret gennem VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre med sager i Familieretshuset i 2023. De kvalitative interviews blev gennemført fysisk (11 børn), via video (12 børn) eller telefonisk (2 børn).

Tematisk omhandlede interviewene med børnene de samme temaer som spørgeskemaundersøgelsen, dog med mere fokus på børnenes hverdagsliv under og efter sagsforløbet.

Yderligere information om data indsamlet blandt børn kan desuden læses i afsnit 7.4 og afsnit 7.7.3.

4.2 Børns situation forud for børneinddragelsen

Børnene, der deltager i en børnesamtale, har forskellig alder og familiesituation og er på forskellig måde selv engageret i den familieretlige sag. Disse forhold spiller ind på børnenes oplevelse af Familieretshusets børneinddragelse og er derfor vigtige at kende til, inden vi beskriver børnenes oplevelse af selve børnesamtalen. I afsnittet beskriver vi også, hvorvidt børnene er blevet forberedt på børnesamtalen, og hvem der har stået for forberedelsen.

4.2.1 Børns alder og familiesituation

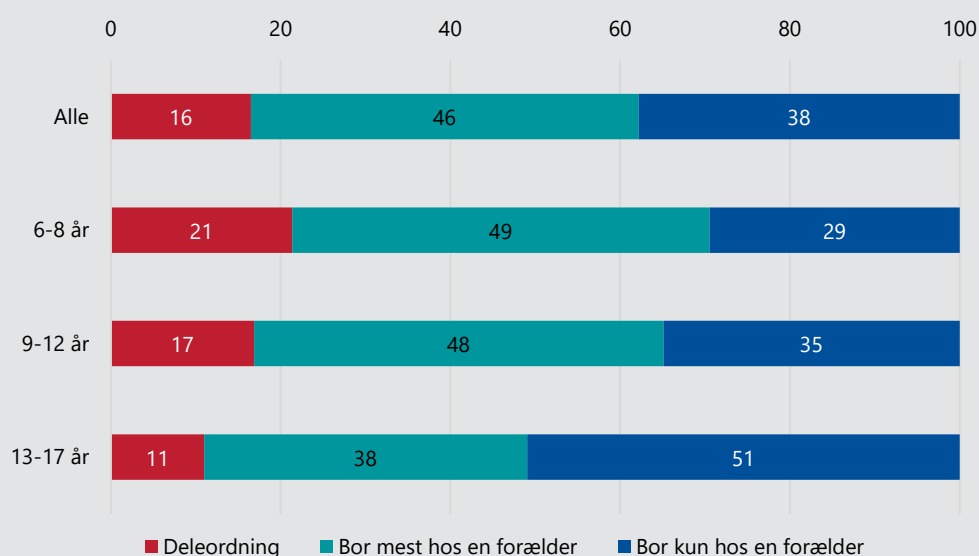
Størstedelen af de børn, der deltager i børnesamtaler i Familieretshuset, er, som beskrevet i kapitel 2, 6-17 år. I løbet af undersøgelsesperioden har andelen af yngre børn, der inddrages, været stigende, og Familieretshuset har de senere år forsøgt at udvikle børnesamtalen, så det også er muligt at inddrage børn under 6 år (Styrket børneinddragelse i det familieretlige system (Roskilde Universitet, 2021; Alminde, 2024a).

Børnenes familier har, som beskrevet i kapitel 3, gennemsnitligt færre socioøkonomiske ressourcer, og der er i relativt mange af familierne et højt konfliktniveau og flere risikofaktorer. Forud for sagsforløbet er der relativt ofte underretninger på børnene, hvilket både kan skyldes forældrenes personlige omsorgskapacitet, konfliktniveauet mellem forældrene og barnets individuelle fysiske og psykiske helbred.

Analyser af Danmarks Statistiks registerdata viser, at tre fjerdedele af de børn, der kommer til børnesamtale, har adresse hos deres mor, en femtedel bor hos deres far, mens et mindretal enten ikke bor sammen med forældrene eller deler adresse med begge forældre. Når vi spørger børnene selv, hvor meget samvær de har med deres

forældre, oplyser relativt få børn, jf. Figur 4.1, at de bor lige meget hos begge forældre (deleordninger) (16 %), mens størstedelen bor primært hos den ene forælder (46 %) eller udelukkende (38 %) hos den ene forælder. Mængden af samvær hænger sammen med børnenes alder. Jo ældre børnene er, jo mindre samvær har de med den ene forælder.

Figur 4.1 Samværsordninger blandt børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, fordelt på alder. 2022-2023. Procent.

Anm.: Antal: 1.131.

Signifikans (χ^2): $p < 0,001$.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023.

4.2.2 Børns kendskab til forældres sag og eget engagement i sagen

De fleste børn i den kvalitative undersøgelse er lidt usikre på, hvad forældrenes uenigheder drejer sig om. Nogle ved ingenting. Andre har en overordnet forståelse af, at det handler om fordelingen af samvær og forældremyndighed. Mens enkelte ved, at sagen også handler om økonomiske forhold. Tre børn fortæller om deres forældres konflikter:

Altså af hvad jeg har fået at vide, så er det, fordi de ikke kunne blive enige om, hvor lang tid vi skulle være hos hver især (...) jeg tror også, det var sådan noget med forældremyndighed eller sådan noget. (Pige 14 år)

Jeg tror, at det er, fordi min far, han synes ikke, de har gjort det så godt med valgene og sådan noget. Med at det var ham, der skulle betale børnebidrag. Han synes, jeg tror i hvert fald, at han synes, at han skal betale for meget og sådan noget. Og så vil han ikke betale til min mor. (Pige, 12 år)

Jeg ved ikke noget om deres konflikter (...). Vi kommer til mange samtaler. Jeg ved ikke hvorfor. Jeg tænker bare, vi gør det, og så er det bare sådan, det er. (Dreng, 9 år)

Nogle af børnene prøver at holde sig selv uden for konflikterne og har undladt at spørge for meget ind til forældrenes sag. Andre børn er mere direkte involverede i sagen, fordi de selv har ønsker til deres fremtidige familiesituation:

Jeg ville gerne tale om fremtiden, og hvordan jeg kan være mere hos min far, medmindre det ikke kan fungere. (Dreng, 15 år)

Jeg ville selvfølgelig gerne sige min mening om, hvor meget jeg skal være hos mor, og hvor meget jeg skal være hos far. Lige nu er ordningen 9 dage hos mor og 5 dage hos far. Det er jo en meget fin ordning. (Pige, 11 år)

Jeg vil gerne bo mere hos min mor. (Pige, 14 år)

Flere børn beskriver også baggrunden for deres ønsker. For nogle skyldes det savn efter den ene forælder eller et ønske om at tilbringe mere tid sammen med denne. Andre ønsker sig ændringer, fordi de ikke trives i det ene hjem eller oplever udfordringer med den ene forælder, som fx følgende to børn:

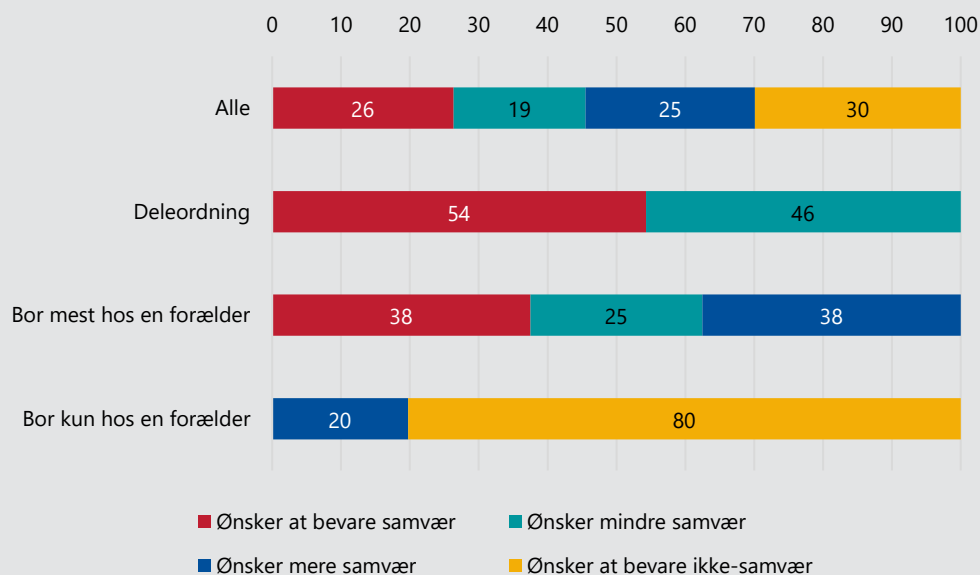
At min far har været voldelig over for mig og min bonusmor. (Pige, 13 år)

[Jeg vil tale om, red.] at være mere hos min far, og at jeg ikke kan lide min mors mand. (Dreng, 10 år)

Spørgeskemaundersøgelsen indsamlet blandt børnene bekræfter, jf. Figur 4.2, at børnene har forskellige ønsker til deres fremtidige samvær med forældrene. Derudover viser spørgeskemaanalyserne, at børnenes ønsker hænger sammen med børnenes alder og med den samværsordning, de havde på tidspunktet for børnesamtalen. Samlet set ønsker de fleste børn i undersøgelsen at fastholde den eksisterende samværsordning eller nedsætte mængden af samvær, mens en fjerdedel ønsker sig mere samvær. Halvdelen af børn med deleordninger ønsker at fastholde ordningen, mens den anden halvdel ønsker sig mindre samvær med den ene forælder. Blandt børn, der bor mest hos den ene forælder, ønsker 38 % at bevare samværet som det er. 25 % ønsker sig mindre samvær, mens de resterende 38 % ønsker mere. Og i gruppen af børn, der

udelukkende bor hos den ene forælder, ønsker 20 % sig mere samvær med den anden forælder, mens 80 % ønsker at opretholde ordningen uden samvær.

Figur 4.2 Ønsker til fremtidigt samvær blandt børn i Familieretshuset, fordelt på nuværende samværsordning. 2023. Procent.

Anm.: Antal: 631.

Signifikans (χ^2): $p < 0,001$.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2023.

Supplerende analyser viser en tydelig aldersforskel i samværsønskerne blandt de børn, der udelukkende bor hos den ene forælder, idet 41 % af de 6-8-årige uden samvær ønsker sig mere samvær med den forælder, de ikke bor sammen med, mod kun 7 % af de 13-17-årige.

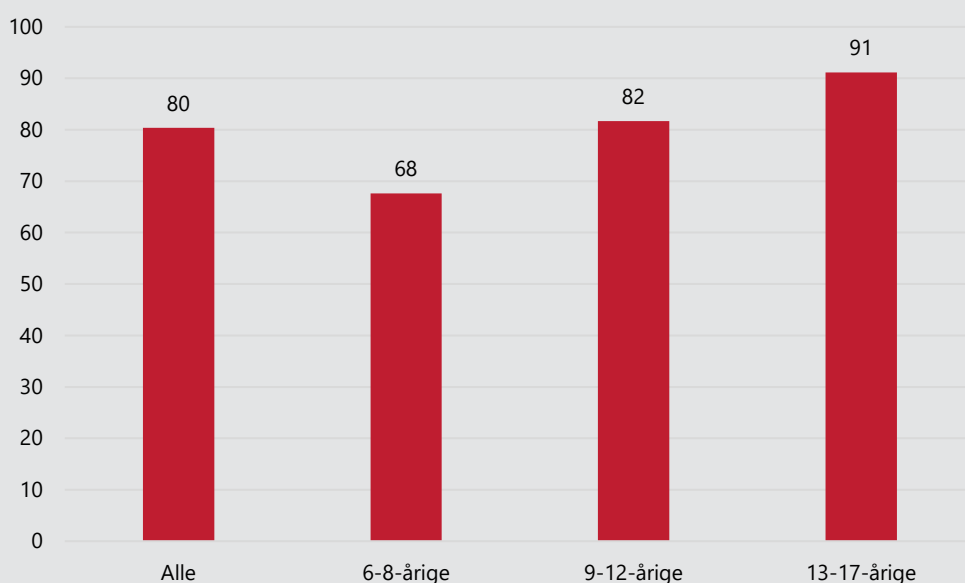
Som nævnt varierer børnene i de kvalitative interviews i, hvor meget de selv ønsker at engagere sig i deres forældres sag. Det viser sig også i spørgeskemaundersøgelsen, hvor børnene er blevet spurgt, om der var noget, de selv ønskede at tale med børnerådgiveren om. Dette svarer 45 % ja til, dog noget flere af de ældste 13-17-årige, 56 % mod 43 % af de 9-12-årige og 38 % af de yngste 6-8-årige.

4.2.3 Forberedelse på børnesamtalen

Børn, der skal til en børnesamtale i Familieretshuset, har mulighed for at blive forberedt på samtalen ved fx at tale med deres forældre eller deres kontaktperson i Familieretshuset. Derudover kan de opsøge information på børnenes hjemmeside i Familieretshuset: migimidten.dk. I spørgeskemaundersøgelsen og i børneinterviewene spørger vi børnene, om de er blevet forberedt på, hvad der skulle ske til børnesamtalen, for at få et indtryk af, hvorvidt børnene har fået hjælp til at forstå, hvilken rolle børnesamtalen spiller.

Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår det, jf. Figur 4.3, at langt de fleste børn er blevet forberedt forud for børnesamtalen (80 %). Dette gælder dog i mindre grad de yngste børn i alderen 6-8 år, hvor kun 68 % svarer, at de er blevet forberedt, sammenlignet med 91 % af de ældste børn på 13-17 år. Blandt dem, der bliver forberedt, svarer 85 %, at det er deres forældre, der har talt med dem om, hvorfor de skal til børnesamtale. 10 % er i kontakt med en medarbejder fra Familieretshuset forud for børnesamtalen. De ældste taler dog i lidt højere grad med en medarbejder fra Familieretshuset forud for børnesamtalen (14 % af de 13-17-årige mod 7 % af de yngste 6-8-årige).

Figur 4.3 Børn, der oplever at være blevet forberedt på børnesamtalen, fordelt på alder. 2022-2023. Procent.

Anm.: Antal: 1.131.

Signifikans (χ^2): $p < 0,001$.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023.

I de kvalitative interviews fortæller børnene om deres forberedelse og forventninger til børnesamtalen. Hvor nogle børn er meget klare på, hvad de skulle til samtalen i forhold til noget konkret der vedrører forældrenes sag, synes konteksten eller formålet for mange af børnene imidlertid ikke altid at have være helt klart. Flere børn beskriver også at være forvirrede over rammerne for børnesamtalen:

Jeg havde hørt, det var retssagsagtigt. Det var jo det, min far havde startet, så jeg troede, at var sådan, at jeg skulle sidde i en retssal. (Dreng, 16 år)

Det tog meget længere tid, end vi lige havde regnet med. Vi fik at vide, at det tog nogle få minutter, og så tog det hvad, en time eller en halv? (Pige, 13 år)

Nogle børn med erfaringer fra tidligere sager i Familieretshuset, og som derfor har prøvet at være til børnesamtale før, fremhæver dette som grunde til, at forberedelse for dem var mindre vigtigt:

Vi vidste jo godt, at de skulle i retten, eller i Familieretshuset, og jeg vidste jo så godt allerede der, at vi skulle til samtale, fordi det har jeg prøvet før. (Pige, 14 år)

Forberedelse af børnene inden børnesamtalen hænger sammen med børnenes engagement i børnesamtalen – dvs. om de selv havde noget på hjerte, som de ønskede at tale med børnerådgiveren om. Børn, der har talt med en voksen om formålet med børnesamtalen, er således mere tilbøjelige til at have gjort sig nogle tanker om, hvad de gerne vil tale med børnerådgiveren om (86 %) end de børn, der ikke var blevet forberedt (76 %).

4.2.4 Børnenes lyst til at deltage i børnesamtalen

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at de fleste børn havde lyst til at komme til børnesamtalen (68 %). Disse børn fortæller, at de gerne vil tale om deres samvær og bopæl eller om deres generelle familiesituation, og flere håber, at de med deres deltagelse vil kunne hjælpe til forbedringer i deres egen og deres forældres situation. Selvom de fleste børn har lyst til at komme til børnesamtale, er det alligevel omkring hvert tredje barn i spørgeskemaundersøgelsen, der ikke har lyst til at deltage i børnesamtalen. En del af disse børn har begrundet deres manglende lyst til at deltage, og ofte handler det om at være skilsmissebarn i systemet og skulle til gentagne samtaler med myndighedspersoner:

Jeg har været til mange samtaler, og det er irriterende at komme hele tiden, og jeg har sagt det mange gange. (Dreng, 9 år)

Fordi jeg er blevet træt af at snakke med forskellige mennesker hele tiden og have møder næsten hver uge. Men det gik fint, og det var meget stille og roligt. (Pige, 16 år)

Andre børn begrundede deres manglende lyst med, at emnet for børnesamtalen er svært, og at de ikke kan lide at tale om deres situation med en fremmed voksen. Der er også børn, der fremhæver, at det tager tid fra deres fritidsaktiviteter eller ting, de skulle have været med til i skolen.

De mindste børn har generelt lidt mere lyst til at deltage i børnesamtalen sammenlignet med de ældste. Det kan skyldes, at de ældste børn oftere end de yngre børn har stået i situationen før og er mindre håbefulde i forhold til at løse forældrenes uenigheder.

4.3 Oplevelsen af børnesamtalen

I dette afsnit ser vi på børnenes oplevelse af selve børnesamtalen med henblik på at vurdere, om børnenes samlet set oplever en god kontakt til børnerådgiveren og oplever, at børnesamtalen giver dem mulighed for at fortælle om det, der er vigtigt for dem selv. Derudover viser vi, hvordan børnenes alder og familiesituation spiller ind på oplevelsen af børnesamtalen.

4.3.1 Kontakten til børnerådgiveren

Næsten alle børn, der har været til en børnesamtale, oplever, at de har haft en god kontakt til børnerådgiveren: 95 % fortæller, at børnerådgiveren var god til at lytte og til at forklare, hvad der skulle ske til børnesamtalen. I de kvalitative interviews giver flere børn også udtryk for en oplevelse af tryk og støttende dynamik i samtalen med børnerådgiveren:

Hun stillede mig nogle meget fine spørgsmål, hvilket også gjorde det nemmere for os at kommunikere. (...) Hun var også god til at lytte til, hvad jeg ligesom kunne sige, og ligesom få det ordentligt formuleret. For eksempel det kunne være, hvis der lige var noget, jeg sagde lidt forkert, eller måske så det ikke helt gav mening, så kunne hun hjælpe mig med at finde et alternativt til, hvad jeg lige mente. Det synes jeg, hun var rigtig god til. (Dreng, 16 år)

Det var ikke sådan direkte til sagen: 'Hvorfor er du her?'. Man startede ligesom med at snakke om alt det rundt omkring, og så lige så stille, 'hvordan har du det?', og 'hvad vil du gerne?' og sådan noget (...) Jeg tror, det

ville være sådan overvældende, hvis man var der allerførste gang, og det bare var direkte: 'Hvorfor er du her?'. Der tror jeg godt, man kan blive sådan lidt overvældet af, så man ikke får sagt det, man gerne vil, fordi man føler, man hurtigt skal finde et svar frem, i stedet for at man kan tage det stille og roligt og lige tænke. (Pige, 14 år)

Altså jeg synes hun var meget rar, hende der var der, fordi hun var god til at (...) sørge for, at det var det, jeg havde [at sige, red.] og ikke min mors meninger. (Pige, 12 år)

Enkelte børn fortæller imidlertid, at de ikke oplevede tilstrækkelig åbenhed og interesse fra børnerådgiveren, men i stedet oplevede, at der var forhåndsbestemte kasser, som de skulle passe ind i, eller at børnerådgiveren forsøgte at dreje børnenes perspektiv i en bestemt retning:

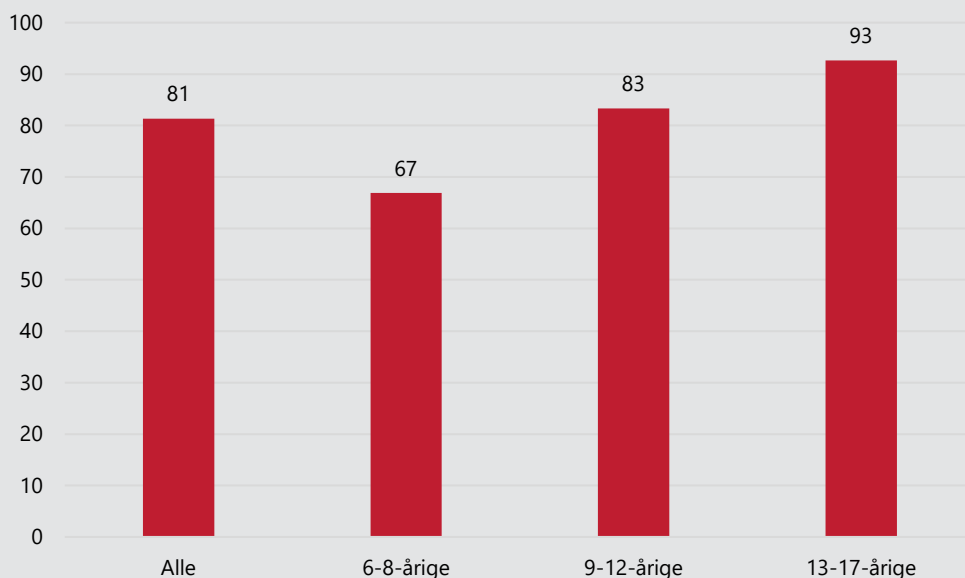
Det virkede lidt til, at de prøvede ligesom at afkode, hvad man ville, og så lægge det ned i en eller anden kasse (...) og så fik jeg indtrykket af, at hun ligesom sad med sådan en form og nogle bokse, hvor der skulle skrives ting i. (...) Nogle af de spørgsmål, der blev stillet derinde, var sådan en anelse konfliktoptrappende. (...) Jeg husker det, som om spørgsmålene ligesom lagde op til, at man skulle vælge side (...) Altså, de skulle have været mere åbne. Gået mindre ud fra, at en situation var på en eller anden måde. Og så lytte mere. (Dreng, 17 år)

Det var lidt, ligesom hun fik talt, som om vi skulle se det fra vores mors synsvinkel og have ondt af hende og forstå, hvorfor hun har gjort det her. Og det var egentlig ikke helt det, jeg havde brug for at høre der, fordi jeg følte mig jo svigtet af hende (...) Det var meget sådan, at jeg ikke følte, at mine ord blev lyttet på. (Pige, 15 år)

Samlet set er mødet med børnerådgiveren dog for langt de fleste en god og tryk oplevelse. 8 ud af 10 børn i spørgeskemaundersøgelsen angiver derfor også, at de havde lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, der var vigtige for dem, hvilket er en væsentlig forudsætning for, at børnenes perspektiv kan blive inddraget i sagen. Lysten til åbne op og fortælle børnerådgiveren om ting, der er vigtige for børnene, hænger dog, i modsætning til kontakten med børnerådgiveren, sammen med børnenes alder, idet de yngste børn, som Figur 4.4 viser, har noget mindre lyst til at åbne sig for børnerådgiveren end de ældste. En god kontakt til børnerådgiveren er således ikke altid ensbetydende med, at børnene har lyst til at tale om sig selv til børnesamtalen – særligt ikke for de mindste børn. Det kan der være flere forklaringer på, blandt andet at de mindste børn, som vi beskriver i det følgende, har sværere ved at forstå formålet og indholdet af børnesamtalen. Det kan også handle om,

at de mindste børn generelt synes, det er sværere at tale med voksne, som de ikke kender i forvejen.

Figur 4.4 Børn, der har lyst til at tale til børnesamtalen, fordelt på alder. 2022-2023. Procent.

Anm.: Antal: 1.131.

Signifikans (χ^2): $p < 0,001$.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023.

4.3.2 Børnenes vurdering af børnesamtalens indhold

I både spørgeskemaundersøgelse og de kvalitative interviews undersøger vi børnenes oplevelse af, om børnerådgiveren var god til at adressere væsentlige forhold i børnenes hverdagsliv ved at spørge børnene, om de oplevede, at børnerådgiverens spørgsmål var vigtige for dem. Derudover spørger vi ind til indholdet af børnesamtalen ved blandt andet at spørge børnene, om de i løbet af børnesamtalen talte om deres egne ønsker til samvær eller bopæl og om deres generelle trivsel.

De fleste af børnene beskriver spørgsmålene som hensynsfulde og relevante. I spørgeskemaundersøgelsen svarer 81 % af børnene således, at spørgsmålene omhandlede noget, der var vigtigt for dem. 82 % svarede, at samtalen handlede om samvær og bopæl, mens 88 % angav, at de havde talt med børnerådgiveren om deres trivsel.

I de kvalitative interviews beskriver mange børn børnesamtalen som et interview, hvor børnerådgiveren spurgte dem om forskellige ting omkring deres hverdag, familieliv og ønsker for fremtiden:

Jeg tror, vi snakkede om hele situationen, altså om, hvordan det var sket, og hvad jeg synes om det, og om jeg følte, jeg kunne snakke ordentligt med begge mine forældre. Jeg tror mest, det handlede om, hvordan jeg følte mig tilpas i hele situationen. (Dreng, 17 år)

Mange børn fremhæver, at det var rart, at de kunne tale om, hvordan de havde det, uden at blive vurderet:

Det er det, jeg har siddet og ventet på. Det har været rart at fortælle, ligesom hvordan man har det med det, og have nogen at snakke med det om. Altså, en, man kan fortælle ting til, uden ligesom, at de siger: 'Nej, nej, nej, har din far gjort det?', eller 'Nej, det der har din mor da ikke gjort?'. (...) Jeg synes bare, det var rart, at jeg kunne fortælle til nogen, hvordan jeg havde det. (Pige, 8 år)

Selvom de fleste børn oplever, at børnesamtalerne er meningsfulde og vigtige, er det vigtigt også at lægge mærke til den femtedel, der ikke oplever, at børnerådgiverens spørgsmål er vigtige. Disse børn findes, jf. Tabel 4.1, der er baseret på en multivariat lineær sandsynlighedsmodel, oftere i den yngste målgruppe af 6-8-årige børn, hvor 69 % svarer ja til, at børnerådgiverens spørgsmål var vigtige, mod 82 % af de 9-12-årige og 90 % af de ældste 13-17-årige.

Tabellen viser også, at børn i højere grad finder børnerådgiverens spørgsmål vigtige, når de selv har noget, de gerne vil tale om til børnesamtalen, og når de i det hele taget har lyst til at deltage i børnesamtalen. Derudover ser vi, at børn i familier med et lavt konfliktniveau og børn, hvis forældre ikke er i kontakt med hinanden, i lidt mindre grad finder børnesamtalens indhold vigtigt sammenlignet med børn, hvis forældre har et moderat eller et højt konfliktniveau ved sagens start.

Tabel 4.1 Børns oplevelse af, om børnerådgiverens spørgsmål er vigtige, fordelt på individuelle og familiemæssige faktorer. 2022-2023. Betingede sandsynligheder.

Børnerådgiverens spørgsmål var vigtige (Betinget sandsynlighed)	
Alle	81
Børns alder	
6-8-årige	69 ref
9-12-årige	82***
13-17-årige	90***
Barn havde noget på hjerte til børnesamtalen	
Nej	76
Ja	87***
Barn havde lyst til at komme til børnesamtale	
Nej	69
Ja	86***
Forældres konfliktniveau	
Lavt	74 ref
Moderat	84**
Højt	82*
Ingen kontakt	77
Antal	1.042

Anm.: Signifikans: * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$), *** ($p < 0,001$).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **spørgsmål vigtige** – på hjerte – lyst til samtale – børns alder – børns køn – børns samværsordning – behandlingsspor – forældres konfliktniveau – forældres uddannelse.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I de kvalitative interviews med børnene genfinder vi en tydelig aldersforskel, idet de ældste børn er langt mere bevidste om formålet og betydningen af børnesamtalen i forhold til de yngste. Her er det en 10-årig pige, der har svært ved at konkretisere, hvad hun har talt med børnerådgiveren om:

Interviewer: Men synes du, at du kunne være med til lidt at bestemme, hvad I skulle tale om?

Pige, 10 år: *Mm, hun sagde bare nogle spørgsmål, og så skulle jeg bare svare på dem.*

Interviewer: *Hvad synes du om de spørgsmål, hun stillede dig?*

Pige, 10 år: *Det var hyggeligt.*

Interviewer: *Ja, var der noget sådan særligt, der gjorde, at det var hyggeligt?*

Pige, 10 år: *At jeg kunne tegne.*

Interviewer: *Det, at du sagde, at det var nogle hyggelige spørgsmål hun stillede – var det noget hun spurgte om, som var sådan lidt svært at snakke om?*

Pige: *Næ... men der var nogle af spørgsmålene, hvor jeg ikke vidste, hvad jeg skulle sige.*

Interviewer: *Hvor svaret var svært?*

Pige: *Ja, der blev jeg bare forvirret.*

Forskellen på forskellige aldersgruppers oplevelse af børnesamtalen genfindes, når vi i spørgeskemaundersøgelsen, umiddelbart efter børnesamtalen, spørger børnene, om de har talt om, hvordan de har det, og om de har talt om samvær og bopæl. Også her er der tydelige forskelle på børn med forskellig alder, idet de ældste er langt mere bevidste om, hvad samtalen har handlet om, end de yngre, der har sværere ved at huske samtalsindhold.

Den konsistente og betydelige sammenhæng mellem alder og børnenes oplevelse af børnesamtalsindhold og relevans, berører den igangværende debat i forskning og praksis om, hvordan man inddrager børn i forskellige aldre i familieretlige sager (fx Tisdall, 2016; Skjørten & Sandberg, 2019; Toros, 2021).

På den ene side kan aldersforskellene i erfaringerne med børnesamtalen afspejle, at yngre børn forskelsbehandles, fx at de bliver mindre forberedte på mødet med det familieretlige system (jf. afsnit 4.2.3). For at skærme de yngre børn kan det også være, at der er en tendens til, at de yngste børn bliver stillet færre eller andre (og mindre direkte) spørgsmål end de ældre børn til børnesamtalen, som betyder, at de yngste får færre muligheder for at udtrykke deres synspunkter direkte under børnesamtalen end ældre børn. Trods den mulighed, at yngre børn behandles anderledes til børnesamtalen, og det i sig selv giver anledning til de forskellige oplevelser af børneinddragelsen, er det vigtigt at have for øje, at der til trods for individuelle

forskelle er tydelig sammenhæng mellem alder og børns kognitive og socioemotionelle ressourcer til at deltage i den type rammer, som det familieretslige system tilbyder. De har også forskellige aldersbetingede ressourcer til at reflektere og træffe de beslutninger, vi beder dem om, når de er involveret i en familieretlig sag (Bjorklund, 2023; Block et al., 1999; Cauffman et al., 2010; Defoe et al., 2014; Horn et al., 2016; Houdé & Borst, 2022; Hudson & Mayhew, 2011; Johnson & Haan, 2015; Levin et al., 2007; Lindow & Betsch, 2019).

Det er vigtigt at huske på, at til trods for tilstræbelser på at øge inddragelse i børnehøjde i de familieretlige instanser, så kræver deltagelse i de familieretlige sager, at børn indgår i en sammenhæng, der som udgangspunkt handler om "voksentematikker" (som blandt andet skilsmisse, forældrenes økonomiske vanskeligheder, eskalering af forældrekonflikter osv.). Sagen tilgås tillige med "voksenprocedurer" (som skriftlig dokumentation, indhentning af oplysninger fra tredjepart, retssager osv.), som børn har ingen eller ringe kontrol over. Disse procedurer gør det svært for børnene at bruge deres umiddelbare livserfaring til at navigere i situationen eller forstå, hvad der er på spil og de mulige konsekvenser. Børn er således nødt til at trække på deres kognitive og socioemotionelle resurser fx til at forstå, vurdere og kommunikere i det familieretlige system, og denne formåen er trods individuelle forskelle udviklingsmæssigt aldersbetinget. Yngre børn har qua deres hjernes udvikling og deres erfaring færre forudsætninger for at forstå og deltage i disse processer.

Ud over at alder spiller en rolle for oplevelsen af vigtighed i børnesamtalen, viser Tabel 4.1, at oplevelsen af vigtighed hænger sammen med børnenes forhåndsinteresse i børnesamtalen – om de havde noget på hjerte, og om de havde lyst til at komme til børnesamtalen. Mens henholdsvis 86 og 87 % af de børn, der inden børnesamtalen havde lyst til at komme og selv havde noget på hjerte, fandt spørgsmålene vigtige, gjaldt det samme, uafhængigt af alder, for hhv. 76 % og 69 % af de børn, der ikke havde noget, de gerne selv ville sige til børnesamtalen, og som ikke havde lyst til at komme til børnesamtalen.

Forældrenes konfliktniveau ved sagens oprettelse spiller også en rolle for, om børnene finder børnerådgiverens spørgsmål vigtige. Børn, hvis forældre har et moderat eller højt konfliktniveau, oplever i højere grad, at spørgsmålene er vigtige (hhv. 84 % og 82 %) sammenlignet med børn, hvis forældre har lavt konfliktniveau eller ingen kontakt (hhv. 74 og 77 %). Dette kan hænge sammen med, at børn i konfliktfyldte skilsmisser muligvis føler sig mere klemte, og forældrenes uenigheder er mere tydelige og opleves mere presserende for børnene at få løst. Af børnenes fortællinger og beskrivelser ser vi også, at nogle af de børn, der føler sig meget i klemme, værdsætter at tale med børnerådgiveren om deres situation:

Jeg vil rigtig gerne snakke om, hvad der sker med min mor og far, og hvorfor de er så onde ved hinanden. (Pige, 7 år)

Jeg vil gerne snakke om det, fordi jeg får det bedre, når jeg snakker om det. (Dreng, 15 år)

Min far er lidt voldelig, og der var en voldsom episode, jeg gerne ville fortælle om. (Dreng, 8 år)

4.4 Samtykke og videregivelse af oplysninger

I dette afsnit ser vi nærmere på, hvordan børnene oplever brugen af deres udsagn fra samtalen, og om dette blev drøftet undervejs. I både spørgeskemaundersøgelsen og børneinterviewene spørger vi, 1) om børnene har talt med børnerådgiveren om, hvilke dele af samtalen der ville blive delt med deres forældre, 2) om de følte, at de havde indflydelse på, hvilke oplysninger forældrene fik, samt 3) om det var en hjælp for dem, at (dele af) samtalen blev videreformidlet til forældrene.

I spørgeskemaundersøgelsen svarer størstedelen af børnene, at de har talt med børnerådgiveren om, hvordan deres oplysninger anvendes, og hvad der bliver videreformidlet (69 %), og mange oplever, at de har haft indflydelse på, hvad der ville blive delt med deres forældre fra børnesamtalen (76 %).

I de kvalitative interviews fortæller flere børn, hvordan det, de fortalte til børnesamtalen, blev noteret, og hvordan de blev inkluderet og havde medbestemmelse i denne proces på forskellig vis. Nogle har selv læst eller fået refereret notatet fra børnesamtalen:

Det var hende, der skrev det ned, og så spurgte hun mig om nogle spørgsmål, som jeg svarede på, og så skrev hun det hele ned (...) Altså, vi snakkede om det, og så sagde hun, 'skal det stå med i brevet?', og så sagde jeg 'ja, der skal være det' ... Hun ville være sikker på, at det var noget, jeg også gerne ville have skulle stå der. (Pige, 9 år)

Andre fortæller, hvordan de sammen med børnerådgiveren (også) har skrevet et brev til deres forældre om deres oplevelse af forældrenes konflikt og på den måde fået formidlet deres oplevelse til forældrene.

Der er dog også et relativt stort mindretal, der ikke oplever, at de har talt om videregivelse (31 %) eller ikke oplever at have haft indflydelse på, hvad der skulle videregives fra samtalen (24 %). I de kvalitative interviews giver en række børn udtryk for, at de har været usikre eller uvidende om, hvorvidt deres udsagn er blevet delt med forældrene, eller hvad fra samtalen der er blevet videregivet og hvordan:

På den ene side, så tænker jeg, at det var, hvad hedder det, anonymt. Men det virkede også til, at det blev nødt til at blive præsenteret for forældrene, for at de kunne bruge det til noget. Ja, så det ved jeg ikke, men jeg vil sige, hvis det skulle fungere, som de adviserer det, så skulle det have været fortroligt. Fordi der er jo ikke meget pointe i at have et tredje parti at tale til, hvis det ikke er fortroligt. (Dreng, 17 år)

Altså jeg havde regnet med, at det vil være sådan, at [Familierehuset] ville have snakket med [mine forældre] om, hvad det var vi har [talt om, red.], og at de ikke sådan skulle læse ordret, hvad jeg havde sagt, men det er fint nok altså. (Pige 14 år)

Nogle børn beskriver også, at de umiddelbart havde det indtryk, at intet ville blive delt, medmindre de selv bad om det:

De sagde, at [mine forældre] ikke fik noget at vide, medmindre jeg ville have det. (Dreng, 15 år)

Jeg tror ikke, de sagde det til mine forældre. De sagde jo også bare sådan, at de ikke kommer til at sige det til nogen, medmindre jeg gerne vil have det. Så ja. Ellers så sidder de bare med en computer eller en notesbog og skrev det ned. (Pige, 12 år)

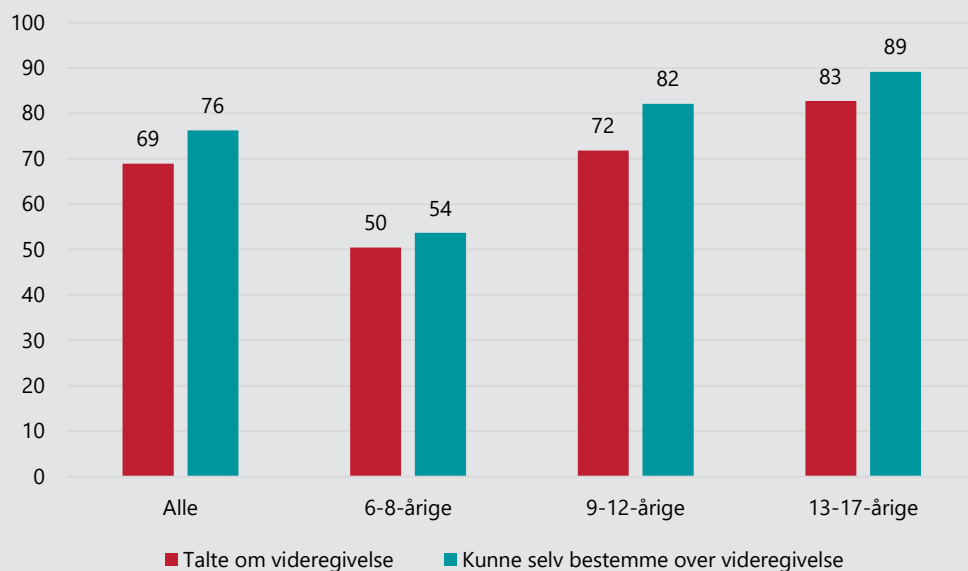
Det kunne de måske godt have forberedt mig på, altså om de ville sige det videre, eller om de ikke ville. (Pige, 12 år)

Nogle beskriver også, hvordan de hen ad vejen har erfaret, at det, de har fortalt til børnesamtalen, er blevet delt med deres forældre. En pige på 11 år, der har været til børnesamtale flere gange, fortæller for eksempel:

Første gang vidste jeg faktisk ikke [at oplysninger fra børnesamtalen ville blive videregivet, red.]. Altså første gang, vi var der. Men anden gang, der vidste jeg det godt. Okay, det var også der, hvor jeg holdt mig lidt mere tilbage. (Pige, 11 år)

Også her finder vi, at de yngste børn har sværere ved at få greb om, hvordan deres udsagn videregives, mens de ældre børn i højere grad forstår, hvad og hvordan deres oplysninger fra børnesamtalen bruges. Det er således, jf. Figur 4.5, kun 50 % af de yngste børn i alderen 6-8 år, der svarer, at de har talt med børnerådgiveren om, hvad der ville blive delt med deres forældre fra børnesamtalen, sammenlignet med 83 % af de 13-17-årige. Vi ser ligeledes, at kun 54 % af de yngste oplever at have haft indflydelse på, hvad der ville blive delt med forældrene, mod 89 % af de 13-17-årige.

Figur 4.5 Børns oplevelse af videregivelse af børnesamtalen, fordelt på alder. 2022-2023. Procent.

Anm.: Antal: 1.131.

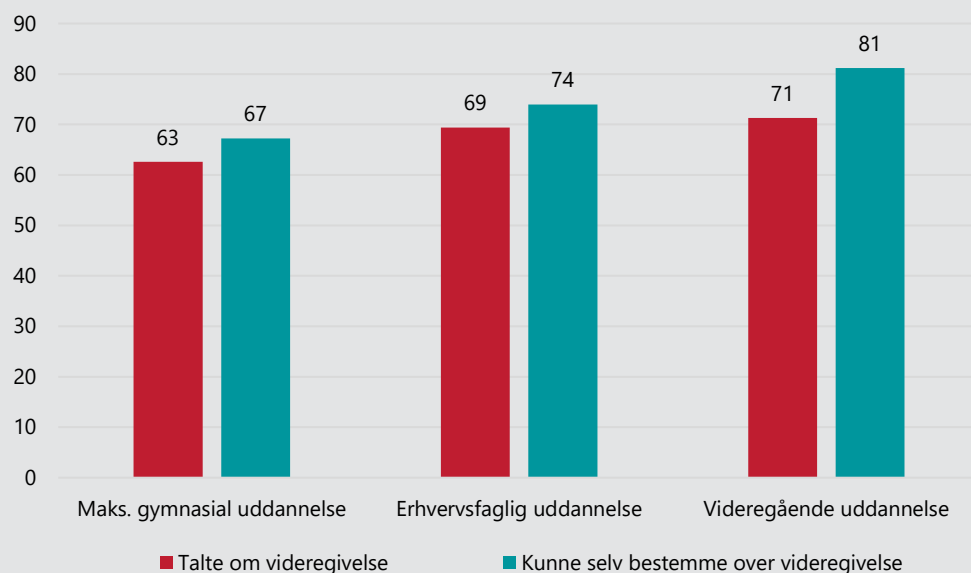
Signifikans (χ^2): $p < 0,001$ (begge analyser).

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023.

Spørgsmålet om videregivelse og fortrolighed er dog komplekst selv for de store børn, som er interviewet i forbindelse med undersøgelsen, og også i denne aldersgruppe er en del usikre på, hvad der sker med deres udsagn efter børnesamtalen.

Ud over børnenes alder finder vi også, at børn fra relativt højt uddannede familier oftere end børn fra familier med færre uddannelsesressourcer oplever, at de har talt om videregivelse, og at de har haft indflydelse på videregivelsen. Figur 4.6 viser således, at hhv. 71 % og 81 % af børn, hvis forældre har en videregående uddannelse, oplever, at de har talt om videregivelse, hhv. at de selv har haft indflydelse på videregivelsen, mod hhv. 63 og 67 % af børn, hvis forældre højst har gennemført en gymnasial uddannelse.

Figur 4.6 Børns oplevelse af videregivelse af børnesamtalen, fordelt på forældres uddannelsesbaggrund. 2022-2023. Procent.

Anm.: Antal: 1.131.

Signifikans (χ^2): $p < 0,01$ (mellem maks. gymnasial og videregående uddannelse, begge analyser).

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023 samt Danmarks Statistiks registerdata.

Endelig viser supplerende analyser, at børnenes forhåndsinteresse i børnesamtalen også spiller en rolle for oplevelsen af videregivelse, idet børn, der har noget på hjerte til børnesamtalen, oftere oplever at have talt om videregivelse og have indflydelse på, hvad der deles med forældrene (analyserne kan ses i Dahl & Eiberg, 2023; Dahl & Eiberg, 2024).

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen om børnenes oplevelse af videregivelse og samtykke tyder samlet set på, at børnene har forskellige forudsætninger for at forstå, hvordan deres udsagn bruges, og at modenhed (alder), høj uddannelsesbaggrund og engagement i børnesamtalen giver bedre forudsætninger for at forstå eller være opmærksom på brugen af deres udsagn.

For mange af de børn, der var bevidste om brugen af oplysninger fra børnesamtalen, var der tydeligt noget på spil ved at skulle dele deres synspunkter med deres forældre gennem børnesamtalen, og flere fremhæver deres overvejelser omkring, hvordan det, de siger, får betydning for sagen:

Jeg vidste, det kom jo på en måde ud, hvad jeg havde sagt til forældrene, og jeg havde ikke lyst til at gøre nogen af dem kede af det. Så der var nogle gange, hvor jeg holdt mig lidt tilbage, hvor jeg egentlig senere hen har tænkt: 'Ej, hvorfor sagde jeg egentlig ikke det?' (Pige, 11 år)

Flertallet af børnene, 70 %, synes, at det er en hjælp, at forældrene får at vide, hvad de har fortalt børnerådgiveren, men der er også et betydeligt mindretal, 30 %, der er i tvivl eller ikke oplever, at det er en hjælp. I de kvalitative interviews uddyber børnene, hvorfor de synes, det er hjælpsomt eller mindre hjælpsomt for dem, at deres forældre får refereret indholdet af børnesamtalen. Ofte handler deres betænkeligheder om en bekymring for at såre deres forældre eller skabe splid. Når børnene er sikre på deres egne ønsker, er det dog også nemmere for dem, at forældrene får deres ønsker at vide:

I starten, da jeg var sådan lidt i tvivl om, hvor og hvordan jeg skulle have min ordning, så syntes jeg ikke, det var så rart, at mine forældre ligesom skulle have det at vide. Men da jeg havde besluttet mig, og ligesom havde det godt med det, så var jeg egentlig sådan, de jo skal have det at vide, uanset hvad. De får jo at vide, hvor jeg kommer til at bo. (Pige, 14 år)

Resultaterne tyder overordnet set på, at det langt fra er alle børn, der har forstået, hvilken rolle de spiller i sagen gennem børneinddragelsen, og der er en betydelig gruppe, der ikke oplever at have kontrol over, hvordan deres udtalelser bliver brugt. Det er ligeledes næsten hvert tredje barn, der ikke synes, det er en hjælp for dem, at der bliver videregivet information fra børnesamtalen, og for nogle opleves det som en potentiel kilde til splid eller konflikt mellem dem selv og forældrene eller mellem deres forældre.

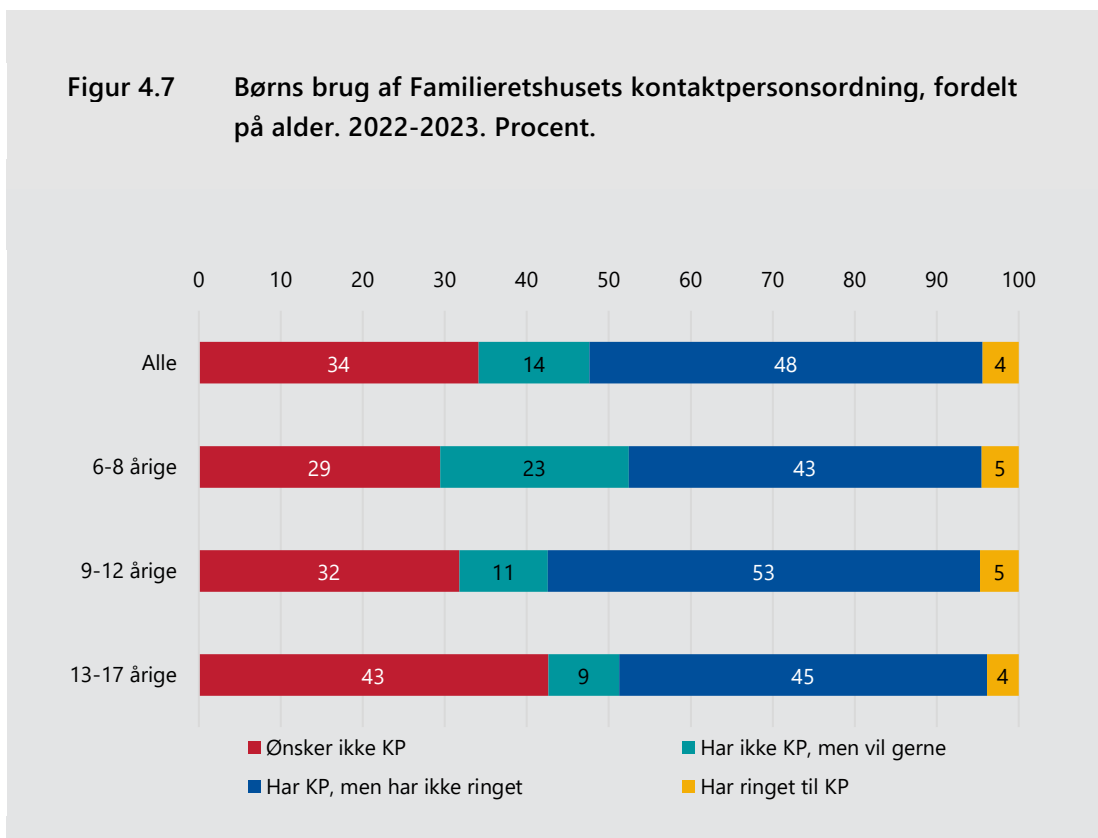
4.5 Oplevelse af kontaktpersonsordningen

For at opfylde reformens formål om at sikre en mere tryk inddragelse af børn i det familieretlige system, indførte man en kontaktpersonsordning for børn, hvis forældre har sager i Familieretshusets § 6- eller § 7-spor. Kontaktpersonen skulle kunne følge barnet gennem hele sagsforløbet, give det mulighed for at forstå den familieretlige proces og tale fortroligt med det om familiesituationen – telefonisk eller på fysiske møder. Derudover var det hensigten, at kontaktpersonen skulle gennemføre alle børnesamtaler med barnet – både i Familieretshuset og i familieretten, hvis sagen blev indbragt der.

Som udgangspunkt får alle børn tildelt en kontaktperson, når deres forældres sag starter, medmindre det ikke er relevant for barnet at have en kontaktperson, fx fordi

barnet er meget lille eller har et alvorligt psykisk handicap (Social- og Boligministeriet, 2020a, pkt. 7.1.1). Det er dog relativt få børn, der ifølge Familieretshusets sagsregisterdata møder eller taler med kontaktpersonen ud over til børnesamtalen, idet tilbuddet om støttende kontaktpersonssamtaler før eller efter børnesamtalen bruges relativt sjældent. Desuden viser domstolenes data fra 2021 og 2022, at familieretterne trækker på deres eget korps af børnesagkyndige psykologer i langt de fleste af de børnesamtaler, der gennemføres der, frem for Familieretshusets børnerådgivere (se afsnit 2.6.1 og Ottosen & Dahl, 2024).

At de støttende kontaktpersonssamtaler kun bruges af få børn forud for børnesamtalen, genfindes i spørgeskemaundersøgelsen blandt børnene. Den viser, jf. Figur 4.7, at ca. halvdelen af børnene er bevidste om, at de har en kontaktperson, men at blot 4 % af børnene har benyttet tilbuddet om at ringe til kontaktpersonen. 14 % af børnene fortæller, at de ikke har en kontaktperson i Familieretshuset, men gerne vil have en, mens 34 % ikke har en kontaktperson og heller ikke interesserede i at have en. Børn i alderen 9-12 år ved i højere grad, at de har en kontaktperson, men har sjældent benyttet muligheden for at ringe til vedkommende. De yngste er lidt mindre bevidste om, at de har fået tildelt en kontaktperson, men er til gengæld mere interesserede i at have en sådan en.

Anm.: Antal: 1.131.

KP: Kontaktperson.

Signifikans (χ^2): $p < 0,001$.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023.

I spørgeskemaet fra 2023 kunne børnene uddybe, hvorfor eller hvorfor ikke de ønsker sig en kontaktperson. De børn, der beskriver, at de godt kunne tænke sig en kontaktperson, begrundede dette med, at det kan være rart at have en udenforstående voksen at tale med om deres tanker og problemer, når behovet opstår:

Mine forældre er virkelig sure, og jeg er ked af det, så hvis ikke de vil snakke, kan jeg snakke med den person. (Dreng, 10 år)

For eksempel hvis jeg nu får det svært derhjemme på et tidspunkt, så er det da megagodt at have en, man kan snakke med. (Pige, 12 år)

Blandt de børn, der har deltaget i kvalitative interviews, har en femtedel (alle over 12 år) brugt ordningen, omend på meget forskellig vis. To havde talt med deres kontaktperson med en fast kadence om, hvordan de havde det, og om sagsforløbet. Den ene i tiden før og den anden efter børnesamtalen. Et søskendepar havde taget kontakt i forbindelse med en akut krise i familien, hvor børnene med egne ord "måtte flygte" fra den ene forælder. I et andet tilfælde kontaktede et barn sin kontaktperson for at sikre sig, at hans ønske om at blive med sin bror på samme bopæl også var kommet tydeligt nok frem i børnesamtalen:

Jeg var bare ikke sikker på, at jeg havde fået sagt, at det ligesom var en af de helt, helt vigtige ting. Jeg var selvfølgelig kommet ind på det [til børnesamtalen, red.], men jeg tror bare ikke, jeg havde lagt nok vægt på det. Og der følte jeg, at jeg ligesom, altså jeg følte, at jeg måtte gøre lige en tand mere. (Dreng, 16 år)

Enkelte af de andre børn kender til kontaktpersonsordningen, men har valgt den fra, fordi de har andre, der kan støtte dem, fx en kommunal kontaktperson eller en bisidder, de eller deres familie selv har valgt. Flere børn synes også at forveksle muligheden for at ringe til en kontaktperson med at ringe til børnetelefonen hos Børns Vilkår. De øvrige børn har begrænset kendskab til kontaktpersonsordningen.

De indsamlede data viser således, at der er børn, der har haft gavn af kontaktpersonsordningen, og som synes, det er rart, at der er en person, de potentielt kan henvende sig til, hvis de får brug for det. Reelt er der dog få børn, der bruger kontaktpersonsordningen som tiltænkt. Dette kan handle om, at børnene i mindre grad end deres forældre oplever den familieretlige sag som et forløb, samt at de vanskeligheder, børnene oplever i forbindelse med deres forældres samarbejdsvanskeligheder, ikke afgrænser sig til det familieretlige sagsforløb.

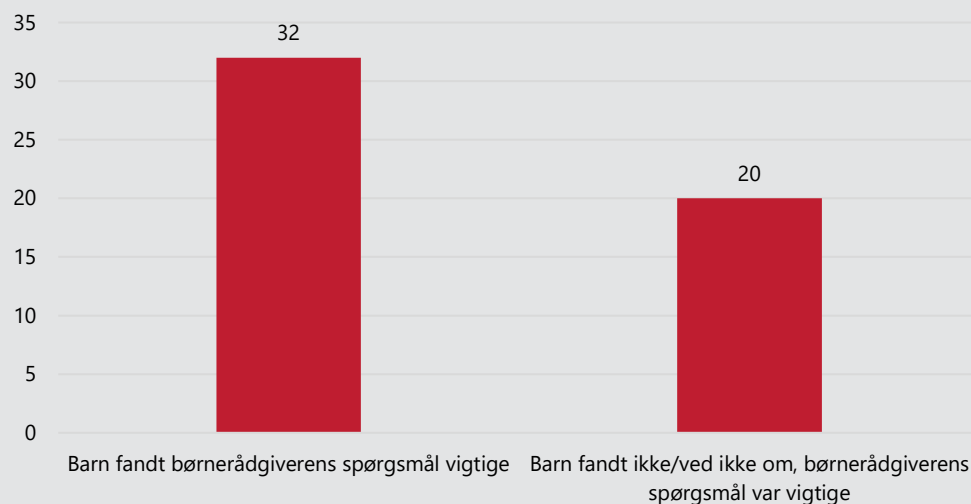
4.6 Børnesamtalens betydning for forældres aftaler

Det primære formål med Familieretshusets børnesamtale er at sikre, at børnenes perspektiv inddrages i sagen, så de aftaler, forældrene indgår, og de afgørelser, der træffes, hviler på en konkret viden om barnets behov og ønsker. For mange af de børn, der er involverede i en familieretlig konflikt, kan det være svært at fortælle forældrene direkte om deres ønsker og behov. Mange sætter derfor, som kapitlet har vist, pris på, at der er neutrale personer i Familieretshuset, der lytter til dem og videreformidler deres perspektiv til forældrene, der gerne skulle lytte og bruge børnenes udsagn til at finde frem til fælles løsninger. Hvis det ikke lykkes, skal børnenes udsagn formidles til de jurister, der i Familieretshuset eller senere i familieretterne skal træffe juridiske afgørelser i sagen.

Når vi kobler data fra børnenes oplevelse af børnesamtalen med data om den måde, sagerne afsluttes på i Familieretshuset, finder vi tegn på, at barnets oplevelse af børnesamtalen har betydning for, at forældrene finder frem til en løsning i form af en frivillig aftale i Familieretshuset – frem for en juridisk afgørelse i Familieretshuset eller at sagen blev indbragt for familieretten. Børn, der oplever, at børnerådgiveren spurgte dem om ting, der var vigtige for dem, har således større sandsynlighed for at have forældre, der når frem til en aftale, end børn, der ikke finder, at spørgsmålene adresserede noget vigtigt.

Det ses i Figur 4.8, der er baseret på en lineær sandsynlighedsmodel, der ser på betydningen af barnets oplevelse af, om børnesamtalens spørgsmål var vigtige med statistisk kontrol for øvrige individuelle og familiære karakteristika hos barnet. Resultatet af denne analyse viser, at 32 % af de sager, hvor børnene oplever, at børnerådgiverens spørgsmål er vigtige, ender med en aftale mellem forældrene i Familieretshuset mod 20 % af de sager, hvor børnene ikke oplever, at spørgsmålene er vigtige. Dette resultat gælder, selv når vi tager højde for børnenes alder og samværsordning, og når vi tager højde for barnets familiesituation – fx om der er risikofaktorer i sagen og forældrenes konfliktniveau.

Figur 4.8 Sandsynlighed for at forældre indgår aftale i Familieretshuset, fordelt på, om børn oplever, at børnerådgiverens spørgsmål var vigtige. Betingede sandsynligheder.

Anm.: Antal. 932. Signifikant forskel: $p < 0,01$.

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **forældre aftale** spørgsmål vigtige – på hjerte – børns alder – børns køn – børns samværsordning – screeningskategori – forældres konfliktniveau – forældres uddannelse.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023, Familieretshusets sagsregisterdata samt Danmarks Statistiks registerdata.

Dette resultat tyder på, at det er afgørende at have rådgivere, der ikke blot er gode til at lytte til børnene, men som også har den rette viden om barnets situation og værktøjerne til at kunne adressere de mest relevante individuelle problemstillinger for børnene, og dermed potentielt give mere konkret og anvendelig feedback til forældrene i beslutningsprocessen. Børneinddragelse, der opleves som vedkommende for børnene, har således også positiv betydning for Familieretshusets sagsproces.

Andre kvalitative aspekter af børnenes oplevelse af børnesamtalen har ifølge VIVES statistiske analyser ikke betydning for sandsynligheden for, at forældrene indgår en aftale. Selvom det er bekymrende, at mange børn ikke synes at have helt greb om, hvordan deres udtalelser til børnesamtalen indgår i sagen (jf. afsnit 4.4), ser det altså ikke ud til at påvirke resultatet af forældrenes sagsbehandling, om børnene forstår eller har kontrol over, hvad der videregives fra børnesamtalen.

Spørgsmålet om, hvad der får forældrene til at nå frem til en aftale, tages op igen i kapitel 5, der fokuserer på *forældrenes* oplevelse af sagsbehandlingen i Familieretshuset og familieretterne. Her ser vi i afsnit 5.5.3 og 5.8.1 på, hvilke forældre der når

frem til en aftale hhv. løsninger på deres problemer, og hvorvidt forældrene er tilfredse med de aftaler og afgørelser, der indgås/træffes i sagerne. Også her ser vi, at inddragelsen af børnenes perspektiv har betydning for, hvorvidt forældrene indgår en aftale.

4.7 Sammenhæng mellem børneinddragelse og børns bekymring

En børnesamtale, som ifølge børnene omhandler vigtige ting, kan altså bidrage til, at forældrene når frem til løsninger, der potentielt kan skabe positive ændringer i børnenes hverdagsliv. Børneinddragelsen kan derfor på sigt bidrage til en bedring i børnenes hverdagsliv, hvilket taler for den øgede inddragelse af børn i de familieretlige sager.

Spørgsmålet er dog, om inddragelsen også kommer med en pris for børnene, hvilket blandt andet er en bekymring, der er relativt udbredt blandt de forældre, vi har interviewet kvalitativt i kapitel 5. Tidligere undersøgelser viser, at børn gerne vil inddrages i sager vedrørende dem selv, men at inddragelsen kan medføre, at børn påtager sig/føler et ansvar for at løse de problemer som familien står i, som burde være forældrenes eller eventuelt andre voksnes ansvar (Birnbaum & Saini, 2012; Cashmore, 2011; Cashmore & Parkinson, 2009; Alminde, 2021; Alminde, 2024b).

I spørgeskemaundersøgelsen har vi undersøgt dette forhold ved at spørge børnene, om de har været bekymrede for, hvor de skulle bo, og hvor meget de skulle se deres forældre. Børnenes svar på dette spørgsmål kobles med oplysningerne om deres engagement og oplevelse af vigtighed i børnesamtalen – samt med deres øvrige individuelle og familiære forhold. I de kvalitative interviews spørger vi ind til børnenes bekymring og undersøger, hvad børnenes bekymring handler om.

I spørgeskemaundersøgelsen er omtrent hvert tredje barn (34 %) bekymret for, hvor barnet skal bo, eller hvor meget hun/han skal have samvær med sin mor eller far efter sagsforløbet. Disse bekymringer handler fx om muligheden for ændringer i børnenes bopæl/samværsordning, som de ikke ønsker sig, eller omvendt om ikke at få de ændringer, som de gerne vil have. Ofte vedrører bekymringerne relationen til forældrene, særligt, hvis der er en forælder, de ikke har så meget lyst til at se:

Altså jeg blev lidt bange for, om min far han ville være sur på mig, fordi jeg vidste jo godt, at min far gerne ville have, at vi skulle være sammen, men det blev jeg lidt bange for, at han skulle høre, at jeg ikke havde lyst til det. Og så skrev vi et brev til ham om, at det var ikke noget jeg skulle –

ville. Han truede mig med, at [jeg skulle, red.] spise mad, jeg ikke kunne lide, mayonnaise, remoulade, ketchup oven på hinanden. (Pige, 9 år)

For andre handler det om bekymringer for, at ændringer i samvær og bopæl vil betyde, at de har sværere ved at se deres venner, være sammen med deres kæledyr og passe deres skole og fritidsliv:

Det tager jo en halv time at køre hen til min far. Ja. Så det er lidt svært at have en legeaftale, så jeg er også lidt ensom hos min far. (Pige, 8 år)

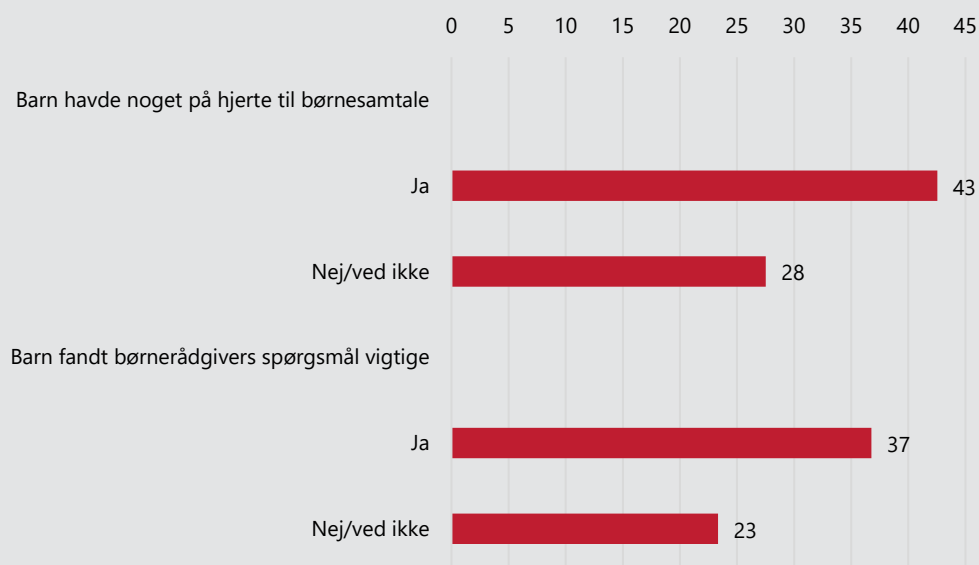
Derudover giver en del børn udtryk for bekymring for, hvordan det, de fortæller, bliver overleveret til forældrene, og for sagsprocessen i øvrigt:

Kommer de til at blive kede af det, eller åh nej, hvad nu? Jeg vil ikke have, de bliver kede af det. (Pige, 8 år)

Så vi skulle i retten uden min lillebror, fordi han var for lille. Og det synes jeg jo var lidt skræmmende. Jeg fik også altid ondt i maven, når jeg skulle derind. Jeg blev tit ret bekymret, fordi jeg kunne ikke så godt lide at være der. Altså ikke, fordi der var noget galt med det, men fordi at jeg altid fik ondt i maven over det. (Pige, 11 år)

Ved hjælp af en lineær sandsynlighedsmodel har vi i Figur 4.9 undersøgt, hvordan børns bekymring for deres fremtidige familieforhold hænger sammen med forskellige forhold vedrørende børneinddragelsen og børnenes øvrige individuelle og familiære forhold. Analysen viser, at børn, der på forhånd er engagerede i børnesamtalen, og børn, der oplever, at børnerådgiverens spørgsmål er vigtige, også er dem, der er mest bekymrede forud for børnesamtalen. Blandt børn, der *ikke havde noget på hjerte* til børnesamtalen, svarer 28 % således, at de har været bekymrede for deres fremtidige bopæl og samværsordning mod 43 % af de børn, der *havde noget på hjerte*. Blandt børn, der *ikke fandt børnerådgiverens spørgsmål vigtige*, var 23 % bekymrede for, hvor de skulle bo, og hvor meget de skulle se deres forældre, mod 37 % af de børn, der *fandt spørgsmålene vigtige*.

Figur 4.9 Børn, der bekymrer sig for fremtidig bopæl eller samvær.
Betingede sandsynligheder.

Anm.: Antal: 1.036.

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **bekymring** på hjerte – spørgsmål vigtige – børns alder – børns køn – børns samværs-
ordning – behandlingsspor forældres konfliktniveau – forældres uddannelse.

Kilde: Undersøgelse af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset 2022-2023, Familieretshusets sagsregisterdata
samt Danmarks Statistiks registerdata.

Disse sammenhænge går sandsynligvis begge veje: På den ene side er børn, der på forhånd bekymrer sig, mere optagede af at komme til orde og finder børnesamtalens indhold vigtigere end børn, der ikke bekymrer sig. På den anden side kan det at være engageret i forældrenes sag måske være med til at skabe bekymring hos børnene.

De bekymrede børn er efterfølgende blevet spurgt, hvorvidt børnesamtalen har gjort dem mindre bekymrede. Her ser vi, at de engagerede børn, dvs. børn, der har haft noget på hjerte, og børn, der fandt spørgsmålene til børnesamtalen vigtige, i højere grad end børn, der er mindre engagerede i børnesamtalen, oplever, at de er blevet beroliget af børnesamtalen. For børn, der allerede er bekymrede, kan det således være en hjælp at få lov til at tale om den situation, de står i, med en neutral voksen.

4.8 Delkonklusion

Kapitlet har fokuseret på børns oplevelse af børnesamtalen og kontaktpersonsordningen på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt 6-17-årige børn, der har været til en børnesamtale i Familieretshuset i april-november 2022 og i februar-juni 2023, samt interviews med børn i alderen 8-17 år om deres oplevelser af inddragelse i sagsprocessen i Familieretshuset og hverdagsliv under og efter sagen.

Børnene kommer med forskelligt udgangspunkt og forskellige ønsker

Børn, der kommer til børnesamtale i Familieretshuset, er som beskrevet i kapitel 2 oftest i alderen 6-17 år. De senere år har Familieretshuset dog tilstræbt at inkludere yngre børn, og vi ser således en stigende andel børn på 4 og 5 år til børnesamtalerne. Børnene bor sjældnere end andre børn med ikke-samboende forældre i deleordning (16 %), og relativt mange oplyser selv, at de udelukkende bor hos den ene forælder (38 %). Her er der en tydelig aldersforskel, idet 51 % af de 13-17-årige teenagere angiver, at de udelukkende bor hos den ene forælder, mod 29 % af de yngste 6-8-årige, der til gengæld oftere bor i deleordning (21 % mod 11 % af de 13-17-årige).

Når børn kommer til børnesamtale i Familieretshuset, angiver to tredjedele, at de havde lyst til at deltage i samtalen, mens knap halvdelen fortæller, at de selv noget på hjerte, som de gerne vil tale om. Det kan handle om et generelt ønske om at dele deres perspektiv på deres families situation og et ønske om at bidrage til at løse deres forældres problemer. En del har dog også om specifikke ønsker til, hvor de vil bo, og hvor meget de vil se deres forældre. Her viser spørgeskemaundersøgelsen, at en fjerdedel ønsker at beholde det samvær, de allerede har. 19 % ønsker mindre samvær. 25 % ønsker mere samvær, mens 30 % ønsker at blive ved med *ikke* at have samvær. De børn, der angiver, at de ikke har lyst til at deltage i børnesamtalen, deler sig i to grupper: dels børn, der hellere ville have lavet noget andet og sjovere, og dels børn, der er "systemtrætte", og som ikke oplever, at deres tidligere involvering har ført til gode løsninger.

Forud for børnesamtalen er 4 ud af 5 børn er blevet forberedt af en voksen på formålet med samtalen. Langt de fleste er forberedt af deres forældre og en mindre gruppe har talt med en medarbejder i Familieretshuset.

Mange børn oplever børnesamtalen som tryk og relevant

Næsten alle børn oplever, at børnerådgiveren var god til at lytte til dem (95 %), og omtrent 4 ud af 5 børn i undersøgelsen angiver, at de synes, at børnesamtalen omhandlede noget, der var vigtigt for dem, og at de talte med børnerådgiveren om bopæl og samvær. Lidt flere talte også om, hvordan de havde det. Det er også 4 ud af 5 børn, der har lyst til at fortælle børnerådgiveren om ting, der er vigtige for dem,

og mange børn beskriver, at de oplever et trygt rum, hvor de kan tale frit, og at de får mulighed for at udtrykke deres synspunkter.

Alligevel er det hvert femte barn i undersøgelsen, der ikke finder samtalen vedkommende eller ikke taler med børnerådgiveren om bopæl og samvær, og som ikke har lyst til at fortælle om sig selv og deres situation til børnerådgiveren. Det er imidlertid ikke forskelle i oplevelsen af kontakten til børnerådgiveren, der forklarer, hvorfor nogle børn ikke oplever inddragelsen som meningsfuld, og der er heller ikke noget, der tyder på, at det er børn, der ikke har konkrete ønsker til deres fremtidligere bopæl og samværsordning.

Mange børn med ulyst til at fortælle til børnesamtalen beskriver, at de er trætte af at deltage i gentagne samtaler og møder, eller at de generelt er utrygge ved at tale om deres svære familiesituation i det hele taget eller med en fremmed voksen. For nogle børn er bekymringer for, hvordan deres forældre vil opfatte, hvad de fortæller, også kilde til, at børnene holder igen eller vægter deres ord til børnesamtalen.

Børnenes engagement og alder har stor betydning for oplevelsen af børnesamtalen

Børnenes alder er betydningsfuld for alle aspekter af børnenes oplevelse af børnesamtalen, hvordan de forberedes og engagerer sig i børnesamtalen, samt for sagens udfald. De ældste børn på 13-17 år er mere erfarne og har generelt mere på hjerte til børnesamtalen, men de har samtidig lidt mindre lyst til at skulle komme til børnesamtalen end de yngre børn. De ældre børn er ofte bedre forberedte og får væsentlig mere ud af samtalen end de yngre. Det finder langt oftere, at samtalens indhold er relevant, taler væsentligt oftere med børnerådgiveren om bopæl og samvær, og de har også mere lyst til at fortælle. Meget tyder således på, at de ældre børn bedre forstår rammerne for børnesamtalen, samt hvad de kan bruge den til.

Børnenes engagement før samtalen, dvs. hvorvidt de har lyst til at komme, samt hvorvidt de har noget, de selv ønsker at tale med børnerådgiveren om, er ligeledes afgørende for, om de får noget ud af børnesamtalen. De børn, der har noget på hjerte og har lyst til at komme, finder generelt alle aspekter af børnesamtalen mere meningsfulde. Her spiller de voksnes forberedelse af børnene også en rolle, eftersom flere af de forberedte børn havde noget på hjerte.

Børnenes alder og deres engagement betyder samlet set mere for, om de finder børnesamtalen vedkommende og har lyst til at fortælle, end den familiemæssige situation børnene befinder sig i, hvilken samværsordning de har, eller om de ønsker sig ændringer af denne.

Børn med højt engagement i børnesamtalen er også mere bekymrede

Omtrent hvert tredje barn er bekymret for deres fremtidige bopæl eller samværsordning. De børn, der udtrykker engagement i at skulle til børnesamtalen, og som fandt, at samtalen omhandlede noget vigtigt, er også mere bekymrede for, hvor de skal bo, eller hvor meget de skal se deres forældre, end de børn, der er mindre engagerede eller ikke fandt samtalen relevant. Denne sammenhæng går formodentlig begge veje: På den ene side er det plausibelt, at børn, der er bekymrede, er mere interesserede i at deltage i at blive inddraget end børn, der er mindre bekymrede. På den anden side kan resultatet også pege på, at børn, der er engagerede i deres forældres sag, bekymrer sig mere end børn, der er mindre engagerede.

Blandt børn, der angiver, at de *har* været bekymrede for deres fremtidige familiesituation, betyder det, at de engagerer sig i børnesamtalen og oplever, at den er relevant, og at deres bekymring mindskes. Selvom analysen viser, at engagement i børneinddragelsen hænger sammen med bekymring, er det derfor vigtigt fortsat at tilbyde børn at komme til orde i de familieretlige sager.

Mange yngre børn har svært ved at forstå brugen af deres udsagn

Aldersforskellene er særligt udtalte, når det kommer til forståelse af, hvad der vil blive videregivet fra børnesamtalen til barnets forældre, og om børnene oplever, at de har indflydelse på det. De ældre børn forstår i langt højere grad, hvordan deres oplysninger fra børnesamtalen bruges, end de yngre børn. Kun omkring halvdelen af de yngste børn i alderen 6-8 år svarer, at de har talt med børnerådgiveren om, hvad der ville blive delt med deres forældre fra børnesamtalen. Af børnenes beskrivelser og udsagn fremgår det, at der særligt hos børn under 12 år, men på tværs af alder, findes fejlagtige opfattelser af, hvad der nedskrives under børnesamtalen, og hvorfor, samt hvem det deles med. Dertil kommer, at det kun er 69 % af børnene, der finder det hjælpsomt, at deres forældre får indsigt i dele af børnesamtalen, hvilket jo er formålet med at inddrage børnene via børnesamtalen. Som det også sås i relation til andre aspekter af samtaleindhold, er det også omkring forståelse af samtykke, at de børn, der angiver engagement i at skulle til børnesamtalen, oftere taler om videregivelse af oplysninger og har indflydelse herpå. Børn med højere uddannelsesbaggrund er også mere tilbøjelige til at have talt med børnerådgiveren om samtykke end børn med lavere uddannelsesbaggrund.

Børnenes oplevelse af børnesamtalens relevans har betydning for sagens udfald

Hvis børnene synes, at børnesamtalen handlede om noget, der er vigtigt for dem, har det positivt indflydelse på sagens udfald. Forældre med børn, der fandt børnesamtalen relevant, afslutter lidt hyppigere sagen i Familieretshuset med en frivillig

aftale end forældre med børn, som ikke oplevede, at børnesamtalen handlede noget, der var vigtigt for dem.

Få børn har kendskab til kontaktpersonsordningen

Kontaktpersonsordningen er ikke ret udbredt blandt børnene i undersøgelsen, og mange børn ved enten ikke den eksisterer, eller hvad den kan bruges til. Halvdelen af børnene ved, at de har fået tildelt en kontaktperson i Familieretshuset, men kun 4 % har kontaktet vedkommende. En del børn oplever derudover at indgå i andre sammenhænge, hvor de får støtte, fx af kommunal kontaktperson. Flere børn finder først ud af, at de har en kontaktperson, når de kommer til børnesamtale, og har derfor mindre mulighed for at bruge kontaktpersonen til at forberede sig på sagsprocessen. Imidlertid kan vi se, at de børn, der havde noget på hjerte til samtalen, i højere grad har en kontaktperson, og givet hvor afgørende børnenes engagement i samtalen har for kvaliteten af børneinddragelsen, så ville det være meningsfyldt at flere børn havde mulighed for at blive forberedt af deres kontaktperson og tale om deres ønsker og synspunkter forud for børnesamtalen.

5 Forældres oplevelse af det familieretlige system

5.1 Indledning

Kapitlet beskriver forældrenes oplevelse af det familieretlige system ud fra kvantitative spørgeskemadata og kvalitative interviews med fokus på de primære elementer i reformen af det familieretlige system. Det primære formål er at vise, om forældre, der har mødt det familieretlige system efter reformen, oplever de forbedringer i sagsbehandlingen, som reformen lagde op til, og om forældrene samlet set er mere tilfredse med det familieretlige system efter reformen i forhold til før. Derudover viser kapitlet, hvad der karakteriserer de forældre, der oplever sig mest hhv. mindst hjulpet af det familieretlige system, og hvad der ifølge forældrene kunne bidrage til forbedringer af det familieretlige system.

Forældre, der møder det familieretlige system, er, som kapitel 3 viste, dårligere stillet socioøkonomisk og oplever flere risikofaktorer end ikke-samboende forældre uden kontakt til det familieretlige system. Halvdelen oplever et højt konfliktniveau mellem forældrene, og yderligere 10 % af forældrene har slet ikke kontakt med hinanden. Forud for mødet med Familieretshuset er der oftere underretninger på børnene – et udtryk for, at professionelle og andre personer omkring familien er så bekymrede for børnenes trivsel, at de finder det nødvendigt, at barnets kommune undersøger barnets situation og eventuelt tilbyder barnet eller familien hjælp til at sikre barnets trivsel.

Forældrenes samlede situation og et højt bekymringsniveau omkring børnene har, som kapitlet vil vise, ofte betydning for forældrenes samarbejdsvanskeligheder og er dermed en medvirkende årsag til, at de henvender sig til Familieretshuset. Derudover har familiernes situation ofte betydning for det familieretlige systems muligheder for at hjælpe familien på en måde, der opleves tilfredsstillende for forældre og børn: Jo flere problemer familien har, desto flere typer af hjælp er der brug for, og jo mere samarbejde mellem myndigheder skal der til, før familien føler sig hjulpet. Dertil kommer, at de familieretlige sager som udgangspunkt er partstvister: Den ene forælder ønsker noget, der kræver, at den anden afgiver noget. I nogle tilfælde lykkes det forældrene at finde frem til en løsning, de begge er tilfredse med, men ofte oplever forældrene, at mødet med det familieretlige system skaber vindere og tabere. Endelig har det også betydning for forældrenes oplevelse af systemet, at de ofte selv, jf. børnenes beskrivelser i kapitel 4, bærer en del af ansvaret for deres egne og deres børns problemer. De vil derfor oftere end børnene opleve at blive

udfordret på deres ønsker og måder at være forældre på, og det familieretlige system kan således for mange forældre forekomme konfrontatorisk, idet de her møder krav om at se børnenes behov tydeligere end egne og søge kompromiser i konflikten for at lande en løsning eller en aftale.

Når vi i kapitlet ser på forældrenes tilfredshed, er det derfor vigtigt at se forældrenes oplevelse af det familieretlige system i netop denne kontekst: deres ofte meget komplekse situation, at der er tale om sager, hvor der tit er en oplevelse af at vinde eller tabe, samt at forældrene og deres indbyrdes samspil kan være årsagen til deres egne og deres børns vanskeligheder. Alle disse forhold bidrager til, at det kan være vanskeligt at opnå en høj grad af tilfredshed i de familieretlige sager blandt forældrene.

5.1.1 Data og metode

Kapitlet baserer sig på survey- og registerdata samt kvalitative interviewdata med forældre. Metodegrundlaget for disse data ridses kort op herunder. Yderligere information om data og metode kan læses i rapportens kapitel 7.

5.1.1.1 Spørgeskemadata indsamlet blandt forældre

I kapitlet indgår data indsamlet via spørgeskemaspørgsmål, der omhandler forældrenes oplevelse af sagsbehandlingen i Familieretshuset og familieretterne, deres overordnede oplevelse af sammenhæng i det familieretlige system samt oplevelse af at have fået løst det problem, der førte til henvendelsen til Familieretshuset.

Spørgeskemaundersøgelsen er udsendt til den ene forælder¹¹ i sager, der er behandlet i Familieretshuset/Statsforvaltningen i årene 2018-2023. Spørgeskemaet er hvert år udsendt til 4.500-5.700 forældre. Hen over årene har svarprocenten været faldende fra 38 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i Statsforvaltningen før reformen, til 22 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i Familieretshuset i 2023. Det har betydning for datakvaliteten og muligheden for at sammenligne på tværs af år. Når vi sammenligner de forældre, der har deltaget i de forskellige år, finder vi et stigende frafald blandt forældre med et lavere uddannelsesniveau og relativt lav indtægt samt blandt forældre, der ikke har fået deres sag behandlet i familieretten/byretten.

Den stigende usikkerhed i data og ændringer i sammensætningen af forældrene betyder, at vi generelt er forsigtige i tolkningen af de resultater, der hviler på spørgeskemadata indsamlet blandt forældrene. Vi taler derfor kun om udviklinger over tid, hvis udviklingen kan observeres i data på tværs af mere end to indsamlingsperioder.

¹¹ Udvalgt tilfældigt efter første ciffer i cpr-nummer.

Derudover er alle statistiske analyser af udviklingen over tid kontrolleret for forskelle i undersøgelsespopulationens sammensætning i forhold til forældres position som bopæls- eller samværsforælder, yngste barns alder, sagstype, om familien har kontakt til kommunen, om der er kommunale underretninger på børn før den familieretlige sag og forældres samlede uddannelsesniveau. I de analyser, hvor der er tilgængelige data, anvendes desuden oplysninger om forældrenes konfliktniveau ved sagens begyndelse samt oplysninger om det spor (§ 6 eller § 7), forældrenes sag er behandlet i i Familieretshuset. I de statistiske analyser anvendes multivariate lineære regressionsanalyser, der omregnes til betingede sandsynligheder for at lette formidlingen (lineære sandsynlighedsmodeller).

Ud over ændringer i sammensætningen af de deltagende forældre og faldende svarprocent ser vi i de sager, der indbringes for familieretterne, hen over undersøgelsesperioden også ændringer i den tid, der går fra sagen er afsluttet i Familieretshuset, til den behandles i familieretterne. Det betyder, at der er variationer i, om de deltagende forældres sag er afsluttet eller venter på at blive behandlet i familieretten. Det har betydning for forældrenes svar – særligt i de spørgsmål, der handler om at vurdere det samlede sagsforløb. I kapitlet anvender vi derfor to forskellige afgrænsninger af spørgeskemadataene: 1) Et fuldt datasæt i de analyser, der handler om forældrenes umiddelbare oplevelse af den sagsbehandling og de møder, de og deres børn har deltaget i, og 2) Et afgrænset datasæt med forældre, der selv oplever deres sag som afsluttet i de analyser, der vedrører forældrenes vurdering af det samlede sagsforløb. Det fulde datasæt omfatter 6.325 forældre (1.117-1.431 pr. år). Datasættet med afsluttede sager omfatter 3.143 forældre (505-739 pr. år).

5.1.1.2 Registerdata

Kapitlet inddrager også registerdata fra Danmarks Statistik og Familieretshuset, der primært bruges som kontrolvariable i de kvantitative analyser af spørgeskema-spørgsmålene.

5.1.1.3 Kvalitative interviews

De kvalitative interviewdata er indsamlet blandt 29 forældre, der, på nær en enkelt forælder, som selv henvendte sig, er rekrutteret gennem VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre. I udvælgelsen af informanter har VIVE forsøgt at sikre en ligelig balance mellem mænd (14) og kvinder (15), og mellem forældre, der har fået deres sag behandlet i § 6-sporet (16) og § 7-sporet (13). Der indgår desuden forældre fra alle regioner af Danmark, forældre med mindre og større børn samt forældre med forskellige socioøkonomiske ressourcer. Derudover har vi forud for rekrutteringen screenet blandt forældrenes kvalitative svar i spørgeskemaundersøgelsen, med

det formål at udvælge forældre, der dels havde noget på hjerte i forhold til deres sagsforløb, dels var saglige og konkrete i deres oplevelse. Dette har vi gjort for at imødegået forventede bias, som er forbundet med, at meget utilfredse forældre vil være mere tilbøjelige til at deltage i den kvalitative dataindsamling.

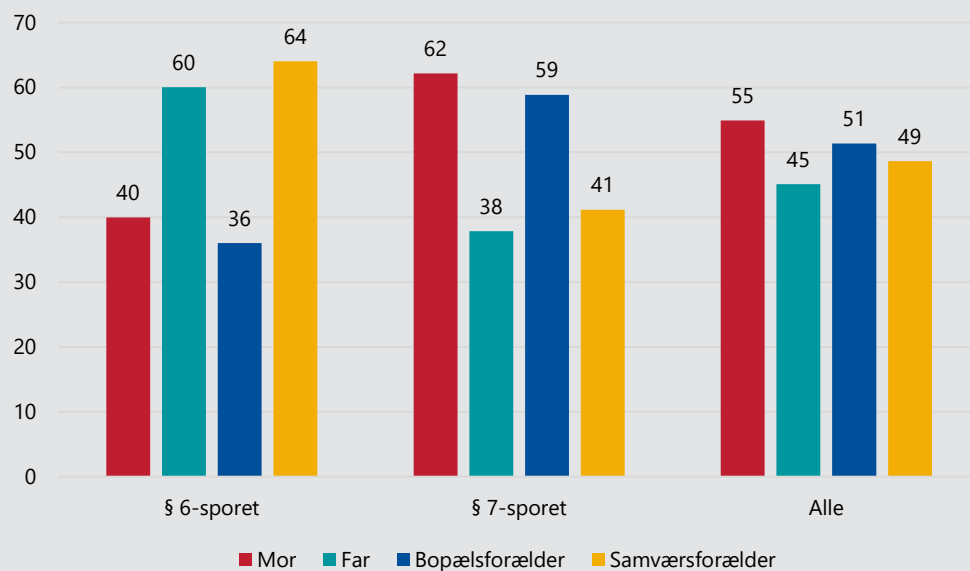
Temamæssigt omhandler de kvalitative data, der anvendes i kapitlet, de samme problematikker som de kvantitative data, herunder forældrenes oplevelse med oplysning af sagen og screening, oplevelse med mødeforløbene i Familieretshuset, deres oplevelse af sammenhæng og samarbejde mellem systemer i deres sag samt deres vurderinger af, om forløbet har bidraget til et bedre hverdagsliv for dem selv og børnene efter sagsforløbet. Interviewene er gennemført telefonisk, fysisk eller via video efter en struktureret interviewguide. Yderligere information om de kvalitative interviews med forældre kan læses i afsnit 7.7.2.

5.2 Årsager til at henvende sig til Familieretshuset

Når forældrene henvender sig til det familieretlige system, kan det være med direkte afsæt i barnets mistrivsel, hvilket typisk medfører et ønske om at begrænse den anden forælders tid med barnet. For andre handler det først og fremmest om at styrke deres egen relation til barnet ved at få mere tid sammen med barnet – eller eventuelt at genetablere kontakten til et barn, efter at samværet i kortere eller længere tid har været afbrudt.

I Familieretshusets screeningsdata ser vi, jf. figur 5.1, en sammenhæng mellem den ansøgende forælders køn og position som henholdsvis bopæls- og samværsforælder samt antallet af rapporterede risikofaktorer i screeningen og dermed det behandlingsspor, sagen screenes til. Bopælsforældre, der oftest er mødre, rapporterer om flere risikofaktorer og screenes derfor oftere til et § 7-behandlingsforløb, mens samværsforældre, der oftest er fædre, omvendt oftere rapporterer om færre risikofaktorer og derfor screenes til sagsbehandling i § 6-sporet.

Figur 5.1 Andel, der screenes til hhv. § 6 og § 7-sporet i Familieretshuset, fordelt på forældres køn hhv. forældreposition. 2023. Procent.

Anm.: 11.719.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I de kvalitative data genfinder vi disse forskelle. Her fortæller en mor, der er bopælsforælder, at hun startede en sag i Familieretshuset, fordi hun var bekymret for sit barns trivsel og derfor ønskede nedsat samvær med faren:

Jamen, jeg vil næsten sige, at siden hun var 3-4 år, der begyndte hun at have mavepine. Altså, hun ville ikke afsted derhen, og det blev bare forværret rigtig meget (...). Der ønskede jeg faktisk, at ordningen blev nedsat til én overnatning, fordi de her symptomer blev forværret hele tiden. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

For nogle bopælsforældre er oplevelsen af mistrivsel knyttet til specifikke forhold i samværsforælderens hjem, der medfører utilstrækkelig omsorg for barnet. Andre bopælsforældre kobler i stedet barnets begrænsede trivsel til selve samværsordningen og en manglende stabilitet på grund af de skift, som en udvidet samværsordning eller deleordning medfører. Bopælsforældrenes oplevelse af, at deres barns trivsel er begrænset af den ene forælders forælderevne eller af samværsordningen, fører typisk til et ønske om at begrænse den anden forælders samvær og/eller forældremyndighed over barnet.

Når samværsforældre henvender sig til Familieretshuset, ønsker de fleste mere kontakt med deres børn. Omkring hver tredje samværsforælder har på ansøgningstidspunktet fået afbrudt sit samvær med barnet, og her handler det om at genetablere kontakten. For andre handler det om at udvide en eksisterende samværsordning fra fx weekendsamvær til en 10/4-ordning eller en 7/7-deleordning. Og derudover er der et mindretal, der ønsker at starte en bopælssag for selv blive bopælsforældre i stedet for den anden forælder.

De samværsforældre, der ønsker sig mere tid med deres børn, uden at ønske, at barnets adresse flyttes, fremhæver i mindre grad manglende trivsel hos det konkrete barn som begrundelse for deres ønske, men begrunder i stedet deres ønske om at starte sagen med deres egne ønsker om mere kontakt eller begrundelser om børns generelle behov for ligelig kontakt til begge forældre. To samværsforældre fortæller:

Det var jo så der, jeg begyndte at sige, at nu vil jeg faktisk gerne have børnene noget mere (...) Og så var det jo til sidst, så skrev jeg, at hvis ikke hun overhovedet er indstillet på at tale om at lave om på den ordning, vi har nu, jamen så er jeg jo nødt til at kontakte Familieretshuset. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Og jeg har altid tænkt, selvfølgelig går vi da mod en 7/7-ordning, fordi det er bedst for ethvert barn, at dit barn har lige godt kendskab til begge sine forældre. Det har altid været min tanke. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Dette mønster genfindes i tidligere undersøgelser af fædre og mødres oplevelse af det familieretlige system og kan ifølge Bisgaard et al. (2021) forklares blandt andet med, at samværsforældrene har mindre kontakt med børnene i det daglige og derfor ikke har det samme grundlag for at tale ud fra barnets trivsel. Derudover kan der være strategiske årsager til forskellene på bopælsforældre og samværsforældrenes fremhævelse af barnets trivsel, idet en ringe trivsel knyttet til en dårligt fungerende samværsordning typisk vil føre til mere kontakt til bopælsforælderen og mindre til samværsforælderen. Bopælsforældre har dermed flere fordele af at fremhæve børns mistrivsel, mens samværsforældre kan have fordel af at underspille risikofaktorer i familierne.

Ud over spørgsmålet om barnets trivsel og forældrenes kontakt til børnene begrundede enkelte forældre deres eller deres ekspartners ansøgning til Familieretshuset med økonomiske eller praktiske forhold. Det kan være spørgsmål om børnebidrag eller lange transporttider mellem de to hjem, der gør det vanskeligt at praktisere en udvidet samværsordning eller en deleordning.

5.3 Oplysning af sagerne

Som beskrevet i kapitel 2 har reformen medført en mere systematisk oplysning af forældreansvarssagerne gennem screening af alle uenighedssager (§ 6 og § 7) og ved, at der i stigende grad indhentes skriftlige oplysninger om barnets situation fra tredjeparter. Kvantitativt har man således opnået målet om et bedre vidensgrundlag i sagerne. Som kapitel 2 beskrev, kan det dog være vanskeligt for Familieretshusets medarbejdere at sikre, at de informationer, der afgives i screeningen eller indhentes efterfølgende, giver et sandt, tilstrækkeligt og aktuelt billede af familiens situation. Dette mærker forældrene, som vi beskriver i de følgende afsnit, også.

5.3.1 Oplevelse af ansøgningskema og screeningsløsningen

En stor del af de interviewede forældre oplever, at screeningsløsningen er meningsfuld i forhold til at afdække familiens situation, og særligt forældrene i § 7-forløbene oplever generelt, at de oplysninger, de afgiver i ansøgningen, herunder ved screening, spiller en vigtig og afgørende rolle for sagen. De interviewede forældre fortæller, at de bruger lang tid på at udfylde ansøgningskemaet og nøje overvejer, hvad der skal med, og hvad der ikke skal med. En del oplever, at det stiller høje krav til deres skriftlighed og evner til at formulere sig præcist og korrekt, og nogle fortæller, at de har fået hjælp til at udfylde skemaet fra bekendte med tidligere erfaring fra det familieretlige system. Her fortæller to forældre om deres oplevelse:

Der er ingen tvivl om, at det de jo prøvede at få en fornemmelse af, om det her var en konfliktfyldt situation, og hvad det var for en rådgivning, de skulle sætte ind med (...). Så det gav fin nok mening. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Man ved, at det man skriver, kommer til at ligge til grund for, hvordan ens sag bliver behandlet efterfølgende. Så man gør sig meget umage med at få alt med. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Nogle ansøgende forældre fortæller derudover om deres strategiske overvejelser i forhold til at udfylde ansøgningskemaet, da de er opmærksomme på, om de afgivne oplysninger vil kunne skade relationen til deres ekspartner eller bruges imod dem selv:

Jeg var meget opmærksom på ikke at konfliktoptrappe med min eksmand, og derfor valgte jeg ikke at fortælle om den reelle situation, vi stod i. Altså al den chikane, jeg har oplevet, og stalking og psykisk vold. (Mor, samværsforælder, § 7-forløb)

En del af de forældre, der ikke selv har startet sagerne, fortæller, at de oplever, at ansøgningsprocessen tilgodeser den ansøgende forælder, der får mulighed for at fremkomme med påstande, der efterfølgende kan være svære at modbevise:

Far: Jeg tror måske i det hele, så kunne jeg måske genkende 5-10 % af det, der stod der. [Det var, red.] nogle ret voldsomme påstande, synes jeg næsten. Det var alt fra voldtægt til ... groft tyveri til hærværk. Det var alt muligt forskelligt, skulle jeg til at sige.

Interviewer: Okay. Fik du nogen mulighed for at modbevise de påstande, der kom i det her skema?

Far: Øh, nej overhovedet ikke. (Far, samværsforælder, § 7-forløb)

Omvendt er der også forældre, der oplever, at den ansøgende forælder har undladt oplysninger om risikofaktorer, hvilket har betydet, at sagen ifølge dem fejlagtigt er screenet til et § 6-forløb. Her oplevede forældrene, at nye informationer om risikofaktorer blev opfattet negativt af medarbejderne, fordi de udgjorde en barriere for § 6-forløbets fokus på konfliktmægling og opbygning af redskaber til at håndtere forældresamarbejdet:

Jeg har jo brændt nallerne voldsomt ved at fortælle om, hvad der reelt var foregået. Jeg var meget, meget bekymret for, at børnene jo kunne miste mig helt, hvis jeg italesatte det og ikke blev troet på en gang til. (Mor, samværsforælder, § 6-forløb og 7-forløb)

En del af de ikke-ansøgende forældre efterspørger derfor en grundigere inddragelse af deres perspektiv i forbindelse med screeningen af sagen, men også en blødere, mindre skriftlig indgang til sagen, da de oplever, at de skriftlige input fra screeningen er med til at optrappe konfliktniveauet i sagen:

Jeg ville ønske, at de havde indkaldt mig til en samtale, hvor man kunne have siddet og snakket med en rådgiver (...) De kunne stille uddybende spørgsmål, så man kunne få det hele med. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Jeg kunne godt tænke mig, at der var en blødere indgang til Familieretshuset. Forstået på den måde, at lige nu er indgangen til Familieretshuset, den er skriftlig, den er hård, den er unuanceret. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

5.3.2 Efterfølgende oplysning af sagen

Mens ansøgnings- og screeningsprocessen overordnet opleves som systematisk og meningsfuld, i hvert fald af den ansøgende forælder, varierer oplevelsen af den efterfølgende oplysning af sagen mere. Flere forældre oplever derfor, at de oplysninger, der er fremkommet gennem screeningen, udgør det væsentligste oplysningsgrundlag i sagen, mens de oplever, at øvrige oplysninger indhentes mere tilfældigt og får en mere perifer betydning i sagsbehandlingen.

Jeg synes ikke, det er særligt klart, hvad der er med i sagens akter, ud over ansøgningen. Og det er også derfor, tror jeg, at man får den der følelse af, at det er virkelig vigtigt, at man får så meget som muligt med der [i screeningskemaet, red.]. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Jeg tror nok, at hvis man kigger i sagerne, så skal dokumentet nok ligge der, men det er ikke nødvendigvis sådan, at det er blevet læst, eller at nogen har forholdt sig til det. Altså der synes jeg, at det er meget, meget tydeligt, at man forholder sig til de der ansøgninger. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

En del forældre beskriver, at de selv har brugt mange ressourcer og meget tid på at fremskaffe og indsende relevante oplysninger og materiale, eksempelvis underretninger fra barnets skole eller på den anden forælder. Nogle har oplevet, at medarbejderne i Familieretshuset ikke havde haft tid til at læse de indhentede dokumenter forud for møderne. Og andre har oplevet, at medarbejderne i Familieretshuset har haft forskelligt kendskab og forskellig forståelse for risikofaktorer og i forskellig grad har taget påstande om risikofaktorer alvorligt:

Til den allerførste samtale, jeg havde med dem, der opfordrede jeg faktisk til, at de indhentede forskellige ting (...) Men det afviser de sådan lidt nedgørende 'ja, vi skal jo oplyse sagen, vi skal ikke overbelyse den' (...) Der sker så et skifte. For det første, så vil de pludselig gerne indhente udtalelser fra lægen, de vil gerne indhente udtalelser fra politiet, og de vil gerne i forbindelse med [Navn på kommunalt behandlingstilbud] (...) Så jeg tænker på, at hvis den nye børnesagkyndige dog bare havde været der fra start af, så kunne det være, at mine anklager om alkoholmisbrug var blevet taget alvorligt, og at der kunne være blevet handlet på det noget før, og at børnene kunne være blevet skånet for børnesamtaler. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Den yderste konsekvens af en ikke-optimal inddragelse af oplysninger om risikofaktorer i sagen er for nogle forældre, at de har oplevet, at deres sikkerhed er blevet bragt i fare, fx fordi hemmelige adresseoplysninger er blevet delt med en ekspartner:

Jeg kunne have savnet, at de går mere ind i sagen, så de ved, at der ligger et tilhold, og de skal sikre sig, at ens adresse og ens ting ikke kommer ud til den her anden partner eller anden part (...) Der burde jo ligge på sagen, at jeg har boet på krisecenteret osv. (...) Jeg blev meget utryg. Jeg følte faktisk, at jeg blev ført bag lyset på et eller andet plan, som om ingenting blev skrevet ned, og der ikke blev holdt det journal, som der skulle. Sikkerhedsmæssigt må der være nogle flere sikkerhedsforanstaltninger. Også IT-mæssigt. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Screening og indhentning af oplysninger i sagerne skal bidrage til et bedre vidensgrundlag i de familieretlige sager, og flere forældre fortæller, at den indsamlede viden bruges aktivt i sagerne. Der kan dog også være en risiko for, at oplysningerne er fejlbehæftede, eller at det ikke er alle væsentlige dokumenter, der inddrages i sagen. Dette kan ifølge advokater, som tænketanken Justitia har talt med, have betydning for forældrenes oplevelse af retssikkerhed samt medføre, at konfliktniveauet i sagen eskaleres, fordi forældrene fokuserer på at bevise den andens skyld og egen uskyld, frem for at søge mod fælles løsninger. Derudover oplever både advokater og tidligere ansatte i Familieretshuset, at forældrene ikke altid ved, hvad begreberne i screeningskemaet dækker over. Det gælder især begrebet psykisk vold (Eriksson & Ravnholt, 2023). Samme problematik rejser de ansatte i Familieretshuset i kapitel 2.

5.4 Oplevelse af overblik over forløbet i Familieretshuset

Både det kvantitative og kvalitative materiale viser, at en del forældre har svært ved at forstå sagsgangen i det familieretlige system og opnå overblik over sagsforløbet. Det viser sig fx ved, at under halvdelen af forældrene, 39 %, jf. tabel 5.1, er enige i, at de havde overblik over forløbet i Familieretshuset. Spørgsmålet om, hvorvidt forældrene har haft overblik over deres forløb, er stillet i 2021-2023, og i den periode ser vi ingen udvikling i andelen, der oplever at have overblik.

Når vi undersøger forskellen på oplevelsen af overblik i forskellige grupper, viser tabel 5.1, at forældre, hvis sag er indbragt for retten; forældre, der er i kontakt med kommunen; og forældre, hvor der har været underretninger på et barn forud for sagen, oplever mindre overblik over forløbet i Familieretshuset end andre forældre. Vi ser også, at oplevelsen af overblik er mindre hos forældre med mindre børn og forældre med et højt konfliktniveau.

Derudover ser vi en markant forskel på oplevelsen af overblik blandt forældre med forskellige position i forhold til barnet, idet 47 % af bopælsforældrene i undersøgelsen oplever at have overblik over forløbet mod 31 % af samværsforældre.

Tabel 5.1 Forældres oplevelse af overblik over forløbet i Familieretshuset. Betingede sandsynligheder.

Oplevede overblik over forløb	
Samlet andel af sager behandlet i 2023	39
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	42
Indbragt for retten	36**
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt	44
Kontakt	36**
Konfliktniveau ved sagens start	
Lavt	45 ref
Moderat	46
Højt	38*
Ingen kontakt	41
Yngste barns alder	
0-3 år	33 ref
4-5 år	38
6-8 år	38
9-12 år	45***
13-17 år	44**
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	47
Samværsforælder	31***
Antal	2.335

Anm.: Signifikans: * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$), *** ($p < 0,001$).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **overblik** år – behandlingsspor – sagstype – indbragt for retten – kommunesag – konfliktniveau – barns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I de kvalitative interviews uddyber forældrenes deres oplevelse af overblik og beskriver, hvad der kunne have hjulpet dem til en større følelse af overblik og forståelse af sagsforløbet. Her finder vi ligesom i de kvantitative data en større grad af overblik i de mindre komplekse og mindre konfliktfulde sager end i de mere

komplekse og konfliktfulde sager. I det følgende fortæller en far i et § 6-forløb om en oplevelse af at være klædt godt på:

Jeg tror ikke, at jeg skulle have haft mere information på forhånd. At det ville have gavnet noget. Jeg følte, at jeg havde et overordnet billede af, hvad det skulle handle om, når vi kom ind. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Andre med mere komplekse og højkonflikte sager oplever mindre overblik og større behov for hjælp til at navigere. Det skyldes også ofte, at der er mere på spil i sagen, som i det følgende citat, hvor en forælder oplever en risiko for at miste kontakten til sit barn, hvis han overser noget eller begår en fejl i sagsforløbet:

Jeg kunne ikke gennemskue systemet (...) Altså det var så uoverskueligt, og så kom man derind, så kunne man sidde og blive præsenteret for, hvilken paragraf det så gik over i. Hvis ikke der skete det, så kunne der ske det og sådan og sådan (...) Altså jeg følte bare, at jeg i det mindste havde brug for en eller anden form for juridisk sparring. For jeg var bange for at miste min dreng ganske enkelt. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Oplevelsen af usikkerhed får en række forældre til at efterspørge en mulighed for at komme i telefonisk kontakt med en sagsbehandler, der har kendskab til deres specifikke sag i ventetiden inden eller mellem møderne i Familieretshuset. En forælder beskriver:

Hvis man ringer, så kan man få svar på generelle henvendelser, ikke sags-specifikke. Og hvis man har brug for at få et sagsspecifikt svar, så kan du skrive en digital besked (...) Og der skal du så vente 2 uger på at få et virkelig dårligt svar. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

En del af de forældre, der har oplevet, at det har været svært at få overblik over sagsforløbet i det familieretlige system, har selv opsøgt hjælp. Nogle har selv betalt for juridisk bistand fra en advokat, mens andre har modtaget bistand fra frivillige organisationer, der tilbyder rådgivning og bisidning i familieretlige sager. Flere er dog enige i, at det er krævende både økonomisk, kognitivt og socialt og skaber en u hensigtsmæssig oplevelse af vilkårlighed i systemet:

Det kan ikke passe, at man skal kunne læse i loven for at kunne varetage sit barns tarv. Fordi jeg tænker, at Familieretshuset jo netop skal gå ind og hjælpe familier, der ikke er i stand til det. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

Flere forældre i de kvalitative interviews italesætter således, at det kræver menneskeligt overskud og systemindsigt at navigere mellem de forskellige myndigheder,

der er involveret i sagerne. Nogle forældre vælger derfor at tilkøbe juridisk hjælp fra en advokat, men da der ikke er mulighed for fri proces, mens sagen behandles i Familieretshuset, er dette kun muligt for en begrænset andel af forældrene. En far reflekterer i det følgende over de uligheder, der opstår mellem forældrene i den forbindelse:

Altså, man får jo rigtig mange informationer, og jeg kunne godt forestille mig, at det måske godt kunne være svært for personer, der måske ikke er så ressourcestærke ... Jeg nok ser mig selv som forholdsvis ressourcestærk, og har et bagland og har haft en advokat med mig på sidelinjen også, der har gjort, at jeg ikke har haft de her usikkerheder omkring tingene. Men jeg kan sagtens se, at det kunne være svært, hvis man ikke har det. (Far, bopælsforælder, § 7-forløb)

5.5 Forældrenes oplevelse af mødeforløbene i Familieretshuset

Når forældrene deltager i et møde, skal de ifølge Familieretshusets arbejdsgangsbeskrivelser gerne møde en konfliktløsende og anerkendende tilgang, der giver begge forældre mulighed for at komme til orde. Målet er desuden, at forløbet er målrettet familiens og særligt barnets særlige situation.

Hverken de kvantitative eller kvalitative data viser en tydelig forskel på forældrenes oplevelse af mødeforløbene i de to spor. En del forældre ved ikke, hvilket sagsbehandlingsspor, de har deltaget i møder i, og en del fortæller, at de har deltaget i møder i begge spor eller oplever, at de har modtaget sagsbehandling i det ene spor, der ifølge Familieretshusets arbejdsgangsbeskrivelser i højere grad er et tilbud i det andet spor.

Vi behandler derfor forældrenes oplevelse af de to mødespor samlet, men går analytisk ned i elementer, der ifølge Familieretshusets arbejdsgangsbeskrivelser er særligt kendetegnende for hhv. § 6-forløb og § 7-forløb.

5.5.1 Oplevelse af relevans og forståelse

VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene viser, jf. Tabel 5.2 og Tabel 5.3, at 4 ud af 10 forældre oplever, at begge forældre er blevet mødt med forståelse af Familieretshusets medarbejdere, samt at 6 ud af 10 forældre oplever, at forløbet i Familieretshuset har været relevant for den situation, de stod i. Undersøgelsen viser et mindre fald i andelen, der oplever forståelse fra medarbejderne i Familieretshuset

i 2022 og 2023 sammenlignet med de tidligere år og ligeledes et lille fald i andelen, der finder forløbet i Familieretshuset relevant.

Analyserne af forskellige forældregrubbers oplevelse af forståelse viser, at forældre, der har afsluttet deres sag i Familieretshuset frem for at få sagen indbragt for familieretterne, forældre med samtidige sager i kommunen, forældre med lavt uddannelsesniveau og forældre med højt konfliktniveau i mindre grad oplevede at blive forstået af Familieretshusets medarbejdere. Derudover ser vi en tydelig forskel på bopælsforældres oplevelse af, at forældrene er blevet mødt med forståelse (47 %) og samværsforældres ditto (28 %).

Tabel 5.2 Forældres oplevelse af, om begge forældre er blevet mødt med forståelse af Familieretshusets medarbejdere, særskilt for forskellige grupper af forældre. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Enig i, at begge forældre blev mødt med forståelse i Familieretshuset	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	44 ref
2019	44
2021	43
2022	39*
2023	38**
Behandlingsspor	
§ 6-sporet	33
§ 7-sporet	38*
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	41
Indbragt for retten	32
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt	45
Kontakt	32***
Forældres konfliktniveau	
Lavt	46 ref
Moderat	38*
Højt	37**

Enig i, at begge forældre blev mødt med forståelse i Familieretshuset

Ingen kontakt mellem forældre	39
Yngste barns alder	
0-3 år	33 ref
4-5 år	36
6-8 år	38
9-12 år	41*
13-17 år	41*
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	47
Samværsforælder	28***
Forældres højeste uddannelse	
Højest gymnasial uddannelse	30 ref
Erhvervsfaglig uddannelse	39*
Videregående uddannelse	38*
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	6.345/2.335

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **forældre forstået** år – behandlingsspor – sagstype – kommunesag – konfliktniveau – barns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Analysen i tabel 5.3 viser ingen overordnede forskelle i oplevelsen af relevans blandt forældre, der får deres sag behandlet i § 6-sporet og i § 7-sporet. En nærmere analyse viser dog her en forskel på samværsforældre og bopælsforældre i de to spor, idet oplevelsen af relevans i § 6-sporet er højere blandt samværsforældrene end blandt bopælsforældrene, mens det i § 7-sporet er bopælsforældrene, der oplever mest relevans.¹² Forældre, der har fået deres sag indbragt for retten, oplever desuden i mindre grad, at forløbet i Familieretshuset har været relevant for deres situation.

Derudover viser analysen af spørgeskemadata, at forældre med mindre børn i højere grad end forældre med større børn oplever, at forløbet i Familieretshuset er relevant for deres situation. Til gengæld oplever forældre med større børn i højere grad at blive forstået af Familieretshusets medarbejdere sammenlignet med forældre med mindre børn.

¹² Forskellen mellem bopæls- og samværsforældre i § 6-sporet er ikke statistisk signifikant på grund af mindre datagrundlag. I § 7-sporet er forskellen mellem bopæls- og samværsforældre højsignifikant (p<0,001).

Tabel 5.3 Forældres oplevelse af, om forløbet i Familieretshuset har været relevant for deres situation, særskilt for forskellige grupper af forældre. Betingede sandsynligheder.

Enig i, at forløbet i Familieretshuset var relevant	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	63 ref
2019	63
2021	63
2022	60
2023	58*
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	62
Indbragt for retten	53***
Besvarende forælders position og behandlingsspor	
Bopælsforælder i § 6-forløb	59 ref
Samværsforælder i § 6-forløb	64
Bopælsforælder i § 7-forløb	63
Samværsforælder i § 7-forløb	50*
Yngste barns alder	
0-3 år	61 ref
4-5 år	59
6-8 år	61
9-12 år	57
13-17 år	51**
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	6.345/2.335

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **forløb relevant** år – sagstype – kommunesag – konfliktniveau – barns alder – underretninger – forældreposition # behandlingsspor – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

En tydelig inddragelse af børnenes perspektiv på møderne med forældrene er et væsentligt element i reformen af det familieretlige system. I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi derfor forældrene, om de oplevede, at deres børn var i centrum for de møder, de selv deltog i, i Familieretshuset. Denne analyse viser, at knap halvdelen af forældrene i hele undersøgelsesperioden er enige i dette spørgsmål. Det

gælder dog i noget højere grad bopælsforældre (52 %) sammenlignet med samværsforældre (39 %).¹³

I de kvalitative interviews fortæller en del forældre, at de i Familieretshuset har mødt kompetente medarbejdere, der har sat sig ind i deres sag og har givet begge forældre mulighed for at komme til orde. Disse forældre oplever, at de medarbejdere i Familieretshuset, som de har mødt, har brugt deres faglighed og indsigt i familiens situation til at forsøge at hjælpe forældrene til at se hinandens og deres børns perspektiv og på den baggrund hjælpe forældrene med at nå frem til en aftale, der er gunstig for børnene:

Altså, det synes jeg var et rart møde. Der var en, der ved noget om det børnefaglige, og så en jurist. Og juristen går også lidt uden for manuskriptet, eller sådan. Altså, hun er også lidt mere direkte. Det er, som om ... Jeg kan bare mærke, at der er en person inde bag hende her. Som kan sætte sig ind i den her situation og synes, det er en vanvittig situation. Og som ligesom også er lidt løsningsorienteret.

På det møde sagde de også 'prøv at hør, vi er slet ikke bekymret ved at give far noget mere samvær.' Så de lagde også op til på det møde, at skal vi prøve med 5 dage til far i stedet for 3. Så der synes jeg faktisk at de også var med til at støtte, at det var det, vi gjorde. (Far, samværsforælder, § 7-forløb)

Selvom disse forældre altså har et positivt indtryk af, at Familieretshusets medarbejdere har været gode til at bringe deres børns perspektiv frem på møderne, lykkes det dog relativt ofte ikke at overbevise begge forældre om at indgå en aftale, og sagerne må derfor lukkes ned i Familieretshuset og indbringes for familieretten:

Altså hun prøver virkelig denne her børnesagkyndige, at få os til at blive enige om det her, eller prøver virkelig på at sige og have en dialog med os om det her (...) Men hun kan ikke komme igennem, altså, vi når ikke til enighed, ikke også? Så det tager jeg udgangspunkt i, hvis jeg skal være helt ærlig, og så må vi simpelthen stoppe der, ikke også? (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

I den forbindelse efterspørger flere forældre en tydeligere sammenhæng mellem den konflikthåndteringsproces og sagsoplysning, der foregår i Familieretshuset, og den juridiske afgørelsesproces, der primært finder sted i familieretten:

¹³ Baseret på lineær sandsynlighedsmodel. Data indsamlet i 2022-2023. Model: reg. **barn_centrum** – sagsspor – retten – sagstype – konflikt – alder barn – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse.

Jeg tror en vigtig faktor, der har manglet i vores sag, det er måske nogle flere ressourcer i Familieretshuset til at kunne ... jeg ved ikke, om man skal kalde det [anvende, red.] magt, men nogle flere redskaber, de også kan bruge så at sige. Hvis jeg kigger på min egen sag, så [oplever jeg, red.], at der bliver der lyttet lidt mere til retten, end der bliver lyttet til Familieretshuset. Det fremgik også af dommen selv, at mor overhovedet ikke respekterer Familieretshuset. For mig havde det været rart, at de havde lidt mere beføjelser. At jeg kunne føle, 'okay, jeg og barnet står lidt sikkert også her' og ikke bare skulle vente på at komme i retten. (Far, samværsforælder, § 7-forløb)

Nogle forældre fortæller dog, at konfliktniveauet mellem forældrene og tidspressede medarbejdere har gjort det meget vanskeligt for medarbejderne at facilitere en god proces eller sætte sig grundigt ind i sagens væsentligste aspekter. De har derfor ikke selv følt sig hørt eller har ikke oplevet, at det billede, medarbejderne har dannet sig af deres børn, er i overensstemmelse med deres opfattelse af virkeligheden. Andre fortæller, at de har haft meget svært ved at tage imod Familieretshusets tilbud om mægling og konflikthåndtering – enten fordi konflikten har stået på for længe, eller fordi den konflikthåndterende indsats ikke i tilstrækkelig grad følges op af et behandlingstilbud for de risikofaktorer, der udgør grundlaget for forældrenes konflikt:

Jeg har ikke nogen interesse i, at børnene ikke skal se deres far. Jeg vil bare gerne have, det foregår sikkert, så jeg vil gerne have, at han starter op på et behandlingsforløb, og så kan vi tale om at genetablere samvær. Men så længe der ikke er et behandlingsforløb, så giver det for mig ikke mening at tale om samvær. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

5.5.2 Forældrenes oplevelse af Familieretshusets direkte børneinddragelse

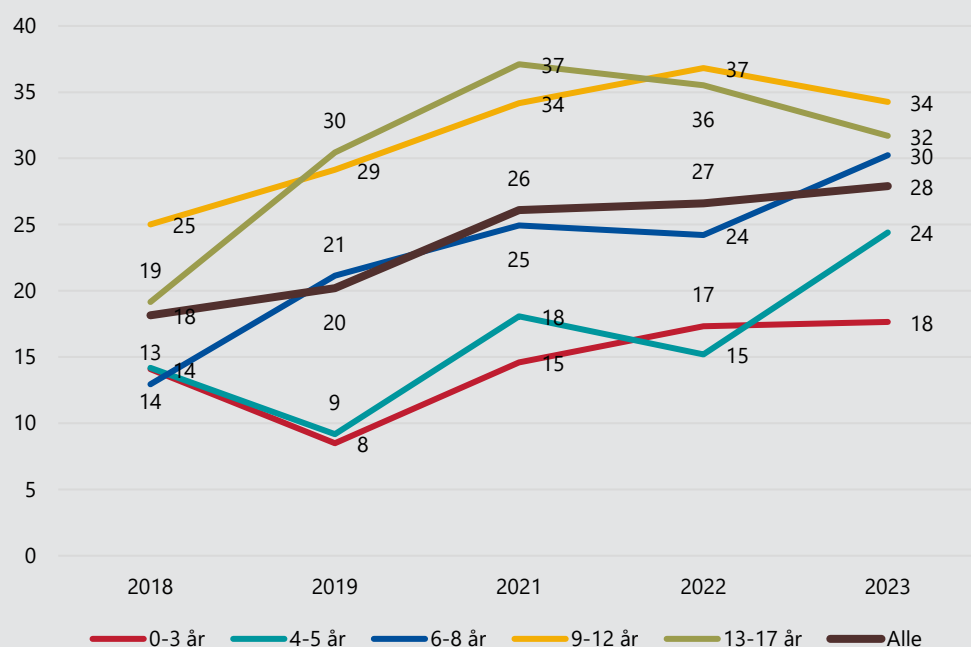
Børnenes perspektiv kan, som tidligere beskrevet, inddrages i sagerne, ved at forældre selv fortæller om deres barns perspektiv på møderne, ved at der indhentes oplysninger fra tredjeparter, eller ved at børnene selv fortæller om deres perspektiv på en børnesamtale, der efterfølgende refereres for forældrene. Som beskrevet i kapitel 2 er der sket en stor stigning i andelen af børn, der kommer til en børnesamtale i Familieretshuset, der for mange børn, jf. kapitel 4, er en overvejende positiv oplevelse.

Den stigende andel af børn, der inddrages, følges, jf. figur 5.2, af en stigende tilfredshed med den direkte børneinddragelse blandt forældrene, idet flere erklærer sig enige i, at deres børn er blevet inddraget passende i Familieretshuset. Tilfredsheden er især steget blandt forældre med børn i de aldersgrupper, der typisk er i målgruppen for børnesamtaler og anden direkte børneinddragelse (6-17-årige). Fra

2022 til 2023 er tilfredsheden dog også øget blandt forældre til de lidt yngre 4-5-årige børn, som blandt andet har været i fokus for Familieretshusets udviklingsprojekt 'Styrket børneinddragelse' (Roskilde Universitet, 2021).

Den mest markante udvikling ses blandt forældre til 6-8-årige børn, hvor andelen af forældre, der mener, at barnet blev inddraget passende, er steget fra 13 % i 2018 til 30 % i 2023. Blandt forældre til de lidt yngre 4-5-årige børn var udviklingen jævn frem til 2022 (fra 14 % i 2018 til 15 % i 2022), men herefter sker der et løft i tilfredsheden med inddragelsen af disse børn, så der i 2023 er 24 % af forældrene, der er tilfredse med inddragelsen af disse mindre børn.

Figur 5.2 Udvikling i forældres oplevelse af, at børn er blevet inddraget passende. Separat for forældre med børn i forskellige aldersgrupper. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Anm.: Antal: 6.250. Signifikans: 0-3-årige: forskelle ikke signifikant. Øvrige aldersgrupper: signifikant forskel mellem 2018 og 2023.

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **barn inddraget passende** år – sagstype – kommunesag – underretning på børn – forældreposition – forældres uddannelse (betinget på alder). Margin.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Udviklingen i forældrenes tilfredshed sker parallelt med, at en stigende andel af børn over 4 år inddrages, og i de statistiske modeller er det denne faktor, der primært forklarer den stigende tilfredshed. I de statistiske modeller spiller det derimod

ingen rolle, om børnene i sagen har haft støttende kontaktpersonssamtaler uden notat i løbet af sagsforløbet.

Blandt forældre, hvis barn har været til en børnesamtale i Familieretshuset, var knap 40 % tilfredse med den måde, deres børn var blevet inddraget på jf. Tabel 5.4. Tilfredsheden er større blandt forældre, der ikke er i kontakt med kommunen, mens sagen behandles i Familieretshuset. Desuden ses, at forældre til større børn er mere tilfredse med inddragelsen af deres børn end forældre til mindre børn. Og endelig ser vi, at forældrenes position og forældrenes uddannelsesniveau spiller en rolle for oplevelsen af børneinddragelse. Bopælsforældre og forældre med højere uddannelsesniveau er således mere tilfredse med børneinddragelsen end samværsforældre og forældre med lavere uddannelsesniveau.

Tabel 5.4 Forældres oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset. Forældre, hvis børn har været til børnesamtale i 2022 eller 2023. Betingede sandsynligheder.

Enig i, at barn blev inddraget passende	
Samlet andel af sager behandlet i 2023	39
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt	44
Kontakt	36*
Yngste barns alder	
4-5 år	28 ref
6-8 år	38
9-12 år	40*
13-17 år	43*
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	49
Samværsforælder	29***
Forældres højeste uddannelse	
Maks. gymnasial uddannelse	22 ref
Erhvervsfaglig uddannelse	43**
Videregående uddannelse	39**
Antal	893

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **barn inddraget passende** år – behandlingsspor – sagstype – kommunesag – konfliktniveau – barns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Udviklingen i forældres tilfredshed med Familieretshusets direkte børneinddragelse starter på et relativt lavt niveau, og selvom vi altså ser en tydelig udvikling i

forældrenes oplevelse af børneinddragelsen, er det fortsat et mindretal, 39 % af dem, hvis børn har været til en børnesamtale i 2022-2023, der er enige i, at deres børn er blevet inddraget passende, mens flertallet er uenige eller svarer 'hverken enig eller uenig' på spørgsmålet.

Det kvalitative materiale viser, at forældrene generelt er tilhængere af intentionen om børneinddragelse i Familieretshuset, og en del oplever, at børnesamtalen har bidraget til, at deres børns perspektiv er blevet tydeligt i sagen.

Nogle oplever dog, at børnenes udsagn ikke bruges tilstrækkeligt i det videre forløb, mens andre til gengæld oplever, at de udsagn, de har fået forelagt fra deres børns børnesamtaler, er utilstrækkelige i forhold til at afdække deres barns perspektiv. Alligevel oplever forældrene, at oplysningerne har fået stor betydning for de aftaler og afgørelser, der er indgået/truffet i sagen. De efterspørger derfor flere samtaler, hvis der fremkommer oplysninger i børnesamtalen, der risikerer at få stor betydning for børn og forældre:

*Jeg er vred og gal over, at der ikke også er et eller andet regelsæt på, at når man holder børnesamtale med et barn, hvor der kommer sådan nogle informationer frem, hvor man tænker, at det faktisk kunne være nok til, at man fjerner et samvær, så er én samtale i mine øjne absolut ikke nok (...)
Man er nødt til at se, om det her, det er et overordnet billede. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)*

Der er flere forældre, der som i overstående eksempel mener, at inddragelsen af børnene er gået for vidt, og som har oplevet, at de børnesagkyndige medarbejdere ikke altid har kunnet gennemskue, hvis der ligger andre årsager end barnets umiddelbare behov til grund for barnets udtalelser. En forælder fortæller således:

Når børn går ind til sådan en samtale, så håber jeg da, at den børnesagkyndige gennemskuer, hvad der er reelle ønsker, og hvad der er sympati på grund af alle de følelser, der opstår, når man gerne vil passe på sin forælder, og fordi man ikke vil sige, at man ikke vil være der, fordi 'tænk hvis de så bliver kede af det'. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Andre er kritiske over for børnesamtalen, fordi de ikke oplever, at samtalen har handlet om sagens kerne, og at barnet efter deres mening dermed ikke reelt er blevet inddraget i sagen:

I referatet af samtalen står der bare, at han godt kan lide at spille på guitar, at han synes, at det er hyggeligt at køre i S-tog og sådan nogle ting. Og det synes jeg bare er underligt. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

En del forældre, der principielt er fortalere for, at børn skal inddrages, oplever samtidig, at inddragelsen i den familieretlige proces har været krævende og stressende for deres barn. Det gælder særligt forældrene i de langvarige og komplekse sager på tværs af myndighedsområder, hvor børnene ofte har deltaget i flere samtaler i både kommunalt og familieretligt regi. Disse forældre efterspørger derfor, at børnesamtaler gennemført i kommunalt regi i højere grad bruges i familieretligt regi – og omvendt.

En del forældre i de kvalitative data er dog slet ikke tilhængere af børneinddragelse og oplever, at det ville være bedre for deres børns trivsel at holde børnene helt uden for sagsprocessen:

I vores tilfælde, så havde børnene haft det bedre af ikke at skulle inddrages i hele konflikten. Det havde været bedre for deres trivsel nu. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

5.5.3 Hvem når frem til en aftale i Familieretshuset

Ved at kombinere Familieretshusets sagsregisterdata med Danmarks Statistiks registerdata og spørgeskemadata indsamlet blandt forældrene kan vi i Tabel 5.5 vise, hvad der karakteriserer familier, der når frem til en aftale frem for at modtage en afgørelse i Familieretshuset eller få sagen indbragt for familieretten. Denne analyse ligger i forlængelse af analysen i kapitel 4 (afsnit 4.6), der viste, at forældre med børn, der oplevede børnesamtalen som vigtig, har større sandsynlighed for at indgå en aftale end forældre, hvor børnene ikke oplevede, at børnesamtalen var vigtig.

Tabellen viser, ligesom vi så det i kapitel 2 (afsnit 2.7) et fald i andelen, der indgår en aftale i Familieretshuset, fra 44-45 % før reformen til 34-36 % i årene 2020-2022. Sandsynligheden for at indgå en aftale efter reformen er, som ventet, større i rene samværsager end i bopæls- og forældremyndighedssager (45 % kontra 27 %) og langt større i § 6-sporet (48 %) end i § 7-sporet (28 %). Der er ikke stor forskel på sandsynligheden for at indgå en aftale blandt forældre med et højt og et lavt konfliktniveau, men ikke overraskende markant mindre sandsynlighed i sager, hvor forældrene ikke har kontakt ved sagens begyndelse (25 % mod 35-40 % hvor forældrene har kontakt). Derudover ser vi en større sandsynlighed for at indgå en aftale, jo ældre forældrenes børn er, og hvis der ikke er underretninger/kontakt til kommunen i sagen.

Når vi anvender spørgeskemadata (højre side af tabellen), er aftaleindgåelse desuden positivt forbundet med, at begge forældre bliver mødt forståelse og med, at barnet har været i centrum for de møder, forældrene har deltaget i. Både her og i

kapitel 4 er der således tegn på, at børneinddragelsen¹⁴ spiller en rolle for, om forældrene når frem til en aftale, som de begge kan se sig selv i, og som de formodentlig derfor har nemmere ved at efterleve efterfølgende.

Tabel 5.5 Sandsynlighed for, at forældre indgår en aftale frem for modtager juridisk afgørelse. Alle ikke-henlagte sager. Betingede sandsynligheder.

	Andel, der indgår aftale Model 1 – registerdata 2017-2022	Andel, der indgår aftale Model 2 – spørgeskema- data 2021-2022
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset		
2017	44 ref	-
2018	45	-
2019	41***	-
2020	35***	-
2021	34***	38
2022	36***	41
Sagstype		
Ren samværssag	45	53
Bopæls-/forældremyndighedssag	27***	28***
Behandlingspor		
§ 6-sporet	48	48
§ 7-sporet	28***	34***
Forældres konfliktniveau		
Lavt	38 ref	37 ref
Moderat	40*	44
Højt	35***	40
Ingen kontakt	25***	25*
Yngste barns alder		
0-3 år	29 ref	30 ref
4-5 år	31*	32
6-8 år	34***	38*

¹⁴ Vi bruger her spørgsmålet om, hvorvidt forældrene oplever, at børnene er i centrum på møderne, frem for spørgsmålet om forældrenes tilfredshed med den direkte børneinddragelse, da denne variabel er mindre relevant for forældre med små børn.

	Andel, der indgår aftale Model 1 – registerdata 2017-2022	Andel, der indgår aftale Model 2 – spørgeskema- data 2021-2022
9-12 år	38***	42***
13-17 år	49***	54***
Forældres højeste uddannelse		
Maks. gymnasial uddannelse	36 ref	41 ref
Erhvervsfaglig uddannelse	38*	40
Videregående uddannelse	32***	38
Underretninger på børn (reg)/ Kontakt med kommunen (spsk)		
Nej	38	47
Ja	31***	33***
Forælder oplever forståelse for begge forældre		
Ikke enig	-	36
Enig	-	44**
Forælder oplever, børn var i centrum på møder		
Ikke enig	-	35
Enig	-	43***
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	53.852/27.455	1.762

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

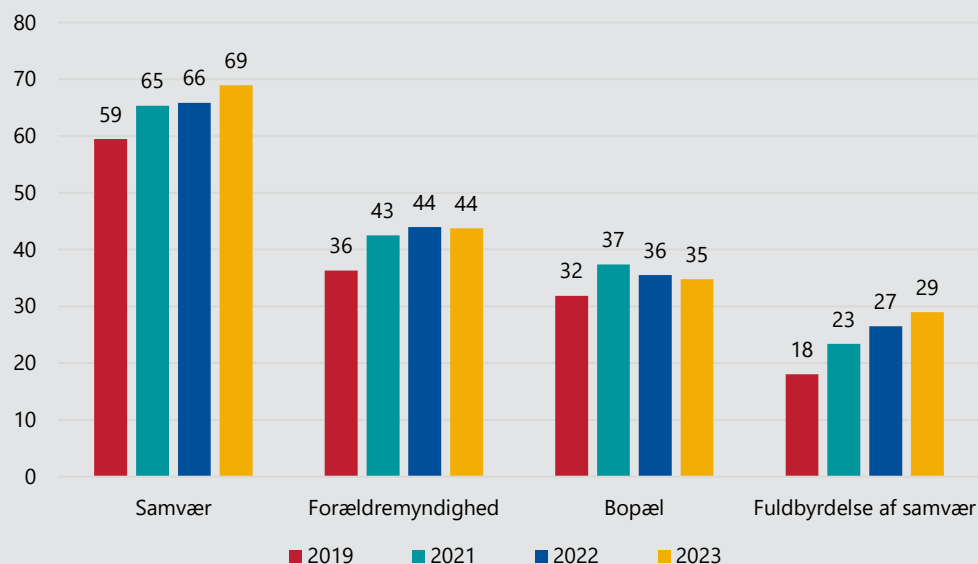
Lineær sandsynlighedsmodel: Tabellen viser alle faktorer, der indgik i modellen. Forældre, der indgår aftaler, holdes op imod forældre, der får en afgørelse i Familieretshuset eller hvis sag indbringes for familieretten. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

5.6 Oplevelse af familieretterne

Blandt forældre, der oplyser, at deres sag er blevet behandlet ved familieretterne, angiver flere hen over årene 2019-23, at sagen drejer sig om samvær. I samme periode har der også været en stigning i andelen, der har haft en fuldbyrdelsessag om udlevering af børn til samvær. Spørgsmålet er blevet tilføjet til spørgeskemaundersøgelsen i 2019, og derfor har vi ikke tal fra før reformen, men udviklingen følger nogenlunde de tal, vi så i Tabel 2.4, der viser udviklingen i andelen af samværssager, der er blevet indbragt for retten i perioden 2017-2023.

Figur 5.3 **Udvikling i sagstype ved familieretterne ifølge forældrene. Sager behandlet i 2019-2023. Procent.**

Anm.: Antal: 2.087.

Signifikans: Samvær: $p=0,01$, Forældremyndighed, $p=0,029$, Bopæl: ikke signifikant, Fuldbyrkelse: $p<0,001$.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre.

Forældre, hvis sag har været behandlet i familieretten, er blevet spurgt, om de *der* oplevede, at medarbejderne var gode til at forstå begge forældres oplevelse af sagen. Analysen af svarene på dette spørgsmål (jf. Tabel 5.6) viser samlet set et fald. Før reformen (2018) tilkendegav 46 %, at begge forældre er blevet mødt med forståelse, mens denne andel faldt 34 % umiddelbart efter reformen (2019). Derfra har udviklingen været stabil frem til 2023. Ligesom i Familieretshuset oplever bopælsforældre i højere grad end samværsforældre, at begge forældre er blevet mødt med forståelse af familieretternes medarbejdere.

Tabel 5.6 viser derudover forældrenes oplevelse af, om behandlingen ved retten har taget udgangspunkt i deres børn. Her ses ingen udvikling over tid, men igen iagttages forskelle mellem bopæls- og samværsforældre. I 2023 svarede 41 %, at forløbet i familieretten tog udgangspunkt i deres børns trivsel og hverdag.

Tabel 5.6 Forældres oplevelse af, at familierettens medarbejdere forstår forældres position hhv. tager udgangspunkt i børn. Betingede sandsynligheder.

	Enig i, at retten forstod begge forældre	Enig i, at retten tog udgangspunkt i børns perspektiv
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset		
2018	46 ref	
2019	34**	
2021	39	
2022	35**	
2023	35**	41
Besvarende forælders position		
Bopælsforældre	41	49
Samværsforældre	29***	37**
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	2.132/878	878

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **forstået retten/retten udg. børn** år – behandlingsspor – sagstype – kommunesag – børns alder – underretninger på børn – konfliktniveau – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I de kvalitative interviews har forældrene forskellige oplevelser med behandlingen af sager i familieretten. På den ene side udtrykker en del forældre stor tilfredshed med familierettens arbejde. De oplever en lettelse over, at der endelig træffes en afgørelse i deres sag, som har været i behandling over en længere periode. En far fremhæver sin positive indstilling til familieretten:

*Der [i Familieretten, red.] bliver da trods alt taget action på nogle ting (...) Så på den måde virker det jo ret effektivt, at det var samme dag. Det var ikke ligesom i Familieretshuset, hvor det strækker sig over mange dage.
(Far, bopælsforælder, § 7-forløb)*

I forlængelse heraf udtrykker forældrene en følelse af tryghed ved familieretten, idet de oplever empati samt høje faglige kompetencer hos dommerne og øvrige medarbejdere.

På den anden side er der en gruppe forældre, hvis erfaring med familieretten ikke er entydigt positiv. Disse forældre oplever en mangel på menneskelig indføling i familieretten, hvilket de tilskriver den forskelligartede personalesammensætning i familieretten sammenlignet med familieretshuset. De er således negativt indstillede over

for, at det ikke er pædagogisk og socialfagligt personale, der bidrager til at afslutte sagen i sidste ende, men derimod dommere. En far deler sin erfaring:

Jamen det betyder jo noget, at det ikke er socialfaglige medarbejdere, der sidder derinde, men at det bare er nogen, som skal høre to sider af en sag og så beslutte ud fra, hvad de lige får at vide der (...) Altså der er ikke den der menneskelige indføling og interaktion. Den forsvinder, når man ryger ind i Familieretten. (Far, bopælsforælder, § 7-forløb)

Når sager overgår til retten, oplever mange forældre et skifte fra det dialogbaserede fokus i Familieretshuset til en mere stringent og juridisk præget proces. Sagsforløbet bliver ofte mere klart og konkret, og processen udføres effektivt, men samtidig savner forældrene den menneskelige indføling, de tidligere har mødt i Familieretshuset. I forlængelse heraf udtrykker en gruppe forældre frustration over den rolle, advokater spiller i familieretten. En mor fortæller, hvordan brugen af advokater øger uligheden mellem forældrene i familieretten, fordi det, til trods for muligheden for fri proces i familieretten, bliver et spørgsmål om, hvem der har ressourcer til at få ført sin sag af den bedste advokat:

Jeg kan ikke selv føre min sag i familieretten, hvilket gør, at lige pludselig kommer der faktisk også noget økonomisk i det. Det er altså ikke alle mennesker, der lige har 20.000 til at føre sådan en sag. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

5.7 Oplevelse af sammenhæng mellem myndigheder

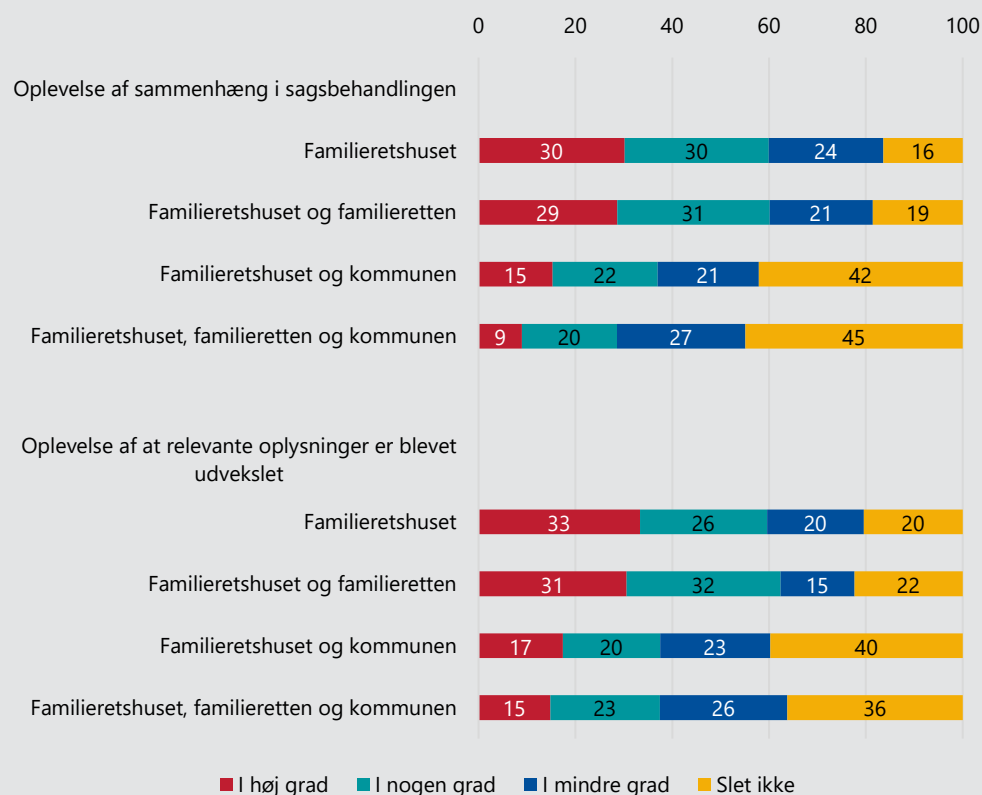
En øget grad af sammenhæng inden for det familieretlige system og et bedre samspil mellem det familieretlige og det sociale system var politisk set et centralt mål med reformen. Kapitel 2 i denne rapport viser, at der i perioden 2019-2023 er implementeret en række procedurer, der skal øge sammenhængen mellem systemerne og gøre det nemmere at udveksle oplysninger mellem myndigheder. Det viser sig i data, ved at der i noget højere grad udveksles oplysninger mellem kommuner og Familieretshuset i de familieretlige sager. Aktørerne i det familieretlige system oplever derudover, at der i højere grad end før reformen udveksles oplysninger mellem Familieretshuset og familieretterne, og finder, at der på organisatorisk niveau er etableret et tættere samarbejde mellem Familieretshuset og familieretterne. Kapitel 2 viser dog også, at det har været svært at indfri målsætningen om et tæt samarbejde mellem sagsbehandlere i det kommunale system og Familieretshusets medarbejdere på sagsniveau, samt at kommunerne ofte savner tilbagemeldinger fra det familieretlige system, efter at den familieretlige sag er afsluttet. I dette afsnit viser vi, i hvilken grad de tiltag, der er gjort for at øge sammenhængen i det familieretlige

system og mellem det familieretlige system og det kommunale system, har medført, at forældrene oplever en højere grad af sammenhæng i deres sagsbehandling. Derudover bruger vi de kvalitative interviews til at undersøge, hvad der ifølge forældrene bidrager til/udgør en barriere for oplevelsen af sammenhæng.

I de analyser, der bygger på spørgeskemadata i dette afsnit, ser vi i modsætning til de foregående afsnit kun på oplevelsen af sammenhæng blandt forældre, der selv oplever, at deres sag er færdigbehandlet, da disse formodes at have et bedre overblik over deres fulde familieretlige forløb. Analysen af de færdigbehandlede sager viser ingen signifikant udvikling over tid i oplevelsen af sammenhæng. I 2023 svarede 14 %, at de i høj grad eller meget høj grad oplevede, at deres forløb havde været sammenhængende og velkoordineret. 22 % oplevede i nogen grad sammenhæng. 23 % oplevede i mindre grad sammenhæng, mens 41 % svarede, at de slet ikke oplevede, at deres forløb havde været sammenhængende og velkoordineret.

Forældre, der kun har mødt Familieretshuset, og forældre, der har været i kontakt med Familieretshuset og familieretten oplever, jf. Figur 5.4, i lige høj grad sammenhæng i deres sagsforløb (ca. 30 % angiver, at der i høj grad er sammenhæng). Det tyder på, at overgangen mellem Familieretshuset og familieretten ikke medfører forringet oplevelse af sammenhæng for forældrene. Til gengæld ser vi, at forældre, der er i kontakt med kommunen, i væsentlig mindre omfang oplever sammenhæng på tværs af disse to systemer, idet kun hhv. 15 og 9 % af de forældre, der har været i kontakt med kommunen, mens deres sag er blevet behandlet i Familieretshuset, svarer, at der i høj grad har været sammenhæng på tværs af disse to systemer.

Figur 5.4 Forældres oplevelse af sammenhæng i sagsbehandlingen på tværs af myndigheder. 2023. Afsluttede sager. Procent.

Anm.: Antal: 920 hhv. 877.

Signifikans: Begge analyser: $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre i 2023.

Analysen af, hvilke forældre der oplever mest sammenhæng i sagsbehandlingen i Tabel 5.7, viser, at 58 % af de forældre, der ikke er i kontakt med det kommunale system, i nogen eller høj grad oplever sammenhæng på tværs af de myndigheder, de har mødt, mens det samme gælder for 34 % af de forældre, der har været i kontakt med deres kommune undervejs i sagsforløbet. Derudover ser vi, at bopælsforældre i højere grad end samværsforældre oplever, at der er sammenhæng i deres sagsforløb.

Samme mønster gentager sig, når vi ser på oplevelsen af, om relevante oplysninger er blevet udvekslet i sagen.

Tabel 5.7 Forældres oplevelse af sammenhæng i sagsbehandlingen på tværs af myndigheder. Afsluttede sager. Betingede sandsynligheder.

	Oplever i høj eller nogen grad sammenhæng i sagsbehandlingen	Oplever i høj eller nogen grad, at relevante oplysninger blev udvekslet
Samlet andel af sager behandlet i 2023	43	43
Kontakt med kommunen		
Ikke kontakt med kommunen	58	55
Kontakt med kommunen	34***	36***
Besvarende forælders position		
Bopælsforælder	56	52
Samværsforælder	33***	34***
Antal	859	859

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **sammenhæng/ oplysning udvekslet** år – behandlingsspor – retten – aftale – sagstype – kommunesag – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I tråd med resultaterne fra det kvantitative materiale udtrykker forældrene i de kvalitative interviews overvejende, at de oplever en relativt god sammenhæng mellem Familieretshuset og familieretten. Dette gælder særligt i forbindelse med overleveringen af sagsoplysninger mellem de to instanser. En forælder udtaler:

I familieretten har de altid haft de rigtige oplysninger. I hvert fald i den første sag, der havde de alle oplysningerne, og dommeren var velforberedt.
(Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Til gengæld efterspørger forældrene en blødere overgang fra Familieretshuset til familieretten. I øjeblikket oplever en del forældre et abrupt skift fra sagsbehandlingen i Familieretshuset, til at sagen håndteres som en egentlig retssag i familieretten. En far fortæller:

Familieretshuset siger: 'Det kan vi ikke tage stilling til. Det er ikke os, der kan afgøre det' (...) Så de sender os i retten, og så hører man ikke mere fra dem, for så er det retssagen, der kører. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Flere forældre efterlyser derfor en mere informeret overgang mellem Familieretshuset og familieretten, men generelt er forældrene her positivt indstillede med hensyn til overleveringen af sagsoplysninger.

Sammenhængen mellem det familieretlige og det kommunale system er, jf. Figur 5.4 og Tabel 5.7, til gengæld mere udfordret. Det viser sig også i de kvalitative interviews, hvor forældrene med sager i begge systemer oplever en mangel på kommunikation og koordinering mellem kommunen og Familieretshuset:

Altså det her med, at der er et Familieretshus og en kommune, som for os begge to er myndigheder, men de taler ikke sammen, og det er ligesom om, at de kører hver deres sag, og man står bare og bliver hevet lidt i fra begge sider. (Far, bopælsforælder, § 7-forløb)

Forældrene oplever således, at de bliver sat i en svær situation, når instanserne arbejder uafhængigt af hinanden, og der ikke er en klar rød tråd i deres forløb. Desuden har forældrene en oplevelse af, at sagsoplysningerne ikke på systematisk vis overleveres fra kommunen til familieretten:

I forbindelse med, at vi skulle videre fra Familieretshuset til familieretten, så lovede kommunen at indsende de papirer, de havde i forvejen, altså underretninger (...) Men de kom ikke, så der måtte jeg tilbage for at sikre mig og sige 'hov kommune, I har altså glemt det, I er nødt til at sende det her.' Jeg skal være sagsbehandler på min egen sag. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Flere forældre oplever, at det er vanskeligt at finde ud af, hvad de kan få hjælp til, samt hvordan og til hvem de kan henvende sig, hvis de har brug for hjælp eller svar på spørgsmål. Særligt i forhold til sager, hvor flere myndigheder er involverede i familiens forløb, berettes der fra forældrene om forvirring og behov for afklaring af roller og ansvar. En mor i et § 7-forløb beskriver:

Jeg kunne godt have brugt noget vejledning i, hvordan jeg kunne håndtere sagen. Hvad er der hjælp til? Hvad er der lovgivning til? Hvad kan du gøre ud fra din egen bekymring? Hvad er kommunens ansvarsområde i sagen – hvad er det, de skal sætte ind med? Hvad er Familieretshusets ansvarsområde? Altså jeg havde svært ved at finde ud af, hvor jeg skulle henvende mig, og hvem der "var den" i denne her sag. (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

Forældrenes udsagn indikerer, at jo flere instanser, der er involveret i sagsprocessen, jo mere uoverskueligt oplever de forløbet, og desto mere information om roller og ansvar efterspørger forældre for at kunne navigere i deres eget forløb. Samtidig har de familier, der er i kontakt med kommunerne, ofte færre ressourcer, både økonomisk, socialt og mentalt, til selv at navigere mellem myndighederne, og de har således mere brug for hjælp end de forældre, der udelukkende møder det familieretlige system.

5.8 Sagernes afslutning og vurderingen af det samlede forløb

5.8.1 Oplevelse af aftaler og afgørelser i Familieretshuset eller familieretterne

Som beskrevet i kapitel 2 har Familieretshuset mulighed for at hjælpe forældrene til at indgå en aftale og har kompetence til at træffe midlertidige afgørelser, inden sagen indbringes for retten. I ikke-indgribende samværsager har Familieretshuset derudover mulighed for at træffe afgørelser om (varig) fastsættelse af samvær.

Den statistiske analyse af forældrenes tilfredshed med de aftaler og afgørelser, der er indgået/truffet i sagen, viser ingen udvikling over tid. Det gælder både, når vi spørger forældrene om deres egen tilfredshed, og når vi spørger dem, om de tror, deres børn vil trives med den aftale/afgørelse, de har fået i Familieretshuset eller i familieretten.

Ligesom i det forrige afsnit bygger de kvantitative analyser i dette afsnit på besvarelserne fra de forældre, der selv angiver, at deres sag er afsluttet – og som i spørgeskemaundersøgelsen oplyser, at der er indgået en aftale eller truffet en afgørelse i sagen. Blandt denne gruppe viser analysen i tabel 5.8, at 48 % af forældrene var tilfredse med den aftale/de afgørelser, der var indgået/truffet i deres sag på egne vegne, mens 55 % troede, at deres børn ville kunne trives med aftalen/afgørelsen.

Den statistiske analyse viser desuden, at bopælsforældre er væsentlig mere tilfredse med sagens udfald på egne eller børnenes vegne (65 hhv. 70 %) end samværsforældre (35 hhv. 43 %).

Ud over at bopælsforældre og samværsforældre har væsentligt forskellige opfattelser af aftaler og afgørelser, viser analysen også en forskel på forældre med og uden kontakt til kommunen og forældre med megen og begrænset uddannelse, idet højtuddannede forældre hyppigere end lavuddannede vurderer, at aftaler eller afgørelser er fordelagtige for deres børn.

Tabel 5.8 Forældres tilfredshed med aftaler/afgørelser i Familieretshuset eller familieretterne. Afsluttede sager. 2022-2023. Betingede sandsynligheder.

	Forældre i høj eller nogen grad tilfreds med aftale/afgørelse	Forældre tror i høj eller nogen grad barn vil trives med aftale/afgørelse
Samlet andel af sager behandlet i 2023	48	55
Kontakt med kommunen		
Ikke kontakt med kommunen	54	63
Kontakt med kommunen	46*	51**
Besvarende forælders position		
Bopælsforælder	65	70
Samværsforælder	35***	43***
Forældres højeste uddannelse		
Maks. gymnasial uddannelse	42 ref	46 ref
Erhvervsfaglig uddannelse	50	56
Videregående uddannelse	52	60*
Antal	926	926

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **tilfreds aftale/ aftale god for barn** år – behandlingsspor – retten – aftale – sagstype – kommunesag – børns alder – underretninger på børn – konfliktniveau – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Det kvalitative materiale bekræfter en større tilfredshed med aftaler og afgørelser hos bopælsforældrene end hos samværsforældrene og viser, at de forældre, der oplever at have tabt sagen, ofte har brug for hjælp til at forstå, hvilke argumenter og forhold der har spillet ind på sagens udfald. Forældre, der undrer sig over sagens afgørelser, efterspørger derfor en opfølgende samtale og en forklaring på, hvorfor sagen ikke faldt ud til deres fordel:

Det der med, at jeg ikke forstår resultatet, altså, jeg forstår ikke, hvordan det blev til det, som det blev. Det giver ikke nogen mening. Jeg synes måske godt, at den afgørelse der, man kunne følge op på den, når den sådan utvetydigt falder ud til den enes fordel (...) Jeg synes godt, man kunne lave en opfølgende samtale med vedkommende og så prøve at forklare, hvorfor vi er nået dertil, og hvad kan du nu gøre, og sådan noget. Jeg fik bare et stykke papir midt i min ferie, hvor jeg havde børnene, hvor jeg så bare kunne konstatere, 'nå, det er sådan, det er'. Det var ikke super fedt. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

Derudover fortæller flere forældre, der har fået midlertidige afgørelser i Familieretshuset, at de har oplevet, at tidspres og effektivitetskrav, som Familieretshuset er underlagt, har medført, at der er truffet midlertidige afgørelser på et for spinket dokumentationsgrundlag i sagen:

Familieretshuset skulle jo have stillet spørgsmålstegn ved, om der var en tungtvejende grund til at træffe den midlertidige afgørelse eller gå tilbage og sige, vi skal altså bruge noget mere, eksempelvis skoleudtalelser eller noget, så de havde mere end bare... Og det er utilstrækkelig sagsbehandling, og det er derfor jeg tænker, at jeg tror de har travlt. (Mor, samværsforælder, § 7-forløb)

5.8.2 Samlet oplevelse af at få løst familiens problemer

Hen over evalueringsperioden ser vi et fald i andelen af forældre, der oplever, at de har fået løst det problem, som førte til, at de henvendte sig til Familieretshuset/ Statsforvaltningen, fra 44 % i 2018 til 30 % i 2023.

Analysen af forskellige gruppers oplevelse af at have nået frem til en løsning, viser, at forældre, der har fået deres sag behandlet i § 6-sporet, i højere grad end forældre i § 7-sporet oplever, at deres problem er blevet løst (hhv. 38 og 28 %). I denne analyse finder vi derimod ingen forskelle på forældre, hvis sag er indbragt for retten og forældre, hvis sag er afsluttet i Familieretshuset. Men vi ser, at forældre, der selv indgår en aftale, og forældre uden kontakt til kommunen i højere grad oplever, at deres problem er løst end forældre, der ikke indgår aftaler, og forældre med kontakt til kommunen. Og også her ser vi, at bopælsforældrene er mere positivt stemt end samværsforældrene.

Tabel 5.9 Forældres oplevelse af at have fået løst det problem, de henvendte sig med. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Forældrene har fået løst problem, de henvendte sig til Familieretshuset med	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	44 ref
2019	37**
2021	34***
2022	34***
2023	30***

Forældrene har fået løst problem, de henvendte sig til Familieretshuset med

Behandlingsspor	
§ 6-sporet	38
§ 7-sporet	28**
Indgået aftale i Familieretshuset	
Ikke indgået aftale	27
Indgået aftale	35*
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt med kommunen	35
Kontakt med kommunen	28*
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	38
Samværsforælder	25***
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	3.080/1.061

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **løst problem** år – behandlingsspor – retten – aftale – sagstype – kommunesag – børns alder – underretninger på børn – konfliktniveau – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

5.8.3 Oplevelse af sagens længde

Forældrenes oplevelse af sagens længde følger udviklingen i ventetid/sagsbehandlingstid i Familieretshuset, hvor ventetiden toppede i 2021 for derefter at falde. Analysen i tabel 5.10 viser således, at andelen af forældre, der angav, at sagsforløbet havde været for langt, steg fra 46 % i 2018 til 58 % i 2021, hvorefter andelen er faldet til 51 % i 2023.

I analysen af, hvilke grupper der i 2022-2023 i særlig grad oplever lange sagsforløb, finder vi ikke overraskende en højere andel blandt forældre, hvis sag er indbragt for retten (72 %) end blandt forældre, hvis sag er afsluttet i Familieretshuset (46 %). Vi ser en tydelig forskel på forældre med kontakt til kommunen og forældre uden. Og også her ser vi en forskel på bopæls- og samværsforældre, idet samværsforældrene er mere tilbøjelige til at oplyse, at sagsforløbet har været for langt.

Tabel 5.10 Forældres oplevelse af, at sagsforløbet har været for langt. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Forløb var for langt	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	46 ref
2019	54**
2021	58***
2022	52*
2023	51
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	46
Indbragt for retten	72***
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt med kommunen	45
Kontakt med kommunen	62***
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	49
Samværsforælder	57**
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	2.494/1.056

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **forløb for langt** år – behandlingsspor – retten – aftale – sagstype – kommunesag – børns alder – underretninger på børn – forældreposition – forældres uddannelsesniveau. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

I de kvalitative interviews fortæller en del forældre, hvilke konsekvenser det har for dem og deres børn, når der går lang tid mellem sagens oprettelse og første møde, eller når der er lang ventetid, fra sagen er færdigbehandlet i Familieretshuset til den bliver behandlet i familieretten.

En far fortæller, at han oplever mistrivsel i forbindelse med sagsbehandlingen og derfor finder det frustrerende, at sagsbehandlingen trækkes i langdrag, og at møder aflyses gang på gang:

Det var simpelthen så frustrerende, flere gange blev det jo aflyst på dagen. Og det ender jeg jo også med at ringe og sige til dem, at det har jeg simpelthen ikke nerver til. Fordi det er jo psykisk virkelig opslidende, og man ser jo ikke frem til sådan et møde, vel? Det der med at gå og egentlig have

dårlig nattesøvn, at gå og være nervøs i flere dage op til. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

For en del forældre er det sværeste ikke at vide, hvor lang behandlingstiden er, før de kan komme til møde, og før der træffes eventuelle afgørelser i sagen:

Der var en meget lang ekspeditionstid på alting (...) Og jeg kan heller ikke få svar på noget omkring, hvad fremtidsudsigterne er (...) Altså jeg var også sådan, 'kan du ikke i hvert fald sige, om det er tre uger, eller er det et halvt år? Altså hvor er vi?' Jamen, det kunne de ikke sige noget om. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

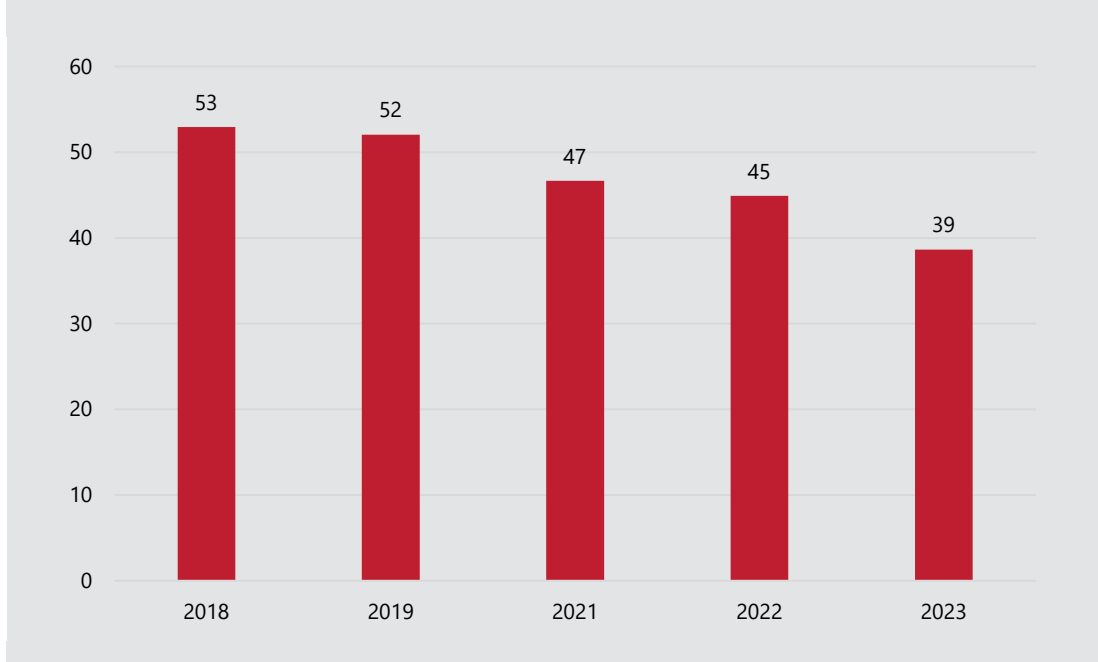
Den lange ventetid mellem udfyldelse af ansøgningskema og første møde indebærer desuden, at relevante forhold i familiens situation kan have ændret sig markant. I den forbindelse er forældrene i tvivl om, i hvilken udstrækning det giver mening at tilføje nye informationer til sagen, og om de nye informationer overhovedet bliver kigget på, eller om sagsbehandlerne udelukkende forholder sig til informationerne fra screeningen:

Jamen det er problematisk, at man er ét sted, når man udfylder papirerne, og man er et andet sted, når man skal snakke om det, man har udfyldt. Altså det er bare, der sker meget, det har det i hvert fald gjort i vores forløb, både i forhold til børn og samvær og samarbejde og tilstande og sådan noget (...) Og det synes jeg er svært, det der med, hvor meget man skal gøre ud af at tilføje (...). (Mor, bopælsforælder, § 7-forløb)

5.8.4 Andel, der vil anbefale andre i samme situation at opsøge Familieretshuset

Selvom der altså er sket en forbedring i andelen af forældre, der oplever, at sagsforløbet i Familieretshuset er for langt, er den samlede tilfredshed med Familieretshuset ikke steget. Det ses blandt andet i figur 5.5, der viser, at andelen af forældre med afsluttede sager, der vil anbefale andre i samme situation som dem selv at opsøge Familieretshuset, er faldet fra 53 % i 2018 til 39 % i 2023. Analysen er ligesom de foregående analyser baseret på en multivariat lineær sandsynlighedsmodel og tager dermed højde for, at sammensætningen af de besvarende forældre er forskellig over tid.

Figur 5.5 Andel forældre, der vil anbefale andre at opsøge Familieretshuset. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Anm.: Antal: 3.031.

Lineær sandsynlighedsmodel: reg **anbefale** – retten – aftale – sagstype – børns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelsesniveau.

Signifikant forskel på: 2018 og 2021: $p=0,019$; 2018 og 2022: $p<0,01$; 2018 og 2023: $p<0,001$.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

5.9 Oplevelse af forskelsbehandling

Kapitlets kvantitative analyser tegner en gennemgående forskel på oplevelsen af det familieretlige system hos bopælsforældre, der oftest er mødre, og samværsforældre, der som oftest er fædre. I de kvalitative interviews italesætter en række fædre, hvordan de oplever at blive diskrimineret i det familieretlige system – alene på grund af deres køn. En del af disse fædre har allerede inden sagsforløbet en forventning om ikke at blive fair behandlet – en forventning, som de finder bekræftelse for i tilgangen til forældrene i de møder, de deltager i, og de afgørelser og aftaler, sagen ender med. En far udtaler:

Hvis man lagde kønnet væk og beskrev handlingerne, omsorgen og situationen for de to forældre og så børnene, men ikke havde køn med, så tror jeg, at det ville ændre synet og behandlingen af nogle af de her sager. Jeg

tror, at hvis jeg havde været kvinde, og min ekskone havde været mand, så tror jeg, at de ville have behandlet vores sag på en anden måde. (Far, samværsforælder, § 7-forløb)

Det er særligt fædrene, der italesætter en oplevet kønsdiskrimination, men der er også en håndfuld mødre, der bekræfter uligheden i sagsbehandling på baggrund af køn. Disse mødre fortæller, at sagen fra deres perspektiv forløb nemt og gnidningsfrit, fordi medarbejderne anerkendte deres ønsker og syn på sagen. Men de tilskriver imidlertid denne positive oplevelse en form for kønnet forskelsbehandling. Omvendt er der også en gruppe mødre, der oplever en tendens til, at fædrene behandles bedre end dem selv i sagerne på baggrund af et øget fokus på ligestilling i Familieretshuset. En mor fortæller:

Foreningen Far og det her med ligestilling, også i regi af øremærket barsel og alt muligt andet, går jo mere og mere mod, at far på en anden måde skal tilgodeses i de her sager. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

Endelig vurderer en gruppe forældre, at deres oplevelse af at blive forskelsbehandlet i sagsforløbet ikke afhænger af køn, men derimod af deres status som bopæls- eller samværsforælder. Her synes særligt samværsforældrene at opleve forskelsbehandling i måden, hvorpå de bliver set og hørt i sagsbehandlingen og i udfaldet af sagerne:

Jeg oplever mere, at det er et spørgsmål om, om man er samværsforælder eller bopælsforælder (...) Jeg har en oplevelse af, at min stemme ikke fylder det samme, fordi uanset hvor mange løsningsforslag jeg kommer med, uanset hvor reflekteret jeg er, uanset hvor samarbejdsorienteret jeg er, så er det aldrig blevet imødekommet. (Mor, samværsforælder, § 7-forløb)

Supplerende analyser af de kvantitative data viser, at forskellen på køn i langt de fleste analyser forsvinder, når man tager højde for, om forældrene er bopæls- eller samværsforældre. Samme resultat når et større forskningsprojekt om kvinder og mænds møde med det familieretlige system før reformen frem til (Bisgaard, 2020; Bisgaard et al., 2021). Dette forskningsprojekt viser, at samværsforældrenes oplevelse af at blive dårligere behandlet i det familieretlige system ofte grunder i, at deres ønsker til sagsbehandlingen opfattes mindre legitime, fordi de ikke i samme grad som bopælsforældrenes ønsker begrundes med barnets behov. Dette skyldes dels, at samværsforældrene i højere grad tager udgangspunkt i deres egne ønsker til samvær (jf. afsnit 5.2 i denne rapport), men skyldes ifølge forskerne også, at samværsforældrene har mindre tid med deres børn og derfor ikke har samme mulighed som bopælsforældrene for at udtale sig med udgangspunkt i barnets konkrete hverdag. De kan derudover have dårligere kort på hånden, fordi det ofte er omsorgsmiljøet i deres hjem, der er i fokus i sagerne, og fordi det er dem, der risikerer at miste samvær, hvis der er påstande om et højt konfliktniveau i sagerne, mens

bopælsforældrene omvendt vil få mere tid med børnene, hvis samværet begrænses på grund af et gensidigt højt konfliktniveau. Derudover kan samværsforældrene opleve sig begrænsede af de familieretlige myndigheders princip om at forsøge at sikre stabilitet og kontinuitet omkring barnet, hvilket typisk betyder, at det kan være svært at argumentere for øget samvær mellem samværsforælderen og barnet, hvis barnet trives i sin aktuelle ordning (Bisgaard, 2020; Bisgaard et al., 2021).

5.10 Delkonklusion

Svær situation og modsatrettede ønsker påvirker oplevelsen af systemet

Forældre, der henvender sig til de familieretlige myndigheder står generelt i en svær situation med ringere socioøkonomiske ressourcer og flere bekymrende forhold omkring børnene end ikke-samboende forældre uden kontakt til det familieretlige system. Disse forhold bidrager til, at forældrene har svært ved at samarbejde, og kan vanskeliggøre deres kontakt med det familieretlige system og dermed deres tilfredshed med sagsbehandlingen. Ydermere gør sagernes karakter som partstvister, at den ene forælder i sagen ofte føler sig som taber, og det er derfor svært at opnå en meget høj grad af tilfredshed med systemet. I tolkningen af forældrenes oplevede tilfredshed med systemet tager vi højde for disse forhold.

Screeningsløsningen opleves som den væsentligste kilde til oplysning af sagen

En del forældre oplever screeningsspørgsmålene som en relevant og hensigtsmæssig måde at oplyse sagerne for risikofaktorer. De oplever desuden, at de informationer, der kommer frem via screeningen, får stor betydning for sagernes behandling – særligt i § 7-forløbene, hvilket også var hensigten med reformen. De interviewede forældre har ofte gjort sig umage med at udfylde ansøgningsskemaet og en del oplever, at det har stillet store krav til deres skriftlige evner. Flere har gjort sig strategiske overvejelser over, hvilke informationer der skulle med, og hvilke der skulle udelades, fx for ikke at optrappe konflikten med ekspartneren. En del af de ikke-ansøgende forældre, der ikke selv har udfyldt ansøgningsskemaet, herunder screeningsspørgsmålene, oplever, at det har været vanskeligt at modbevise den anden forælders påstande, der potentielt har stor betydning for deres kontakt med deres børn. De oplever selv, at det forringer deres retssikkerhed i det familieretlige system.

Den øvrige oplysning af sagen opleves mindre systematisk

Den øvrige oplysning af sagerne oplever forældrene mere tilfældig. Flere oplever, at relevante oplysninger om sagen ikke er kommet Familieretshusets medarbejdere i hænde, og at Familieretshusets medarbejdere ikke altid har haft tid til at læse de ofte

omfattende dokumentmængder i sagerne. De oplever derfor, at de selv har skullet sikre, at Familieretshusets medarbejdere modtager relevant information, og oplever et ansvar for at sikre, at medarbejderne har fokus på relevante risikofaktorer i sagen.

Stigende tilfredshed med direkte børneinddragelse

Hen over undersøgelsesperioden ses en stigende tilfredshed blandt forældre med den måde, børnene er blevet inddraget på. Stigningen i tilfredshed sker parallelt med, at flere børn inddrages, og ses især blandt forældre med mindre børn, hvor vi også ser den største stigning i reel inddragelse.

Til trods for denne positive udvikling er størstedelen af forældrene i undersøgelsen fortsat kritisk indstillede over for børneinddragelsen. Det gælder i særlig grad samværsforældre samt forældre, hvis sag er indbragt for retten, og forældre med samtidige kommunale sager. Kritikken af børneinddragelsen går i de kvalitative interviews dels på problemer med at sikre, at de børnesamtaler, som børnene deltager i, giver et retvisende billede af børnenes situation og bruges hensigtsmæssigt i sagens aftaler og afgørelser. Derudover handler det for forældre med megen systemkontakt om manglende eller utilstrækkelig udveksling af barnets udsagn mellem myndigheder, så de oplever, at børnene er blevet belastede af gentagne samtaler om samme emne.

Familieretterne opleves effektive men har mindre børnefaglig viden

Generelt ligger oplevelsen af tilfredshed med familieretternes og Familieretshusets sagsbehandling på samme niveau. Efter reformen er oplevelsen af at blive mødt med forståelse af rettens medarbejdere dog faldet blandt de forældre, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen.

I de kvalitative interviews har en del af forældrene en positiv oplevelse med familieretten. De udtrykker lettelse over endelig at møde et system med kompetence til at afgøre sagerne og oplever, at retten fungerer effektivt, fordi afgørelsen ofte træffes samme dag, som mødet finder sted. Nogle forældre oplever dog en begrænset pædagogisk og socialfaglig viden om blandt andet risikofaktorer blandt de dommere, de har været i kontakt med i familieretterne, og oplever, at dommerne i høj grad er afhængige af de argumenter, som forældrenes advokater fremfører.

Forældre med komplekse sager oplever mindre overblik og sammenhæng end andre

Evalueringen viser ingen udvikling i forældrenes oplevelse af overblik over sagsforløbet og heller ingen signifikant udvikling i oplevelsen af sammenhæng inden for det familieretlige system og mellem det familieretlige og det sociale system. De kvalitative interviews viser, at en del har svært ved at forstå og navigere i systemet

og oplever, at det er svært at komme i kontakt med den sagsbehandler, der behandler sagen i Familieretshuset mellem møderne.

I de kvalitative interviews fortæller forældre, der har fået deres sag behandlet i Familieretshuset og familieretterne, at overgangen mellem disse to systemer fungerede relativt godt, og at familieretterne generelt havde modtaget de relevante dokumenter i sagerne. Nogle forældre efterlyser dog en "blødere" og mere informeret overgang fra Familieretshuset til familieretten, med mulighed for mere kontakt med systemerne i ventetiden.

Vanskelighederne med at opnå overblik og sammenhæng i sagsforløbet er ikke overraskende især gældende for forældre med samtidige sager i det kommunale og familieretlige system, hvor flere efterspørger bedre koordinering og mere udveksling af oplysninger på tværs af myndighedsområder. Der, hvor der har været en tydelig kommune-involvering i den familieretlige sag, oplever forældrene til gengæld, at det har haft positiv betydning for at finde holdbare løsninger i sagen.

Vanskelighederne med at navigere i systemet betyder, at en del forældre selv betaler for juridisk bistand fra en advokat, mens sagen verserer ved Familieretshuset. Andre henter bisidningshjælp fra frivilligt drevne interesseorganisationer. Dette opleves som hjælpsomt af de forældre, der har benyttet sig af muligheden for assistance, men skaber samtidig en ulighed mellem forældre med forskellige ressourcer.

Samlet fald i andelen, der har fået løst deres problem

Hen over undersøgelsesperioden ser vi et fald i andelen, der oplever, at de har fået løst det problem, der førte til henvendelsen til det familieretlige system, samt et fald i andelen, der vil anbefale andre i samme situation som dem selv at opsøge de familieretlige myndigheder.

Den overvejende negative indstilling til det familieretlige system blandt forældrene i de kvantitative data bekræftes af forældrene i de kvalitative interviews. Her begrundes forældre i § 7-forløb ofte manglen på løsninger med utilstrækkelig samtænkning af den familieretlige proces og de indsatser, som familierne ofte deltager i i det kommunale system med henblik på at hjælpe familierne med at håndtere diverse risikofaktorer. I § 6-forløbene er der omvendt forældre, der oplever, at de konflikt-håndteringsredskaber, de præsenteres for, er svære at anvende i praksis. Det skyldes ofte, at konflikterne har stået på i lang tid, når familien møder det familieretlige system, og at kontakten til Familieretshuset først sker, når forældrene har opgivet at nå frem til et velfungerende samarbejde.

Samværsforældre er mindre tilfredse med sagsbehandlingen end bopælsforældre

Størstedelen af kapitlets analyser viser en forskel på bopælsforældre og samværsforældres oplevelse af det familieretlige system og dermed en tydelig implicit forskel på kvinder og mænds oplevelse af systemet. Både i forhold til oplevelsen af medarbejdernes forståelse, i forhold til forældrenes tilfredshed med børneinddragelsen i Familieretshuset og i forhold til oplevelsen af sagens aftaler og afgørelser er samværsforældre således noget mindre tilfredse med sagsforløbet end bopælsforældrene.

Resultaterne bekræftes af anden forskning. Denne viser, ligesom evalueringens data, at uligheden mellem samværsforældre og bopælsforældre dels handler om forskellige ønsker til udfaldet af sagen, dels om forskelligt kendskab til barnets hverdag og dels om forældrenes forskellige magtposition og adgang til forskellige virkemidler i sagen. Samværsforældrene oplever således, at deres ønsker om mere kontakt med barnet er mindre legitime, fordi de ikke tager udgangspunkt i en bekymring for barnets trivsel. Det skyldes også, at de på grund af begrænset samvær har mindre kendskab til barnets hverdag og dermed færre muligheder for at tale ud fra barnets specifikke behov. Derudover oplever samværsforældrene i højere grad, at det er deres omsorgskapacitet, der granskes i sagsforløbet, frem for bopælsforælderens, samt at påstande om højt konfliktniveau og mistrivsel hos barnet i sig selv kan bruges som argument for at nedsætte mængden af samvær, hvilket falder ud til bopælsforælderens fordel. Endelig arbejder det familieretlige system ud fra et princip om størst mulig stabilitet i barnets hverdag, og det er derfor svært at argumentere for øget samvær, hvis barnet trives godt i den eksisterende ordning.

6 Hverdagslivet efter sagsbehandlingen

6.1 Indledning

I dette kapitel belyser vi familiernes hverdagsliv efter afslutningen af sagen i Familieretshuset eller familieretterne med fokus på to af reformens centrale mål: 'Har forældrene opnået et bedre forældresamarbejde?' og 'Er der tegn på et bedre hverdagsliv og bedre trivsel for børnene i de familieretlige sager?' Disse mål vurderes ved hjælp af kvantitative og kvalitative data, der viser forældrenes oplevelse af de ordninger, familien har i forhold til samvær, bopæl og forældremyndighed efter sagsforløbet samt forældrenes samarbejde og børnenes trivsel. Derudover viser kapitlet ved hjælp af registerdata, om der efter sagsforløbet sker kommunale underretninger på børnene i familien, og om forældrene anlægger nye sager op i det familieretlige system.

6.1.1 Kapitlets data og analysemetoder

Kapitlet bygger, ligesom kapitel 5, på en kombination af spørgeskemadata, kvalitative interviews og registerdata fra Danmarks Statistik og Familieretshuset. Metodegrundlaget for disse data ridses kort op herunder. Yderligere information om data og metode kan læses i rapportens kapitel 7.

6.1.1.1 Spørgeskemadata indsamlet blandt forældre

Spørgeskemaundersøgelsen er udsendt til den ene forælder i sager, der er behandlet i Familieretshuset/Statsforvaltningen i årene 2018-2023. Spørgeskemaet er hvert år udsendt til 4.500-5.700 forældre. Hen over årene har svarprocenten været faldende fra 38 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i Statsforvaltningen før reformen, til 22 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i 2023. Det har betydning for datakvaliteten og muligheden for at sammenligne på tværs af år. Når vi sammenligner de forældre, der har deltaget i de forskellige år, finder vi et stigende frafald blandt forældre med et lavere uddannelsesniveau og relativt lav indtægt samt blandt forældre, der ikke har fået deres sag behandlet i familieretten/byretten. Den stigende usikkerhed i data betyder, at vi generelt er forsigtige i tolkningen af de resultater, der hviler på spørgeskemadata. Vi taler derfor kun om udviklinger og tendenser, hvis udviklingen kan observeres i data på tværs af mere end to indsamlingsperioder.

For at sikre størst mulig sammenlignelighed, og fordi vi her ønsker et billede af familiernes situation efter afslutningen af deres sagsforløb, anvender vi kun data, som er indsamlet blandt forældre, der har oplyst, at deres sag er afsluttet. Derudover er alle statistiske analyser af udviklingen over tid kontrolleret for forskelle i undersøgelsespopulationens sammensætning i forhold til forældres position som bopæls- eller samværsforælder, yngste barns alder, sagstype, om familien har kontakt til kommunen, om der er kommunale underretninger på børn før den familieretlige sag og forældres samlede uddannelsesniveau. I de analyser, hvor der er tilgængelige data, anvendes desuden oplysninger om forældrenes konfliktniveau ved sagens begyndelse samt oplysninger om det spor (§ 6 eller § 7), forældrenes sag er behandlet i i Familieretshuset.

I de statistiske analyser anvendes multivariate lineære sandsynlighedsmodeller, der er velegnede, når man som her ønsker at sammenligne forskellige grupper med hinanden. De multivariate analyser bruges både til at vise udviklingen over tid og til at vise, hvordan grupper med forskellig familiesituation og sagsforløb oplever deres hverdagsliv efter sagsforløbet. I alt bygger kapitlets spørgeskemaanalyser på besvarelser fra 3.143 forældre (505-739 pr. år).

I kapitlet indgår spørgeskemaspørgsmål om familiernes samværs-, bopæls- og forældremyndighedsordninger, forældrenes oplevelse af konflikt og samarbejde efter sagsforløbet, forældrenes oplevelse af børns trivsel og hverdagsliv efter sagsforløbet samt forældrenes oplevelse af egen trivsel.

6.1.1.2 Registerdata

Kapitlet inddrager også registerdata fra Danmarks Statistik og Familieretshuset, der primært bruges som kontrolvariable i de kvantitative analyser af spørgeskema-spørgsmålene. Den kvantitative analyse af, hvilke forældrepar der opretter nye sager i det familieretlige system året efter afslutning af et sagsforløb, bygger dog udelukkende på registerdata fra Familieretshuset og Danmarks Statistik.

6.1.1.3 Kvalitative interviews

De kvalitative interviewdata er indsamlet blandt 29 forældre, der primært er rekrutteret gennem VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældrene. I udvælgelsen af informanter har VIVE forsøgt at sikre en ligelig balance mellem mænd (14) og kvinder (15), mellem forældre, der har fået deres sag behandlet i § 6-sporet (16) og § 7-sporet (13). Der indgår desuden forældre fra alle regioner af Danmark, forældre med mindre og større børn samt forældre med forskellige socioøkonomiske ressourcer. Derudover er der forud for rekrutteringen screenet blandt forældrenes kvalitative svar i spørgeskemaundersøgelsen, med det formål at udvælge forældre, der

dels havde noget på hjerte i forhold til deres sagsforløb, dels var saglige og konkrete i deres oplevelse. Dette har vi gjort for at imødekomme den forventede bias forbundet med, at forældre med meget høj utilfredshed med systemet ville være mere tilbøjelige til at ville deltage i den kvalitative dataindsamling.

Temamæssigt omhandler de kvalitative data, der anvendes i kapitlet, de samme problematikker som de kvantitative data: familiesituationen efter sagsforløbet med fokus på de ordninger, der praktiseres i forhold til samvær, bopæl og forældremyndighed, forældrenes konflikt og samarbejde efter sagsforløbet, forældrenes oplevelse af deres børns trivsel og hverdagsliv samt forældrenes overvejelser om at starte nye sager. De kvalitative data bruges i kapitlet til at eksemplificere og forklare de kvantitative resultater.

I kapitlet indgår derudover i enkelte afsnit data fra de kvalitative interviews, som er gennemført med 8-17-årige børn. Se kapitel 4 for mere information om disse interviews.

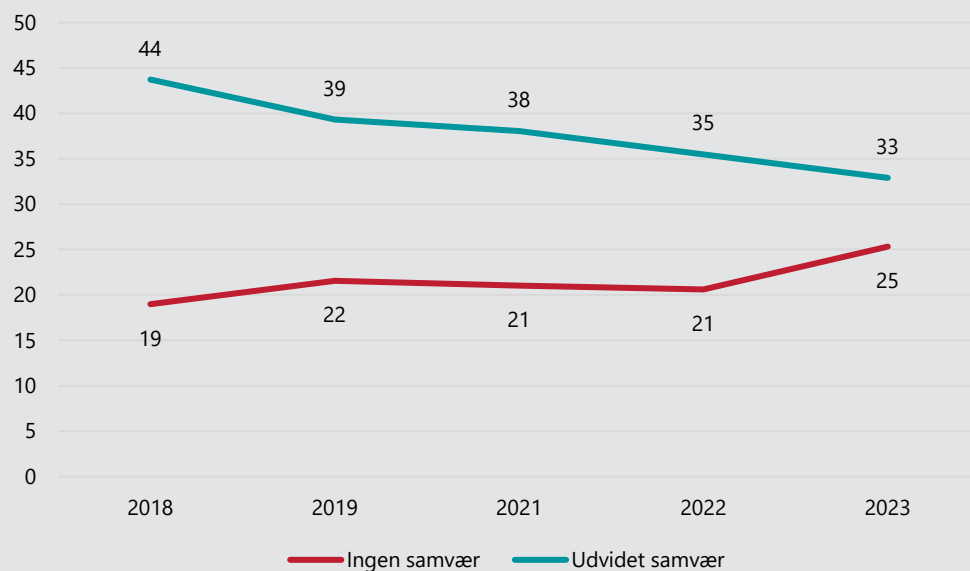
6.2 Forældremyndighed, bopæl og samvær

I de afsluttede sager, hvor forældrene har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, ser vi ingen signifikant udvikling i fordelingen af forældremyndighed mellem forældrene og kun begrænset udvikling i, hvilken forælder der er bopælsforælder hhv. samværsforælder for deres børn på undersøgelsestidspunktet. I 2018 var moren bopælsforælder i 78 % af de deltagende familier, mens 84 % havde fælles forældremyndighed. I 2023 var moren bopælsforælder i 74 % af de deltagende familier, mens 79 % havde fælles forældremyndighed. De spørgeskemabaserede forældreoplysninger om, hvem der er bopælsforælder, svarer til oplysningerne hos Danmarks Statistik, hvor moren er bopælsforælder året efter sagens behandling i det familieretlige system i 77-79 % af de familier, der har haft mulighed for at deltage i undersøgelsen.

I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi også forældrene, hvor meget samvær der har været mellem samværsforælderen og det ældste barn, som sagen har drejet sig om, måneden op til besvarelsen af spørgeskemaet. Når vi fokuserer på de afsluttede sager, finder vi, jf. figur 6.1, hen over evalueringsperioden et fald i andelen, der praktiserer en såkaldt udvidet samværsordning, der rækker ud over weekendsamvær¹⁵, fra 44 % i 2018 til 33 % i 2023, og en mindre stigning i andelen af familier, hvor der ikke er samvær mellem samværsforælderen og det ældste barn, fra 19 % i 2018 til 25 % i 2023.

¹⁵ 10/4-ordning, 9/5-ordning, 6/8-ordning og 7/7-ordning.

Figur 6.1 Andel børn uden samvær hhv. med udvidet samvær inden for den seneste måned. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Anm.: Antal: 2.873.

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **samvær** år – sagstype – børns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelsesniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Tabel 6.1 viser udvalgte kendetegn ved familier, hvor der ikke er samvær efter afslutningen af et sagsforløb i det familieretlige system i årene 2022-2023. Denne analyse viser, at samværet oftere er stoppet i familier, hvor det yngste barn er teenager (35 %), mens det sker noget sjældnere i familier med mindre børn (14 % i familier, hvor yngste barn er 0-3 år, 18 % i familier, hvor yngste barn er 4-5 år gammelt). Denne sammenhæng mellem børns alder og samvær så vi også i kapitel 4, hvor 51 % af de 13-17-årige børn, der skulle til børnesamtale, angav, at der ikke var samvær, mod 29 % af de 6-8-årige børn.

Vi ser ikke overraskende også en høj andel af familier uden samvær i de familier, hvor der ikke var kontakt mellem forældrene ved sagens start (60 %). Til gengæld finder vi ingen statistisk signifikante forskelle på familier, hvor forældrene angav hhv. et lavt, moderat eller højt konfliktniveau ved sagens begyndelse.

Tabel 6.1 Familier, hvor der ikke har været samvær mellem samværsforælder og det udvalgte barn måneden før besvarelsen af spørgeskemaet. Afsluttede sager. 2022-2023. Betingede sandsynligheder.

Andel uden samvær mellem barn og samværsforælder seneste måned	
Samlet andel af sager behandlet i 2023	25
Yngste barns alder	
0-3 år	14 ref
4-5 år	18
6-8 år	21
9-12 år	29***
13-17 år	35***
Konfliktniveau ved sagens start	
Lavt	19 ref
Moderat	19
Højt	21
Ingen kontakt	61***
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	27
Samværsforælder	20**
Antal	1.012

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **samvær** år behandlingsspor – sagstype – retten – kommunesag – konfliktniveau – samvær afbrudt før sag – børns alder – underretninger – forældrepræposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

At en fjerdedel af forældrene i undersøgelsen oplyser, at der ikke har været samvær mellem det udvalgte barn og samværsforælderen efter sagsforløbet, kan umiddelbart synes som et højt niveau. Tallet understøttes dog dels af analyserne i kapitel 3, der viste, at 37 % af de forældre, der ansøgte om at få behandlet en samværs sag, angav, at de ved sagens begyndelse ikke så deres barn, dels af analyserne i kapitel 4, hvor 38 % af de børn, der kommer til en børnesamtale, angiver, at de ikke har samvær med den ene forælder. Reelt sker der således formodentlig et fald i andelen uden samvær hen over sagsforløbet.

6.3 Håndteringen af samarbejde efter sagsforløbet

Forældrenes egen angivelse af deres samarbejde varierer hen over undersøgelsesperioden, og der tegner sig ikke en klar tendens. Tabel 6.2 viser, at der var en mindre bedring blandt forældrene med afsluttede sager fra 2018-21, idet lidt flere er i stand til at samarbejde om det vigtigste i deres børns liv (fra 34 til 39 %). Fra 2022 viser data imidlertid et fald, så det i 2023 kun var 27 % af forældrene, der mente, at de kunne samarbejde på den måde om børnene. En anden indikator – om forældrene er gode til at indgå og overholde aftaler – viser et tilsvarende mønster: En stabil andel på 40 % tilslutter sig udsagnet frem til 2021, hvorefter der sker et fald til 27 % i 2023 (ikke vist i tabel). Det seneste fald kan være udtryk for datausikkerhed, men vi kan konstatere, at der samlet set i hvert fald ikke er sket en bedring i forældrenes oplevelse af at kunne samarbejde hen over evalueringsperioden.

Oplevelsen af at kunne håndtere sit samarbejde efter sagsforløbet hænger, jf. tabel 6.2, sammen med, om forældrene har fået deres sag indbragt for retten, og om de har været i kontakt med kommunen. Den væsentligste forklarende faktor er dog deres konfliktniveau ved sagens begyndelse, idet 51 % af forældre, der indledningsvis havde et lavt niveau, er enige i, at de efter sagsforløbet formår at samarbejde, mod 28 % af forældre med et højt konfliktniveau og 15 % af de forældre, der ikke havde kontakt med hinanden ved sagens begyndelse.

Ud over konfliktniveauet spiller børnenes alder en selvstændig rolle, idet forældre med mindre børn i højere grad end forældre med større børn oplever at kunne få samarbejdet til at køre. Og så ser vi her, at samværsforældrene i højere grad end bo-pælsforældrene oplever, at forældrene er i stand til at samarbejde efter sagsforløbet.

Tabel 6.2 **Udvikling i forældres egen oplevelse af at kunne håndtere deres samarbejde efter afsluttet sag. 2018-2023. Afsluttede sager. Betingede sandsynligheder.**

Enig i, at forældre er i stand til at håndtere samarbejde	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	34 ref
2019	34
2021	39*
2022	37
2023	27*
Indbragt for retten	

Enig i, at forældre er i stand til at håndtere samarbejde	
Ikke indbragt for retten	35
Indbragt for retten	23**
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt	35
Kontakt	28*
Konfliktniveau ved sagens start	
Lavt	51 ref
Moderat	35**
Højt	28***
Ingen kontakt	15***
Yngste barns alder	
0-3 år	38 ref
4-5 år	44
6-8 år	32
9-12 år	28
13-17 år	21
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	29
Samværsforælder	36
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	2.983/1.036

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

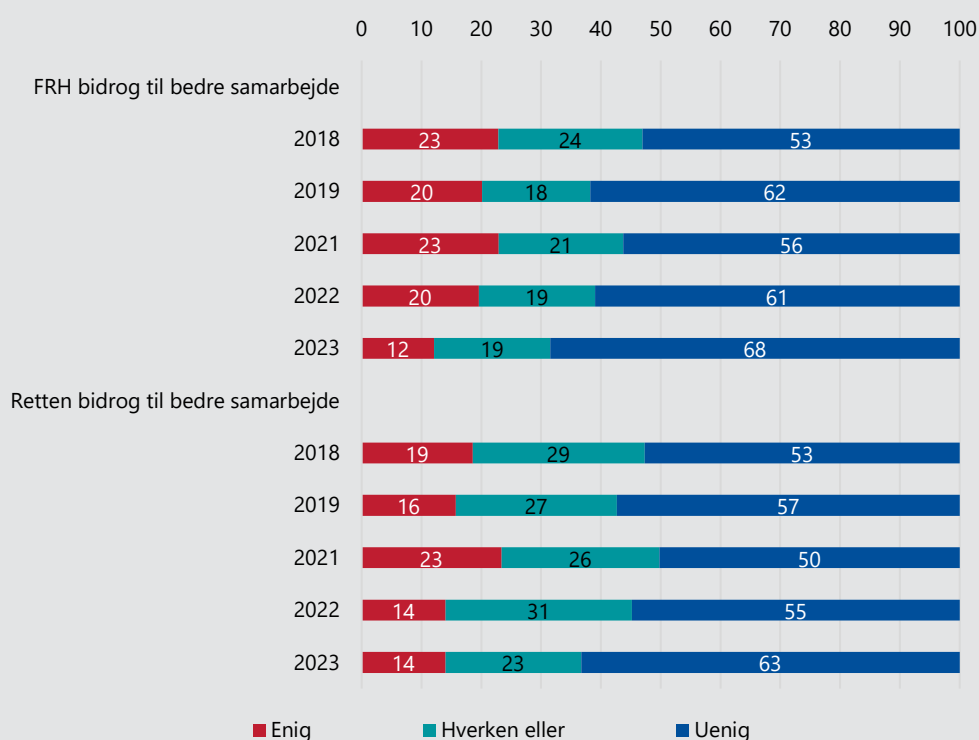
Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **samarbejde** år – behandlingsspor – retten – sagstype – kommunesag – konfliktniveau – børns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Relativt få forældre med afsluttede sager mener, at Familieretshuset hhv. familieretten har bidraget til at forbedre deres forældresamarbejde, jf. figur 6.2. I 2018 før reformen var 23 % af alle forældre med færdigbehandlede sager enige i, at sagsbehandlingen i Statsforvaltningen havde bidraget til et bedre forældresamarbejde. I perioden 2019-2022 gjaldt det for 20-23 % af dem, der havde mødt Familieretshuset, og i 2023 for 12 %. Når vi tager forbehold for øget datausikkerhed i 2023-indsamlingen, er der ingen tydelig tendens til udvikling i tilfredsheden med Statsforvaltningen/Familieretshuset hen over evalueringsperioden.

På samme måde viser figuren, at 14-23 % af forældrene i undersøgelsen er enige i, at familieretten har bidraget til et bedre forældresamarbejdet. Forskellene er ikke signifikante, og der er således heller ikke her tydelig tendens til udvikling hen over evalueringsperioden.

Figur 6.2 Udviklingen i forældres oplevelse af at Familieretshuset hhv. familieretterne bidrager til forbedringer i forældresamarbejdet. 2018-2023. Procent.

Anm.: Antal: 3.143 hhv. 1.100.

FRH = Familieretshuset.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre.

I de kvalitative interviews giver en del forældre udtryk for, at forældresamarbejdet er blevet forværret efter mødet med det familieretlige system. Det skyldes ifølge forældrene, at relationen er blevet sat på spidsen under møderne, og at angreb og uenigheder mellem forældrene har fyldt i forløbet – frem for at de har opnået redskaber til at samarbejde og hjælpe deres børn til en god hverdag. For nogle forældre er det selve det at stå som modparter over for hinanden i en sag, der opleves som et nulsumsspil, der øger konflikten. Andre giver udtryk for, at årsagen til, at forældresamarbejdet er blevet svækket, er, at der er kommet nogle informationer på

bordet i forbindelse med oplysningen af sagen, hvilket har eskaleret deres konflikt og påvirket relationen:

Samarbejdet er blevet værre, for nu vil hun slet ikke se på mig, fordi der er nogen, der har lavet en indberetning og belyst, hvad hun egentlig har gang i. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

På den anden side er der en gruppe forældre, der vurderer, at deres forældresamarbejde er blevet bedre efter forløbet i det familieretlige system. En forælder påpeger, at processen ikke kun har bidraget til at løse deres konflikt, men også har styrket deres evne til selvstændigt at håndtere konflikter gennem kommunikation. Dette står i kontrast til deres tidligere situation, hvor de havde sværere ved at kommunikere og finde løsninger:

Altså der er ikke noget, som vi som sådan er uenige om længere (...) De grundlæggende konflikter, der var, jamen de er jo løst nu. Så vi vil i første omgang forsøge at ændre samværsaftalen selv i stedet for at få Familieretshuset indover. (Far, samværsforælder, § 7-forløb)

6.4 Trivsel og hverdagsliv efter sagsforløbet

I spørgeskemaundersøgelsen blandt forældrene stiller vi forældrene spørgsmål om deres børns og deres egen trivsel. Da evalueringen, jf. reformens mål, primært har fokus på børnenes trivsel, og da vi ikke ser nogen udvikling i forældrenes trivsel hen over undersøgelsesperioden, handler dette afsnit dog udelukkende om børnenes trivsel. Ønsker man som læser indblik i spørgeskemaundersøgelsens resultater om forældrenes trivsel, henviser vi til VIVEs årlige afrapporteringer af forældreundersøgelsen (Dahl, 2019; Dahl, 2020; Dahl, 2023; Dahl & Olsen, 2022). Derudover sætter Hald et al. (2023) fokus på de psykiske belastninger, som forældre kan opleve i det familieretlige system.

6.4.1 Forældres oplevelse af, om det familieretlige system skaber forbedringer i børns hverdagsliv

I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi forældrene, om forløbet i Familieretshuset har bidraget til et bedre hverdagsliv for deres børn. Tilsvarende spørger vi forældre, der har fået deres sag behandlet ved familieretterne, om afgørelsen/afslutningen i familieretten har bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene.

Som tabel 6.3 viser, var 36 % af forældrene med færdigbehandlede sager, som havde fået deres sag behandlet i Statsforvaltningen i 2018, enige i, at forløbet havde bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene, mod 28 % af dem, der fik deres sag behandlet i Familieretshuset i 2023. Andelen, der er enige i udsagnet, svinger dog hen over projektperioden, og når vi tager højde for datausikkerheden, må vi nøjes med at konstatere, at andelen, der er enige i udsagnet, ikke er steget.

Når vi ser på forskellige gruppers oplevelse af at få hjælp i Familieretshuset til at forbedre deres børns hverdagsliv blandt forældre, hvis sag er behandlet i 2022-2023, ser vi tydelig forskel på forældre, hvis sag er indbragt for retten (19 %), og forældre, hvis sag er færdigbehandlet i Familieretshuset (33 %). Vi ser også, at forældre, der er i kontakt med kommunen i mindre grad oplever, at Familieretshuset har bidraget til et bedre hverdagsliv (24 %) sammenlignet med forældre uden kontakt til kommunen i løbet af sagsforløbet (34 %).

Derudover ser vi, at forældre, der havde et lavt konfliktniveau ved sagens start, i højere grad oplever, at Familieretshuset har kunnet hjælpe med at forbedre børnenes hverdagsliv sammenlignet med forældre med højere konfliktniveau og forældre uden kontakt med hinanden ved sagens start (39 % vs. 27-28 %).

Endelig viser tabellen, at 38 % af bopælsforældrene er enige i, at Familieretshuset har bidraget til et bedre hverdagsliv, mod 20 % af samværsforældrene.

Tabel 6.3 **Udvikling i forældres oplevelse af, at forløbet i Familieretshuset har bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.**

Enig i, at forløbet i Familieretshuset har bidraget til bedre hverdagsliv for børn	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	36 ref
2019	27***
2021	31
2022	32
2023	28**
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	33
Indbragt for retten	19***
Kontakt med kommunen	

Enig i, at forløbet i Familieretshuset har bidraget til bedre hverdagsliv for børn

Ikke kontakt	34
Kontakt	24**
Konfliktniveau ved sagens start	
Lavt	39 ref
Moderat	28*
Højt	27**
Ingen kontakt	27*
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	38
Samværsforælder	20***
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	2.873/1.012

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **FRH_bede trivsel** år – behandlingsspor – sagstype – retten – kommunesag – konfliktniveau – børns alder – ikke samvær – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Når vi i tabel 6.4 ser på oplevelsen af, at afgørelsen/afslutningen i retterne har bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene, finder vi umiddelbart en større forskel mellem andelen, der var enige i udsagnet i 2018 før reformen (47 %), og andelen, der er enige i udsagnet efter reformen (32-39 %). Datagrundlaget er dog mindre, og usikkerheden større, i de spørgsmål, der angår retterne, og vi må derfor igen nøjes med at konstatere, at der ikke er flere, der oplever, at afgørelsen/afslutningen i retten bidrager til et bedre hverdagsliv for børnene efter sagernes afslutning.

Her er forskellen på samværs- og bopælsforældre endnu tydeligere, end den var i tabel 6.3, idet 50 % af bopælsforældrene i de afsluttede sager oplever, at familierettens afgørelse/afslutning har bidraget til et bedre børne-hverdagsliv mod kun 21 % af samværsforældrene.

Tabel 6.4 Udvikling i forældres oplevelse af, at afgørelsen/afslutningen i familieretten har bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene. Afsluttede sager. 2018-2023. Betingede sandsynligheder.

Enig i, at rettens afgørelse har bidraget til bedre hverdagsliv for børn	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2018	47 ref
2019	35*
2021	39
2022	39
2023	32**
Besvarende forælders position	
Bopælsforælder	50
Samværsforælder	21***
Antal (alle år hhv. 2022-2023)	1.060/419

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **Ret_afg_bedre trivsel** år – behandlingsspor – sagstype – kommunesag – konfliktniveau – børns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

6.4.2 Børnenes trivsel vurderet ved hjælp af SDQ-instrumentet

I spørgeskemaundersøgelsen til forældrene måler vi de 2-17-årige børns trivsel ved hjælp af det validerede instrument "Strengths and Difficulties Questionnaire", der består af 25 spørgsmål om børns følelsesmæssige og adfærdsmæssige styrker og vanskeligheder¹⁶. 20 af spørgsmålene indgår i en samlet skala, der på baggrund af nationalt udviklede normer kan vise andelen af børn, der befinder sig inden for normalområdet blandt danske børn. Analyserne af disse data viser ingen udvikling i trivslen blandt børn, hvis forældre har sager i Familieretshuset, over tid. I 2023 lå 68 % af børnene, jf. tabel 6.5, samlet set inden for normalområdet på den samlede SDQ-skala.

Den multivariate lineære sandsynlighedsmodel, der blandt andet kontrollerer for børnenes alder, og hvorvidt der var underretninger på børnene året før den familieretlige sag, viser, at børn i sager, der har været indbragt for retten, og børn i

¹⁶ sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?language=Danish.

familier, der har været i kontakt med kommunen i løbet af sagsforløbet, trives dårligere end børn i familier med mindre myndighedskontakt.

Vi kan ikke udelukke, at der er andre individuelle og familiemæssige grunde end dem, der indgår i modellen, til, at børn i familier med megen myndighedskontakt trives dårligere end børn i familier med mere myndighedskontakt. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, om et langvarigt og komplekst sagsforløb også i sig selv er med til at mindske trivslen hos børnene.

Tabel 6.5 Børns trivsel vurderet ved hjælp af SDQ-instrumentet. 2-17-årige børn. Afsluttede sager, hvor den besvarende forælder ser barnet. 2022-2023. Betingede sandsynligheder.

Andel børn, der ligger inden for normalområdet på SDQ-skalaen	
Samlet andel af sager behandlet i 2023	68
Indbragt for retten	
Ikke indbragt for retten	72
Indbragt for retten	62*
Kontakt med kommunen	
Ikke kontakt	77
Kontakt	61***
Antal	661

Anm.: Signifikans: * ($p < 0,05$), ** ($p < 0,01$), *** ($p < 0,001$).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **SDQ_trivsel** år – behandlingsspor – sagstype – retten – kommunesag – konfliktniveau – børns alder – underretninger – forældreposition – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2022 og 2023.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

6.4.3 Underretninger på børnene efter sagsforløbet

Ud over de oplysninger vi har om børnenes trivsel fra forældrene, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen eller i kvalitative interviews, har vi også mulighed for at inddrage oplysninger fra Danmarks Statistik om underretninger på børnene efter sagsforløbet. Da disse data kun er tilgængelige frem til og med 2022, kan vi dog kun se på sager, der er behandlet i det familieretlige system frem til og med 2021.

Som tabel 6.6 viser, er der ikke sket væsentlige ændringer i andelen af familier, hvor der er underretninger på børnene året efter sagsforløbet, fra 2017 til 2021. Tabellen viser dog, at der i højere grad er sket et fald i andelen af familier med underret-

ninger efter reformen sammenlignet med før. Da der generelt er sket en stigning i antallet af underretninger i Danmark, er det dog vanskeligt at sige, om ændringerne skyldes en ændret praksis i det familieretlige system eller ændringer i, hvordan der underrettes generelt.

Tabel 6.6 Underretning på mindst et barn. Før, under og efter sagsforløbet. Procent.

	Året før sagen	Samme år	Året efter	Antal
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset				
2017	30	39	30	12.322
2018	31	40	32	12.513
2019	34	43	30	11.439
2020	37	41	31	12.653
2021	37	41	32	14.006
2022	35	45		12.853

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Når vi ved hjælp af en multivariat lineær sandsynlighedsmodel undersøger, hvad der kendetegner familier, hvor der efter sagsforløbet kommer nye underretninger på et barn, finder vi, jf. tabel 6.7, en højere hyppighed af nye underretninger i de familier, hvor sagen er behandlet i § 7-sporet (37 % mod 27 % i § 6-sporet), selvom vi tager højde for antallet af underretninger før sagens begyndelse. Dette resultat indikerer formodentlig, at udredningsprocessen i § 7-sporet bidrager til at afdække bekymrende forhold i familien, som ikke før har været kendt af de kommunale myndigheder. Det er dog også muligt, at familier, der får deres sag behandlet i § 6-sporet, i højere grad end familier i § 7-sporet får nogle løsninger, der bidrager til bedre trivsel for børnene og dermed færre underretninger.

Ud over forskellen på de to spor ser vi også et lidt lavere niveau af underretninger i familier, hvor forældrene ikke er i kontakt med hinanden, hvilket som før vist også ofte betyder, at børnene i familien ikke har samvær med den ene forælder. Forskellene er ikke store, men dog interessante i diskussionen om, hvorvidt adgangen til begge forældre er en ressource for børnene, uanset om forældrene er gode til at samarbejde eller ej.

Endelig viser tabellen som ventet et langt højere antal underretninger efter sagsforløbet i familier, hvor der før sagen var underretninger på et barn samt et højere niveau af underretninger i familier, hvor forældrene har et lavere uddannelsesniveau, hvilket er tæt sammenhængende med et generelt lavere niveau af socioøkonomiske ressourcer i familien.

Tabel 6.7 Underretninger på børn efter sagsforløbet. Afsluttede sager fra 2019-2021. Betingede sandsynligheder.

Underretning på mindst et barn året efter sag	
Samlet andel af sager behandlet i 2023	33
Sagstype	
Ren samværs sag	31
Bopæls- eller FM-sag	36***
Behandlingsspor	
§ 6-sporet	27
§ 7-sporet	37***
Konfliktniveau	
Lavt	32 ref
Moderat	31
Højt	37**
Ingen kontakt	28***
Underretninger på børn året før	
Nej	29
Ja	43***
Forældres højeste uddannelse	
Gymnasial uddannelse	42 ref
Erhvervsfaglig uddannelse	36***
Videregående	28***
Antal	26.035

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001).

Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **Underretning_efter** år – behandlingsspor – retten – sagstype – konfliktniveau – børns alder – underretninger – forældres uddannelse.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

Forældrene vurderer generelt, at børnenes trivsel har været præget negativt i den tid, sagen i det familieretlige system har stået på. Dette skyldes primært den lange ventetid og mangel på afklaring hos børnene, der i samværs sager har brug for et hurtigt og klart svar på, hvor og hvornår de skal være hos hvilken forælder:

Børnene har her 5 måneder efter ikke fået nogen afklaring, og deres trivsel har været stærkt nedadgående, de er belastede (...) Håbet på og modet til

at blive hørt er forsvundet på baggrund af den lange sagsbehandlingstid.
(Mor, bopælsforælder, § 7- forløb)

På trods af den overvejende mistrivsel hos børnene under sagsbehandlingen ses der både positive og negative erfaringer med børnenes hverdag og trivsel efter sagsforløbet. På den ene side er der en gruppe forældre, der vurderer, at deres børns trivsel er blevet bedre efter sagens afslutning, fordi sagens udfald har været til børnenes fordel:

Hendes trivsel er blevet bedre og bedre hele tiden, men jeg har kunnet mærke det især i starten, hvor hun var lettet. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

Omvendt ses der også tilfælde, hvor forældrene vurderer, at børnene efter sagsforløbet er i mistrivsel og har en mindre harmonisk hverdag, fordi sagens udfald har være ulempe for børnene. Dette er tilfældet hos en forælder, der fortæller, at beslutningen om at indføre en midlertidig afgørelse med hyppige skiftedage har medført stor utryghed for hendes to børn:

De [børnene, red.] er hele tiden i alarmberedskab. De ved ikke, hvornår de bliver hentet. Det er enormt følelsesmæssigt krævende af dem at håndtere en skiftedag, så de tror, at den er der hele tiden. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

Således ses der en mulig sammenhæng mellem børnenes trivsel efter sagen og forældrenes vurdering af, hvorvidt sagens udfald er i børnenes interesse.

6.4.3.1 Børnenes egen oplevelse af trivselen efter den familieretlige sag

I de kvalitative interviews med børnene fortæller de selv, hvordan de oplever, at sagen i Familieretshuset har påvirket deres hverdagsliv i tiden efter børnesamtalen, og efter at sagen i Familieretshuset er afsluttet. For nogle børn har sagens afslutning medført mere stabilitet og mindre bekymring, omend der ofte også har været omkostninger:

Jeg synes, det er megadejligt, at [far] har fået fuld forældremyndighed og alt det her. Fordi ... så skal min far slet ikke tænke på at bede mor om at gøre dit og dat (...) og så skal vores mor ikke tænke på andet end at skulle prøve at få samvær med mig eller Simone lige nu. Og så skal hun ikke tænke på tøj, sko, læge og tandlæge eller sådan alt det der. (Pige, 15 år)

Denne pige fortæller dog også, at sagsforløbet har forringet forholdet til moren, fordi der har været nogle konfrontationer med moren til møder i Familieretshuset,

der efterfølgende har medført ustabilitet i samværet og følelser af svigt hos børnene:

Det er nok bare på grund af, at jeg føler mig så svigtet af hende, men jeg savner hende stadig. (Pige, 15 år)

Andre børn oplever, at sagen i Familieretshuset samlet set har kompliceret deres familiesituation, og nogle har (delvist) fortrudt deres egne udsagn.

Jeg fortrød rigtig meget, at jeg var gået mere over på hans side, end jeg var på min mors. Fordi det var jo ikke, fordi min mor var ond og ville gøre noget ved mig. Det var bare, fordi at hun gerne ville sikre os, at vi havde det godt, der hvor vi var. Så på en måde har jeg lidt fortrudt, at jeg lyttede mere på ham. Altså ikke fordi, vi ville jo alle sammen gerne have, også min lillebror, at vi var mere hjemme hos ham. Men på en måde lokkede han os lidt. (Pige, 11 år)

Enkelte oplever ikke de store forandringer efter sagens afslutning eller tillægger dem ikke meget vægt.

Det er fint. Altså, jeg var også lidt ligeglad med, om jeg fik en til dag eller ikke. Så jeg forstod egentlig ikke, hvorfor jeg skulle derhen [i Familieretshuset, red.]. Fordi, jeg havde sagt flere gange, at jeg var ligeglad med det. (Pige, 10 år)

6.5 Nye henvendelser til det familieretlige system

Hvis forældre fortsat oplever vanskeligheder i deres samarbejde, eller hvis børnene i familien ikke trives med de ordninger, forældrene er nået frem til i det familieretlige system, kan det føre til, at forældrene starter nye sager i Familieretshuset. I perioden 2016-2021 ser vi ingen udvikling i andelen af sager, der behandles i det familieretlige system året efter eller to år efter, at sagen er behandlet. Det gælder for omkring 30 % af sagerne i hele undersøgelsesperioden.

Når vi ser på hele forløbet før og efter reformen, har vi ikke mulighed for at se, om der er tale om nye sager eller om eksisterende sager, der behandles over flere kalenderår. Efter reformen har vi mulighed for at være mere præcise ved at bruge Familieretshusets registerdataoplysninger om, hvorvidt en af forældrene har udfyldt et

screeningsspørgeskema året efter, at de har fået behandlet en sag i § 6- eller § 7-sporet, som indikator på, at forældrene *har ønsket* at starte en ny sag.¹⁷

Når vi bruger denne metode til at undersøge andelen af familier, der vender tilbage til det familieretlige system, efter at deres sag er behandlet, finder vi generelt også begrænset udvikling, og vi ser meget få forskelle på de sager, der er blevet behandlet i § 6-sporet og dem, der er blevet behandlet i § 7-sporet.

Til gengæld finder vi, som tabel 6.8 viser, en mindre, men signifikant forskel på andelen af nye sager i de familier, hvor forældrene har kontakt med hinanden, og dem, hvor forældrene ikke har kontakt med hinanden – med færre nye sager i de familier, hvor der ikke er kontakt. Derudover er sandsynligheden for nye sager noget større, hvis det yngste barn er 0-3 år (30 %), end hvis der er tale om teenagere (13 %).

Tabel 6.8 Nye screeninger i Familieretshuset året efter at sagen er behandlet i § 6- eller § 7-sporet. 2019-2022. Betingede sandsynligheder.

Forældrene screenes til § 6- eller § 7-forløb året efter aktuel sag	
År, hvor sagen behandles i Familieretshuset	
2019	27 ref
2020	22***
2021	22**
2022	24
Konfliktniveau	
Lavt	23 ref
Moderat	23
Højt	24*
Ingen kontakt	19***
Yngste barns alder	
0-3 år	30 ref
4-5 år	26***
6-8 år	23***
9-12 år	20***
13-17 år	13***
Antal (alle år hhv. 2021-2022)	36.580/21.829

Anm.: Signifikans: * (p<0,05), ** (p<0,01), *** (p<0,001). Lineær sandsynlighedsmodel: reg. **Ny_sag** år – behandlingsspor – sagstype – retten – konfliktniveau – børns alder – underretninger – forældres uddannelse. Forskel på grupper målt samlet i 2021 og 2022.

Kilde: Familieretshusets sagsregisterdata og Danmarks Statistiks registerdata.

¹⁷ Screeningen i sig selv siger ikke noget om, hvorvidt deres ønske er blevet efterkommet af Familieretshuset, eller om sagen alternativt er blevet afvist. Derudover kan der være tale om parallelle sagsforløb, hvor forældrene starter nye sager, samtidig med at Familieretshuset eller familieretterne behandler andre dele af sagen.

Forældrene i det kvalitative materiale gør sig forskellige overvejelser om at indlede nye sager i Familieretshuset. En mindre gruppe forældre ønsker slet ikke at starte en ny sag, fordi de mener, at det familieretlige system har givet dem den nødvendige hjælp, og de har fået den støtte og afgørelse, de søgte hjælp til. De føler sig derfor godt rustede til at håndtere fremtidige konflikter selv uden at skulle involvere Familieretshuset igen. På den anden side er der en større gruppe forældre, der overvejer at oprette en ny sag, men som af forskellige årsager undlader at gøre det. Flere af disse forældre har et ønske om, at der bliver truffet en ny afgørelse, fordi de er utilfredse med den eksisterende. Alligevel afholder de sig fra at tage skridtet, og blandt en gruppe forældre skyldes det, at de vurderer, at sagsprocessen er for krævende og af for ringe kvalitet til, at de ønsker at gennemgå den igen:

Det er ikke noget, jeg vil kæmpe for, for de er så hårde, de der processer. Det bliver ikke nøgternt nok. Det bliver forplumret i de der processer med skiftende sagsbehandlere (...) Der er mange aspekter i det, som jeg synes er håbløse. (Far, samværsforælder, §-6 forløb)

Andre forældre afholder sig fra at oprette en ny sag, fordi de allerede har erfaring med de tilbud, som Familieretshuset tilbyder, og har erfaret, at det ikke passer til de ønsker og behov, der er forbundet med deres situation:

Jeg starter ikke en sag igen. Jeg tror, at det kunne være rigtigt, rigtigt relevant for ham og mig at have noget konfliktmægling, men han vil ikke deltage i det. (Mor § 6-forløb)

Der er også en gruppe forældre, der giver udtryk for, at de kun er indstillet på at oprette en sag i Familieretshuset igen, hvis børnene selv udtrykker et ønske om det, eller hvis deres trivsel kræver det:

Hvis børnene ikke trives, og han ikke anerkender det (...) så vil jeg ikke være bleg for at starte en sag i Familieretshuset. (Mor, bopælsforælder, § 6-forløb)

Hvis der skal startes en sag, så skulle det være, fordi børnene selv gav udtryk for det. Men så tror jeg, jeg vil sige, at jeg synes, at de selv skulle starte med at kontakte Familieretshuset. Jeg synes ikke, det er umagen værd. (Far, samværsforælder, § 6-forløb)

6.6 Delkonklusion

Når vi undersøger udviklingen i familiernes hverdagsliv, efter at de har fået en sag behandlet i det familieretlige system, finder vi generelt begrænset udvikling over tid, og dermed kun få tegn på, at reformen af det familieretlige system har betydet ændringer i forældrenes samarbejde eller børnenes trivsel.

Mindre omfattende samværsordninger over tid

Vi finder dog en ændring i de samværsordninger, familierne praktiserer efter sagsforløbet, idet vi ser færre med samværsordninger, der rækker ud over weekendsamvær, og lidt flere, hvor der ikke er samvær mellem forældre og det barn, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen. Familier, hvor der ikke er samvær mellem børn og den ene forælder, findes oftere blandt familier med store børn samt i familier, hvor der ikke er kontakt mellem forældrene ved sagens begyndelse.

Forældrenes samarbejde hænger sammen med kompleksitet og konfliktniveau

Når vi undersøger, hvad der kendetegner familier, hvor forældresamarbejdet efter sagsforløbet er relativt godt, finder vi et bedre forældresamarbejde i familier, hvor sagen ikke er behandlet i familieretten, og hvor der ikke er kontakt med kommunen. Derudover finder vi en klar og forventelig sammenhæng mellem forældrenes konfliktniveau ved sagens begyndelse og det efterfølgende forældresamarbejde. Og vi finder, at forældrene er bedre til at samarbejde i familier med små børn sammenlignet med familier med teenagebørn.

Sagsforløbet kan medføre en optrapning af konflikterne

Fra de kvalitative data ses ligeledes få eksempler på, at forældrene står tilbage med en oplevelse af, at samarbejdet mellem forældrene er bedre end før sagen startede. Ifølge en del af forældrene bidrager sagsforløbet i det familieretlige system ligefrem til konfliktoptrapning og forværring af forældresamarbejdet, fordi relationen sættes på spil, samtidig med at forældrene ikke nødvendigvis oplever at få tilstrækkelig støtte til at samarbejde efter sagen. Vi ser dog samtidig en mindre gruppe af forældre, der sætter ord på, at de oplever et forbedret forældresamarbejde og øget evne til konfliktløsning efter forløbet i det familieretlige system, fordi de har modtaget brugbar støtte til at udvikle deres samarbejds- og kommunikationsevner.

Barnets hverdagsliv forbedres oftere i sager med mindre myndighedskontakt

Forældrene i spørgeskemaundersøgelsen oplyser i højere grad, at forløbet i Familieretshuset har bidraget til et bedre hverdagsliv for børnene i de mindre komplekse sager med lavt konfliktniveau og uden kontakt med familieretten eller kommunen.

Det peger på, at det er nemmere at forbedre barnets trivsel i de sager, når det er muligt at finde et kompromis mellem forældrene, og der ikke er behov for indgribende afgørelser. I de kvalitative interviews er der dog også flere (bopæls)forældre, der fremhæver, at deres barns trivsel er forbedret, efter at samværet er blevet reduceret eller helt stoppet, fordi samværet og overgangen mellem forældrene tidligere har været problematisk. Et langt sagsforløb bidrager ifølge forældrene desuden ofte til mistrivsel hos børnene, fordi børnene har gået længe i en uafklaret situation, der har skabt en mindre stabil hverdag for barnet samt en mere usikker relation til en eller begge forældre.

Antallet af underretninger stiger under sagsforløbet for derefter at falde

Ved hjælp af registerdata fra Danmarks Statistik kan vi undersøge udviklingen i, om der efter sagsforløbet kommer nye kommunale underretninger på børnene, hvilket er en god indikator på, at personer omkring børnene er bekymrede for børnenes trivsel. Danmarks Statistiks registre er dog kun opdaterede frem til 2022, og vi har derfor ikke mulighed for at vise udviklingen i underretninger efter sagens behandling for de seneste år. Analysen af underretninger viser, at antallet af underretninger stiger i det år, sagen behandles i det familieretlige system, for derefter at falde til nogenlunde samme niveau eller lidt lavere niveau end før sagens begyndelse. Vi kan ikke konstatere en tydelig udvikling i andelen af familier med underretninger fra før reformen til efter. Andelen af familier med underretninger er højere blandt familier, hvis sag er behandlet i § 7-sporet, og lidt lavere blandt familier, hvor der ikke er kontakt mellem forældrene ved sagens start.

Stabil andel af sager, der genoptages

Når vi til sidst undersøger udviklingen i familier, der vender tilbage til det familieretlige system året efter, at deres sag er behandlet, finder vi ingen tydelig udvikling over tid. Familier, hvor der ikke er kontakt mellem forældrene ved sagens start, vender sjældnere tilbage. Det samme gælder familier med større børn.

I de kvalitative interviews fortæller flere forældre, der ikke oplever, at det tidligere sagsforløb har ført til de ønskede løsninger, at de overvejer at starte en ny sag. Ofte afholder de sig dog fra det, fordi de oplever, at mulighederne for at opnå deres ønsker ikke står mål med, hvad det har af konsekvenser for dem selv og deres børn at have en sag i det familieretlige system. Andre er dog klar til at oprette en sag, hvis barnet selv udtrykker et ønske om det, eller hvis børnenes trivsel kræver det.

Dokumentation

7 Rapportens data og analysemetoder

7.1 Indledning

Rapporten bygger på kvantitative og kvalitative data, der er beskrevet overordnet i kapitlet "Hovedresultater" samt i de enkelte analysekapitler. Dette kapitel uddyber beskrivelsen af rapportens data og metoder med henblik på at give læseren en forståelse af kvaliteten af de inkluderede datakilder, omstændighederne omkring indsamlingen af data samt den efterfølgende analyse af data.

Kapitlet beskriver først indholdet af Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata, der dels bruges til at afgrænse evalueringens analysepopulation af familier med forældreansvarssager i det familieretlige system, dels bruges som afhængige og uafhængige variable i analyserne af sagsforløb og forældre og børns oplevelse og udbytte af sagsbehandlingen i det familieretlige system.

Efterfølgende beskrives VIVEs spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt forældre, der indgår i kapitel 5 og 6, samt VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset, der danner grundlag for kapitel 4.

Derefter beskrives VIVEs kvalitative interviewundersøgelser blandt 1) ansatte i Familieretshuset samt udvalgte familieretter og kommuner, 2) forældre med sager i Familieretshuset i 2023 samt 3) børn, der har været involveret i en forældreansvarssag i 2023.

Dernæst beskrives karakteren af de data, VIVE bruger fra Danmarks Statistik, der indgår i analyser i kapitel 3 om familiernes situation op til sagsforløbet i det familieretlige system og derudover indgår i de multivariate regressionsanalyser i kapitel 4-6.

Og endelig følger beskrivelsen af de statistiske metoder, som VIVE har anvendt i rapportens kvantitative analyser.

7.2 Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata

Familieretshusets sagsregisterdata bruges til at afgrænse og beskrive undersøgelsespopulationen i de analyser, der bygger på rene registerdata. Disse data bruges

dog også til at udvælge forældre til VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, som igen er brugt som grundlag for at udvælge informanter til de kvalitative interviews blandt forældre.

7.2.1 Afgrænsning af undersøgelsespopulation og det familieretlige sagsforløb

Familieretshusets og Statsforvaltningens data indeholder samlet set oplysninger om 59.443 forældrepar med mindst et 0-17-årigt barn, der har været i kontakt med Familieretshuset i perioden 2017-2023. Disse indgår i enkelte analyser i kapitel 3. Da reformen især har medført ændringer for familier, hvor forældrene er uenige om samvær, bopæl eller forældremyndighed og som ansøger Familieretshuset om hjælp til at løse uenigheden, ligger fokus dog fortrinsvis på de 42.434 forældrepar, der efter reformen i 2019 er blevet screenet til Familieretshusets to sagsbehandlingsspor: familiemægling i § 6-sporet og familieudredning i § 7-sporet. 31 % af disse er screenet flere gange og indgår derfor i analyser i forskellige år.

Forældreparrene, der screenes til Familieretshusets § 6- og § 7-forløb, identificeres ved hjælp af spørgeskemadata, som Familieretshuset indsamler blandt de ansøgende forældre i forbindelse med screeningen af forældrenes sag. Efterfølgende kobles disse data med Familieretshusets øvrige sagsregisterdata, der indeholder information om de møder, forældre og børn har deltaget i, de aftaler, afgørelser og andre afslutninger, sagen er endt med, samt øvrige oplysninger om sagsbehandlingen (fx omvisitering og oplysning af sagen).

Rapporten tager udgangspunkt i forældrepar frem for sagsakter eller sagsforløb og definerer sagens start som den første screening, forældrene har udfyldt i et givet kalenderår. Da det enkelte forældrepar kan have flere samtidige sager under behandling samtidig, kan denne afgrænsning medføre, at nogle af rapportens resultater afviger fra andre analyser af de familieretlige sagsforløb. Vi kan dog ikke se, at andre afgrænsningsmetoder giver et væsentligt mere sandt billede i forhold til forældrenes og systemets perspektiv.

Når vi ser på de tilbud, forældre og børn har deltaget i efter screeningen, og de aftaler, afgørelser og andre afslutninger, der er sket i sagerne, følger vi familierne hen over to år: det år, hvor de er screenet, og året efter. Ifølge Rigsrevisionens rapport har den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for afsluttede sager i Familieretshuset varieret fra 27 uger i 2020 og 2021 til 21 uger i 2022 og 2023, mens den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for sager, der behandles hos begge myndigheder, har varieret mellem 51 uger i 2020 og 62 uger i 2021 (Rigsrevisionen, 2024). I langt de fleste sager vil en afgrænsning på to kalenderår derfor indfange størstedelen af den sagsbehandling, familien har modtaget i et enkelte sagsforløb.

Kravet om at se på sagsforløbene over en 2-årig periode betyder dog samtidig, at vi ikke kan give et korrekt billede af de nyeste sager, der er screenet i 2023, da vi ikke har data om disse fra 2024.

7.2.1.1 Afgrænsning af undersøgelsespopulation i analyser, der går på tværs af reformtidspunktet

I enkelte analyser i afsnit 2.7 inddrages data om sager, der er behandlet før reformen. Her anvender vi Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata, der viser, om familien har fået behandlet en sag om samvær, bopæl eller forældremyndighed. I Statsforvaltningens data har vi ikke oplysninger om møder og heller ikke om den screeningskategori, familien ville have tilhørt. Tidsmæssigt anvender vi dog stadig et 2-årigt perspektiv, når vi ser på sagens aftaler, afgørelser og andre afslutninger. I alt optræder 48.001 forældrepar i disse data.

7.2.1.2 Afgrænsning af undersøgelsespopulation i analyser, der bygger på supplerende data fra Familieretshuset

I forbindelse med evalueringen af det familieretlige system har medarbejdere i Familieretshuset indtastet udvalgte oplysninger om afsluttede sager i et separat datasæt. Dette datasæt indeholder oplysninger om oplysning af sagerne og kommunernes rolle i de familieretlige sager. Disse data dækker dog kun en del af de behandlede sager, og undersøgelsespopulationen i analyser baseret på dette datasæt består således af 11.530 forældrepar, der er screenet i årene 2019-2022, og som har været til mindst et møde i § 6- eller § 7-sporet i 2019-2023.

7.2.2 Anvendelse af konkrete variable fra Familieretshusets sagsregisterdata

Tabel 7.1 giver en oversigt over de data, der i analysen stammer fra Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregistre. Der inddrages i alt data fra seks datasæt, der kobles sammen ved hjælp af børns og forældres pseudonymiserede cpr-numre.

Tabel 7.1 **Oversigt over anvendte data fra Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregistre**

Datakilde	Antal forældrepar med i alt	Periode	Variable
Oversigt over sagens parter samt styringsakter fra Familieretshuset og Statsforvaltningen	59.443 forældrepar med 0-17-årige børn i 2023	2017-2023	Angivelse af, at der er en forældreansvarssag (journalplankode=14)
Familieretshusets screeningsdata udfyldt af den ansøgende forælder	42.434 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2019-2023	2019: 10.112 2020: 13.007 2021: 12.493 2022: 12.912 2023: 12.711	Screeningskategori: § 6 eller § 7 Risikofaktorer knyttet til forældre: problemer med kriminalitet, fysisk eller psykisk vold mellem forældre, misbrug af alkohol eller medicin, forbrug af illegale stoffer, svær psykisk lidelse Risikofaktorer knyttet til børn: helbredsproblemer, bekymring fra fagpersoner, vanrøgt, overgreb, fysisk eller psykisk vold, forældrebekymring for overlast Den ansøgende forælders køn
Familieretshusets styringsakter	36.210 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2019-2022	Data dækker 2019-2023. Dog kun data om forældrepar, der er screenet i 2019-2022 Årligt antal svarer til antallet af screenede	Oplysning om, hvorvidt sagen er omvisiteret
Familieretshusets mødedata	31.371 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2019-2022, der har været til møder i § 6- eller § 7-sporet og som er screenet i årene 2019-2022	Data dækker 2019-2023. Dog kun data om forældrepar, der er screenet i 2019-2022 2019: 5.694 2020: 8.290 2021: 8.662 2022: 8.724	Møder i § 6-familieæglingssporet Møder i § 7-familieudredningssporet generelt Separate møder i § 7-familieudredningssporet Børnesagkyndig rådgivning Konfliktmægling Børnesamtaler Kontaktpersonssamtaler Overvåget samvær
Familieretshusets afgørelsesdata	36.210 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2019-2022, der er screenet i årene 2019-2022	Data dækker 2019-2023. Dog kun data om forældrepar, der er screenet i 2019-2022	Sagen henlagt Der er indgået en aftale i sagen Endelig samværsafgørelse Midlertidig samværsafgørelse Midlertidig afgørelse om forældremyndighed eller bopæl Sagen indbragt for retten

Datakilde	Antal forældrepar med i alt	Periode	Variable
		Årligt antal svarer til antallet af screenede	Der er gennemført børnesagkyndig undersøgelse eller sagkyndig erklæring
Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata	48.001 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2017-2022, der har fået en samværs, bopæls- eller forældremyndighedssag behandlet i 2017-2022	Data dækker 2017-2023. Dog kun data om forældrepar med afgørelsesakt i 2017-2022. 2017: 12.330 2018: 12.516 2019: 11.444 2020: 12.654 2021: 14.007 2022: 12.845	Sagen henlagt Der er indgået en aftale i sagen Endelig samværsafgørelse Midlertidig samværsafgørelse Midlertidig afgørelse om forældremyndighed eller bopæl Sagen indbragt for retten
Familieretshusets supplerende data over afsluttede sager udfyldt af medarbejdere	11.530 forældrepar med 0-17-årige børn i årene 2019-2022, der er screenet i årene 2019-2022, og som har været til møde i 2019-2023	Data dækker 2019-2023. Dog kun data om forældrepar, der er screenet i 2019-2022 2019: 1.974 2020: 3.353 2021: 4.477 2022: 4.480	Information om Familieretshusets oplysning af sagen Information om kommunens deltagelse i møder Kommunens initiativret

7.2.3 Sammensætning af familier, der optræder i Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata

Familierne i de anvendte sagsregisterdata fra Familieretshuset og Statsforvaltningen, afviger, jf. Tabel 7.2 i begrænset omfang fra hinanden i de enkelte år. Andelen af familier, hvor der er underretninger på et barn året før den familieretlige sag, er dog lidt højere blandt de familier, der optræder i Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata, hvilket kan hænge sammen med, at andelen af familier med små børn er lidt mindre i disse data end i de øvrige sagsregisterdatasæt.

Hen over årene ses en stigning i andelen af familier, hvor der er underretninger på et barn året før den familieretlige sag, hvilket svarer til udviklingen i den samlede børnefamiliebefolkning i Danmark. Andelen af familier, hvor moren har dansk oprindelse, falder en smule. Til gengæld er andelen af forældre uden erhvervskompetencegivende uddannelse og andelen af familier med mindre børn næsten konstant.

Tabel 7.2 Sammensætning af familier, der optræder i Familieretshusets og Statsforvaltningens sagsregisterdata. Procent.

	Familieretshusets screeningsdata	Familieretshusets mødedata	Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata	Familieretshusets supplerende data over afsluttede sager
Andel uden erhvervskompetencegivende uddannelse				
2017			21	
2018			20	
2019	20	21	20	21
2020	21	20	20	21
2021	20	19	19	20
2022	20	19	19	19
Mor dansk oprindelse				
2017			84	
2018			84	
2019	85	84	83	85
2020	85	85	83	86
2021	83	83	82	83
2022	81	82	80	81
Yngste barn 0-3 år				
2017			24	
2018			24	
2019	26	27	24	28
2020	25	24	23	25
2021	25	23	22	24
2022	25	23	23	24
Underretning på børn året før sag				
2017			29	
2018			31	
2019	27	30	34	31
2020	32	36	37	35
2021	31	33	37	34
2022	31	33	35	33

	Familieretshusets screeningsdata	Familieretshusets mødedata	Statsforvaltningens og Familieretshusets afgørelsesdata	Familieretshusets supplerende data over afsluttede sager
	Screeningsdata	Mødedata	STV's og FRH's afgørelsesdata	Supplerende data i afsluttede sager
Antal				
2017			12.330	
2018			12.516	
2019	10.112	5.694	11.444	1.974
2020	13.007	8.290	12.654	3.353
2021	12.493	8.662	14.007	4.477
2022	12.912	8.724	12.845	4.480

7.3 Spørgeskemadata indsamlet blandt forældre med sager i Familieretshuset og Statsforvaltningen i 2018-2023

Spørgeskemaundersøgelsen er udsendt til den ene forælder i sager, der er behandlet i Familieretshuset/Statsforvaltningen i årene 2018-2023. Data er hvert år udsendt til 4.500-5.700 forældre. Hen over årene har svarprocenten været faldende fra 38 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i Statsforvaltningen før reformen, til 22 % blandt forældre, der fik deres sag behandlet i Familieretshuset i 2023. Det har betydning for datakvaliteten og muligheden for at sammenligne på tværs af år. Når vi sammenligner de forældre, der har deltaget i de forskellige år, finder vi et stigende frafald blandt forældre med et lavere uddannelsesniveau og relativt lav indtægt samt blandt forældre, der ikke har fået deres sag behandlet i familieretten/byretten.

7.3.1 Dataindsamling

De forældre, der er udvalgt til spørgeskemaundersøgelsen, har alle været part i en forældreansvarssag i Familieretshuset i 2018, 2019, 2021, 2022 og 2023. I hver sag er den ene forælder tilfældigt udvalgt som deltager i spørgeskemaundersøgelsen. Det første spørgeskema blev udsendt i januar 2019 med frist for besvarelse i marts 2019. Det andet blev udsendt i januar 2020 med svarfrist i marts 2020. Det tredje spørgeskema blev udsendt i september-oktober i 2021 med svarfrist i december 2021. Det fjerde spørgeskema blev udsendt i september 2022 med svarfrist i november 2022. Det femte spørgeskema blev udsendt i december 2023 med svarfrist

januar 2024. Da en del familier som beskrevet har møder i Familieretshuset i flere år, kan der være overlap mellem respondenterne i de fire indsamlingsrunder.

Indsamlingen af data er foregået ved at udsende et brev til den ene forælders e-Boks med orientering om undersøgelsen og link til et web-spørgeskema.¹⁸ I hver sag er den adspurgte forælder udvalgt tilfældigt. I 2019 (baselinemålingen) blev skemaet udsendt til 2.319 mødre og 2.134 fædre – dvs. i alt 4.553 respondenter. I 2020 (1. opfølgingsmåling) blev skemaet udsendt til 2.653 mødre og 2.532 fædre – dvs. i alt 5.185 respondenter. I 2021 (2. opfølgingsmåling) blev skemaet udsendt til 2.359 mødre, 2.407 fædre og 22 medmødre – dvs. i alt 4.788 respondenter. I 2022 blev skemaet udsendt til 2.389 mødre, 2.276 fædre og 18 medmødre – dvs. i alt 4.683 respondenter. Og i 2023 blev skemaet udsendt til 2.851 mødre, 2.838 fædre og 11 medmødre – i alt 5.700 respondenter. Forældre, der ikke i første omgang besvarede skemaet, blevet rykket via et nyt brev i e-Boks. I 2019 blev der udsendt én rykker, mens der i 2020-2023 blev udsendt to.

I spørgeskemaet er forældrene blevet bedt om at svare på spørgsmål vedrørende deres barn/deres børn. Hvis forældrene har flere fælles børn, er de blevet bedt om at svare på vegne af det ældste fælles barn, der er involveret i sagen. Dette barn omtales i rapporten som "det udvalgte barn".

Vi inkluderer både spørgeskemaer, der er fuldt og delvist besvaret, som procentgrundlag i vores analyser, så vi på den måde potentielt får besvarelser fra et lidt bredere udsnit af forældrene, end hvis vi kun anvender de fuldt besvarede skemaer. I 2019 svarede 1.754 (39 %) helt eller delvist på spørgeskemaet – i 2020 svarede 1.878 (36 %). I 2021 var det 1.528 (32 %). I 2022 var det 1.311 (29 %). Og i 2023 var det 1.219 (22 %). Svarprocenten er således faldende over årene – særligt i 2023, hvilket desværre er en generel tendens, der også ses i andre spørgeskemaundersøgelser. Dette kan skyldes en øget brug af surveys og tilfredshedsmålinger til både forskningsmæssige og kommercielle formål, hvilket kan forårsage en vis træthed over for spørgeskemaundersøgelser.

¹⁸ Udsendt ved hjælp af survey-programmerne SurveyXact og Defgo.

Tabel 7.3 Besvarelsesprocenter ved dataindsamlingen i 2019, 2020, 2021, 2022 og 2023. Fuldt eller delvist besvarede skemaer.

	Ikke besvaret (%)	Besvaret (N)	Svarprocent (%)	n=#
2019	2.783	1.739	38 %	4.522
2020	3.420	1.832	35 %	5.252
2021	3.294	1.584	32 %	4.878
2022	3.356	1.406	30 %	4.762
2023	4.349	1.219	22 %	5.568
Total	17.202	7.780	31 %	24.982

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse af forældres oplevelse af det familieretlige system, 2019-2023.

Tabel 7.4 viser, i hvilken grad dem, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen (deltaget), er repræsentative for dem, der fik spørgeskemaet tilsendt (det samlede analyseudvalg) i forhold til udvalgte registerdatavariabler for 2018, 2023 og på tværs af årene. Desuden er den vægtede fordeling også vist for hhv. 2018 og 2023.

Tabellen viser, at der i alle år er et ikke-ligeligt fordelt frafald, således at dem, der besvarer spørgeskemaet, er lidt bedre uddannede, i lidt højere grad i beskæftigelse og har lidt bedre økonomiske forhold end dem, der ikke besvarer skemaet. Dette kan påvirke nogle af analyserne. Da skævheden i data kun i mindre grad ændrer sig over tid, vil sammenligningerne over tid kun i mindre grad påvirkes af frafaldet. Desuden ser vi også, at mødrene (som også i højere grad er bopælsforældre) er mere tilbøjelige til at besvare skemaet end fædre (der i højere grad er samværsforældre).

Vægtning af data

Grundet den lave svarprocent har vi undersøgt, om vi på baggrund af udvalgte registervariable bør vægte data ud fra kendte fordelinger i populationen. På den måde er analysegrundlaget mere repræsentativt for den samlede population af forældre med relevante familieretlige sager hos Familieretshuset. Udfordringen er imidlertid, at vi alene kan vægte på de kendte fordelinger, som vi kan hente i registre fra Danmarks Statistik og fra Familieretshusets sagsbehandlingsdata.

I udarbejdelsen af vægtene skal man være opmærksom på ikke at inddrage for mange variable, da man derved risikerer, at enkelte respondenter vægtes uhensigtsmæssigt højt. Hvis man har for mange "subgrupper" kan et lavt antal respondenter kan altså blive repræsentanter for en "gruppe", hvorved denne enkelte besvarelse vægtes for højt. Vægtene introducerer i så fald en større varians i data, som derfor kan risikere at blive udtryk for tilfældige variationer (Kalton & Flores-Cervantes, 2003). Vi vægter derfor på tre udvalgte variable.

Til udarbejdelsen af vægtene har vi valgt at vægte på:

1. Om man har været i retten med sin sag. Valget beror på en vurdering af, at de mest konfliktfyldte sager ender her, og man kunne have en idé om, at sagens konfliktniveau kan have en indflydelse på, om man har lyst til at deltage i spørgeskemaet eller ej.
2. Forældres køn. Vi ser i tabel 7.4, at fædrene er underrepræsenterede. Desuden er de oftere er samværsforældre, hvilket vi ser i undersøgelsens analyser, kan have betydning for, hvordan man svarer. At fædrene er underrepræsenterede kan derfor medføre en potentiel bias.
3. Moderens indkomstkvartil. Variablen giver en indikation på forældrerens socioøkonomiske omstændigheder og kan også teoretisk have betydning for, hvordan man oplever Familieretshuset.

Vi har genereret vægte både ved hjælp af cell-weighting og raking i tabel 7.4, men resultatet har i begge tilfælde ikke haft nævneværdig betydning for svarfordelingen i analyserne af spørgeskemadataene.

At vægtene ikke introducerer forskelle kan enten skyldes, at vægtene ikke i tilstrækkelig grad tilpasser data, så fordelingerne ligner populationens. Det kan også skyldes, at den skæve fordeling imellem population og analyseudvalg, som vi ser i tabel 7.4, ikke har den store betydning for, hvordan forældrene har besvaret spørgeskemaet. En mulig bias er derfor med større sandsynlighed i stedet relateret til karakteristika, som knytter sig til sagens natur eller forholdet mellem forældrene – begge dele aspekter, som vi har svært ved at kontrollere for.

Da vægtene ikke har nævneværdig betydning for fordelingerne i spørgeskemaundersøgelsen, har vi valgt ikke anvende dem i analyserne. I stedet har vi valgt at anvende multivariate lineære sandsynlighedsmodeller for at tage højde for forskellige frafaldsmønstre over tid.

Tabel 7.4 Fordeling i population, analyseudvalg og efter vægtning

	2018			2023			I alt på tværs af år		
	Popula- tion %	Analy- seud- valg %	Vægtet %	Popu- lation %	Analy- seud- valg %	Vægtet % ¹⁹	Popu- lation %	Analy- seud- valg %	Vægtet %
Mors uddannelse									
Maks. gym- nasie	35	30	35	34	24	34	33	26	33
Erhvervsfag- lig	32	31	33	32	30	32	32	31	32
Videregå- ende	33	40	33	34	46	34	35	43	35
Mors indkomstkvartil									
Nederste 25 %	54	50	52	56	45	49	55	48	51
Nedre 25% til median	25	28	27	27	32	29	27	30	28
Median til øvre 25 %	12	14	13	11	15	14	12	14	13
Øverste 25 %	8	9	8	6	8	7	7	9	8
Fars uddannelse									
Maks. gymnasie	37	32	34	37	28	31	36	29	31
EUD	39	40	41	41	39	39	40	39	40
Videregå- ende	24	28	26	22	33	30	24	32	29
Fars indkomstkvartil									
Nederste 25 %	37	31	32	37	29	30	37	31	32
Nedre 25 % til median	26	27	27	30	30	30	28	27	28
Median til øvre 25 %	19	20	20	19	21	21	19	21	20
Øverste 25 %	18	22	20	14	20	19	16	21	20
Sag behandlet i retten									

¹⁹ Vægten er udarbejdet via cell-weighting på variablene: retten, forældretype, mors indkomstkvartil for hvert enkelt indsamlingsår.

	2018				2023			I alt på tværs af år	
Nej	58	58	58	55	48	55	55	51	54
Ja	42	42	42	45	52	45	45	49	45
Forældres køn									
Mødre	52	56	52	50	56	50	51	56	51
Fædre	48	44	48	50	44	50	49	44	49
Antal (N)	4.472	1.722	1.722	5.470	1.210	1.209	24.684	7.704	7.702

Anm.: N varierer en smule fra oversigten over svarprocenterne i Tabel 7.3. Dette skyldes, at der for få respondenter ikke har været relevant data fra Danmarks Statistik.

Kilde: Danmarks Statistiks registerdata, Familieretshuset sagsbehandlingsdata og VIVEs spørgeskemaundersøgelse af forældres oplevelse af det familieretlige system.

Den stigende usikkerhed i data og ændringer i sammensætningen af forældrene betyder, at vi generelt er forsigtige i tolkningen af de resultater, der hviler på spørgeskemadata. Vi taler derfor kun om udviklinger over tid, hvis udviklingen kan observeres i data på tværs af mere end to indsamlingsperioder. Derudover er alle statistiske analyser af udviklingen over tid baseret på spørgeskemadata kontrolleret for forskelle i undersøgelsespopulationens sammensætning i forhold til forældres position som bopæls- eller samværsforælder, yngste barns alder, sagstype, om familien har kontakt til kommunen, om der er kommunale underretninger på børn før den familieretlige sag og forældres samlede uddannelsesniveau. I de analyser, hvor der er tilgængelige data, anvendes desuden oplysninger om forældrenes konfliktniveau ved sagens begyndelse samt oplysninger om det spor (§ 6 eller § 7) forældrenes sag er behandlet i i Familieretshuset. I de statistiske analyser anvendes multivariate lineære regressionsanalyser, der omregnes til betingede sandsynligheder for at lette formidlingen. Regressionsanalyserne bruges både til at vise udviklingen over tid og til at vise, hvordan grupper med forskellig familiesituation og sagsforløb oplever deres hverdagsliv efter sagsforløbet.

Ud over ændringer i sammensætningen af de deltagende forældre og faldende svarprocent ser vi i de sager, der indbringes for familieretterne, hen over undersøgelsesperioden også ændringer i den tid, der går, fra sagen er afsluttet i Familieretshuset, til den behandles i familieretterne. Det betyder, at de deltagende forældre varierer, i forhold til om deres sag er afsluttet hhv. venter på behandling i familieretten. Dette har betydning for forældrenes svar – særligt i de spørgsmål, der handler om at vurdere det samlede sagsforløb. I kapitlet anvender vi derfor to forskellige afgrænsninger af spørgeskemadataene: 1) Et fuldt datasæt i de analyser, der handler om forældrenes umiddelbare oplevelse af den sagsbehandling og de møder, de og deres børn har deltaget i, og 2) Et datasæt udelukkende med forældre, der selv oplever deres sag som afsluttet i de analyser, der omhandler forældrenes oplevelse af

det samlede sagsforløb. Det fulde datasæt omfatter 6.325 forældre (1.117-1.431 pr. år). Datasættet med afsluttede sager omfatter 3.143 forældre (505-739 pr. år).

7.3.2 Inkluderede variable fra spørgeskemaundersøgelse blandt forældre

Analyserne af spørgeskemadataene indsamlet blandt forældrene indgår i kapitel 5 og 6. Tabel 7.5 viser de spørgsmål, der indgår i kapitel 5, mens Tabel 7.6 viser de spørgsmål, der indgår i analyserne i kapitel 6.

Tabel 7.5 Spørgsmål fra spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, der indgår i kapitel 5

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier	Indsamlingsår
Forælderen har været i kontakt med familieretten	Er jeres sag behandlet ved familieretten	Ja Nej	2019-2023
Forælderen har været i kontakt med kommunen	Har du eller den anden forælder været i kontakt med en kommunal sagsbehandler ang. jeres børn, mens sagen er behandlet ved Familieretshuset	Ja Nej	2019-2023
Forældres oplevelse af eget møde med Familieretshuset	Forælderen oplevede overblik over forløbet i Familieretshuset	Enig Hverken eller/ uenig	2021-2023
	Forælderen oplevede relevans af forløbet i Familieretshuset	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023
	Forælderen oplevede af at begge forældre er blevet mødt med forståelse i Familieretshuset	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023
Inddragelse af børn	Forælderen oplevede af, at børns trivsel var i centrum for forældrenes møder i Familieretshuset	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023
	Forælderen oplevede af, at børn er blevet inddraget passende i Familieretshuset	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023
Oplevelse af familieretterne (kun forældre, der selv angiver, at sagen er behandlet ved retten)	Hvilken type sag har forældrene fået behandlet ved retten	Samværsag Bopælssag Forældremyndighedssag Fuldbyrdelsessag (ikke gensidigt udelukkende kategorier)	2019-2023
	Forælderen oplever, at begge forældre er blevet mødt med forståelse i familieretten	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023
	Forælderen oplever, at børns trivsel var i centrum for forældrenes møder i familieretten	Enig Hverken eller/ uenig	2019-2023

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier	Indsamlingsår
Samlet oplevelse af det familieretlige system	Er sagen afsluttet (bruges til at afgrænse analysepopulationen i afsnit 5.7-5.8, hvor kun forældre med afsluttede sager indgår)	Ja Nej/ved ikke	2019-2023
	Forælderen oplever, at sagsbehandlingen på tværs af myndigheder har hængt sammen	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke	2019-2023
	Forælderen oplever, at relevante oplysninger er blevet udvekslet på tværs af myndigheder	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke	2019-2023
	Forælderen er tilfreds med aftale/afgørelse	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke	2019-2023
	Forælderen tror, barn vil kunne trives med aftaler/afgørelse	I høj grad I nogen grad I mindre grad Slet ikke	2019-2023
	Forælderen har fået løst det problem, som var årsag til henvendelsen	Ja Nej/ved ikke	2019-2023
	Forælderen oplever, at sagens længde	For lang Passende For kort	
	Forælderen vil anbefale andre at op-søge Familieretshuset	Ja Nej/ved ikke	2019-2023

Tabel 7.6 Spørgsmål fra spørgeskemaundersøgelse blandt forældre, der indgår i kapitel 6

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier	Indsamlingsår
Ordninger om samvær og forældremyndighed	Samværsordning	Udvidet samværsordning (10/4-7/7-ordning) Dagssamvær, weekend-samvær eller uregelmæssigt samvær Ingen samvær	2019-2023
	Forældremyndighed	Fælles forældremyndighed Eneforældremyndighed	2019-2023
Håndtering af samarbejde efter sagsforløb	Forælderen oplever, at forældrene er i stand til at håndtere samarbejde omkring børn	Enig Hverken eller/uenig	2019-2023
	Forælderen oplever, at Familieretshuset har bidraget til et bedre forældre-samarbejde	Enig Hverken eller/uenig	2019-2023

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier	Indsamlingsår
	Forælderen oplever, at familieretten har bidraget til et bedre forældresamarbejde	Enig Hverken eller/uenig	2019-2023
Børns trivsel efter sagsforløb	Forælderen oplever, at Familieretshuset har bidraget til bedre hverdagsliv for børn	Enig Hverken eller/uenig	2019-2023
	Forælderen oplever, at afgørelse/afslutning i familieretten har bidraget til bedre hverdagsliv for børn	Enig Hverken eller/uenig	2019-2023
	Børns trivsel vurderet vha. Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?language=Danish	Inden for normalområdet Uden for normalområdet	2019-2023

7.4 Spørgeskemadata indsamlet blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset i 2022-2023

I rapportens kapitel 4 indgår spørgeskemadata indsamlet blandt 6-17-årige børn, der var til en børnesamtale i Familieretshuset i 2022 eller 2023.

7.4.1 Dataindsamlingen

Denne dataindsamling er gennemført i fem afdelinger af Familieretshuset i april-september 2022 og seks afdelinger i februar-juni 2023 på tilfældige dage, umiddelbart efter at børnene har været til en børnesamtale.

Inden børnesamtalen modtog forældrene oplysning om undersøgelsen sammen med mødeindkaldelsen til børnesamtalen i deres digitale postkasse. Forud for børnesamtalen blev forældre og børn igen orienteret om undersøgelsen, og både forældre og børn havde mulighed for at sige nej til deltagelsen. Derudover kunne børnerådgiveren, der havde barnet til samtale, sige fra på barnets vegne, hvis barnet var meget oprevet efter samtalen.

Indsamlingen af data umiddelbart efter børnesamtalen har skullet sikre, at oplevelsen er frisk i børnenes hukommelse, samt en høj opnåelsesprocent. Ulempen ved at spørge børnene umiddelbart efter børnesamtalen er selvfølgelig samtidig, at det netop er børnenes umiddelbare vurdering, og at virkningerne af børnesamtalen i sagen og for børnene endnu ikke har materialiseret sig.

Hvis barnet og forældrene sagde ja til at deltage, fik barnet udleveret en tablet af en studentermedhjælper, der også kunne bistå barnet med udfyldelsen af spørgeskemaet. Studentermedhjælperne var ansat af Familieretshuset specifikt til indsamling af spørgeskemadata for VIVE og indgik ikke i Familieretshusets øvrige drift.

I alt har 1.875 børn haft mulighed for at deltage i undersøgelsen. 62 % (642) af disse har takket ja til at deltage. De væsentligste årsager til *ikke* at deltage var, at forældrene afviste at lade barnet deltage (17 % af de mulige deltagere), barnet afviste at deltage (7 % af de mulige deltagere), samt at barnet var for oprevet til at deltage (5 % af de mulige deltagere).

Når vi ved hjælp af data fra Danmarks Statistik sammenligner de børn, der deltog i undersøgelsen, finder vi kun mindre afvigelser mellem deltagerne og den samlede gruppe, der havde mulighed for at deltage. Der er, jf. Tabel 7.8, en mindre overrepræsentation af 13-17-årige unge og tilsvarende en mindre underrepræsentation af de yngste 6-8-årige samt en lille underrepræsentation af drenge. I forhold til forældres indkomst er der ingen signifikante forskelle på de deltagende børn og dem, der har takket nej.

Ud over de forhold, der er vist i tabellen, har vi testet børnenes repræsentativitet i forhold til forældres uddannelse og beskæftigelse, i forhold til forældrenes konflikt-niveau, og i forhold til om sagen er screenet til § 6-forløb eller et § 7-forløb. På disse parametre er der kun begrænsede afvigelser mellem de deltagende børn og dem, hvor de selv eller deres forældre har takket nej til at deltage.

Ud over forskellen på de børn, der deltog, og dem, der havde mulighed for at deltage, men takkede nej, viser tabellen, at de børn, der blev tilbudt at deltage i undersøgelsen, er repræsentative for den samlede gruppe børn, der kom til børnesamtale i Familieretshuset i 2022 og 2023.

Tabel 7.7 Bortfaldsanalyse: Børn, der deltog i spørgeskemaundersøgelse sammenlignet med børn, der ikke deltog, og med alle børn, der var til børnesamtale i Familieretshuset i 2022 og 2023. Procent.

	6-8 år	9-12 år	13-17 år	Drenge	Mor lav indkomst	Far lav indkomst	Antal
Deltog	25	45	31	46	52	36	1.158
Deltog ikke	32	44	24	54	54	37	717
Alle inviterede	27	45	28	49	52	36	1.875
Alle, der har været til børnesamtale	28	41	31	49	53	35	12.371

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset 2022 eller 2023 og registerdata fra Danmarks Statistik.

7.4.2 Inkluderede variable fra spørgeskemaundersøgelsen blandt børn

Alle spørgsmål og svarkategorier i spørgeskemaet er sprogligt tilpasset til børn ned til 6 år. Børn, der ønskede at uddybe deres svar, kunne gøre dette i åbne svarkategorier – eventuelt med hjælp fra studentermedhjælperen. Tabel 7.8 giver en oversigt over de variable, der indgår i analyserne i denne rapport. Ønsker man mere viden om undersøgelsens teoretiske fundament eller øvrige spørgsmål, kan man med fordel læse Dahl & Eiberg (2023; 2024).

Tabel 7.8 Oversigt over anvendte data fra VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset i 2022 eller 2023

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier
Børnenes situation før børnesamtalen	Børnenes samværsordning	Bor lige meget hos begge forældre (deleordning) Bor mest hos en forælder Bor kun hos en forælder
	Børnenes ønsker til samvær (kun 2023)	Ønsker at fastholde samvær Ønsker mindre samvær Ønsker mere samvær Ønsker at fastholde ikke at have samvær
	Er børnene blevet forberedt på børnesamtalen og af hvem	Udelukkende forældre FRH-medarbejder (evt. også forældre) Udelukkende andre end forældre og FRH-medarbejdere Ikke forberedt
	Havde børnene noget, de gerne selv ville sige til børnesamtalen (noget på hjerte)	Ja Nej/ved ikke Mulighed for uddybning af svar
	Havde børnene lyst til at komme til børnesamtale	Ja Nej/ved ikke Mulighed for uddybning af svar
Oplevelse af børnesamtalen	Den voksne var god til at forklare hvad der skulle ske på mødet	Ja Nej/ved ikke
	Den voksne var god til at lytte	Glad smiley Mellemglad eller sur smiley
	Barnet havde lyst til at fortælle den voksne om ting, der er vigtige	Ja Nej eller ved ikke Mulighed for uddybning af svar
	Den voksne spurgte om ting, der er vigtige	Ja Nej/husker ikke
	Talte om ønsker for samvær og bopæl	Ja Nej/husker ikke
	Talte om barnets trivsel	Ja Nej/husker ikke
	Talte om, hvad der skulle siges videre	Ja Nej/husker ikke
Oplevelse af videre-regivelse	Talte om, hvad der skulle siges videre	Ja Nej/husker ikke

Overordnet tema	Variable	Analysekategorier
	Kunne selv bestemme over, hvad der skulle siges videre	Ja Nej/husker ikke
	Synes det er godt, at forældre får at vide, hvad der er talt om	Ja Nej/husker ikke
Brug af kontaktpersonsordning	<u>Sammenkodning af tre spørgsmål:</u> Har en kontaktperson i FRH Kunne godt tænke sig at have en kontaktperson Har ringet til kontaktperson	Ønsker ikke en kontaktperson Har ikke kontaktperson, men ønsker en Har en kontaktperson, men har ikke ringet til personen Har ringet til kontaktperson før børnesamtalen
Bekymring	Har været bekymret for, hvor barnet skal bo, eller hvor meget barnet skal se sin mor og far	Ja Nej/ved ikke

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der har været til børnesamtale i Familieretshuset 2022 eller 2023.

7.5 Registerdata fra Danmarks Statistik

I de analyser, der inddrager registerdata fra Danmarks Statistik, kobles data fra Familieretshuset, Statsforvaltningen og spørgeskemadata sammen med oplysninger fra Danmarks Statistik. Vi benytter typisk oplysninger om familiens situation året før den familieretlige sag. Mangler disse oplysninger af den ene eller anden grund, bruges i stedet data fra året 2 år før sagens start.

Fra Danmarks Statistiks registerdata anvender vi følgende variable:

- Forældres uddannelse inddelt i tre kategorier: 1) Maks. gymnasial uddannelse, 2) Erhvervsfaglig uddannelse (EUD) og 3) Videregående uddannelse (UDDF – Højeste fuldførte uddannelse)
- Forældres hovedbeskæftigelse i løbet af året inddelt i tre kategorier: 1) I beskæftigelse, 2) Studerende og 3) Ikke beskæftiget (SOCIO13)
- Forældres husstandsindkomst inddelt i kvartiler på baggrund af alle forældre med 0-17-årige børn i året: 1) Øverste 25 %, 2) Næstøverste 25 %, 3) Næstnederste 25 % og 4) Nederste 25 %.

Beregningen af husstandsindkomsten anvender oplysninger om den disponible indkomst for hvert medlem af den husstand, som forældrene deler adresse med, og tager derefter højde for antallet af børn og forældre i husstanden. Den disponible indkomst beregnes som summen af erhvervsindkomst, offentlige overførsler, private pensioner, formueindkomst samt anden personlig indkomst. Alle disse indkomster er før skat. Dernæst trækkes skatter, renteudgifter og underholdsbidrag fra, og lejeværdi af egen bolig lægges til (IND – Indkomst og skattepligt).

- Forældres domme for kriminalitet op til 5 år før den familieretlige sag: Vi anvender oplysninger om afgørelser fra Det Centrale Kriminalitetsregister i hele forældrenes levetid. Vi inkluderer alle afgørelser om betinget og ubetinget fængselsstraf efter straffeloven, men ikke afgørelser efter særlove og bødestrafte uanset lovovertrædelser (KRAF – Kriminalstatistik afgørelser).
- Underretninger på barnet: Vi anvender oplysninger om, hvorvidt der har været underretninger på barnet til kommunen i 2021 samt i perioden 2015-2021, som er den periode, der er tilgængelige data for (BUU – Underretninger på børn og unge).
- Forebyggende foranstaltninger knyttet til barnet: Vi anvender oplysninger om, hvorvidt barnet har modtaget forebyggende foranstaltninger i hele dets levetid i henhold til lov om social service. Data er opdateret frem til 2021 (BUFO – Børn og unge med forebyggende foranstaltninger).

7.6 Statistisk analyse af spørgeskema- og registerdata

De statistiske data analyseres ved hjælp af krydstabeller og multivariate lineære sandsynlighedsmodeller. Valget af statistisk metode hænger sammen med den type data, der indgår i modellen og formålet med analysen.

Kapitel 2 og 3 bygger på sagsregisterdata fra Familieretshuset og Statsforvaltningen og registerdata fra Danmarks Statistik. Disse data inkluderer som udgangspunkt alle behandlede sager med de givne kendetegn, hvilket betyder, at datausikkerheden er meget begrænset. Vi bruger derfor simple krydstabelanalyser i disse analyser, og der angives ikke statistiske test af de viste sammenhænge, da en t-test eller en χ^2 -test primært giver mening i statistiske analyser, der bygger på stikprøver (Agresty & Finlay, 1997, afsnit 8.2).

Kapitel 4, 5 og 6 bygger på spørgeskemadata indsamlet blandt børn og forældre. Som beskrevet har datasættet indsamlet blandt børn en relativt høj svarprocent og en relativt god repræsentativitet, mens datasættet indsamlet blandt forældrene har en mindre svarprocent og et mere skævt frafald. I analyserne af begge datasæt tager vi højde for statistisk usikkerhed ved at benytte statistiske test og ved at bruge multivariate lineære sandsynlighedsmodeller, der gør det muligt at kontrollere for diverse krydssammenhænge mellem diverse forklarende faktorer.

I de beskrivende krydstabelanalyser benytter vi χ^2 -test til at vise, om de analyserede sammenhænge er signifikante, dvs. om sammenhængene med mindst 95 %

sandsynlighed ville kunne genfindes i den samlede gruppe af børn, der har været til børnesamtale.

I de forklarende analyser anvendes multivariate lineære sandsynlighedsmodeller, der er velegnede til at sammenligne estimater på tværs af grupper og fungerer godt i populærformidling (Mood, 2010).

De multivariate lineære sandsynlighedsmodeller bygger grundlæggende på en OLS-model med dikotome 0-1 udfald, der omregnes til marginale sandsynligheder. Analysen er foretaget i STATA, hvor modellen typisk skrives således:

$$\begin{aligned} \text{Regres } Y \text{ (udfald 0/1)} & X_1 X_2 X_3 X_4 \\ \text{Margin } & X_1 X_2 X_3 X_4 \end{aligned}$$

Estimaterne i sandsynlighedsmodellerne aflæses som procenttal. Alle forklarende faktorer behandles som kategoriske variable.

Valget af forklarende variable varierer fra model til model afhængigt af formålet med analysen. I analysen af, hvilke børn der finder børnesamtalen vigtig i Tabel 4.1, er de inkluderede forklarende variable alle medtaget, fordi de spiller en teoretisk analytisk rolle for udfaldet. I andre analyser, som fx analysen af udviklingen i forældres oplevelse af at få løst deres problemer i Familieretshuset Tabel 5.9, er vi især interesserede i udviklingen over tid og medtager derfor forklarende faktorer, der skal sikre, at den udvikling, vi finder, ikke skyldes ændringer i frafald i spørgeskemaundersøgelsen blandt forældrene.

7.7 Kvalitative data og metoder

Evalueringens kvalitative data bygger på interviews med ansatte i Familieretshuset, familieretter og kommuner, interviews med forældre med sager i det familieretlige system samt interviews med børn, der har deltaget i børnesamtale i Familieretshuset. De følgende afsnit gennemgår sammensætningen af informanter, omstændigheder omkring indsamlingen af rapportens kvalitative data, detaljer vedrørende gennemførelsen af samt den efterfølgende kodning og analyse af interviewene.

7.7.1 Kvalitative interviews med ansatte

7.7.1.1 Sammensætning af informanter

De kvalitative analyser i kapitel 2 bygger på interviews med ansatte i Familieretshuset samt udvalgte familieretter og kommuner. Interviewene blev gennemført medio 2023.

I **Familieretshuset** er der gennemført interviews med i alt 23 ansatte. Der blev foretaget syv interviews, gennemført som ét enkeltinterview samt seks gruppeinterviews. Der blev herunder gennemført ét gruppeinterview med tre ansatte i familieretshusets øverste ledelse, tre gruppeinterviews med deltagelse fra medarbejdere og funktionsledere i tre af Familieretshusets mødekontorer (et interview for hvert kontor), samt to gruppeinterviews med ansatte i Familieretshusets tværgående funktioner, blandt andet visitationsfunktionen. Der blev også foretaget et enkeltinterview med en ansat i Familieretshusets børnefaglige fagkontor. I alt er der således interviewet tre ansatte fra Familieretshusets øverste ledelse og seks ansatte beskæftiget i tværgående funktioner. De resterende 14 interviewpersoner er medarbejdere og funktionsledere fra mødekontorerne.

Der er interviewet medarbejdere med juridisk uddannelsesbaggrund såvel som medarbejdere med en børnesagkyndig uddannelse (fx socialrådgivere og familievejledere) samt ansatte med både kortere og længere ansættelsesforhold i Familieretshuset med det formål, at en eller flere medarbejdere ville have kendskab til systemet og arbejdsgangene før og efter reformen. Derudover har vi i hvert af Familieretshusets mødekontorer både interviewet medarbejdere, der gennemfører møder med forældre (forældrerådgivere) og medarbejdere, der står for den direkte børneinddragelse i Familieretshusets børneenhed (børnerådgivere). De interviewede personer i Familieretshuset er sammensat, så de repræsenterer de væsentligste fagligheder (jurister og børnesagkyndige) og funktioner (juridiske medarbejdere, børnerådgivere og forældrerådgivere).

Fem af interviewene er gennemført fysisk, mens to er gennemført som videointerview.

I **familieretterne** er der gennemført tre gruppeinterviews med i alt fem dommere og to funktionschefer fra tre byretter, der samarbejder med de mødekontorer, der er interviewet i Familieretshuset. To af disse interviews er gennemført fysisk, mens et er gennemført som videointerview.

I **kommunerne** er der gennemført fem interviews med i alt 11 medarbejdere og ledere fra fem forskellige kommuner, der ligeledes samarbejder med de mødekontorer, der er interviewet i Familieretshuset. De interviewede er alle ansat i børne- og familieafdelinger enten som sagsbehandlere med direkte kontakt til børn og familier eller

som ledere. I to af interviewene deltog to medarbejdere og en leder, i to af interviewene deltog en medarbejder og en leder, og i interviewet med den sidste kommune deltog en enkelt medarbejder med en ledende og koordinerende funktion.

Der er ved rekruttering til interview med kommunerne lagt vægt på deltagelse fra minimum én medarbejder pr. kommune, der havde kendskab til arbejdsgangene både før og efter reformen. Der blev desuden lagt vægt på deltagelse i interviewene fra både sagsbehandlere med kendskab ned i konkrete sager og en medarbejder eller leder i en koordinerende funktion, der kunne udtale sig om det tværgående samarbejde med Familieretshuset på et mere strukturelt plan.

I udvælgelsen af kommuner blev der taget højde for, at nogle kommuner ligger tæt på det Familieretshus, de samarbejder med, mens andre ville være placeret med større transportafstand, ud fra en antagelse om, at den geografiske afstand ofte kan have betydning for, i hvilket omfang det er muligt for myndighederne at mødes og samarbejde tættere omkring familien.

7.7.1.2 Interviewtemaer i interviews med ansatte

Interviewene er gennemført efter semistrukturerede interviewguides, der blev tilpasset de enkelte medarbejders arbejdsområder, men også tilgodeså, at alle interviewede, uanset organisatorisk tilhørsforhold, fik mulighed for at forholde sig til emner, som omhandlede reformens centrale nydannelser og kerneelementer, fx oplysningen af sagerne i Familieretshuset, oplevelsen af Familieretshusets sagsbehandlingsspor og oplevelsen af samarbejdet mellem aktørerne i det familieretlige system og på tværs af det kommunale og familieretlige område.

Emnerne af interviewene fremgår af Tabel 7.9, Tabel 7.10 og Tabel 7.11.

Tabel 7.9 Interviewtemaer i interviews med Familieretshusets ansatte

Overordnet tema	Undertemaer
Familieretshusets organisering og overordnet om implementering af reformen	Væsentligste forskelle mellem Familieretshuset og Statsforvaltningen Årsager til og implikationer af implementeringsvanskeligheder efter reformen Ændringer i medarbejdersammensætning (fordeling af jurister og børnesagkyndige) Oplærings- og efteruddannelsesprogrammer
Ændringer i sagsbehandling i Familieretshuset	Screening, visitering og omvisitering Øvrig oplysning af sagerne Sagsbehandlingsprocesser i § 6-forløb Sagsbehandlingsprocesser i § 7-forløb Børneinddragelse Aftaler og afgørelser

Overordnet tema	Undertemaer
Samarbejde med kommunerne	Kendskab til kommunernes praksis og tilbud Oplevelse af samarbejde omkring oplysning af sagerne Oplevelse af samarbejde omkring løsninger i § 7-sager
Samarbejde med familieretterne	Kendskab til familieretternes sagsgange og tilbud Udveksling af oplysninger mellem FRH og familieretterne Oplevelse af samarbejdet med retterne omkring oplysning og afgørelser Overordnet samarbejde (samarbejdsfora, strategiske drøftelser)
Overordnede betragtninger om reformen	Har reformen medført: - Større hensyn til barnet? - Større grad af sagsdifferentiering mellem § 6- og § 7-sager? - Forenklet myndighedsbehandling?

Tabel 7.10 Interviewtemaer i interviews med ansatte ved familieretterne

Overordnet tema	Undertemaer
Familieretternes organisering og overordnet om implementering af reformen	Væsentligste forskelle mellem familieretternes praksis før og efter reformen Ændringer i medarbejdersammensætning Oplærings- og efteruddannelsesprogrammer
Ændringer i sagsbehandling i familieretterne	Samling af fuldbyrdelsessager og øvrige forældreansvarssager Sagsbehandlingsprocesser i § 6-forløb Sagsbehandlingsprocesser i § 7-forløb Børneinddragelse Forlig og afgørelser med særligt fokus på retternes behandling af samværsager
Samarbejde med Familieretshuset	Kendskab til Familieretshusets tilbud og sagsbehandling Oplevelse af Familieretshusets sagsoplysning Oplevelse af samarbejdet med Familieretshuset omkring afgørelser Forskelle i tilgange og lovgivning Overordnet samarbejde (samarbejdsfora, strategiske drøftelser)
Samarbejde med kommunerne	Kendskab til kommunernes praksis og tilbud Oplevelse af samarbejde omkring oplysning af sagerne Oplevelse af samarbejde omkring løsninger i § 7-sager
Overordnede betragtninger om reformens kernelementer	Har reformen medført: - Større hensyn til barnet? - Større grad af sagsdifferentiering mellem § 6- og § 7-sager? - Forenklet myndighedsbehandling?

Tabel 7.11 Interviewtemaer i interviews med ansatte ved kommunerne

Overordnet tema	Undertemaer
Kommunernes egne tilbud til ikke-samboende familier med samarbejdsvanskeligheder	Generel oplevelse af ikke-samboende familier med samarbejdsvanskeligheder Tilbud til familier med samarbejdsvanskeligheder
Samarbejde med Familieretshuset	Kendskab til Familieretshusets tilbud og sagsbehandling Samarbejde omkring oplysning af sagerne Kommunernes initiativret Deltagelse i møder og drøftelser af løsninger i § 7-sager Tilbagemeldinger fra Familieretshuset efter sagsbehandling Samspil mellem Familieretshusets sagsbehandling og kommunernes egne tilbud Forskelle og ligheder i kommunernes og Familieretshusets tilgang til forældreansvarssager Deltagelse i overordnede samarbejdsfora
Samarbejde med retterne	Kendskab til retternes praksis Samarbejde omkring oplysning af sagerne Samarbejde omkring forlig og afgørelser Tilbagemeldinger fra familieretterne efter sagsbehandling Samspil mellem familieretterne afgørelser og kommunernes egne tilbud Forskelle og ligheder i kommunernes og familieretternes tilgang til forældreansvarssager
Overordnede betragtninger om reformens kernelementer	Har reformen medført: - Større hensyn til barnet? - Større grad af sagsdifferentiering mellem § 6- og § 7-sager? - En forenklet myndighedsbehandling?

7.7.1.3 Kvalitativ analyse af interviews med ansatte

De kvalitative data fra interviews med ansatte i Familieretshusene, familieretterne og kommunerne blev kodet med afsæt i evalueringsspørgsmålene og med fokus på reformens elementer. Data fra interviews med ansatte i Familieretshusene blev kodet tværgående ud fra et tematisk kodetræ, der kunne belyse implementering af reformens centrale elementer såsom børneinddragelse, screening og oplysning, sagsdifferentiering samt tværsektorielt samarbejde og sammenhæng mellem myndigheder. Data fra interviews med ansatte i familieretterne blev på samme vis kodet på tværs ud fra reformens kernelementer, særligt nye arbejdsgange og ændringer i retterne som følge af reformen, roller, ansvar og eventuelle nye samarbejdsflader mellem retterne, familieretshusene og kommunerne. Data fra interviews med ansatte i kommunerne blev kodet på tværs af de deltagende kommuner og havde særligt fokus på temaer, der belyste samarbejdet med Familieretshusene i forbindelse med sagsvisitation og sagsscreening, det skriftlige og mundtlige samarbejde i forbindelse med oplysningen af sager samt det tættere tværsektorielle samarbejde, samt hvorvidt der var opnået større sammenhæng på tværs af myndigheder.

7.7.2 Kvalitative interviews med forældre

I rapportens analyser af forældres oplevelse af det familieretlige system i kapitel 5 og analyserne af hverdagslivet efter det familieretlige system i kapitel 6 indgår, som beskrevet, kvalitative interviews indsamlet blandt forældre med sager i Familierets-
huset i 2023.

7.7.2.1 Sammensætning af forældre, der har deltaget i kvalitative interviews

VIVE har i første halvdel af 2024 foretaget 29 interviews med forældre med pågående eller nyligt overståede sager i Familieretshuset.

Med en enkelt undtagelse, hvor den pågældende forælder selv henvendte sig til VIVE for at blive interviewet, er forældrene alle rekrutteret gennem spørgeskemaundersøgelsen blandt forældre med sager i Familieretshuset i 2023, der blev gennemført i december 2023-januar 2024. Her kunne respondenterne dele kontaktoplysninger, hvis de ønskede at deltage i yderligere interviews. Blandt de respondenter, der ønskede at deltage, blev der foretaget et strategisk udvalg af informanter på baggrund af variation i forælders køn, ældste barns alder, og om sagen er behandlet i § 6- eller § 7-sporet i Familieretshuset. Der blev herefter foretaget rundringning blandt de forældre, der i spørgeskemaet havde tilkendegivet interesse i interview. Der blev indledningsvist prioriteret gennemførelse af interview med forældre, som havde børn på minimum 8 år, der havde deltaget i børnesamtale i Familieretshuset, idet ca. halvdelen af børnene i den kvalitative sample var nødvendige at rekruttere gennem forældrenes egen medvirken. I en del tilfælde takkede forældrene nej til egen og børnenes medvirken, en del ønskede selv at deltage men ønskede ikke medvirken fra børnene, og endelig rekrutteredes der også en andel af forældre med mindre børn, der ikke var relevante at rekruttere til børneinterview.

Derudover har vi ud fra oplysninger i spørgeskemaet udvalgt forældrene, så der både deltog forældre, hvis sag er afsluttet i Familieretshuset, og forældre, hvis sag endte med afgørelse i familieretten. Desuden blev der efterstræbt en geografisk spredning af forældrene for at dække oplevelser fra forældre fra forskellige afdelinger af Familieretshuset samt variation i forældrenes demografiske karakteristika. Sammensætningen af de interviewede forældre fremgår af Tabel 7.12.

Tabel 7.12 Sammensætning af interviewede forældre

Udvælningsparameter	Fordeling
Forældres køn og position	14 fædre, heraf er 11 fædre samværsforældre, og 3 fædre er bopælsforældre 15 mødre, heraf er 3 mødre samværsforældre, og 12 mødre er bopælsforældre
Børns alder	12 har børn under 9 år /17 har børn over 9 år
Sagsbehandling i Familieretshuset	16 behandlet i § 6-sporet/13 behandlet i § 7-sporet
Afsluttet i Familieretshuset eller familieretten	13 i Familieretshuset/19 ved familieretterne
Geografisk fordeling	Syddjylland 5, Midt- og Vestjylland 7, Nordjylland 2, Fyn 2, København og Nordsjælland 8, Syd- og Vestsjælland 5

VIVE har i rekruttering og udvælgelse af forældrene efterstræbt så stor variation som muligt ud fra de nævnte, kendte parametre, men også med hensyntagen til, at det er almindeligt ved denne type af dataindsamling, at personer med meget på hjerte eller som har negative oplevelser, de ønsker formidlet, er mere motiverede for at deltage i interview. Det er VIVEs vurdering, at udvalget af forældre repræsenterer væsentlige grupperinger af forældre, men det er dog ikke muligt at vide, om der kan være en risiko for, at de interviewede forældre er mere kritisk indstillede over for systemet end forældre, der ikke har meldt sig som informanter. Motivationen for at deltage kan således være et ønske om at fortælle om et særligt svært sagsforløb og et ønske om at ændre på det eksisterende system. Anvendelsen af det kvalitative materiale er baseret på en mixed methods-tilgang, hvor de kvalitative interviews med forældrene fortrinsvis bruges forklarende i forhold til de kvantitative data, der er den primære kilde til at vise, hvordan den brede gruppe af forældre forholder sig til et givet spørgsmål. Vi forsøger således at integrere de to metoder med det formål at anvende det kvalitative materiale til at udforske og udfolde de store linjer i de kvantitative data.

7.7.2.2 Interviewtemaer i interviews med forældre

Interviewene blev gennemført i foråret 2024 og har hver især varet 1 til 2 timer. Fem er gennemført som besøgsinterviews, på den pågældende forælders bopæl, mens de øvrige 24 blev gennemført som telefoninterviews.

Tematisk har interviewene drejet sig om temaer som sagsforløbets kronologi, Familieretshusets oplysning af sagen og opmærksomhed på risikofaktorer, forældrenes oplevelse af sagsforløbet i Familieretshuset og eventuelt familieretterne, forældrenes oplevede samarbejde mellem Familieretshuset, kommuner og familieretter, inddragelse af børns perspektiv i forløbet, og hvordan sagens forløb og eventuelle

afslutning har påvirket familiens hverdagsliv efterfølgende. Disse tematikker er dels baseret på evalueringens prædefinerede fokuspunkter. Dels er de defineret på en åben tematisk kodning af forældrenes generelle bemærkninger til sagsforløbet i VI-VEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre med sager i 2021-2023, som blev kondenseret og anvendt som afsæt for udvikling af temaer til den semistrukturerede interviewguide til forældreinterview. Mere detaljerede interviewtemaer fremgår af Tabel 7.13.

Tabel 7.13 Interviewtemaer i interviews med forældre

Interviewtema	Undertemaer
Generelt om sagen	Hvem startede sagen Hvad handlede sagen om Sagsbehandlingsspor Kontakt med familieretten og kommunen Oplevelse af overblik
Oplysning af sagen	Oplevelse af screeningsproces Oplevelse af efterfølgende oplysning
Møder og tilbud i Familieretshuset	Oplevelse af Familieretshusets medarbejdere ift. forståelse for børns og forældres perspektiv og ift. forståelse for risikofaktorer Oplevelse af forløbets relevans Oplevelse af børneinddragelse Oplevelse af aftaler og afgørelser Oplevelse af prøveperioder
Mødet med familieretten	Forberedelse Oplevelse af familieretshusets ansatte Oplevelse af sammenhæng mellem Familieretshuset og familieretterne
Advokater og bisiddere	Oplevelse af advokaters og bisidderes rolle
Samarbejde og sammenhæng mellem systemer	Er relevante oplysninger blevet delt Har der været sammenhæng i forløbet
Hverdagslivet efter sagsforløbet	Er der sket ændringer Hvad har været brugbart/ mindre brugbart

7.7.3 Kvalitative interviews med børn

I rapportens analyser af børns oplevelse af børneinddragelse i Familieretshuset i kapitel 4 og analyserne af hverdagslivet efter det familieretlige system i kapitel 6 indgår, som beskrevet, kvalitative interviews indsamlet blandt børn, der har været involveret i sager i Familieretshuset i 2023.

7.7.3.1 Sammensætning af børn, der har deltaget i kvalitative interviews

Der er gennemført 23 kvalitative interviews med 25 børn i alderen 8-17 år, der er børn af 19 forskellige forældrepar. 13 børn er interviewet få uger efter, at de har deltaget i en børnesamtale, og inden sagen i Familieretshuset er afsluttet, mens 12 børn er interviewet, efter forældrenes sag er afsluttet i Familieretshuset. De 13 børn, der er interviewet kort tid efter børnesamtalen, er rekrutteret blandt børn, der deltog i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse blandt børn, der var til børnesamtale i Familieretshuset i 2023. De 12 øvrige børn er rekrutteret gennem VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt forældre med sager i Familieretshuset i 2023, ved at forældre, der i spørgeskemaet havde angivet interesse for deltagelse i kvalitativt interview, blev kontaktet og gav samtykke til, at barnet måtte deltage i interview. De kvalitative interviews blev gennemført fysisk (11 børn), via video (12 børn) eller telefonisk (2 børn). To af interviewene er gruppeinterviews med søskende, mens de øvrige er enkeltinterviews. Interviewene har varet ½-1 time. Både forældre og børn har givet samtykke til interviewene med børnene, og for de yngste børn i samplet har forældrene hjulpet med at arrangeret interviewet. Sammensætningen af de interviewede børn fremgår af Tabel 7.14.

Tabel 7.14 Sammensætning af interviewede børn

Udvælningsparameter	Fordeling
Køn	17 piger/8 drenge
Børns alder	14 er 8-12 år. 11 er 13-17 år
Geografi	Midt- og Vestjylland 7, Nordjylland 2, Fyn 3, København og Nordsjælland 8, Syd- og Vestsjælland 2
Tidspunkt i sagsforløb	13 i gang med sagsforløb, 12 i afsluttede sagsforløb
Fordeling af § 6- og § 7-sager (kun afsluttede sager)	6 § 6-sager/4 § 7-sager

7.7.3.2 Interviewtemaer

Tematisk omhandlede de kvalitative interviews med børnene de samme temaer som spørgeskemaundersøgelsen, dog med mere fokus på børnenes hverdagsliv under og efter sagsforløbet. Interviewguiden til børn var mere struktureret og kortere end for forældrene for at gøre interviewet lettere for barnet at deltage i samt mindske varighed af interviewet af hensyn til barnet. Interviewtemaerne fremgår af Tabel 7.15.

Tabel 7.15 Interviewtemaer i interviews med børn

Interviewtema	Undertemaer
Før børnesamtalen	Bopæl og samværsordning Oplevelse af livet hos mor og far før børnesamtalen (kun igangværende sager) Oplevelse af, hvad den familieretlige sag handler om, og hvorfor de selv inddrages Ønsker til fremtidigt hverdagsliv (kun igangværende sager) Forberedelse på børnesamtalen
Børnesamtalen i Familieretshuset	Oplevelse af at komme til orde og oplevelse af at blive lyttet til Oplevelse af børneinddragelsens relevans Oplevelse af videregivelse af børnesamtalens indhold
Familieretshusets kontaktpersonsordning	Brug af kontaktpersonsordningen Oplevelse af at få hjælp gennem kontaktpersonsordningen
Oplevelse af børneinddragelse i familieretten (kun afsluttede sager)	Oplevelse af at komme til orde og oplevelse af at blive lyttet til i familieretten Oplevelse af relevans af familierettens børneinddragelse
Gode råd	Gode råd til andre børn, der skal til børnesamtale/bliver involveret i en familieretlig sag Gode råd til medarbejdere i Familieretshuset
Ændringer i hverdagsliv siden sagsforløb (kun afsluttede sager)	Hvad er der sket? Er noget blevet bedre/værre?

7.7.3.3 Kvalitativ analyse af interviews med forældre og børn

Efter endt dataindsamling er interviewene med børn og forældre fuldtranskriberet og derefter kodet tematisk i databehandlingsprogrammet NVivo. Forældreinterviewene og børneinterviewene er kodet adskilt med udgangspunkt i to forskellige tematiske kodestrategier med henblik på at fremstille de mest væsentlige pointer hos henholdsvis forældrene og børnene i de dertilhørende kapitler i rapporten.

Litteratur

- Aftaletekst (2018). *Aftale om ét samlet familieretligt system*. København: Statsministeriet.
- Aftaletekst (2020). *Aftale om nedbringelse af ventetider i Familieretshuset*. København: Social-, Bolig- og Ældreministeriet.
- Agresty, A. & Finlay, B. (1997). *Statistical Methods for the Social Sciences*. Hoboken, NJ: Prentice Hall.
- Alminde, S. (2021). *Børneperspektiver i familieretlige sager: Tilblivelse, positionering og inddragelse*. Roskilde: Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet.
- Alminde, S. (2024a). *Notat til Familieretshuset om børns og forældres oplevelse af nye metoder i Familieretshuset*. Roskilde: Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet.
- Alminde, S. (2024b). Listening to children: A childist analysis of children's participation in family law cases. *Social Sciences*, 13(12), 1-12.
- Ankestyrelsen (2014). *Køreplan om det særlige spor: Køreplan om samarbejdet mellem kommunerne og Statsforvaltningen i de meget konfliktfyldte sager (det særlige spor)*. København: Ankestyrelsen.
- Birnbaum, R. & Saini, M. (2012). A qualitative synthesis of children's participation in custody disputes. *Research on Social Work Practice*, 22(4), 400–409.
- Bisgaard, M. (2020). *Who Works the System? Investigating Gender Differences in Client Behavior in Child Visitation Disputes*. Ph.d.-afhandling. Aarhus: Forlaget Politica.
- Bisgaard, M., Nielsen, V.L. & Pedersen, M.J. (2021). *Køn og uligheder i samværsager*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Bjorklund, D.F. (2023). *Children's Thinking: Cognitive Development and Individual Differences*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Block, R.A., Zakay, D. & Hancock, P.A. (1999). Developmental changes in human duration judgments: A meta-analytic review. *Developmental Review*, 19(1), 183–211.

- Børne- og Socialministeriet (2018). L 90 Forslag til Lov om Familieretshuset:
<https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l90/index.htm>
- Cashmore, J. (2011). Children's participation in family law decision-making: Theoretical approaches to understanding children's views. *Children and Youth Services Review*, 33(4), 515–520.
- Cashmore, J. & Parkinson, P. (2009). Children's participation in family law disputes: The views of children, parents, lawyers and counsellors. *Family Matters*, 82, 15-21.
- Cauffman, E., Shulman, E.P., Steinberg, L., Claus, E., Banich, M.T., Graham, S. & Woolard, J. (2010). Age differences in affective decision making as indexed by performance on the Iowa Gambling Task. *Developmental Psychology*, 46(1), 193–207.
- Dahl, K.M. (2019). *Forældres tilfredshed af de familieretlige myndigheder: Baselineundersøgelse af det familieretlige system i forbindelse med reform af området i april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2020). *Forældres tilfredshed af de familieretlige myndigheder: 1. opfølgning af udvikling efter reform af området i april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. (2023). *Forældres oplevelse af det familieretlige system 2022: Tredje opfølgning efter reform af området i 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. & Eiberg, M. (2023). *Børneinddragelse i Familieretshuset: Børns oplevelse af børnesamtalen og kontaktpersonsordningen 2022*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. & Eiberg, M. (2024). *Børneinddragelse i Familieretshuset: Børns oplevelse af børnesamtalen og kontaktpersonsordningen 2023*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dahl, K.M. & Olsen, R.F. (2022). *Forældres tilfredshed af de familieretlige myndigheder: 2. opfølgning af udvikling efter reform af området i april 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Danmarks Domstole (2023). *Nøgletal om sagsflow og sagsbehandlingstider. Nøgletal: Januar - December 2022*. København: Danmarks Domstole.

- Defoe, I.N., Dubas, J.S., Figner, B. & Van Aken, M.A.G. (2014). A meta-analysis on age differences in risky decision making: Adolescents versus children and adults. *Psychological Bulletin*, 141(1), 48–84.
- Eriksson, B.A. & Ravnholt, T. (2023). *Retssikkerhed når forældre går fra hinanden*. København: Justitia – Danmarks uafhængige juridiske tænketank.
- Europarådet (2011). *Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet*. Europarådets Traktatserie nr. 210. Strasbourg: Europarådet.
- Familieministeriet (2006). *Barnets perspektiv. Betænkning nr. 1475 afgivet af Udvalget om Forældremyndighed og Samvær*. København: Familiestyrelsen.
- Familiestyrelsen (2011). *Bilag til evaluering af forældreansvarsloven*. København: Familiestyrelsen.
- Hald, G.M. Wimmelmann, C.L., Øverup, C.S., Cipric, A., Sander, S. & Strizzi, J.M. (2023). Mental health trajectories after juridical divorce: Does personality matter? *Journal of Personality*, 91(2), 426-440.
- Horn, S.S., Ruggeri, A. & Pachur, T. (2016). The development of adaptive decision making: Recognition-based inference in children and adolescents. *Developmental Psychology*, 52(9), 1470–1485.
- Houdé, O., & Borst, G. (red.) (2022). *The Cambridge Handbook of Cognitive Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hudson, J.A. & Mayhew, E.M.Y. (2011). Children's temporal judgments for autobiographical past and future events. *Cognitive Development*, 26(4), 331–342.
- Johnson, M.H. & Haan, M.d. (2015). *Developmental Cognitive Neuroscience: An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Justitsministeriet (2011). *Forældreansvarsloven. Belysning af barnets perspektiv*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Kalton, G. & Flores-Cervantes, I. (2003). Weighting methods. *Journal of Official Statistics*, 19(2), 81-97.
- Levin, I.P., Weller, J.A., Pederson, A.A. & Harshman, L.A. (2007). Age-related differences in adaptive decision making: Sensitivity to expected value in risky choice. *Judgment and Decision Making*, 2(4), 225–233.

- Lindow, S. & Betsch, T. (2019). Children's adaptive decision making and the costs of information search. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 60, 24–34.
- Mood, C. (2010). Logistic regression: Why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European Sociological Review*, 26(1), 67–82.
- Ottosen, M.H. & Dahl, K.M. (2022). *Fuldbyrdelsessager efter forældreansvarsloven: Før og efter den familieretlige reform i 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H. & Dahl, K.M. (2024). *De mest komplekse forældreansvarssager*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ottosen, M.H., Dahl, K.M. & Boserup, B. (2017). *Forældrekonflikter efter samlivsbruddet: Karakteristika og risikofaktorer i komplekse forældreansvarssager*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Retsplejerådet (2023). *Katalog med anbefalinger til nedbringelse af sagsbehandlingstiden i civile sager ved domstolene*. Afgivet den 17. april 2023. København: Justitsministeriet.
- Rigsrevisionen (2024). *Beretning om sagsforløb i det familieretlige system*. København: Statsrevisorerne.
- Roskilde Universitet (2021). Forskningsprojekt: Styrket børneinddragelse i det familieretlige system – Sammenhæng mellem børns hverdagsliv og praksis i Familieretshuset: <https://ruc.dk/forskningsprojekt/styrket-boerneinddragelse-i-det-familieretlige-system-sammenhaeng-mellem-boerns>
- Skjørten, K. & Sandberg, K. (2019). Children's participation in family law proceedings. I: Langford, M., Skivenes, M. & Søvig, K.H. (red.), *Children's Rights in Norway: An Implementation Paradox?* p. 300–331. Oslo: Universitetsforlaget.
- Social- og Boligministeriet (2019). LBK nr 766 af 07/08/2019. Bekendtgørelse af lov om Familieretshuset: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/766>
- Social- og Boligministeriet (2020a). VEJ nr 9404 af 26/06/2020. Vejledning om Familieretshuset: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9404>
- Social- og Boligministeriet (2020b). VEJ nr 9254 af 20/03/2019. Vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9254>

Social- og Boligministeriet (2020c). LBK nr 1768 af 30/11/2020. Bekendtgørelse af forældreansvarsloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1768>

Social- og Indenrigsministeriet (2016). *Udenlandske erfaringer med at mindske omfanget af retlige konflikter i familieretlige sager*. København: Social- & Indenrigsministeriet.

Tisdall, E.K.M. (2016). Subjects with agency? Children's participation in family law proceedings. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 38(4), 362–379.

Toros, K. (2021). Children's participation in decision making from child welfare workers' perspectives: A systematic review. *Research on Social Work Practice*, 31(4), 367–374.

VIVÉ